

โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร
จังหวัดเชียงใหม่

นางฟ้าวิมลยา สูงขาว

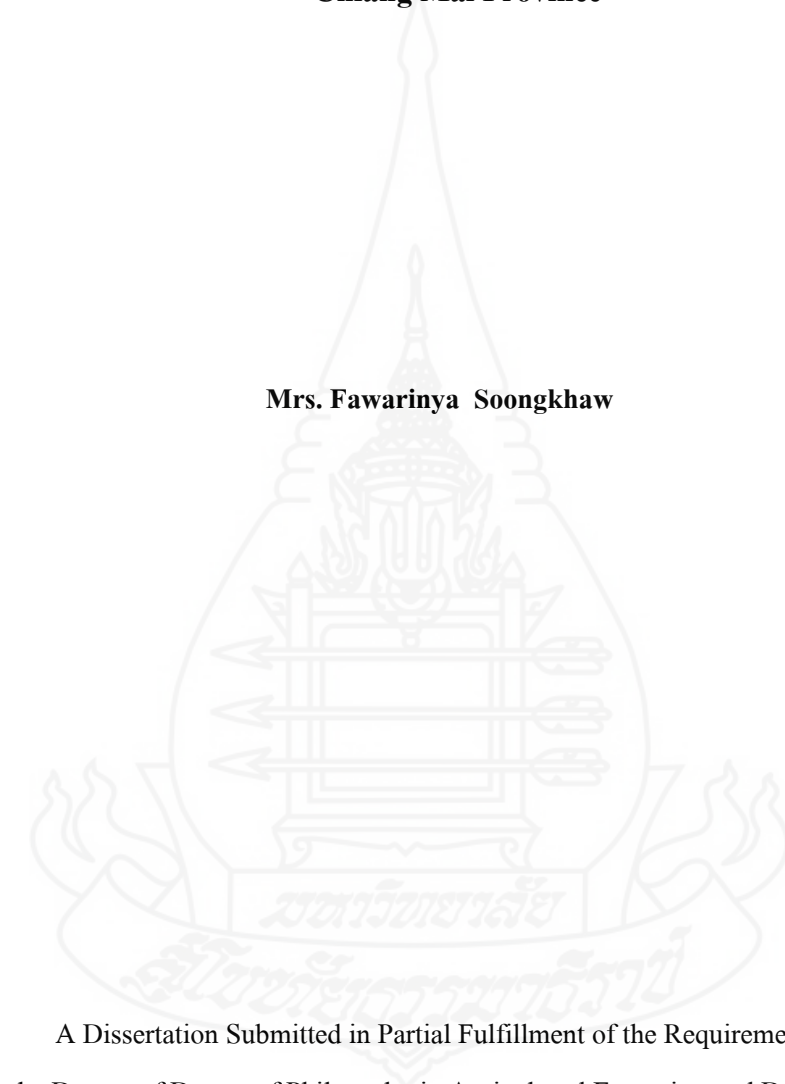
คุณูปการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2564

Extension Model for Enhancing Farmers' Life Skills and Happiness

Chiang Mai Province

Mrs. Fawarinya Soongkhaw

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Doctor of Philosophy in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อคชฎีนิพนธ์ โม่เคการสงเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร
ชื่อและนามสกุล นางฟ้าวริณยา สูงขาว
วิชาเอก สงเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช กระจุกเมือง แสนเสริม
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล เศรษฐบุตร

คชฎีนิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาเอก เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2565

คณะกรรมการสอบคชฎีนิพนธ์

จิตตินันท์ เดชะคุปต์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ เดชะคุปต์)

ดร. ส. น.

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช กระจุกเมือง แสนเสริม)

ว

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

สุรพล

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล เศรษฐบุตร)

ทิววรรณ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิววรรณ ลิ้มกูร)

เทพศักดิ์ บุญรัตน์

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตน์)

ว

ชื่อคุณถิ่นพันธ์ โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

ผู้วิจัย นางฟ้าวิริญา สูงขาว **รหัสนักศึกษา** 4619000021

ปริญญา ปรัชญาคุณศึกษิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สินินุช คุรุทเมือง แสนเสริม (2) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน

(3) รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล เศษฐบุตร **ปีการศึกษา** 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร 2) พัฒนาและประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร 3) ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร 4) พัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร และ 5) ประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 278 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การพัฒนาโมเดลและประเมิน โมเดล กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เชี่ยวชาญ 15 ราย วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีสภาพปัญหา ด้านทักษะชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการด้านทักษะชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัญหา ด้านความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการด้านความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเกษตรกรมีทักษะชีวิตและความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทักษะชีวิต มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสุขของเกษตรกร 2) ตัวชี้วัดทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสุข ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ทางกาย ทางใจ การหาความรู้ ผลผลิตดี ครอบครัวยุติ การงานดี และสังคมดี ผลการเปรียบเทียบเพศ บทบาทระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ส่วนอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สภาพปัญหาเกี่ยวกับความต้องการทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และด้านการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผลมีทักษะชีวิตและความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะชีวิต 3) แนวทางการส่งเสริมมี 2 ส่วน คือ (1) ทักษะชีวิตของเกษตรกร คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และ (2) ความสุขของเกษตรกร คือ ปังจัยความสุขด้านตนเองเกิดขึ้นจากสิ่งรอบ ๆ ตัวของเกษตรกรเองทั้งความภูมิใจที่ได้สืบทอดอาชีพความผูกพันและรักในอาชีพของตน 4) โมเดลมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (2) SMCR (3)แนวทางการสร้างทักษะชีวิต (4) ความสุข และ (5) ทักษะชีวิต และ 5) การประเมินโมเดล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น โมเดลจึงมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และสามารถนำไปใช้ได้จริง

คำสำคัญ โมเดลการส่งเสริม การสร้างเสริมทักษะชีวิต การสร้างเสริมความสุข เกษตร

Dissertation title: Extension Model for Enhancing Farmers' Life Skills and Happiness

Researcher: Mrs. Fawarinya Soongkhaw ;**ID:** 4619000021;

Degree: Doctor of Philosophy (Agricultural Extension and Development);

Dissertation advisors: (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm; Associate Professor;
(2) Bumpen Keowan; Associate Professor; (3) Dr.Suraphol Sreshthaputra; Associate Professor

Academic year: 2021

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the problems and requirements for assessing farmers' life skills and happiness, 2) develop and assess indicators of farmers' life skills and happiness 3) to study the guidelines for enhancing farmers' life skills and happiness, 4) to develop an extension model for promoting farmers' life skills and happiness, and 5) to assess an extension model for supporting farmers' life skills and happiness.

The participants included 278 farmers registered with the Chiang Mai Agricultural Extension Office. Structured interviews were used to collect data. The model was developed, and then it was validated by 15 experts. Data were analyzed using descriptive statistics, t-test, ANOVA, multiple regression analysis and content analysis.

The results of the research were found that 1) farmers in Chiang Mai Province had the overall problems of life skills at the 'much' level, life skills needs at the 'most' level, life happiness at the 'most' level, and life happiness needs at the 'much' level. The farmers' overall life skills and happiness were at the 'much' level with the same relationship between their life skills and happiness. 2) the life skill indicators comprised 3 aspects including occupation, group operation, and network connection, whereas the life happiness indicators comprised 7 aspects including physical happiness, psychological happiness, knowledge-seeking, good products, good family, good work, and good society. The study results also found that Regarding the comparison results, the factors of gender, role, educational level, status, agricultural experience, and monthly income were not different with a statistical significance of 0.05. However, the factors of occupation (production and marketing), group management, network creation, and learning were different with a statistical significance of 0.05 when considering the farmers' problems and needs for life skills and happiness. The farmers' ages were correlated to their life skills. The study results also found that 3) An extension guidelines were in 2 parts: (1) on farmers' life skills to develop their quality of life for self-reliance, and (2) on farmers' life happiness to promote self-happiness factors from their surroundings with pride in occupational inheritance, engagement, and love. 4) An extension model includes 5 parts: (1) related factors, (2) SMCR, (3) guidelines for building life skills, (4) life happiness, and (5) model assessment. Finally, 5) overall model assessment was at the 'most' level, so the model is suitable and compliant with the contexts and could be useful in real situations.

Keywords: Extension model, Enhancing life skills, Enhancing happiness, Farmers

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาชี้แนะและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. สินีสุข คุรุทเมือง แสนเสริม และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล เศษฐบุตร จากภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร สาขาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ แนวความคิดทางด้านวิชาการที่มีประโยชน์และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องมาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มจนสำเร็จเรียบร้อย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จิตตินันท์ เฉชะคุปต์ ประธานกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ทิพวรรณ ลิ้มกฐกร กรรมการสอบ ที่ได้ชี้แนะให้คุษฎีนิพนธ์มีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวและไม้ผล ประชาชนชาวบ้าน นักวิชาการด้านเกษตรสถาบันการศึกษา ในอำเภอแม่ริม อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลในการทำการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัว ขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัย และให้กำลังใจเป็นอย่างดี อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา และขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัยครั้งนี้ จนกระทั่งคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ฟ้าวิรัชญา สูงขาว

กุมภาพันธ์ 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	14
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	17
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	18
แนวคิดเกี่ยวกับบริบทและการดำเนินชีวิตของเกษตรกร	18
ทักษะชีวิตของเกษตรกร	24
ความสุขของเกษตรกร	42
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	47
การพัฒนาโมเดล	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล	78
การวิเคราะห์ข้อมูล	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	86
ผลการวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	86
ผลการพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	118
ผลการวิเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัด เชียงใหม่	172
ผลการพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	175
ผลจากการประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของ เกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	178
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	184
สรุปการวิจัย	184
อภิปรายผล	192
ข้อเสนอแนะ	197
บรรณานุกรม	199
ภาคผนวก	206
ก แบบสัมภาษณ์	207
ข แบบประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของ เกษตรกร	229
ค แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ และ ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์	235
ง คำสัมภาษณ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	255
จ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	257
ฉ หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และหนังสือขอความ อนุเคราะห์ข้อมูล	261
ประวัติผู้วิจัย	287

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ.....	67
ตารางที่ 3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
ตารางที่ 3.3 เกณฑ์พิจารณาระดับความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	76
ตารางที่ 3.4 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้านทักษะชีวิต.....	76
ตารางที่ 3.5 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ระยะ.....	83
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานของเกษตรกร.....	87
ตารางที่ 4.2 สภาพปัญหาของเกษตรกรด้านทักษะชีวิต.....	92
ตารางที่ 4.3 สภาพปัญหาของเกษตรกรด้านความสุข.....	96
ตารางที่ 4.4 สรุปสภาพปัญหาของเกษตรกรด้านทักษะชีวิตและมีความสุข.....	97
ตารางที่ 4.5 ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านทักษะชีวิต.....	98
ตารางที่ 4.6 ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านความสุข.....	102
ตารางที่ 4.7 สรุปความต้องการของเกษตรกรด้านทักษะชีวิตและมีความสุข.....	103
ตารางที่ 4.8 ทักษะชีวิตของเกษตรกร.....	104
ตารางที่ 4.9 ความสุขของเกษตรกร.....	108
ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์สัมพันธระหว่างทักษะชีวิตกับความสุขของ เกษตรกร.....	109
ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเพศและบทบาทของเกษตรกรกับทักษะชีวิต และมีความสุข.....	110
ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการ ทำอาชีพเกษตรกรและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกรกับทักษะชีวิตและ ความสุข.....	111
ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัญหากับความต้องการของเกษตรกร กับทักษะชีวิตและมีความสุข.....	112
ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความแตกต่างของทักษะชีวิตระหว่างเกษตรกรทำนา กับเกษตรกร ไม่ผล.....	113

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความสุขของเกษตรกรระหว่างเกษตรกรทำนา กับเกษตรกรไม่ผล.....	114
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	115
ตารางที่ 4.17 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 9 ตัวแปร ที่ใช้ในการ วิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ โดยแสดงใน รูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix).....	116
ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับระดับ ทักษะชีวิตของเกษตรกร.....	117
ตารางที่ 4.19 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร.....	125
ตารางที่ 4.20 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร.....	147
ตารางที่ 4.21 ผลการประเมินตัวชี้วัดในการพัฒนาทักษะชีวิต.....	162
ตารางที่ 4.22 ผลการประเมินตัวชี้วัดในการพัฒนาความสุข.....	167
ตารางที่ 4.23 สรุปเปรียบเทียบตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรจากการศึกษา เอกสารและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	170
ตารางที่ 4.24 ประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของ เกษตรกร.....	181

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
ภาพที่ 1.2 กรอบขั้นตอนการวิจัย.....	9
ภาพที่ 4.1 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการ ดำเนินชีวิตของเกษตรกร และบริบทของเกษตรกร.....	118
ภาพที่ 4.2 ตัวชี้วัดทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร.....	166
ภาพที่ 4.3 แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร.....	173
ภาพที่ 4.4 โมเดล SMCRR การส่งเสริม เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของ เกษตรกร.....	176
ภาพที่ 4.5 ขั้นตอนการประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุข ของเกษตรกร.....	179

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกในศตวรรษที่ 21 มีสิ่งที่สำคัญคือการเปลี่ยนผ่านกระบวนการทำงานจากระบบแอนะล็อกเข้าสู่ระบบดิจิทัล (Digitization) สรรพสิ่งสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet of Things) และความยั่งยืน (Sustainability) โดยเฉพาะด้านการเกษตรอนาคตของภาคเกษตรมีความสำคัญมากสำหรับประเทศไทย (สิริวัฒน์ สาครวาสี, 2562, น. 1-2) และท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ประชาชนทั่วไป รวมถึงเกษตรกรที่มีความสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ในปัจจุบันและอนาคต (Curriculum Services Canada, 2014) นักวิชาการส่วนใหญ่จะให้ความสนใจในทักษะชีวิต ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ขณะเดียวกันการพัฒนาทักษะชีวิตยังเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีความสุข (WHO, 1999) นอกจากนี้ทักษะชีวิตยังส่งผลต่อการตัดสินใจและนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคต การมีทักษะชีวิตจะช่วยให้มนุษย์ใช้ชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข มนุษย์ที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมแล้วแต่ต้องการความสุขด้วยกันทั้งสิ้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีบุคคลจำนวนมากที่แสวงหาแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างอยู่เย็นเป็นสุข (Happiness) (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2560, น. 5-6)

ภาคเกษตรมีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากและเป็นแหล่งผลิตอาหารเลี้ยงชาวโลก ก่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารเป็นฐานวัตถุดิบให้กับภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ สร้างรายได้ให้กับประเทศ การพัฒนาภาคเกษตรให้ยั่งยืน จึงถือเป็นหัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยแผนพัฒนาการเกษตรในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560- 2564) ได้ตั้งเป้าหมายให้ภาคเกษตรเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรแบบยั่งยืน โดยเน้นความผาสุกของเกษตรกร และความเข้มแข็งของชุมชนเกษตรเป็นลำดับแรก เนื่องด้วยเป็นผู้ขับเคลื่อนการผลิตสินค้า และเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาภาคเกษตร โครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรได้รับการฟื้นฟูให้ใช้ประโยชน์อย่าง

สมดุลและยั่งยืน โดยมียุทธศาสตร์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ด้วยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผล 2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตั้งแต่การผลิตถึงการส่งออก 3) เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 4) การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559)

ความสุขเป็นสิ่งที่บุคคลมีความต้องการสูงสุด ดังนั้น บุคคลจึงแสวงหาแนวทางแห่งความสุข เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนแก่ชีวิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความสุขพอเพียง เพื่อนำไปสู่ความสุขที่มั่นคงและยั่งยืน และในภายหลังเมื่อประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตพระองค์จึงทรงเน้นย้ำให้ประชาชนยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจน เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559, น. 10) จากจุดเน้นของพระบรมราโชวาทของในหลวงรัชกาลที่ 10 สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองของผู้เรียนในระบบการศึกษาทุกระดับ รวมถึงประชาชนและเกษตรกรไทยสามารถนำมาใช้เป็นหลักยึดถือในการประกอบอาชีพที่ตั้งอยู่บนสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม และไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น รวมถึงการเตรียมพร้อมเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการจัดการปัญหาและอารมณ์ การรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีจัดการกับอารมณ์โกรธหรือ โศกเศร้าที่ส่งผลทางลบต่อร่างกายและจิตใจได้ และการจัดการกับความเครียด รับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียดของตนเอง รวมทั้งการบริหารจัดการและควบคุมการใช้สารเคมี และสารกำจัดศัตรูพืชที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของตนเองและผู้บริโภคก็เป็นที่สำคัญ ซึ่งเกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ในปริมาณที่มีความปลอดภัย ไม่ไปสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และทำลายสิ่งแวดล้อม (กาญจนา นาคสกุล, 2560)

อย่างไรก็ตาม กระแสความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้เกษตรกรไทยอยู่ในภาวะความเครียดเนื่องมาจากผลผลิตไม่ได้ตามเป้าหมาย ผลผลิตราคาตกต่ำ รวมทั้งปัญหาการมีภาระหนี้สินจากการลงทุน ทำให้ต้องมีการกู้เงินทั้งจากนอกระบบและในระบบเพื่อนำมาลงทุนในการผลิตทางการเกษตร จนภาระหนี้สินกับรายได้ไม่สมดุลกัน รวมทั้งปัญหาด้านสุขภาพคือ การได้รับสารพิษจากการสูดดมเข้าไปหรือการปนเปื้อนน้ำ และการทำงานอยู่กับสภาพอากาศที่ร้อนจัดในระยะเวลาอันยาวนาน การถูกสัตว์มีพิษกัด ต่อย รวมทั้งการทำงานด้วยท่าทางที่เสี่ยงต่อการกล้ามเนื้อ (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2558) ด้วยปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาวะความตึงเครียด คุณภาพในการใช้ชีวิตและความสุขลดลง ทั้งนี้การพัฒนาทักษะชีวิตแก่เกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญ และควรเน้นการพัฒนาที่เกิดความรู้ ความเข้าใจ และยอมรับในประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากภายในออกสู่การนำไปปฏิบัติได้และขยายองค์ความรู้ต่อเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่นๆ ที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน โดยการพัฒนาทักษะชีวิตแก่เกษตรกรควรพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ที่มาจากการปฏิบัติหรือการรู้แจ้งเห็นจริงจากการลงมือปฏิบัติที่อาจเรียกว่า ความรู้พื้นบ้าน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่เกษตรกร ครอบครัว และสังคม ฝึกฝนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างมีเหตุผล และผ่านวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเรียนรู้ความสำเร็จ และได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างให้เกษตรกรมีความอยู่รอดอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีสืบต่อไป (ภคพันธ์ ศาลาทอง, 2562)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่ 20,107.057 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 12,566,911 ไร่ มีพื้นที่กว้างใหญ่เป็นอันดับที่ 1 ของภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ และมีอำเภอจำนวน 25 อำเภอ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวนาปี 431,910 ไร่ และพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง 79,830 ไร่ พืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ กระเทียม หอมแดง และหอมหัวใหญ่ อีกทั้งจังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นพื้นที่ตอนบนของประเทศที่มีแหล่งกักเก็บน้ำเป็นจำนวนมาก สำหรับใช้ในการชลประทาน การเกษตร และการอุปโภคบริโภค (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดสำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2560)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดขอบเขตวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากเกษตรกรใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี และอำเภอแมริม เนื่องจากทั้ง 4 อำเภอนี้มีการทำเกษตรไม่ผลกับทำนาข้าวมากกว่าร้อยละ 80 และยังมีการทำการเกษตรอื่น ๆ เช่น พืชไร่ เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังพบว่า สภาพปัญหาที่เกษตรกรในพื้นที่การวิจัยประสบและส่งผลกระทบต่อความสุขของเกษตรกรคือ เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสันกำแพงส่วนใหญ่ปลูกข้าว พื้นที่มีศักยภาพในการปลูกข้าว จำนวน 79,092 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.0 โดยเกษตรกร

ประสบปัญหา คือ ต้นทุนการผลิตสูง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ในอำเภอสันป่าตองมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับทำการเกษตร มีพื้นที่ทำเกษตรประมาณ 79,565 ไร่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ปลูกข้าว ถั่วและถั่วเหลือง รวมถึงเลี้ยงสัตว์เพื่อสร้างรายได้ โดยมีสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ระดับอำเภอ มีสมาชิก 10,005 ราย ทุนดำเนินงานกว่า 927 ล้านบาท และเมื่อเกิดวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของ Covid 19 ส่งผลให้ราคาลำไยตกต่ำ และการส่งออกชะงักดิ่งลง อำเภอสารภี เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกลำไย ซึ่งในปัจจุบันเกษตรกรประสบกับปัญหาการผลิตลำไยอยู่หลายปัจจัย เช่น สภาพดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่สามารถคัดแยกผลผลิตที่มีคุณภาพเพื่อจำหน่ายแก่ผู้ประกอบการส่งออกลำไยสดได้ เกษตรกรขายผลผลิตในรูปลำไยร่วง ทำให้ขายได้ในราคาต่ำ และอำเภอแมริมส่วนใหญ่ปลูกข้าว และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว เนื่องจากมีน้ำคลองชลประทานและลำน้ำไหลผ่านบางส่วนของพื้นที่ แต่ในปัจจุบันเกษตรกรยังประสบปัญหาผลผลิตข้าวราคาต่ำผลกำไรจากการทำนาขายข้าวต่ำ และต้นทุนการผลิตสูง (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงควรมีการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรสามารถรับมือกับสภาพปัญหาดังกล่าว และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพบนพื้นฐานของการมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพที่ดี และเป็นพลเมืองดี ตามกระแสพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ในหลวงรัชกาลที่ 10 โดยมุ่งพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งสามารถนำความรู้มาเชื่อมโยงกับทัศนคติผ่านการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้น และตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมรวมทั้งการเสริมสร้างความสุขของเกษตรกรและครอบครัว โดยองค์การสหประชาชาติ (UNDP) ได้พัฒนาตัวชี้วัดความสุข 8 ประการ คือ สุขทางกาย (Happy Body) ใจงาม (Happy Heart) ทางสายกลาง (Happy Relax) พัฒนาสมอง (Happy Brain) ศาสนาและศีลธรรม (Happy Soul) ปลอดภัย (Happy Money) สุขจากการมีครอบครัวที่ดี (Happy Family) และความสุขที่เกิดจากสังคม (Happy Society) (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2554) จากปัญหาของเกษตรกรไทยที่ประสบอยู่ในปัจจุบันและเป็นปัญหาที่เรื้อรังยังหาทางออกไม่ได้ จึงมีความสำคัญในการศึกษาวิจัยโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ตามหลักแนวคิดของพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ในหลวงรัชกาลที่ 10 ร่วมกับการส่งเสริมการเรียนรู้และวิถีชีวิตของเกษตรกรบนพื้นฐานของความสุข และมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งจะทำให้ได้แนวทางในการจัดการปัญหาที่

เกิดขึ้นของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง รวมทั้งช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มีทักษะความรู้ มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพอันนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและมีชีวิตที่ผาสุกสืบต่อไป

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
- 2.2 เพื่อพัฒนาและประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
- 2.4 เพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
- 2.5 เพื่อประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

3.กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทักษะชีวิต จากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ องค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบขององค์การอนามัยโลก (WHO, 1994, p.1) ได้แก่ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-Awareness) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) และทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) นอกจากนี้ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ประการ ได้แก่ ทักษะ

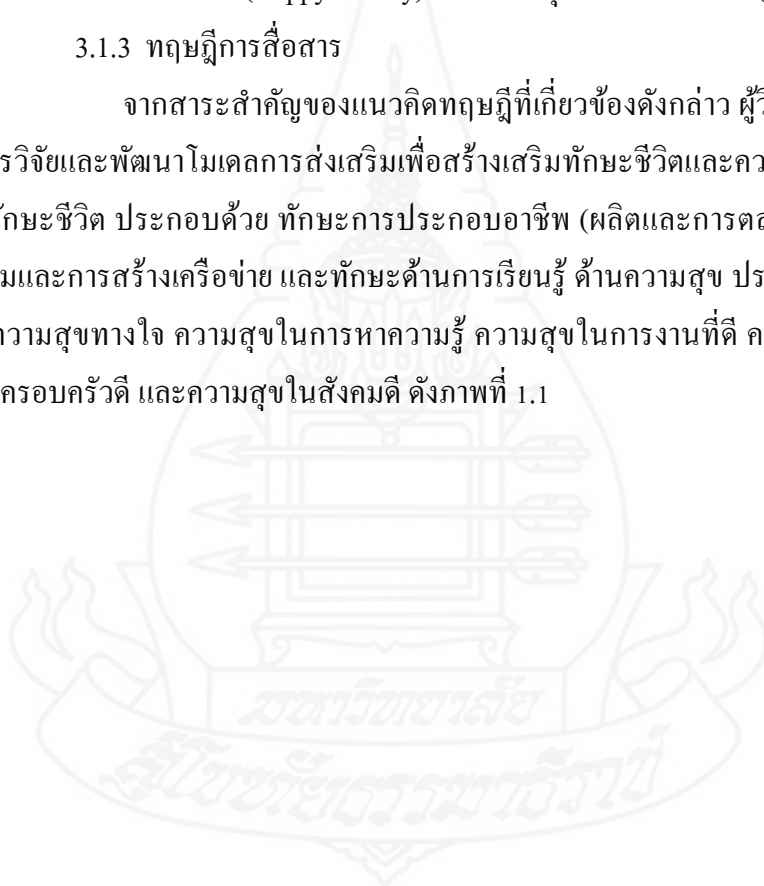

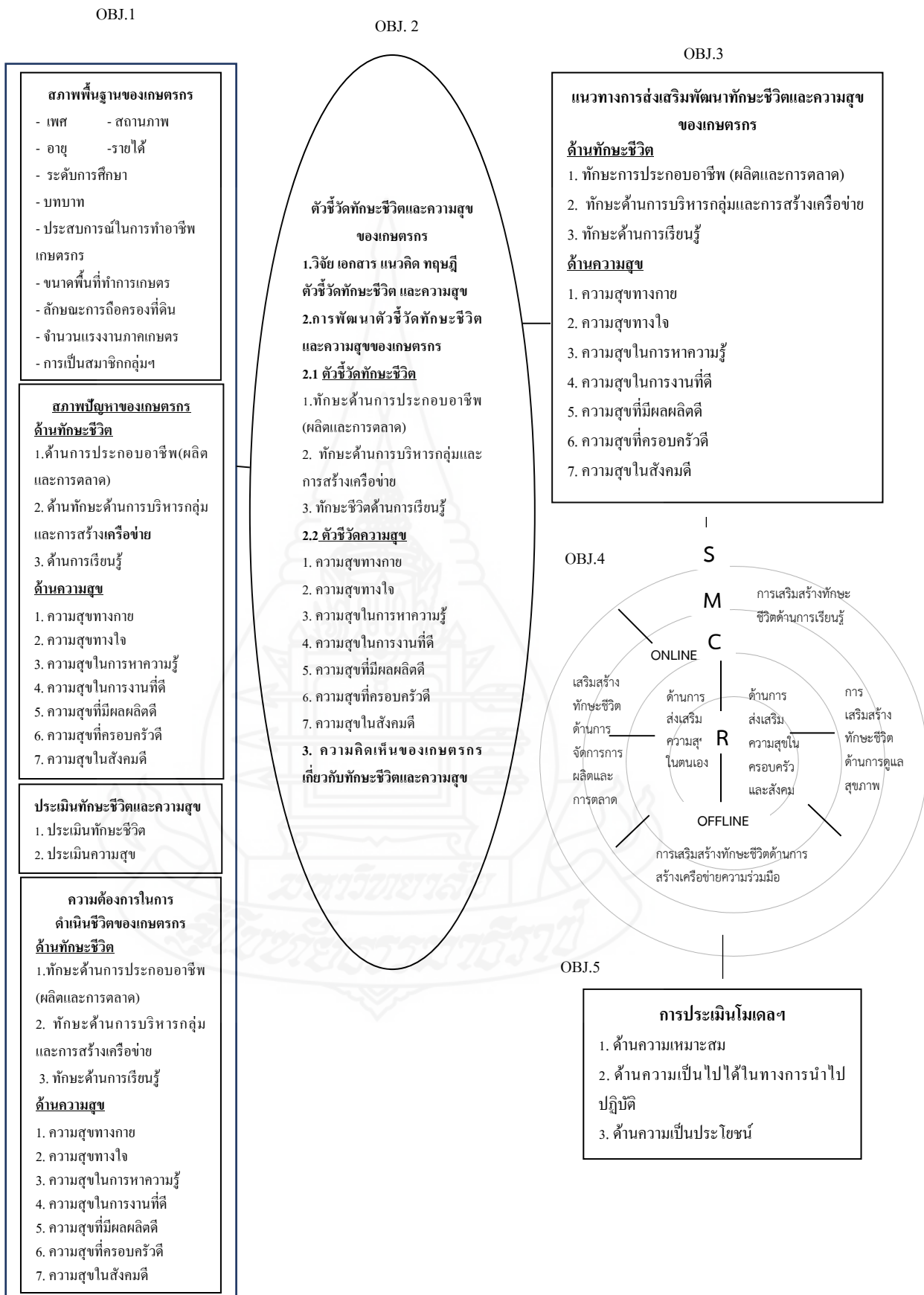
ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะความตระหนักรู้ในตน ทักษะความเห็นใจผู้อื่น ทักษะความภูมิใจในตนเอง ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และ ทักษะในการจัดการกับความเครียด

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความสุข โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (Human Development Report Office: UNDP, 2003) กำหนดตัวชี้วัดความก้าวหน้าของมนุษย์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ สุขภาพกาย (Happy Body) ใจงาม (Happy Heart) ทางสายกลาง (Happy Relax) พัฒนาสมอง (Happy Brain) ศาสนาและศีลธรรม (Happy Soul) ปลอดภัย (Happy Money) สร้างความสุขจากการมีครอบครัวที่ดี (Happy Family) และความสุขที่เกิดจากสังคม (Happy Society)

3.1.3 ทฤษฎีการสื่อสาร

จากสาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยด้านทักษะชีวิต ประกอบด้วย ทักษะการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และทักษะด้านการเรียนรู้ ด้านความสุข ประกอบด้วย สุขภาพกาย สุขภาพใจ สุขภาพในการหาความรู้ สุขภาพในการทำงานที่ดี สุขภาพที่มีผลผลิตดี สุขภาพที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 กรอบขั้นตอนการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

3.2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอน คือ 1) ศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร 2) รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน 3) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร 4) สรุปผลข้อมูลนำมาวิเคราะห์ผล และ 5) นำผลจากการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร มาสร้างแนวทางการส่งเสริมแนวทางการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร

3.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ พัฒนาและประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและมีความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นโครงสร้างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข 2) สร้างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข 3) นำแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข ถามกลุ่มคน 2 กลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรและ และตัวแทนเกษตรกรรวมถึงปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 15 คน 4) สรุปผลการประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในประเด็นต่าง ๆ 5) นำผลการประเมินตัวชี้วัดมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ 6) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ตรวจสอบและนำไปหาค่า IOC และนำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุง และนำไป Tryout กับเกษตรกรนอกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน

3.2.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอน คือ สังเคราะห์ข้อมูลความต้องการ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร

3.2.4 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 คือ เพื่อพัฒนาโมเดลการสร้างเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอน คือ การพัฒนาโมเดลการสร้างเสริม เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร ที่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร

3.2.5 **วัตถุประสงค์ข้อที่ 5** คือ ประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอน คือ ประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร กรอบขั้นตอนในการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ดังภาพที่ 1.2

- ประสิทธิภาพสูงเพียง 3 ท่วง 2 เดือนไข - พระบรมราโชบายของ ร. 10 4 ด้าน - ทักษะชีวิต 12 ด้าน (กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข, 2560; World Health Organization, 1999) - ดัชนีความสุข 8 ด้าน (UNDP Human Development Report Office, 2003) - ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น (A.H. Maslow, 1943)

ภาพที่ 1.2 กรอบขั้นตอนการวิจัย

4.สมมติฐานการวิจัย

- 4.1 ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสุขของเกษตรกร
- 4.2 เกษตรกรที่มีสภาพพื้นฐานแตกต่างกัน มีทักษะชีวิตและมีความสุขแตกต่างกัน
- 4.3 เกษตรกรที่มีสภาพปัญหาที่ต่างกัน มีความต้องการทักษะชีวิต และความสุขแตกต่างกัน
- 4.4 เกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผลมีทักษะชีวิตแตกต่างกัน
- 4.5 เกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผลมีความสุขแตกต่างกัน
- 4.6 สภาพพื้นฐานของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร

5.ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1 การศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

5.1.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากร คือ เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2562/63 จำนวน 181,371 ครัวเรือน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร ยามาเน่ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.06 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 278 ครัวเรือน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากอำเภอทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ 25 อำเภอ และคัดเลือกเกษตรกรในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี และอำเภอแมริม ซึ่งมีลักษณะพื้นที่อยู่หน้าด่านรับน้ำชลประทาน และเป็นพื้นที่ซึ่งคนที่อยู่อาศัยมีความหลากหลายของเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และประกอบอาชีพหลักคือ ทำนาและไม่ผลมากเกินร้อยละ 80 ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างได้ดี และการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้การกระจายจำนวนตามสัดส่วนของเกษตรกรในแต่ละอำเภอให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

5.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาบริบท สภาพปัญหา แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนทางการปกครอง และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และระดับความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามดัชนีชี้วัดความสุข 8 ด้าน ที่ผ่านการสังเคราะห์ได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ/ปลอดภัย ด้านสวัสดิการการส่งเสริมสุขภาพ และด้านการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลาง และทำการรวบรวมข้อมูลจากสภาพข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร จำแนกได้ 6 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจ และขนบธรรมเนียมประเพณี และปัญหาของเกษตรกร จำแนกได้ 4 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนทางการปกครอง และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยการรวบรวมข้อมูลอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พระบรมราโชบายของ ร. 10 4 ด้าน ทักษะชีวิต 12 ด้าน ดัชนีความสุข 8 ด้าน และทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น และสรุปความต้องการและความสุขของเกษตรกร ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการผลิตและการตลาด ทักษะด้านเครือข่ายความร่วมมือ ทักษะด้านการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี

5.1.3 ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564

5.2 การพัฒนาและประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

5.2.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักวิชาการด้านการเกษตรในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน และตัวแทนเกษตรกร ได้แก่ เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกร และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 7 คน รวมจำนวน 15 คน

5.2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พระบรมราโชบายของ ร. 10 4 ด้าน ทักษะชีวิต ดัชนีความสุข และทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นโครงสร้างตัวชี้วัดทักษะชีวิตและระดับความสุขของเกษตรกร โดยสังเคราะห์กรอบในการพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ดังนี้ ทักษะชีวิตของเกษตรกร มี 3

ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการการผลิตและการตลาด 2) ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ 3) ด้านการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร มี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี

5.2.3 ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการในเดือนกันยายน พ.ศ. 2564

5.3. การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

5.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักวิชาการด้านการเกษตรในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน และตัวแทนเกษตรกร ได้แก่ เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกร และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 7 คน รวมจำนวน 15 คน

5.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ทำการรวบรวมข้อมูลจากแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี

5.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2564

5.4 การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

5.4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักวิชาการด้านการเกษตรในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน และตัวแทนเกษตรกร ได้แก่ เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกร และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 7 คน รวมจำนวน 15 คน

5.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาโมเดลการส่งเสริม เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยทำการพัฒนาโมเดลด้วยทฤษฎีการสื่อสารตามแบบจำลอง SMCR (Berlo, 1960) โดยที่

1) *S* คือ สภาพพื้นฐานและบริบทของเกษตรกร จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ ครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจ และขนบธรรมเนียมประเพณี และปัญหาของเกษตรกร

2) *M* คือ การส่งเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการผลิตและการตลาด ทักษะด้านเครือข่ายความร่วมมือ และทักษะด้านการเรียนรู้

3) *C* คือ ช่องทางในการสื่อสารความรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ ออนไลน์ ออฟไลน์

4) *R* คือ ความสุข จำนวน 7 ด้าน คือ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสังเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร เพื่อพัฒนาโมเดลตามทฤษฎีการสื่อสารตามแบบจำลอง SMCR (Berlo, 1960)

5.4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการในเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564

5.5 การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

5.5.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกร และนักวิชาการด้านการเกษตร ในพื้นที่อำเภอแม่ริม อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเกษตรกรทำนาและไม้ผล นักวิชาการด้านเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรที่อยู่ในสถานศึกษา จำนวน 15 คน

5.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็น

ไปได้ในทางการนำไปปฏิบัติ โดยผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดทฤษฎี CIPP Model (Stufflebeam & Shinkfield, 2007, pp. 334-336) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM) (Canadian International Development Agency, 1999) และ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Yarbrough, Shulha, Hopson & Caruthers, 2010) และแบบจำลอง SMCR (Berlo, 1960)

5.5.3 ขอบเขตด้านเวลา

ดำเนินการในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564

6.นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เพื่อความเข้าใจความหมายของตัวแปรดังต่อไปนี้

6.1 เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเพาะปลูกไม้ผล และทำนาในพื้นที่อำเภอแมริม อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

6.2 โมเดล หมายถึง แบบจำลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่ออธิบายการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ จากแนวคิดทางวิชาการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิสูจน์สมมติฐาน และตัวแปรการวิจัยที่กำหนดไว้

6.3 ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของเกษตรกรในการปรับตัวและเลือกแนวทางที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้

6.3.1 ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของเกษตรกรในการปรับตัวและเลือกแนวทางที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการผลิต การพัฒนาตัวสินค้า การกำหนดราคาผลผลิต การจัดการการตลาด และการส่งเสริมการขาย

6.3.2 ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของเกษตรกรในการปรับตัวและเลือกแนวทางที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการวางแผนกลุ่ม การทำกิจกรรมกลุ่ม การแก้ไขปัญหากลุ่ม การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสื่อสารกับกลุ่ม การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม และการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายในชุมชนและนอกชุมชน

6.3.3 ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของเกษตรกรในการปรับตัวและเลือกแนวทางที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแสวงหาความรู้ การค้นพบปัญหาด้านการเกษตรแล้วนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น การเชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร) การเรียนรู้ให้ความรู้คำปรึกษาทั้งกลุ่ม เครือข่าย และคนอื่นได้ดี การแลกเปลี่ยนขยายผล ถ่ายโอนความรู้ (ตอบแทนสังคม) ทักษะในการสร้างแบบอย่างเกษตรที่ดีให้กับชุมชนตนเองและชุมชนใกล้เคียง และขยายผลออกไปยังชุมชนอื่น ๆ วงกว้างได้ การประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด) สามารถประยุกต์ที่ได้เรียนรู้มาปรับปรุงในการหาช่องทางการตลาดในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ และการประเมินผลการเรียนรู้

6.4 ความสุข หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของเกษตรกรในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเกษตรกร ประกอบด้วย ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี

6.4.1 ความสุขทางกาย หมายถึง ความสุขจากการมีสุขภาพดี แข็งแรงทั้งกายและใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การรู้จักใช้ชีวิตเป็นสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

6.4.2 ความสุขทางใจ หมายถึง เกษตรกรมีความสุขกับชีวิตในการทำการเกษตร มีความภูมิใจในอาชีพเกษตรกร มีความสุขที่ประสบความสำเร็จในการทำอาชีพเกษตรกร มีเงินออมจากการทำการเกษตร มีความเป็นอยู่ที่ดี อารมณ์ดี และการใช้หลักธรรมะในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพของตนเอง

6.4.3 ความสุขในการหาความรู้ หมายถึง ความสุขจากได้รับความรู้และข้อมูลในการทำอาชีพเกษตร ความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ความสุขที่ได้นำความรู้มาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

6.4.4 ความสุขในการทำงานที่ดี หมายถึง เกษตรกรได้รับสวัสดิการส่งเสริมสุขภาพ ได้รับการดูแลเรื่องความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ และการจัดการความเสี่ยงที่ทำให้เกิดอันตรายทางร่างกาย โดยภาครัฐ/ชุมชน และมีสุขอนามัยที่ดี เช่น ความเป็นอยู่สะอาด บริโภคอาหารปลอดภัย จากสารพิษ และใช้ชีวิตปราศจากพิษอันตรายไม่ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ รวมไปถึงคนในครอบครัว

6.4.5 ความสุขที่มีผลผลิตดี หมายถึง ความสุขในการทำการเกษตร ความสุขในการได้ผลผลิตที่ดี ความสุขในความก้าวหน้าในอาชีพเกษตร และความสุขในความมั่นคงของอาชีพเกษตร

6.4.6 ความสุขที่ครอบครัวดี หมายถึง เกษตรกรมีความเอื้ออาทรและผูกพันอันดีในครอบครัว ร่วมคิดและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และครอบครัวส่งเสริมให้ประกอบอาชีพเกษตรที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ และตั้งอยู่บนทางสายกลาง

6.4.7 ความสุขในสังคมดี หมายถึง เกษตรกรมีสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขเข้าร่วม อนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีประจำชุมชน และประจำชาติ

6.5 สภาพปัญหา หมายถึง สภาพปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ด้านทักษะชีวิต 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่ม และการสร้างเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และด้านความสุข 7 ด้าน ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี

6.6 ตัวชี้วัดทักษะชีวิตเกษตรกร หมายถึง หน่วยวัดการสร้างเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ด้านทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้

6.7 ตัวชี้วัดความสุขเกษตรกร หมายถึง หน่วยวัดการสร้างเสริมความสุขของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ด้านความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี

6.8 แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร หมายถึง การให้ความรู้เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรมีความสุขในการประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี

6.9 โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร หมายถึง แบบจำลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่ออธิบายการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ตามทฤษฎีการสื่อสาร SMCR

6.10 การประเมินประสิทธิภาพโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร หมายถึง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของ โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ในทางการนำไปปฏิบัติ และด้านความเป็นประโยชน์ ด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

7.1 ประโยชน์ในด้านวิชาการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

7.2 ประโยชน์ต่อเกษตรกร บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

7.2.1 *เกษตรกร* ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการจัดการการผลิตและการตลาด รวมทั้งทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ด้านการเรียนรู้ และด้านสวัสดิการ และการส่งเสริมจากภาครัฐ และมีการพัฒนาและส่งเสริมด้านความสุขในตนเอง และด้านความสุขในครอบครัว และสังคม

7.2.2 *บุคลากร* เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือบุคลากรเกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้จากการศึกษา ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุขของเกษตรกร ได้อย่างมีประสิทธิภาพภาพและประสิทธิผล

7.2.3 *หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* สามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย ไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรกลุ่มอื่น ๆ

7.3 ประโยชน์ในด้านการพัฒนาการเกษตร สามารถทำให้เกษตรกรมีทักษะชีวิตความสุขเพิ่มมากขึ้น และเกิดนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ๆ จากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำนวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญหา

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิด โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทและการดำเนินชีวิตของเกษตรกร
  2. ทักษะชีวิตของเกษตรกร
  3. ความสุขของเกษตรกร
  4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
  5. การพัฒนาโมเดล
  6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกร

แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกรและบริบทของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เนื้อหาสำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกรและอาชีพเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของเกษตรกร ประเภทของเกษตรกร และการรวมกลุ่มของเกษตรกร และ 2) แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเกษตรกร ประกอบด้วย ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต ภูมิหลังของวิถีชีวิตเกษตรกรไทยในอดีต และการพัฒนาวิถีชีวิตเกษตรกรไทยเพื่อพึ่งตนเอง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกรและอาชีพเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกรและอาชีพเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของเกษตรกร ประเภทของ และการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1.1.1 ความหมายของเกษตรกร

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2553, น.26) ให้ความหมายว่า เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพด้านการเพาะปลูกพืชต่างๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ การประมง และการทำป่าไม้

นางนพร ทับทิมทวีโชค (2556, น.20) ให้ความหมายว่า เกษตรกร หมายถึง เป็นอาชีพที่ทำงานเกี่ยวกับ อาทิ การเพาะปลูกพืชในสวนและไร่ นา การเลี้ยงสัตว์บนบก ในน้ำและในทะเล เพื่อผลิตอาหาร เส้นใยธรรมชาติ และเชื้อเพลิงต่าง ๆ อันเกิดมาจากการ เกษตรกรรม

กรกฎ กลิ่นอุบล (2556, น. 15) เกษตรกร คือ ผู้ที่ทำเกษตรกรรม การเพาะปลูกพืช เพาะเลี้ยงปศุสัตว์และการประมงเพื่อผลิตอาหาร วัตถุดิบ เส้นใยธรรมชาติ และผลิตผลอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งการอุปโภคและบริโภค เป็นอาชีพอิสระที่ไม่จำเป็นต้องขึ้นตรงกับหน่วยงานใด สามารถบริหารจัดการเวลาและวางแผนการทำงานได้เอง

จากการศึกษาความหมายของเกษตรกร สรุปได้ว่า เกษตรกรคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพด้านการปลูกพืชในสวน ในนา ในไร่ การเลี้ยงสัตว์ และผลิตผลอื่น ๆ ที่เกิดมาจากการทำเกษตรกรรม

1.1.2 ประเภทของเกษตรกร

นางนพร ทับทิมทวีโชค (2556, น.26) ได้แบ่งประเภทของการเกษตร ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) การปลูกพืช มีหลายชนิด โดยลักษณะธรรมชาติของพืชแต่ละชนิดก็แตกต่างกันไป ซึ่งนักวิชาการเกษตรได้แบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น วิธีการปลูก ดูแลรักษา นำไปใช้ประโยชน์ สำหรับในระดับชั้นนี้ได้จัดแบ่งลักษณะการปลูกและดูแลรักษาเป็น 3 ชนิด ได้แก่

(1) พืชสวน หมายถึง พืชที่ปลูกในเนื้อที่น้อย สามารถให้ผลตอบแทนสูง ต้องการดูแลรักษามาก

(2) พืชไร่ หมายถึง พืชที่ปลูกโดยใช้เนื้อที่มาก มีการเจริญเติบโตเร็ว ไม่ต้องการดูแลรักษามากเหมือนพืชสวน ส่วนใหญ่เป็นพืชล้มลุก มีอายุตั้งแต่ 2 เดือน ถึง 1 ปี หรือมากกว่า ผลผลิตของพืชไร่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและชีวิตประจำวันของคนไทย โดยใช้บริโภคเป็นอาหารหลัก และส่งเป็นสินค้าออกจัดเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสามารถนำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมากเช่น ข้าว ข้าวโพด อ้อย ถั่วต่างๆ ยาสูบ ฝ้าย มันสำปะหลัง เป็นต้น

2) การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงมานานแล้ว โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ตามชนบท นอกจากจะประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ แล้วมักจะเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปด้วยเพื่อใช้เป็นอาหารแรงงาน ในการเพาะปลูก การขนส่ง และเพื่อแก้เหงา ซึ่งปัจจุบันการเลี้ยงสัตว์ในแง่การใช้แรงงานลดน้อยลง แต่จะมีบทบาทมากในแง่ของการเลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหารเนื่องจากผู้บริโภคนิยมบริโภคเนื้อสัตว์กันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งยังสามารถส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศอีกด้วย

3) การประมง การทำประมงเป็นการเกษตรเกี่ยวกับการเลี้ยงและการจับสัตว์น้ำทุกชนิดของประเทศไทยซึ่งการทำประมงนี้สามารถสร้างรายได้ให้ประชาชน และประเทศเป็นจำนวนมาก การทำประมงในประเทศไทยสามารถแบ่งออกตามลักษณะของแหล่งน้ำได้ 3 ประเภท ได้แก่ การทำประมงน้ำจืด การทำประมงน้ำเค็ม และการทำประมงน้ำกร่อย

4) การเกษตรแบบผสมผสาน การเกษตรผสมผสานเป็นการจัดระบบกิจกรรมการเกษตร ได้แก่ ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ประมง ให้มีการผสมผสานและเกื้อกูลในการผลิตซึ่งกันและกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความสมดุลของสภาพแวดล้อม เพิ่มความสมบูรณ์ของอาหารพืชหรือสัตว์การทำเกษตรหลายอย่างร่วมกันทำให้เกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนไม่เสี่ยงต่อสภาวะการขาดทุนจากราคาผลผลิตเพียงอย่างเดียวที่มีราคาไม่แน่นอนปัจจุบันรัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางในการทำเกษตร เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ การเกษตรแบบยั่งยืน การเกษตรธรรมชาติ และการเกษตรแบบยั่งยืน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560, น. 21) ประเภทของการเกษตร แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) การปลูกพืช มีหลายชนิด โดยลักษณะธรรมชาติของพืชแต่ละชนิดก็แตกต่างกันไป ซึ่งนักวิชาการเกษตรได้แบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น วิธีการปลูก ดูแลรักษา นำไปใช้ประโยชน์ สำหรับในระดับขั้นนี้ได้จัดแบ่งลักษณะการปลูกและดูแลรักษาเป็น 3 ชนิด ได้แก่ พืชสวน หมายถึง พืชที่ปลูกในเนื้อที่น้อย สามารถให้ผลตอบแทนสูง ต้องการดูแลรักษามาก พืชไร่ หมายถึง พืชที่ปลูกโดยใช้เนื้อที่มาก มีการเจริญเติบโตเร็ว ไม่ต้องการดูแลรักษามากเหมือนพืชสวน ส่วนใหญ่เป็นพืชล้มลุก มีอายุตั้งแต่ 2 เดือน ถึง 1 ปี หรือมากกว่า ผลผลิตของพืชไร่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและชีวิตประจำวันของคนไทย โดยใช้บริโภคเป็นอาหารหลัก และส่งเป็นสินค้าออกจัดเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสามารถนำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมากเช่น ข้าว ข้าวโพด อ้อย ถั่วต่าง ๆ ยาสูบ ฝ้าย มันสำปะหลัง เป็นต้น

2) การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงมานานแล้ว โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ตามชนบท นอกจากจะประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ แล้วมักจะเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปด้วยเพื่อใช้เป็นอาหารแรงงาน ในการเพาะปลูก การขนส่ง และเพื่อแก้เหงา ซึ่งปัจจุบันการเลี้ยงสัตว์ในแง่การใช้แรงงานลดน้อยลง แต่จะมีบทบาทมากในแง่ของการเลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหารเนื่องจากผู้บริโภคนิยมบริโภคเนื้อสัตว์กันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งยังสามารถส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศอีกด้วยวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสัตว์

3) การประมง การทำประมงเป็นการเกษตรเกี่ยวกับการเลี้ยงและการจับสัตว์น้ำทุกชนิดของประเทศไทยซึ่งการทำประมงนี้สามารถสร้างรายได้ให้ประชาชน และประเทศเป็นจำนวนมาก การทำประมงในประเทศไทยสามารถแบ่งออกตามลักษณะของแหล่งน้ำได้

4) การเกษตรแบบผสมผสาน การเกษตรผสมผสานเป็นการจัดระบบกิจกรรมการเกษตรได้แก่ ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ประมง ให้มีการผสมผสานและเกี่ยวเนื่องในการผลิตซึ่งกันและกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความสมดุลของสภาพแวดล้อม เพิ่มความสมบูรณ์ของอาหารพืชหรือสัตว์การทำเกษตรหลายอย่างร่วมกันทำให้เกษตรกรมีรายได้จากผลผลิตเพิ่มขึ้น ตลอดจนไม่เสี่ยงต่อสภาวะการขาดทุนจากราคาผลผลิตเพียงอย่างเดียวที่มีราคาไม่แน่นอนปัจจุบันรัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางในการทำการเกษตร

1.2 บริบทของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

1.2.1 บริบททั่วไป

ภูมิหลังทางการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ดำเนินการวิจัย มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบเชิงเขา โดยมีพื้นที่รวมประมาณ 20,107.057 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,566,910 ไร่ และมีพื้นที่เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 29.4 โดยมีครัวเรือนเกษตรกรและแรงงานภาคเกษตรมากที่สุด คือ อำเภอแม่แจ่ม จำนวน 12,258 ครัวเรือน และแรงงาน จำนวน 25,742 ราย และอำเภอที่มีพื้นที่ทางการเกษตรมากที่สุด คือ อำเภออมก๋อย จำนวน 250,650 ไร่

จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่จังหวัดส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวในปี 431,910 ไร่ และพื้นที่ปลูกข้าวปรี้ง 79,830 ไร่ พืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ ลำไย พื้นที่ปลูก 313,391 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 883 (กิโลกรัม/ไร่) ลิ้นจี่ พื้นที่ปลูก 58,046 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 493 (กิโลกรัม/ไร่) กระเทียม พื้นที่ปลูก 27,984 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 1,207 (กิโลกรัม/ไร่) หอมแดง พื้นที่ปลูก 8,450 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,398 (กิโลกรัม/ไร่) และหอมหัวใหญ่ พื้นที่ปลูก 8,451 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 4,348 (กิโลกรัม/ไร่) และจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ตอนบนของประเทศ มีแหล่งกักเก็บน้ำเป็นจำนวนมาก สำหรับใช้ในการชลประทาน การเกษตร และการอุปโภคบริโภค (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดสำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2560)

1.2.2 สรุปสถานการณ์และสภาพปัญหา

เกษตรกรในพื้นที่การวิจัยสถานการณ์และสภาพปัญหาและส่งผลต่อความสุข คือ เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสันกำแพง ส่วนใหญ่ปลูกข้าว พื้นที่มีศักยภาพในการปลูกข้าว จำนวน 79,092 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.0 โดยเกษตรกรประสบปัญหา คือ ต้นทุนการผลิตสูง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด

อำเภอสันป่าตอง มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับทำการเกษตร มีพื้นที่ทำเกษตรประมาณ 79,565 ไร่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ปลูกข้าว ลำไยและถั่วเหลือง รวมถึงเลี้ยงสัตว์เพื่อสร้างรายได้ โดยมีสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ระดับอำเภอ มีสมาชิก 10,005 ราย ทุนดำเนินงานกว่า 927 ล้านบาท และเมื่อเกิดวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้ราคาลำไยตกต่ำ และการส่งออกชะลอตัวลง

อำเภอสารภี เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกลำไย ซึ่งในปัจจุบันเกษตรกรประสบกับปัญหาการผลิตลำไยอยู่หลายปัจจัย เช่น สภาพดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง ปัญหาหารขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่สามารถคัดแยกผลผลิตที่มีคุณภาพเพื่อจำหน่ายแก่ผู้ประกอบการส่งออกลำไยสดได้ เกษตรกรขายผลผลิตในรูปแบบลำไยร่วงทำให้ขายได้ในราคาต่ำ

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอแมริมส่วนใหญ่ปลูกข้าว และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว เนื่องจากมีน้ำคลองชลประทานและลำน้ำไหลผ่านบางส่วนของพื้นที่ แต่ในปัจจุบันเกษตรกรยังประสบปัญหาผลผลิตข้าวราคาต่ำผลกำไรจากการทำนาขายข้าวต่ำ และต้นทุนการผลิตสูง (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6, 2563) และการศึกษายังพบว่า เกษตรกรมีวิถีชีวิตการทำเกษตรของเกษตรกรบางพื้นที่ที่มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เผาเศษวัสดุทางการเกษตรเพื่อเตรียมพื้นที่ในการทำเกษตรในฤดูกาลต่อไป

นอกจากนี้ยังมีการเผาขยะบริเวณชานเมืองและในตัวเมือง ทำให้ยากต่อการควบคุมค่ามลพิษจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่ได้ประสบปัญหาหมอกควันนับเป็นเวลา 10 กว่าปีตั้งแต่ปี 2549 - 2550 หมอกควันและฝุ่นละอองในพื้นที่ภาคเหนือรุนแรงหนักสูงกว่ามาตรฐาน 3 - 6 เท่า ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แพร่ ในช่วงเดือนมีนาคม 2550 (ไทยรัฐ, 2563) จากปัญหาที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความสุขของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร เพื่อให้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยจะมุ่งเน้นใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันกำแพง อำเภอสารภี และอำเภอแมริม เนื่องจากเป็นพื้นที่ประสบปัญหา แต่ก็มีความพร้อมด้านระบบชลประทาน และเกษตรกรมีความพร้อมให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปด้วยกันรวมทั้งในพื้นที่มีกลุ่มเกษตรกรที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพทำนา และปลูกไม้ผลส่งออกในเชิงพาณิชย์ และได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีทักษะชีวิตควบคู่ไปกับการมีความสุขในตนเอง ครอบครัว และสังคมได้

โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยประกอบด้วยเกษตรกรทำนาและทำสวนในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นจำนวนเกษตรกรที่มากที่สุด และนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเกษตรกร ได้แก่ บริบทของเกษตรกรเพื่อนำมาและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร บริบทของเกษตรกร ประกอบด้วย สภาพปัญหาของเกษตรกร ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร และตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร ประกอบด้วย ทักษะการผลิตและการตลาด ทักษะด้านเครือข่ายความร่วมมือ ทักษะด้านการเรียนรู้ รวมทั้งตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร ประกอบด้วย ความสุขในตนเอง ความสุขในครอบครัว ความสุขในสังคม ความสุขในด้านสุขภาพ

1.3 การดำเนินชีวิตของเกษตรกร

ปรีนทร์ นาคสิงห์ และคณะ (2560, น.83) ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยพัฒนามาจากพื้นฐานการเกษตร โดยที่เศรษฐกิจไทยโบราณยุคสร้างชาติต้องอาศัยการทำไร่ทำนา เลี้ยงสัตว์ จับปลา ตัดไม้เป็นพื้นฐาน อากาศของกองทัพในยุคก่อนยังต้องอาศัยการเกษตรเป็นส่วนประกอบ ดังคำกล่าวที่ว่า “กองทัพเดินด้วยท้อง” ไม่ใช่อาศัยเรือบิน รถถัง หรือเรือรบดังสมัยนี้ กองทัพใดขาดอาหาร (เสบียง) เนื่องจากสาเหตุใดก็ตาม ยกตัวอย่างเช่นพื้นที่ทั่วไปประสบภาวะน้ำท่วมกองทัพก็ต้องถอยทัพ ดังนั้นการสร้างชาติจึงต้องอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของข้าวปลาอาหาร ดังเช่น ยุคกรุงสุโขทัย มีคำกล่าวที่ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” “ไพร่ฟ้าหน้าใส” กรุงสุโขทัยอุดมด้วยวัว ควาย ช้าง ม้า อันเป็นสัตว์พาหนะในการเดินทัพและการทำศึกสงคราม ข้าวปลาอาหารและวัวควาย ตลอดจนช้างม้าล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการเกษตรไม่ทางตรงก็ทางอ้อม คนไทยจึงดำรงชีพและสร้างฐานะสร้างชาติมาด้วยการเกษตรเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เราจึงกล่าว่วิถีชีวิตของคนไทยก็คือ การทำการเกษตร หรือการเกษตรคือวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ คำว่าส่วนใหญ่ในยุคสุโขทัยหรืออยุธยา หมายถึง คนไทยเกือบร้อยละร้อยทำมาหากินด้วยการเกษตรมาจนถึงทุกวันนี้ คนไทยร้อยละ 60 เป็นอย่างน้อยเกี่ยวข้องกับการเกษตร คือประมาณ 37 ล้านคน ส่วนคนไทยอีก 26 ล้านคนทำมาหากินอย่างอื่น เช่น เป็นกรรมกร บริกร ลูกจ้าง พ่อค้า ข้าราชการ นักธุรกิจ เป็นต้น

การเกษตรไทยมีหลายแบบหลายระบบ ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชน แต่ในท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของการเกษตรไทย คือการทำนา พื้นที่ใดทำนาได้ก็ทำนาปลูกข้าวไว้ก่อน เพราะคนไทยกินข้าวเป็นอาหารหลัก การทำนาถ้าต้องใช้แรงงานสัตว์ตอนไถนาลากเกวียนและงานอื่นๆ ก็เลี้ยงวัวควายไว้ใช้งาน วัวควายที่เลี้ยงก็ให้กินหญ้าตามหัวไร่ปลายนา กินฟางที่เหลือจากการนวดข้าว กินตอซังและหญ้าในนาหลังฤดูเก็บเกี่ยว พื้นที่บนที่ดอนก็ปลูกพืชไร่ เช่น ปอ ถั่ว ข้าวโพด

มัน เป็นต้น พื้นที่รอบบ้านก็ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นไว้เอาร่มเงากันแดด และได้ผลไม้วักินตามฤดูกาล ข้าวที่เก็บเกี่ยวได้เก็บไว้ในยุ้ง ถึงเวลาจะกินก็ตัดดวงมาตำมาลี ได้รำ ได้ปลายข้าว ได้แกลบ เป็นผลพลอยได้

มูลนิธิพัฒนา (2550, น.32-33) กล่าวถึง แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหรือการพัฒนาชนบทที่สำคัญๆ คือ การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนา การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบทเป็นหลัก กิจกรรมและโครงการตามแนวพระราชดำริที่ดำเนินการอยู่หลายพื้นที่ทั่วประเทศในปัจจุบันนั้นล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การพึ่งตนเองได้ของราษฎรทั้งสิ้น ในการพัฒนาทั้งด้านอาชีพและส่งเสริมการเกษตร ให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการแนะนำสาธิตให้ประชาชนดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทเป็นไปตามหลักการพัฒนาสังคมชุมชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบทเป็นหลัก

กล่าวโดยสรุป เกษตรกร คือ ผู้ประกอบอาชีพด้านการเพาะปลูกพืชต่างๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ การประมง และการทำป่าไม้ วิถีชีวิตของเกษตรกรไทยมีหลายแบบหลายระบบขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชน แต่ในท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย เอกลักษณะอย่างหนึ่งของการเกษตรไทย คือการทำนา การพัฒนาวิถีชีวิตเกษตรกรไทยเพื่อพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่างๆ มากำหนดเป็นประเด็นศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเกษตรกรไทย ได้แก่ ภูมิหลังของเกษตรกร วิธีการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนการพัฒนาวิถีชีวิตของเกษตรกรไทยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

2. ทักษะชีวิตของเกษตรกร

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเกษตรกรแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ประกอบด้วย การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน 2) แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต ประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบ แนวคิดการรับรู้ตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเอง 3) ทักษะชีวิตของเกษตรกรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป้าประสงค์ของปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ และ 4) ทักษะชีวิตของเกษตรกร และตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 10)

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2562, น.6) กล่าวถึง พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววชิรลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เป็นพระบรมราโชบายที่ครูทุกคนควรทราบและน้อมนำมาปฏิบัติ การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ดังนี้

1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ขอนี้มีคำขยายว่า ต้องมีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน

2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ขอนี้มีคำขยายว่า ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-ที่ถูกต้อง สิ่งชั่ว-สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิดที่ชั่ว เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง

3) มีงานทำ มีอาชีพ ขอนี้มีคำขยายว่า ต้องให้เด็กฝึกงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จอบรมให้เรียนรู้การทำงานให้สามารถเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้

4) เป็นพลเมืองดี ขอนี้มีคำขยายว่า การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่พลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีหมายถึงการมีน้ำใจ มีความเอื้ออาทร ต้องทำงานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ควรทำ”

พระบรมราโชบายทั้งหมดนี้ไม่ใช่สิ่งที่ยากเกินกว่าครูจะทำและสั่งสอนศิษย์ให้ทำได้ หากครูตั้งใจสร้างศิษย์ให้ได้ผลตามพระบรมราโชบายทั้ง 4 ขอนี้ก็จะทำให้ชาติบ้านเมืองเจริญ ไม่มีคนที่หนึ่งดูคายน้อยให้เกิดความช้ำ ความไม่ดีในบ้านเมือง ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การรู้จักแยกแยะสิ่งที่ถูกที่ผิด สิ่งที่ดีที่ชั่ว และเลือกรับเลือกทำแต่ทางที่ถูกที่ดี เด็กไทยควรรู้จักใช้วิจารณญาณของตน ไม่ตามแฟชั่นตามสังคมโดยไร้สติ. อีกประการหนึ่งที่ควรน้อมนำมาใส่เกล้าฯ คือ พระบรมราโชบายที่ว่า เห็นอะไรที่ควรทำเพื่อบ้านเมืองก็ควรทำ คนไทยเห็นอะไรที่ควรทำเพื่อบ้านเมืองก็ต้องลงมือทำ ไม่ปล่อยให้ผ่านไปด้วยความคิดว่า “ธุระไม่ใช่” (กาญจนา นาคสกุล, 2560)

ผู้วิจัยได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 มาใช้กำหนดกรอบในการพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงของ

เกษตรกรและครอบครัว โดยยึดตามพระบรมราโชบาย 4 ประการ ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต ประกอบด้วย ความหมายของทักษะชีวิต ความสำคัญและองค์ประกอบของทักษะชีวิต แนวคิดการรับรู้ตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Concept) และทักษะชีวิตของเกษตรกรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.2.1 ความหมายของทักษะชีวิต

แม็กเวล (Maxwell, 1981, p.8) ได้ให้ความหมายของคำว่าทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการจัดการหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต

ดีจุง (De Jong, 1995, p.93) ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่บุคคลมีความจำเป็นต้องมีอย่างยิ่งที่จะเผชิญกับชีวิตและความท้าทายต่าง ๆ ให้ได้รับความสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป ทักษะชีวิตเป็นทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบัน และเป็นทักษะที่จะช่วยสนับสนุน และลดประเด็นปัญหาสำคัญที่เข้ามาคุกคามชีวิตของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เป็นด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคมเพื่อนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2.2 ความสำคัญและองค์ประกอบของทักษะชีวิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2552, น.8) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับจิตมนุษย์ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการฝึกฝนด้านสติปัญญา (Intelligent Quotient : IQ) 2) ด้านอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) และ 3) แรงจูงใจด้านการหล่อหลอมบุคลิกภาพในด้านมโนธรรมและคุณธรรม (Moral Quotient : MQ) ดังนั้น การฝึกฝนให้บุคคลมีทักษะชีวิตจึงเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งภายในและภายนอก ส่งผลให้บุคคลมีความรู้ความสามารถสูงในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จในทุกๆ ด้าน ซึ่งจำแนกผลจากการฝึกฝนทักษะกับการพัฒนาคนได้ดังนี้

1) มีความเป็นเลิศทางปัญญา หรือคนเก่ง หมายถึง การพัฒนาด้านสติปัญญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจำ การคิดหาเหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการใฝ่หาความรู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์

2) ดำรงตนเป็นคนดี หมายถึง มีเจตคติอันเกิดการเรียนรู้ทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของตนเองในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยรวม ซึ่งก่อให้เกิดมโนคติ มีคุณธรรมประจำ

ตน มีจิตสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคมโดยรวม ความรู้สึกที่เห็นคุณค่าในตนเอง และการสะท้อนความรู้สึกที่เห็นคุณค่าผู้อื่น รู้จักการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

3) มีความสุขในการดำรงชีวิต หมายถึง มีความมั่นคงทางจิตใจ มีบุคลิกภาพดี มีการปรับตัว มีทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลให้เป็นอย่างดีราบรื่น เป็นผลดีในด้านการบริหาร การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ

ไบเลย์และปาร์กเกอร์ (Bailey and Parker, 2002) ได้แบ่งทักษะชีวิตออกเป็น 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ทักษะการสร้างการตัดสินใจ (Decision making skills) หมายถึง ความสามารถในการสร้างทางเลือกหลายๆ ทาง เพื่อการตัดสินใจ ประกอบด้วย การทำรายการของ ทางเลือกก่อนการตัดสินใจ การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่ตัดสินใจ และการประเมิน การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

2) ทักษะการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด (Wise use of resources skills) หมายถึง ความสามารถในการใช้การคิดวิจารณ์อย่างดี การไม่สิ้นเปลือง รู้จักความรับผิดชอบและการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งต่างๆ ประกอบด้วย การใช้ทรัพยากรตามธรรมชาติในสภาพแวดล้อมของ ตนได้อย่างชาญฉลาด การวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการเงินของตนเอง การใช้เวลาอย่างมีคุณค่าในชีวิต และการดูแลในทรัพย์สินของตนเองได้

3) ทักษะการสื่อสาร (Communication skills) หมายถึง ความสามารถในการ แลกเปลี่ยนความคิด ข้อมูลข่าวสาร หรือข้อความระหว่างบุคคล การใช้คำ พูด การเขียน กริยา ท่าทาง และศิลปะของการแสดงออกทางอารมณ์และความคิด ประกอบด้วย การนำเสนอที่ดี การเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ชัดเจนทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก และการสื่อสาร แผนการกับบุคคลอื่นได้

4) ทักษะการยอมรับความแตกต่าง (Accepting differences skills) หมายถึง ความสามารถในการยอมรับ และยินดีในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การปฏิบัติ ตนกับบุคคลอื่นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพ การทำงาน หรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันกับตนเอง และการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างจากตนเอง

5) ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership skills) หมายถึง ความสามารถที่จะ ช่วยเหลือกลุ่มในการพบปะ ประชุม การแสดงความสามารถของการนำกลุ่ม การใช้อิทธิพลส่วนบุคคลในการแนะนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้ ประกอบด้วย การจัดการกลุ่มเพื่อให้ ไปสู่เป้าหมายที่กลุ่มกำหนดไว้ การใช้รูปแบบของความเป็นผู้นำที่แตกต่างกันในการนำกลุ่ม การ กระตุ้นในบุคคลอื่นสามารถแบ่งปันประสบการณ์ที่จะใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในกลุ่ม

6) ทักษะการใช้ประโยชน์ (Useful/marketable skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลประกอบด้วย การคิดหลายปัญหา การปฏิบัติตามคำสั่ง การให้การสนับสนุนในฐานะสมาชิกของทีมงาน การยอมรับในความรับผิดชอบของงานที่ได้รับมอบหมาย การจดบันทึกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อการทำงานอย่างถูกต้อง

7) ทักษะการเลือกวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี (Healthy lifestyle choices skills) หมายถึง ความสามารถในการเลือกวิถีการดำรงชีวิตที่ดีและเหมาะสม เป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การมีสุขภาพกายและจิตที่ดี การป้องกันจากโรคภัยไข้เจ็บ ประกอบด้วย การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์การเลือกทำกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและสุขภาพใจที่ดี การจัดการความเครียดในชีวิตประจำวัน และการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่อให้เกิดความเสียหายในด้านต่างๆ

8) ทักษะการรับผิดชอบในตนเอง (Self-responsibility skills) หมายถึง การดูแลตนเองการรับผิดชอบในพฤติกรรมและพันธะหน้าที่ของตนเอง การแยกแยะในสิ่งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องได้ ประกอบด้วย การรู้จักหน้าที่ของตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่ม การยอมรับในข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากตนเอง โดยไม่กล่าวโทษผู้อื่น การเข้าใจถึงการปฏิบัติตามความรับผิดชอบของตนเองได้และการควบคุมเป้าหมายของตนเอง

บำเพ็ญ เขียวหวาน (2554) กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา รูปแบบระบบการส่งเสริมและระบบการผลิตเพื่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรตามมิติของ TERMS MODEL ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยี (Technology: T) เศรษฐกิจ (Economic: E) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Resources: R) จิตใจ (Moral: M) และสังคม (Social: S) มาส่งเสริมการปฏิบัติให้เป็นไปตามระดับศักยภาพและความพึงพอใจของเกษตรกร

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2555) ได้ศึกษาการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนแพรกกานามแดง พบว่า การบริหารจัดการใช้หลักการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียเป็นฐาน ใช้การวิจัยชุมชนเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนา มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเดิม มีการจัดการโดยกลุ่ม และขณะเดียวกันมีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับกลุ่มภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน ยึดหลักการจัดการแบบบูรณาการตามภูมินิเวศ โดยใช้เครื่องมือการบริหารทั้งเชิงโครงสร้าง เชิงสังคม และเชิงเศรษฐกิจ

สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม (2559) ได้ศึกษาเครือข่ายและเทคโนโลยี พบว่า เกษตรกรมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการรับข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สำคัญ คือ วิทยุโทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ วิทยุกระจายเสียงและโทรศัพท์บ้าน รูปแบบพฤติกรรม การเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งความรู้เดิมเกี่ยวกับการเกษตรมาจากบรรพบุรุษ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการศึกษาดูงาน โดยเกษตรกรมีวิธีการศึกษาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเกษตรจากการศึกษา

ค้นคว้าด้วยตนเอง ความเป็นประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเหมาะสมของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่อการเรียนรู้ของเกษตรกร

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1994, p.1) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข, 2541)

1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็น ความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิด สร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือกและสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวาง โดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

3) ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รู้จักและเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง

4) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็น ความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สี ผิว อาชีพ ฯลฯ ช่วยให้สามารถยอมรับบุคคลอื่นที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่าหรือได้รับความเดือดร้อน

5) ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) เป็น ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ

6) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving) เป็น ความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางกายและจิตใจ จนอาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไข

7) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็น ความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ

8) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

9) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น และรู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร

10) ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็น ความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับ

ความเครียด เพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดปัญหา ด้านสุขภาพ

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ประการ ดังนี้

- 1) ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
- 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์
- 3) ทักษะความตระหนักรู้ในตน
- 4) ทักษะความเห็นใจผู้อื่น
- 5) ทักษะความภูมิใจในตนเอง
- 6) ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม
- 7) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
- 8) ทักษะการสื่อสาร
- 9) ทักษะการตัดสินใจ
- 10) ทักษะการแก้ไขปัญหา
- 11) ทักษะการจัดการกับอารมณ์
- 12) ทักษะในการจัดการกับความเครียด

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHO) มาพิจารณาร่วมกับแนวคิดทักษะชีวิตกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้กำหนดไว้ว่ามี 12 องค์ประกอบ โดยแนวคิดย่อยทั้ง 10 องค์ประกอบจาก 2 องค์กร มีความสอดคล้องกัน แต่แนวคิดทักษะชีวิตของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มี 2 องค์ประกอบที่เพิ่มเติมเข้ามา ได้แก่ ทักษะความภูมิใจในตนเอง และทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าทั้ง 2 องค์ประกอบมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเกษตรกรให้มีความภูมิใจในอาชีพ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม/จิตสาธารณะ จึงได้ยึดแนวคิดทักษะชีวิตองค์ประกอบมาใช้กำหนดกรอบการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ทักษะชีวิตที่ประกอบด้วย ด้านการจัดการการผลิตและการตลาด โดยควรส่งเสริมทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ด้านการเรียนรู้ และด้านสวัสดิการ และการส่งเสริมจากภาครัฐ

2.2.3 ทักษะชีวิตของเกษตรกรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลาง ที่มีความสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่อันเรียบง่ายของเกษตรกรไทย ที่สามารถนำมา

ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคนทุกระดับ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550) ทักษะชีวิตของเกษตรกรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป้าประสงค์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2560, น. 21) ให้ความหมายว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้ความหมายเพียงพอตนเอง อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน ซึ่งสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ สามารถให้ตัวเองอยู่ได้อย่างพอมีพอใช้

ประเวศ วะสี (2542, น.4 - 6) อธิบายเพิ่มเติมว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้แปลว่า ไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ผลิต ไม่ส่งออก ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาค แต่หมายถึง การที่เรามีความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ คือ ต้องมีความพอเพียงสำหรับทุกคน และทุกครัวเรือน ต้องมีจิตใจที่พอเพียง ต้องมีสิ่งแวดล้อมที่พอเพียง ด้วยการอนุรักษ์และเพิ่มพูนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้มีการยังชีพได้ตามธรรมชาติ ชุมชนต้องมีความเข้มแข็งที่พอเพียง ด้วยการรวมตัวกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็งซึ่งจะส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนได้ ต้องมีสติปัญญาที่พอเพียงด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกัน และสามารถปรับตัวได้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ต้องมีวัฒนธรรมที่พอเพียง โดยใช้วิถีชีวิตของชุมชนที่เข้มแข็งสานสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย โดยมีความเจริญเติบโตบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง และต้องมีความมั่นคงที่เพียงพอ ค่อยๆพัฒนาอย่างเป็นระบบไม่จนหรือรวยแบบกะทันหัน เดินในทางสายกลาง และมีระบบการพัฒนาที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2556, น.54) ให้ความหมายว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาของการพัฒนา ตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีฐานคิดสำคัญที่การพัฒนาคอนในชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและ สังคมควบคู่ไปกับการจรรโลงรักษาวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้ การพัฒนาคนจะต้องเริ่มที่การพัฒนา ความคิดและจิตใจของคนให้รู้จักกิน รู้จักใช้ตามอัตภาพและความจำเป็นในการดำรงชีวิต

นรินทร์ สังข์รักษา (2550, น.10) ให้ความหมายว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตัวเองได้ (Relative Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทาง เศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน ตั้งตัวให้อยู่บนความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2554, น.124) ให้ความหมายว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ วัฒนธรรม ไม่ใช่ เทคนิคการเพาะปลูก แต่เป็นศีลธรรม ความไม่ละโมภและการประหยัด เศรษฐกิจพอเพียงเปิด โอกาสให้ทุกคนพออยู่ได้ แตกต่างจากการคิดในด้านเทคนิค ถ้าคิดในด้านเทคนิคก็จะ ย้ำเฉพาะคน ทำให้เกิดการเอาตัวรอด ซึ่งไม่ตรงกับอุดมการณ์ของเศรษฐกิจพอเพียง ความคิดทาง เทคนิคทำให้ไม่เชื่อมโยงกัน ไม่มีความเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ระหว่างกัน ตัวใครตัวมัน อันจะเป็นโทษแก่ ธรรมชาติด้วย เพราะความเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ของสมาชิกในชุมชนที่มีให้แก่เพื่อนบ้านและธรรมชาตินั้น ถือเป็นสองด้านในเหรียญเดียวกัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงที่จะคำนึงถึงการพึ่งพาอาศัยกัน พร้อมๆ กับรักษาความสมดุลของธรรมชาติไปด้วย

นพพร จันทร์นำชู (2556, น.220) ให้ความหมายว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของสังคมไทย เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและ ความสมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยอาศัยหลักของความพอเพียง เป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

เกษม วัฒนชัย (2549, น.254) อธิบายว่า แนวคิดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง คือ แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ทั้งในการพัฒนาและ บริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

สรุปลักษณ์ชีวิตเกษตรกรดำเนินตามแนวพระราชดำรัสปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ที่ตั้งอยู่บนความพอเหมาะ พอดี และพอเพียง จนสามารถพึ่งพาตนเอง หรือ อุ้มชูตนเองได้ ท่ามกลางสภาวะแวดล้อม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อความเป็นอยู่ที่มั่นคงและยั่งยืน

2.2.4 การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์

ไรอัน (Ryan, 2006) ได้อธิบายการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์กับ หลักการบริหารในแต่ละกิจกรรมของบุคคล ดังนี้

1) การตัดสินใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (Career Decision) ซึ่งถือเป็นแหล่ง รายได้ หลักของการดำเนินชีวิต การสร้างสมดุลในชีวิต การทำงานและครอบครัว เป็นประเด็น สำคัญของการตัดสินใจในกิจกรรมนี้ การตัดสินใจต้องอยู่บนเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรมเป็น หลักการ เลือกอาชีพสุจริตเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ และประกอบอาชีพอยู่บนความพอประมาณไม่ เบียดเบียน ตนเอง ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและ ผู้ใต้บังคับบัญชา ดูแลรักษาผลประโยชน์ของผู้ มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้รับบริการลูกค้า อย่างเป็นธรรม มีความซื่อสัตย์ پاکเพียร ไม่สร้าง ความเดือดร้อน ให้แก่ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพต้องอยู่บนความมี เหตุมีผล สอดคล้องกับเงื่อนไขความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะเฉพาะ ของแต่ละบุคคล เพื่อให้การประกอบอาชีพดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นอกจากนั้น การตัดสินใจที่

เกี่ยวข้องกับอาชีพการเงิน ต้องเชื่อมโยงกับการสร้างสมดุลในชีวิตระหว่างการทำงาน ครอบครัว และชีวิตส่วนตัว เพื่อให้การประกอบอาชีพไม่เบียดบังชีวิตในส่วนอื่น จนเกิดเป็นต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินชีวิต เช่น การทำงานหนักจนไม่มีเวลาพักผ่อนและขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดต้นทุนในการรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

2) การจัดการเงิน (*Money Management*) เป็นการบริหารจัดการเงินได้จากการประกอบ อาชีพอย่างมีแบบแผนตามหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกัน เริ่มต้นจาก “การวางแผนทางการเงิน” ซึ่งต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการวางแผนทางการเงินเป็นระยะ โดย ควรมีการกำหนดเป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง และยาว อย่างชัดเจน ทั้งนี้ การที่จะวางแผนการเงิน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องข้อมูลเพียงพอ อาทิ ข้อมูลรายรับและรายจ่ายของบุคคล หรือครัวเรือน ซึ่งได้มาจากการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เข้าใจถึงโครงสร้างรายได้และรายจ่ายได้อย่างชัดเจน และสามารถวางแผนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อมูลลักษณะดังกล่าวจะ สะท้อนถึงความไม่จำเป็นของรายการใช้จ่ายบางรายการ และสามารถตัดทอนลงได้ เพื่อให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3) การสร้างความมั่นคงทางการเงิน (*Finance Security*) เป็นการตัดสินใจที่ เกี่ยวข้องกับการลงทุนเงินออมเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินให้แก่บุคคลและครอบครัว การบริหารเงินที่มีอยู่ ให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของเงินแต่ละส่วน เพื่อให้มีการสร้างผลตอบแทนที่เพิ่มมากขึ้น และไม่ก่อให้เกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสจากการที่บริหารจัดการเงินออมไม่มีประสิทธิภาพ โดยหลักการลงทุนอย่างมีเหตุผลต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเงินออมและเป็นไปตามหลัก ความเสี่ยง และผลตอบแทนของแต่ละทางเลือกการลงทุน การลงทุนในเงินออมของแต่ละ วัตถุประสงค์อาจ พิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) เงินออมเพื่อการจัดหาทรัพย์สิน เช่น ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ ฯลฯ (ลงทุนตาม กรอบระยะเวลาที่วางแผนไว้ สภาพคล่องปานกลาง ความเสี่ยงปานกลาง อาจเก็งกำไรได้บ้าง แต่ควรเป็นทางเลือกที่ไม่เสี่ยงมากนัก)

(2) เงินออมเพื่อการใช้จ่ายอนาคตระยะสั้น เช่น เงินฝากธนาคาร เป็นต้น (ลงทุนใน ทางเลือกการลงทุนระยะสั้น สภาพคล่องสูง ความเสี่ยงต่ำ)

(3) เงินออมเพื่อภาวะฉุกเฉิน เช่น การซื้อกองทุน เป็นต้น (ลงทุนใน ทางเลือกระยะสั้น ถึงกลาง สภาพคล่องปานกลาง ความเสี่ยงต่ำ)

(4) เงินออมเพื่อวัยชรา เช่น การทำประกัน เป็นต้น (ลงทุนในทางเลือกระยะ ยาว สภาพคล่องต่ำ ความเสี่ยงตามระดับการยอมรับความเสี่ยงของแต่ละบุคคล)

4) การจัดการหนี้ (Credit Management) การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของบุคคลไม่ได้หมายถึง “การไม่มีหนี้” แม้ว่าความเป็นหนี้โดยทั่วไปจะแสดงความไม่พอดีระหว่างรายรับและรายจ่าย แต่หลายกรณีการกู้เงินมีความจำเป็น เช่น การก่อหนี้เพื่อการจัดหาสินค้าคงทนที่มีมูลค่าสูงอย่างที่อยู่อาศัย ยานพาหนะ หรือสินทรัพย์อื่นที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต หนี้เพื่อการลงทุน หรือหนี้เพื่อภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นหลักคิดสำคัญต่อการตัดสินใจในการก่อหนี้ที่จะต้องอยู่บนความสมดุล ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและครอบครัว โดยการใช้หลักความมีเหตุมีผลในการพิจารณาความจำเป็นเหมาะสมของการก่อหนี้ การคาดการณ์รายได้ในอนาคต และขนาดของการกู้ที่เหมาะสม ซึ่งทำให้การกู้ยืมบนฐานของความพอประมาณ พอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยัง จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงและการมีภูมิคุ้มกัน การกู้หนี้ตามกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ เป็นการกู้ที่เป็นประโยชน์และมีความสามารถในการใช้คืน ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักให้เข้าใจว่า การจะตัดสินใจในหลักการดังกล่าวได้ต้องอยู่บนเงื่อนไขที่ผู้กู้ต้องมีความรู้และเท่าทัน แหล่งเงินกู้ไม่ใช่แหล่งเงินกู้นอกระบบ ผิดกฎหมาย และผู้กู้ต้องมีคุณธรรมต่อการชำระหนี้คืนหรือปลดหนี้อย่างจริงจัง

5) การจัดการทรัพยากร (Resource Management) เป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาทรัพยากรและการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ ได้แก่ สินทรัพย์คงทนต่างๆ เช่น อสังหาริมทรัพย์ รวมถึงสังหาริมทรัพย์ต่างๆ เช่น ทองคำ อัญมณี รถยนต์ ฯลฯ ทรัพยากรเหล่านี้มีไว้เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต และเป็นทรัพย์เพื่อสร้างความมั่งคั่งให้แก่บุคคลและครัวเรือน การจัดหาทรัพยากรย่อมมีต้นทุนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นการตัดสินใจต่อการจัดหาทรัพย์สินตามหลักการมีเหตุมีผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน การใช้หลักมีเหตุมีผลและพอประมาณในการตัดสินใจเพื่อให้ไม่เกิดการสังสมทรัพย์สินที่ไม่มีความจำเป็น จนเป็นภาระในการดูแลและจัดเก็บรักษา และอาจเกิดต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาได้ การมีทรัพย์สินเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินถือเป็นแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกัน ในอนาคตได้ แต่ทั้งนี้ควรมีการวางมีการวางแผนทางมกการที่จะจัดหารายได้จากทรัพย์สินเหล่านั้น มิใช่เป็นการสังสมทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้ดำเนินการอย่างใด ย่อมถือเป็นการเบียดบังทรัพยากรของสังคมโดยรวม นอกจากนี้ การจัดการทรัพยากรต้องคำนึงถึงเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ในการได้มาและบริหารจัดการทรัพยากรเหล่านั้นด้วย

6) การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) การดำเนินชีวิตทุกวันนี้มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตระหนัก เพราะ “ความเสี่ยง” หมายถึงโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์และก่อให้เกิดผลกระทบที่จะทำให้การ

ดำเนินชีวิตประสบปัญหา ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตและไม่ส่งผลอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงทางการเงินของบุคคลและครัวเรือน จำเป็นจะต้องมีการเตรียมการเกี่ยวกับความเสี่ยงไว้ด้วย ซึ่งโดยทั่วไป กระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงจะเกี่ยวข้องกับ 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ ระบุปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้น กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อลดโอกาสในการเกิดปัจจัยเสี่ยง และ/หรือผลกระทบจากการเกิดปัจจัยเสี่ยง และการทบทวนและติดตามความเสี่ยงอยู่เสมอ ดังนั้น ในการดำเนินชีวิตต้องตระหนักถึงปัจจัยเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต การเจ็บ ไข้ได้ป่วย การขาดรายได้ การขาดผู้เลี้ยงดูในวัยชรา ความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ และมี การประเมิน โอกาสและความรุนแรงของปัจจัยเสี่ยงแต่ละปัจจัย และเตรียมการสำหรับการรับมือ ปัจจัยเสี่ยงเหล่านั้น จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีของการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวังของบุคคลและครัวเรือนได้

พิศิษฐ์ โจทย์กั้ง (2552, น.251-252) ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ และปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป

จากการศึกษาทักษะชีวิตของเกษตรกรและตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร สามารถกำหนดเป็นกรอบทักษะชีวิตของเกษตรกร ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 กรอบทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน

ทักษะด้านการประกอบอาชีพ	ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย	ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้
1. ทักษะการผลิต	1. ทักษะการดำเนินงานกลุ่ม	1. ทักษะการบ่งชี้ความรู้ (ตั้งคำถาม)
2. ทักษะการตลาด	2. ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่าย	2. ทักษะการแสวงหาความรู้ (แสวงหาสารสนเทศ) 3. ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ทักษะด้านการประกอบอาชีพ	ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย	ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้
1. ทักษะการผลิต	1. ทักษะการดำเนินงานกลุ่ม	1. ทักษะการบ่งชี้ความรู้ (ตั้งคำถาม)
2. ทักษะการตลาด	2. ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่าย	2. ทักษะการแสวงหาความรู้ (แสวงหาสารสนเทศ)
		3. ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้)
		4. ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร)
		5. ทักษะในการแลกเปลี่ยนขยายผล ถ่ายโอนความรู้ (ตอบแทนสังคม)
		6. ทักษะในการประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด)
		7. ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ สามารถสรุปได้ตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 รายละเอียดตัวชี้วัดทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
1.1 ทักษะการผลิต	1. ทักษะในการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต (ดิน น้ำ พันธุ์กรรม)	วิทยา สุหฤตดำรง. (2559). การจัดการไร่อุปทาน.
	2. ทักษะในการวางแผนในการผลิตที่เหมาะสม	ธนิต โสรัตน์. (2560). การประยุกต์ใช้โลจิสติกส์และไร่อุปทาน.
	3. ทักษะในการหาแหล่งทุนในการผลิต	นิตยาพร เสมอใจ. (2557). แนวคิดเกี่ยวกับแผนธุรกิจ การวางแผนเชิงกลยุทธ์

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	4. ทักษะด้านการดูแลรักษาการผลิตพืช และ สัตว์ได้	กฤษฎณา รุ่งโรจน์วิชชัย. 2558 การจัดการการผลิตพืช., กระบวนการผลิตพืช
	5. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีการผลิต	จินตวีร์ คล้ายสังข์ (2560). การผลิตและใช้สื่ออย่างเป็นระบบ เพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
	6. ทักษะในการแปรรูปผลผลิต	สำ นักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. 2562. สื่อความรู้เทคโนโลยีพร้อมใช้ เพื่อเกษตรกรและชุมชน
	7. ทักษะในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน	กฤษณ์ชาคริต ฌ วัฒนประเสริฐ. (2560). การประยุกต์การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในงานอุตสาหกรรม.
	8. ทักษะในการผลิตสินค้าทางการเกษตรตรงกับความต้องการของตลาดได้	ทวิศักดิ์ เทพพิทักษ์. (2554). การจัดการ โลจิสติกส์และซัพพลายเชน
1.2 ทักษะการตลาด	1. ทักษะการวางแผนการตลาด -ความสามารถในการวางแผนการตลาด	Kevin Lane Keller (เควิน เลน เคลเลอร์), James A. Narus (เจมส์ เอ. นารัส) 2017. กลยุทธ์การตลาด.
	2. ทักษะในการพัฒนาตัวสินค้า (Product) - ความสามารถในการเพิ่มมูลค่าผลผลิต (ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์จุดขายตรงความต้องการของลูกค้า)/ - ความสามารถสร้างจุดเด่นของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อตีตลาดคู่แข่งทางการค้าได้	Fabienne Reynolds (ฟาเบียน เรย์โนลด์). 2017 . การตลาด
	2. ทักษะในด้านราคา (Price) - ความสามารถในการศึกษาราคาสินค้า	Jay Baer (เจย์ เบเออร์) 2018. ผู้แปล ศศิพันธ์ โควาวีเศษสุดการตลาดที่ดี เริ่มต้นที่การให้

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	- ความสามารถในการกำหนดและต่อลงราคาสินค้า	Philip Kotler (ฟิลิป คอตเลอร์), Hermawan Kartajaya
	3. ทักษะการจัดการ	
	การตลาด (Place)	
	- ความสามารถในการหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางเกษตร	(เหมะวัน การตะจายา), Iwan Setiawan (ไอวัน เซเตียวาน) ผู้แปลนงลักษณ์ จารุวัฒน์ .2017.
	- ความสามารถจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรทางสื่อออนไลน์ได้	การตลาด 4.0 ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล.
	4. ทักษะการส่งเสริมการขาย (Promotion)	Philip Kotler (ฟิลิป คอตเลอร์), Hermawan Kartajaya
	- ความสามารถสื่อสารกับผู้บริโภค	(เหมะวัน การตะจายา), Iwan Setiawan (ไอวัน เซเตียวาน) ผู้แปล
	- ความสามารถในการประชาสัมพันธ์สินค้าส่งเสริมการขาย	นงลักษณ์ จารุวัฒน์ .2017. การตลาด 4.0 ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล.

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
1.2 ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย	1. ทักษะในการวางแผนกลุ่ม	แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ (Networking) 2017. สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ
	2. ทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม	แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน. 2017. สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ
	3. ทักษะในการประสานงานกับกลุ่ม	Herminia Ibarra (เฮอร์มินิยา 2018. อิบาร์รา), Morten T. Hansen (มอร์เตน ที ฮานเซน) ผู้แปล ณิชญา สันตรการผลกล ยุทธการบริหารความร่วมมือ
	4. ทักษะในการแก้ไขปัญหาในกลุ่ม	แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน. 2017. สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ
	5. ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	Herminia Ibarra (เฮอร์มินิยา อิบาร์รา), Morten T. Hansen (มอร์เตน ที ฮานเซน) ผู้แปล ณิชญา สันตรการผล 2018. กลยุทธการบริหารความร่วมมือ
	6. ทักษะในการสื่อสารกับกลุ่ม	แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน. 2017. สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ
	7. ทักษะในการติดตามและประเมินผลการดำเนินของกลุ่ม	ศิริชัย กาญจนาวาสี.2560 ทฤษฎีการประเมินผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	8. ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายในชุมชน	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560 องค์ประกอบของเครือข่าย
	9. ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายนอกชุมชน	ศิริชัย กาญจนาวาสี, 2560 ทฤษฎี การประเมินผลการดำเนินงาน
	10. ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรกับหน่วยงาน	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560 องค์ประกอบของเครือข่าย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
1.3 ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้	3.1 ทักษะการบ่งชี้ความรู้ (ตั้งคำถาม)	สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์, 2556. ทักษะชีวิตและสังคม
	3.2 ทักษะการแสวงหาความรู้ (แสวงหาสารสนเทศ)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ
	3.3 ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ
	3.4 ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2563. แนวคิดเกี่ยวกับ มาตรฐานและตัวแบบการรู้สารสนเทศ
	3.5 ทักษะในการแลกเปลี่ยนขยายผล ถ่ายโอนความรู้ (ตอบแทนสังคม)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง, 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	3.6 ทักษะในการประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด)	เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง, 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ
	3.7 ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้	เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง, 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดทักษะชีวิต พบว่า ทักษะชีวิตของบุคคลโดยทั่วไปจะขึ้นอยู่กับอาชีพ ความแตกต่างระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อมต่าง ๆ คุณลักษณะ หรือความสามารถที่เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ทักษะชีวิตก็คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนทักษะของเกษตรกรจะมีความแตกต่างกันตามบริบท นั่นคือ เกษตรกรจะมีความเป็นอยู่บนพื้นฐานสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ มีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายสังคมเครือญาติ จึงมีทักษะชีวิตแบบพึ่งตนเอง พอเพียง พอกิน ไม่ซับซ้อน พยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติที่ตนเองอาศัย และมีการพัฒนาความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพจากการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่พบจริง แต่เนื่องด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้เกษตรกรต้องพยายามปรับตัวและยอมรับเทคโนโลยี สารเคมี เข้ามาใช้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น จึงทำให้พบว่าเกษตรกรในปัจจุบันเป็นหนี้เป็นสินจากการกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อมาพัฒนาอาชีพตนเองเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การที่บุคคลเห็นคุณค่าในตนเอง ยอมรับตนเอง หรือ เคารพตนเอง มีความรู้สึกดีกับตัวเองอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความเก่ง ความสามารถ ความดี การทำตนเป็นประโยชน์ ฯลฯ การที่บุคคลยอมรับตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลนั้นย่อมมีความสุข เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งความรู้สึกด้านบวกที่มีต่อตนเองเป็นส่วนสำคัญของการมีสุขภาพจิตที่ดี โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่างๆ มากำหนดเป็นประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของเกษตรกรไทย ได้แก่ ทักษะชีวิต 12 ประการ ประกอบด้วย ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการตระหนักรู้ในตน ทักษะการเข้าใจผู้อื่น ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะความภูมิใจในตนเอง และทักษะความ

รับผิดชอบต่อสังคม และการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตของเกษตรกรไทย

3.แนวคิดเกี่ยวกับความสุขของเกษตรกร

แนวคิดเกี่ยวกับความสุข ประกอบด้วย ดัชนีความสุขทั่วไป แนวทางการเสริมสร้างความสุขของเกษตรกรและครอบครัว การศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสุขของมนุษย์ การศึกษาเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสุข โดยมีสังเคราะห์ความแตกต่างของความสุขสาระสำคัญดังนี้

3.1 ดัชนีความสุขทั่วไป

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) กำหนด ตัวชี้วัดความก้าวหน้าของมนุษย์ เรียกว่าความสุข 8 ประการซึ่งมีอยู่ 3 ส่วนใหญ่ๆ ความสุขของคน ความสุขของครอบครัว ความสุขของสังคม (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์, 2551)

3.1.1 ความสุขทางกาย (Happy Body) ความสุขจากการมีสุขภาพดี แข็งแรงทั้งกายและใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การรู้จักใช้ชีวิตเป็นสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

3.1.2 น้ำใจงาม (Happy Heart) ความมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันและกันในองค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญ เชื่อว่าไม่มีใครอยู่ได้คนเดียวในโลกนี้ เราต้องรู้จักการแบ่งปัน และต้องรู้ดีกว่าเมื่อคิดถึงคนอื่นก็มีความสุขใจเกิดขึ้น

3.1.3 ทางสายกลาง (Happy Relax) ต้องรู้จักการผ่อนคลาย ไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือการใช้ชีวิต ต้องนำทางสายกลางมาใช้ ต้องรู้จักปล่อยวางบ้าง เพราะจริงจังแต่ไม่ไหว ต้องมีคำว่า "หยุด" เพื่อจะมีสติแล้วคิดเดินต่อไป

3.1.4 พัฒนาสมอง (Happy Brain) ความสุขจากการได้เรียนรู้ พัฒนาสมองตัวเองจากแหล่งต่างๆ นำไปสู่ความเป็นมืออาชีพและความก้าวหน้าในการทำงานคนเราเรียนเพื่อรู้มีปัญญาก้าวหน้าในชีวิต เป็นสิ่งสำคัญ อนาคตก้าวหน้า เงินทอง เกียรติยศ ชื่อเสียง ความต้องการต่างๆ ของมนุษย์มันก็เกิดจากการเรียนรู้ พัฒนาตนเอง

3.1.5 ศาสนาและศีลธรรม (Happy Soul) ความศรัทธาศาสนาและศีลธรรมในการดำเนินชีวิต ความสุขของคนทำงานเกิดได้จากธรรมะ จริยธรรม ความซื่อสัตย์ เป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ทุกคนที่องค์กรต้องสร้างองค์กรใดไม่ปลูกฝังความศรัทธาศาสนาและ ศีลธรรมทำให้เกิดในองค์กร อย่าหวังว่าคนในองค์กรจะซื่อสัตย์ จงรักภักดีและมีน้ำหนึ่งใจเดียว พร้อมทั้งจะช่วยเหลือองค์กรยามที่องค์กรตกอับ คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญของทุกองค์กร

3.1.6 ปลอดภัย (Happy Money) มีเงินรู้จักเก็บรู้จักใช้ ไม่เป็นหนี้ หนี้ของมนุษย์ที่สำคัญมีอยู่ 2 อย่างคือ หนี้ที่ควรมีกับหนี้ที่ไม่ควรมี หนี้ที่ควรมี หนี้ที่ใช้ในการดำเนินชีวิต เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 (อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค) รวมถึงหนี้ความรู้หนี้ที่ไม่ควรมี หนี้ที่เกิดจากความฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ อยากมีอยากเด่นตามคนอื่น หนี้ที่อาจจะไม่มีความจำเป็น

3.1.7 สร้างความสุขจากการมีครอบครัวที่ดี (Happy Family) ครอบครัวที่เข้มแข็ง ย่อมเป็นครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง ความสุขที่ให้กับคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อเป็นแม่ ญาติผู้ใหญ่คุณ บุตร ภรรยา หรือหลาน คือการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้ครอบครัว

3.1.8 ความสุขที่เกิดจากสังคม (Happy Society) สังคมดีจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อต่อคนในชุมชน คนทำงาน ที่พักอาศัย

3.2 แนวทางการเสริมสร้างความสุขของเกษตรกรและครอบครัว

จากการศึกษาคำนวณค่าดัชนีความผาสุกของเกษตรกรในภาพรวม ปี 2553 พบว่าดัชนีความผาสุกของเกษตรกร ที่บ่งชี้ภาพรวม มีค่าร้อยละ 79.93 เพิ่มขึ้นจากปี 2552 ส่วนผลการศึกษาในแต่ละด้าน มีดังนี้ ดัชนีด้านเศรษฐกิจ มีค่าร้อยละ 68.06 ที่ต้องปรับปรุง คือ รายได้ของครัวเรือน การออมของครัวเรือนและสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือน ดัชนีด้านสุขอนามัย มีค่าร้อยละ 98.56 จัดอยู่ในระดับที่ดีมาก เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการให้บริการด้านความรู้ในการดูแลสุขภาพของประชาชนอย่างทั่วถึงมากขึ้น ดัชนีด้านการศึกษา มีค่าร้อยละ 58.62 ที่ต้องปรับปรุง คือ ระดับการศึกษาของสมาชิกครัวเรือนเกษตรกร การถ่ายทอดเทคโนโลยีและฝึกอบรมให้กับเกษตรกร ดัชนีด้านสังคมมีค่าร้อยละ 91.91 จัดอยู่ในระดับที่ดีมาก และดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าร้อยละ 67.11 ที่ต้องปรับปรุง คือ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดินยังดำเนินการได้น้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่เสื่อมโทรมทั้งหมดของประเทศ

ศูนย์วิจัยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2557) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างทั่วประเทศ จำนวน 2,346 ราย พบว่าระดับความสุขของเกษตรกรไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เฉลี่ยประมาณร้อยละ 78 โดยความสุขของเกษตรกรไทยวัดจากตัวชี้วัดความสุขใน 6 มิติ ได้แก่ ครอบครัวดี สุขภาพดี สังคมดี การงานดี สุขภาพเงินดี และใฝ่รู้ดี ตามลำดับ โดยในแต่ละมิติมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกสาขามาดูเฉพาะชาวนาผู้ปลูกข้าว พบว่า มีความสุขมวลรวมเพิ่มขึ้นมาอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.35 จากคะแนนเต็ม 4 คะแนน ภายหลังจากได้รับเงินจากโครงการรับจำนำข้าว โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่มีความสุขในระดับมากขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 88.6 สะท้อนให้เห็นว่าหลังจากเกษตรกรได้รับเงินแล้วเกษตรกรมีสภาพคล่องในการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และมีความหวังในอาชีพทำนามากขึ้น ในปี 2558 ผล

การสำรวจระดับความสุขของชาวนาพบว่า ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ส่งผลกระทบต่ออาชีพ รายได้ และภาระหนี้สินจากการกู้ยืมช่วงที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น ซึ่งภาครัฐยังไม่สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้บรรลุผลสำเร็จ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่ชาวนาและเกษตรกรอย่างยั่งยืน แต่ยังคงขาดการผลักดันให้เกิดผลเชิงรูปธรรม โดยเฉพาะการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชาวนาให้มีความมั่นคงและมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง

3.3 ตัวชี้วัดความสุข

สำหรับการศึกษเกี่ยวกับความสุขและความอยู่ดีมีสุขในประเทศด้อยพัฒนา Graham และ Pettinato (2001) ได้พบว่า สุขภาพ การศึกษา และสถานภาพสมรส รวมไปถึงความพึงพอใจในสถานะทางการเงินและรายได้มีนัยสำคัญต่อค่า marginal effect ของระดับความสุขในประเทศลาตินอเมริกา Ravallion และ Lokshin (2001, 2002) ได้ศึกษาความสุขจากตัวอย่างในประเทศรัสเซียและพบว่า ความสุขมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครัวเรือน สำหรับ Namazie และ Sanfey (2001) และ Lelkes (2002) ได้ทำการศึกษาความสุขในประเทศ Kyrgyzstan และ Hungary โดยพบว่าตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจสังคม เช่น อายุ รายได้ ระดับการศึกษา การมีงานทำและสถานภาพสมรสมีผลกระทบต่อระดับความสุขจากการให้ตัวอย่างประเมินความสุขด้วยตัวเอง

Powdthavee (2007) ได้ทำการศึกษาในประเทศแอฟริกาใต้ โดยผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและมีความสุขมีลักษณะเป็นตัวยู ตัวแปรรายได้โดยเปรียบเทียบมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับคะแนนความอยู่ดีมีสุขจากการให้ตัวอย่างประเมินด้วยตนเอง และพบว่า คุณภาพชีวิตในระดับครัวเรือนจะมีค่าสูงมากในกลุ่มคนผิวขาว ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกน้อยและเป็นครอบครัวที่อาศัยในชนบท และเป็นครอบครัวที่เป็นเจ้าของสินค้ายาคงทน สำหรับการว่างงาน และการศึกษา มีผลกระทบทางลบต่อความอยู่ดีมีสุขสำหรับการศึกษเกี่ยวกับความสุขในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยเนื่องจากความสุขและความอยู่ดีมีสุขมีมิติหรือบริบททั้งในเชิงอัตวิสัย (Subjective) และวัตถุวิสัย (Objective) ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม วัฒนธรรม การให้คุณค่า และวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขของคนไทยจึงอาจแบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคลและครัวเรือน ระดับชุมชนและท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยในระดับมหภาคนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้สร้างเพื่อชี้วัดความสุขและความอยู่ดีมีสุข ได้แก่ ดัชนีความอยู่ดีมีสุข เพื่อใช้ประเมินผลกระทบจากการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-9 ดัชนีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ถูกพัฒนาขึ้นมาในช่วงที่ประเทศเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อใช้

ประเมินผลกระทบการพัฒนาทางเศรษฐกิจและใช้เป็นสัญญาณเตือนภัย รวมทั้งบอกถึงสถานการณ์เปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และ ดัชนีการพัฒนายั่งยืน ได้ถูกพัฒนาโดย สศช. ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็น ปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ในทิศทางที่มุ่งสู่ความสมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีดัชนีชี้วัดความสุขระดับชาติ โดยสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ แห่งชาติ (สปรส.) สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 โดยภาคประชาชนและองค์กรพัฒนา เอกชนได้เริ่มมีบทบาทในการรวมตัวกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาทุกข์ภาวะของคนในสังคม ที่ตกอยู่ภายใต้ปัญหาความยากจน และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ลงมากขึ้นก่อให้เกิดเครือข่ายการศึกษาวิจัยในระดับชุมชน โดยชุมชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเรียนรู้ และแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดในการวัดความสุขในชุมชนหรือระดับพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ ตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย พัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างนักวิจัย ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มเกษตรกรใน 4 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวชี้วัดความสุข ของมหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการวัดความอยู่ดีมีสุขของประชาชนใน พื้นที่ (กาญจนบุรี ชัยนาท) และดัชนีชี้วัดโครงการชุมชนเป็นสุขภาคอีสาน พัฒนาโดยสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสุข ผู้วิจัยได้นำมากำหนดตัวชี้วัดความสุขของ เกษตรกรในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ตารางที่ 2.5 ตัวชี้วัดความสุข

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
1. สุขภาพทางกาย (สุขภาพ)	<p>ความสุขที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง</p> <p>ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ครบหมู่และมีประโยชน์</p> <p>ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย</p> <p>ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่เป็นสมุนไพร</p>	<p>ตัวชี้วัดความสุขกลยุทธ์การสร้างและการใช้</p> <p>พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ้น) และคณะ. 2560</p>

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	<p>ความสุขที่ได้พักผ่อนอย่างเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย</p> <p>ความสุขที่ได้ออกกำลังกายจากการทำการเกษตร</p>	
2. ความสุขทางใจ (การผ่อนคลาย)	<p>ความสุขจากความภูมิใจในอาชีพ</p> <p>ความสุขโดยการได้ผ่อนคลายทางจิตใจจากการทำการเกษตร</p> <p>ความสุขที่ได้อยู่กับธรรมชาติและจิตใจที่สงบ</p> <p>ความสุขที่ได้ดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>ตัวชี้วัดความสุขกลยุทธ์การสร้างและการใช้</p> <p>พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ้น) และคณะ. 2560</p>
3. ความสุขในการหาความรู้	<p>ความสุขจากได้รับความรู้และข้อมูลในการทำอาชีพเกษตร</p> <p>ความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น</p> <p>ความสุขที่ได้นำความรู้มาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา</p>	<p>ตัวชี้วัดความสุขของคน ครอบครัวและชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2563</p>
4. ความสุขในการทำงานที่ดี (การผลิต ผลผลิตดี)	<p>ความสุขในการทำการเกษตร</p> <p>ความสุขในการได้ผลผลิตที่ดี</p> <p>ความสุขในความก้าวหน้าในอาชีพเกษตร</p> <p>ความสุขในความมั่นคงของอาชีพเกษตร</p>	<p>ตัวชี้วัดความสุข : กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข. 2560</p> <p>รศส.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร</p>
5. ความสุขที่มีผลผลิตรายได้และปลอดภัย	<p>ความสุขที่มีผลผลิตที่ดี</p> <p>ความสุขที่มีรายได้ที่ดีสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้</p> <p>ความสุขที่ปลอดภัย</p> <p>ความสุขที่สามารถจัดการรายรับรายจ่ายได้</p>	<p>ตัวชี้วัดความสุข : กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข. 2563</p> <p>รศส.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร</p>

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
6. ความสุขที่ครอบครัวดี	ความสุขที่ได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน ความสุขที่ลูกหลานทำการเกษตร ความสุขที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และ ความรู้ให้กับลูกหลาน	สิรินันท์ กิตติสุสถิต และคณะ , 2555. แนวคิดคุณภาพชีวิต การ ทำงาน และความสุข
7. ความสุขในสังคมดี	ความสุขในการได้พัฒนาเพื่อนร่วม อาชีพเกษตร ความสุขในการได้อยู่ร่วมในสังคม ผู้ประกอบอาชีพเกษตร ความสุขที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมจาก เพื่อนร่วมอาชีพและคนในสังคม	สิรินันท์ กิตติสุสถิต และคณะ , 2555. แนวคิดคุณภาพชีวิต การ ทำงาน และความสุข

กล่าวโดยสรุป ความสุขของเกษตรกรและครอบครัวคือ ความมีอิสระที่จะเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง เลือกทำสิ่งต่างๆ ได้ตามที่ตัวเองต้องการ ไม่ต้องฝืนใจทำสิ่งที่ไม่ต้องการ สามารถแบ่งปันความรู้สึกกับคนที่ใกล้ชิดได้ กล่าวที่จะรักและไว้วางใจผู้อื่น มีคนที่รักอย่างจริงใจ ได้รับการยอมรับจากคนใกล้ชิด มีจิตใจที่มั่นคงไม่หวั่นไหวความเปลี่ยนแปลงต่างๆ สามารถรับมือกับทุกสิ่งได้เป็นอย่างดี มีเป้าหมายในชีวิต มีความหวังในการดำรงชีวิต รู้สึกว่าประสบการณ์ชีวิตในแต่ละวันมีคุณค่า เรียนรู้จากชีวิตที่ผ่านมา โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่างๆ มากำหนดเป็นประเด็นศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเกษตรกรไทย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่มาของความสุข กำหนดจากปัจจัยที่คนส่วนใหญ่ในสังคม ยอมรับร่วมกันและสามารถวัดผลได้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง การพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสุข

4.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่
1) แนวคิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมาย ปรัชญาและหลักการส่งเสริมการเกษตร และแนวปฏิบัติในการส่งเสริมการเกษตร 2) ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ทฤษฎีการสื่อสาร SMCR

และทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 3) โมเดลการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ประเภทของรูปแบบ และการวัดประสิทธิภาพของโมเดลการส่งเสริมการเกษตร โดยมีสาระสำคัญดังนี้

4.1. ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริม (Extension) เป็นการขยายและถ่ายทอดความรู้ตามระบบวิทยาการแผนใหม่ (Innovation System) ซึ่งก่อประโยชน์ทางการศึกษา (Education Advantages) และมีคุณค่าทางการปฏิบัติ (Practical Values) แก่บุคคลผู้พึงได้รับความช่วยเหลือในการเรียนรู้หรือผู้รับการส่งเสริม (People Intended, Clientele, Audience) ให้สามารถพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Better Living) เป็นสำคัญ (ดิเรกฤกษ์หรัย, 2552)

การส่งเสริม (Extension) หมายถึง การวางแผน โครงการใดโครงการหนึ่ง ในการนำเอาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและการวิจัยต่างๆ นำออกไปสู่ประชาชนในชนบท โดยความรู้ที่นำออกไปนั้น ประชาชนสามารถรับรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ ต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriate Technology) เพื่อให้ประชาชนมี ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน อีกทั้งมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและจรรยาบรรณควบคู่กันไป (กรมวิชาการเกษตร, 2553)

4.2. ปรัชญาและหลักการส่งเสริมการเกษตร

หลักการของการส่งเสริมการเกษตร คือ การสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตร การให้บริการ หรือช่วยเหลือเกษตรกร โดยวิธีการให้การศึกษา เพื่อปรับปรุงวิธีการและเทคนิคทางการเกษตรเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและรายได้ รวมทั้งการปรับปรุงระดับความเป็นอยู่ และสังคมในพื้นที่ให้ดีขึ้น โดยให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้นำไปปฏิบัติด้วยตัวเอง จนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยเน้นให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองบนพื้นฐานความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายของการส่งเสริม ก็คือ “การพัฒนาคน” อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองตนเองของเกษตรกร ซึ่งจะส่งผลให้เกิดภาวะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (กรมวิชาการเกษตร, 2553, น.12)

กรมวิชาการเกษตร (2553) ได้กำหนดหลักการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญ มี 6 ประการ คือ การส่งเสริมการเกษตรต้องทำร่วมกับเกษตรกร การส่งเสริมการเกษตรต้องทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาอื่น ๆ ในพื้นที่ การส่งเสริมการเกษตรเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบยูกลวิธี (Two-Way) การส่งเสริมการเกษตรทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เกษตรกรควรมี

ส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของงานส่งเสริม และการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน

สรุป ผลจากการศึกษาและทบทวนแนวคิดการส่งเสริมการเกษตร ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปสาระสำคัญของกระบวนการส่งเสริมการเกษตร ที่จำแนกออกได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แหล่งความรู้ 2) การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้/ข้อมูลข่าวสาร 3) การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานส่งเสริม และ 4) การมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถนำสาระความรู้ในการส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพทั้ง 4 ด้าน เชื่อมโยงนำไปสู่การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงของเกษตรกรและครอบครัว ในการวิจัยนี้ให้บรรลุผลสำเร็จ

4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ทฤษฎีการสื่อสาร SMCR และทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

4.3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

พรพิมล พรพิระชนม์ (2551, น.128) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการอันซับซ้อนที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับผ่านประสาทสัมผัส สามารถเกิดขึ้นได้โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งนี้ผลของการเรียนรู้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะหรือกระบวนการ (Skill Process) และด้านความรู้สึก (Affective)

พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2558, น.85) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึงการมีความรู้ความสามารถ ทักษะและความประพฤติชอบของผู้เรียน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2553) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ครอว์และครอว์ (Crow and Crow, 1973) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง (change) การได้รับลักษณะนิสัย ความรู้ และทัศนคติทั้งหลาย การเรียนรู้จึงทำให้บุคคลมีการปรับตัวทั้งในด้านส่วนตัว และทางด้านสังคม การ

เปลี่ยนแปลงใดๆ จึงย่อมจะมีการเรียนรู้เกิดขึ้นเสมอ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงอยู่ในกระบวนการเรียนรู้

โดนัลด์คลาร์ก (Donald Clark, 1997) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ คือกระบวนการเพิ่มพูนและปรับแต่งศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งสามารถวัดได้ อันเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝน การได้รับความรู้ การฝึกทักษะ การเรียนการสอนและการมีประสบการณ์มาก่อน

เบอร์ตัน (Burton, 1965) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม (environment) ซึ่งจะทำให้บุคคลได้ตอบสนองความต้องการของตนและทำให้สามารถต่อสู้กับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมต่อไป

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิด ซึ่งเกิดจากการดู ได้ยิน ดมกลิ่น ลิ้มรส สัมผัส การอ่าน การนึกคิด การใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่ มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวด กวดขันหรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไขและสถานการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

4.3.2 การแพร่กระจายนวัตกรรม

สวัสดี ปุษปาคม (2557, น.211) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรม ว่าเป็นการทำให้ใหม่ขึ้นอีกครั้ง ซึ่งหมายถึง การปรับปรุงสิ่งเก่าและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนหน่วยงาน หรือองค์การนั้นๆ นวัตกรรมไม่ใช้การขจัดหรือล้มล้างสิ่งเก่าให้หมดไป แต่เป็นการปรับปรุง ส่งเสริม เพิ่มแต่งและพัฒนา

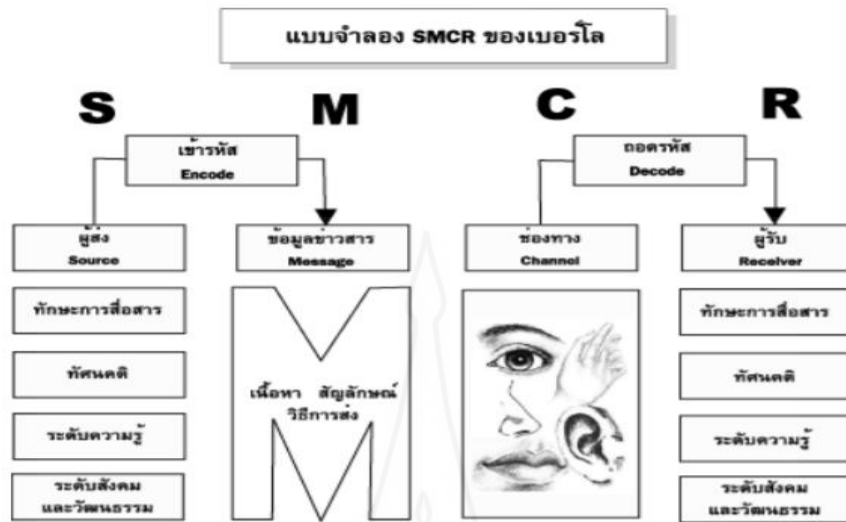
ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2551, น.14) ได้ให้ความหมายของ “นวัตกรรม” ไว้ว่า หมายถึง วิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ที่แปลกไปจากเดิมโดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ๆ ขึ้นมาหรือปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมและสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ได้รับการทดลอง พัฒนาจนเชื่อถือได้แล้วว่า ได้ผลดีในทางปฏิบัติ ทำให้ระบบก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จรรยา วงศ์สายัณห์ (2550, น.37) ได้กล่าวถึงความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า “แม้ในภาษาอังกฤษเอง ความหมายก็ต่างกันในระดับ โดยทั่วไป นวัตกรรม หมายถึง ความพยายามใดๆ จะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดก็ตามที่เป็นไปเพื่อจะนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการเดิมที่ทำอยู่แล้ว กับอีกระดับหนึ่งซึ่งวงการวิทยาศาสตร์แห่งพฤติกรรม ได้พยายามศึกษาถึงที่มา ลักษณะ กรรมวิธี และผลกระทบที่มีอยู่ต่อกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง คำว่า นวัตกรรม มักจะหมายถึงสิ่งที่ได้นำความเปลี่ยนแปลงใหม่เข้ามาใช้ได้ผลสำเร็จและแผ่กว้างออกไป จนหลายเป็นการปฏิบัติอย่างธรรมดาสามัญ (บุญเกื้อ คอรรหาเวช, 2543)

สรุป ผู้วิจัยได้นำสาระความรู้เกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มผู้ใช้นวัตกรรม และกระบวนการยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน มาใช้สร้างวิธีการถ่ายทอดโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงของเกษตรกรและครอบครัว ผู้การใช้ประโยชน์แก่กลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดการยอมรับ

4.3.3 ทฤษฎีการสื่อสาร SMCR

การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต มนุษย์จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันอยู่ตลอดเวลา การสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม การสื่อสารทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนา เรียนรู้ และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ชุมชน และสังคมในทุกด้าน คำว่า การสื่อสาร (Communications) มีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Communis หมายถึง ความเหมือนกันหรือร่วมกัน การสื่อสาร (Communication) หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสาร โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด การแสดงหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจจะใช้กระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม หรือความจำเป็นของตนเองและคู่สื่อสาร โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดการรับรู้ร่วมกันและมีปฏิริยาตอบสนองต่อกัน บริบททางการสื่อสารที่เหมาะสมเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล

ภาพที่ 2.1 แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล

ที่มา : อนุวัฒน์ พระงาม (2555)

แบบจำลอง SMCR ของเดวิด เค เบอร์โล (Berlo, 1960, p.12) ได้พัฒนาทฤษฎีที่ผู้ส่งจะส่งสารอย่างไร และผู้รับจะแปลความหมาย และมีการโต้ตอบสารนั้นอย่างไร ทฤษฎี SMCR ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร (Sender and Receiver) ในตัวผู้ส่งสารและผู้รับสารเองก็มีองค์ประกอบที่สามารถช่วยให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้ อันได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร (Communication skill) อันประกอบด้วย การพูด การฟัง การอ่าน การเขียนและยังรวมถึงการแสดงออกทางท่าทางและกริยาต่างเช่นการใช้สายตา การยิ้ม ท่าทางประกอบ และสัญลักษณ์ต่างการฝึกฝนทักษะการสื่อสาร และรู้จักเลือกใช้ทักษะจะช่วยส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการสื่อสารได้ ทางหนึ่ง ถัดมาก็คือทัศนคติ (Attitude) การมีที่ดีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร ไม่ว่าจะป็นต่อตนเองต่อเรื่องที่ทำ การสื่อสาร หรือแม้กระทั่งต่อช่องทางและตัวผู้รับสารและในทางกลับกันทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อองค์ประกอบต่างๆ ก็สามารถทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพได้ ในทางตรงกันข้ามหากว่ามีทัศนคติที่ไม่ดีแล้วก็จะยอมทำให้เกิดความล้มเหลวได้เช่นกันนอกจากนี้ความรู้ (Knowledge) ของตัวผู้ส่งสารและผู้รับสารเองก็มีผลต่อการสื่อสาร ทั้งความรู้ในเนื้อหาที่จะสื่อสารถ้าไม่รู้จริงก็ไม่สามารถสื่อสารให้ชัดเจนหรือทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ ผู้รับสารเองหากขาดความรู้ก็ไม่สามารถทำความเข้าใจตัวสารได้ อีกด้านหนึ่งก็คือ ความรู้ในกระบวนการสื่อสาร ถ้าไม่รู้ในส่วนนี้ก็ไม่สามารถวางแผนทำการสื่อสารให้สำเร็จได้เช่นกัน ในด้านสุดท้ายก็คือ สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Culture) สถานภาพของตนเองในสังคมเช่นตำแหน่งหรือหน้าที่การทำงานจะมีส่วน

กำหนดเนื้อหาและวิธีการในการสื่อสาร ด้านวัฒนธรรมความเชื่อ ค่านิยม วิธีทางในการดำเนินชีวิต ก็จะมีส่วนในการกำหนดทัศนคติ ระบบความคิด ภาษาการแสดงออกในการสื่อสารด้วยเช่นกัน เช่น สังคมและวัฒนธรรมของเอเชียและยุโรปทำให้มีรูปแบบการสื่อสารที่ต่างกัน หรือแม้กระทั่งสังคมเมืองกับสังคมชนบทก็มีความแตกต่างกัน

สาร (Message) ตัวสารก็คือ เนื้อหา ข้อมูล หรือความคิดที่ถูกถ่ายทอดไปยังผู้รับสารซึ่งก็จะมียอดประกอบอยู่คือ การเข้ารหัส(Code) จะเป็นกลุ่มของสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้สื่อความหมาย เนื้อหา (Content) ก็คือเนื้อหาสาระที่ถูกถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร และอีกส่วนหนึ่งก็คือ การจัดสาร(Treatment) เป็นการเรียบเรียงรหัส และเนื้อหาให้ถูกต้องเหมาะสม ได้ใจความช่องทาง (Channel) ช่องทางและสื่อจะเป็นตัวเชื่อมผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าด้วยกันการเลือกใช้สื่อสามารถเป็นตัวลดหรือเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารได้ ในการเลือกสื่อต้องพิจารณาถึงความสามารถของสื่อในการนำสารไปสู่ประสาทสัมผัสหรือช่องทางในการรับสาร ซึ่งก็ได้แก่การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น การลิ้มรส

4.3.4 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

แอบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็น นักจิตวิทยาและนักมนุษยวิทยาซึ่งได้นำประสบการณ์ที่ได้จากการเป็นนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษามาเป็นพื้นฐานในการเสนอทฤษฎีที่อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ว่าจะมีความต้องการเป็นระดับต่างๆ ลาเฮย์ (Lahey, 2004, p.383) กล่าวถึงกรอบความคิดที่สำคัญของทฤษฎีมาสโลว์ ซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากพื้นฐานไปยังระดับสูงสุด ซึ่งถือเป็นฐานคิดหรือสมมติฐานของทฤษฎี แบ่งความต้องการออกเป็น 5 ชั้น (อนЕК สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อดุลพัฒน์กิจ, 2550, น. 156-157) คือ ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (safety and security needs) ความต้องการทางสังคมและความรัก (social and love needs) ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) และความต้องการความเป็นจริงในชีวิต (self-actualization needs)

5.การพัฒนาโมเดล

5.1 ประเภทของรูปแบบ

Keeves (1988, p. 561-565) แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น 4 แบบได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดที่แสดงออกผ่านทางภาษาโดยการพูดและเขียน

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) แนวคิดสำคัญคือต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว

Smith (1980, p.461) ได้จำแนกประเภทของรูปแบบออกได้ดังนี้

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ได้แก่ รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง และรูปแบบเหมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่ รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) และรูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model)

สรุปได้ว่า ในการสร้างและพัฒนาแบบที่จำเป็นจะต้องได้มาจากแนวคิดของทฤษฎี ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต่างๆ เพื่ออธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้ครอบคลุมและชัดเจน ซึ่งรูปแบบที่จำเป็นจะต้องผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง เนื่องจากจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ คือ การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบที่สร้างขึ้นมาว่ามีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับการนำรูปแบบไปใช้ประโยชน์ต่อไปหรือไม่

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นมาก่อนที่จะนำไปใช้จริงควรได้รับการประเมิน ทดสอบความเหมาะสมโดยการให้การประเมินในลักษณะต่างๆ รวมทั้งการทดสอบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน เพื่อเป็นการรับรองคุณภาพ ของรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง

5.2 การวัดประสิทธิภาพของโมเดลการส่งเสริมการเกษตร (กุศล ทองงาม, 2557)

5.2.1 การฝึกอบรมและเยี่ยมชม (Training and Visiting) หลักการสำคัญของรูปแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชม โดยมีลักษณะเฉพาะคือ การดำเนินเป็นขั้นตอนในสายงานเดียว เน้นการเยี่ยมชมเกษตรกรโดยตรง ใช้สื่อหลากหลายสนับสนุน เน้นการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการควบคุมควบคู่กับการนิเทศ (supervision) จัดการ

ข้อมูลพิเศษให้เกิดความกระจ่างในทุก 2 สัปดาห์ (Bi-weekly basic) เน้นการใช้ข้อมูลข่าวสาร 2 ทาง และมีการประเมิน โครงการพร้อมเสนอข้อมูลย้อนกลับ

5.2.2 รูปแบบการบริการเบ็ดเสร็จ (One-stop service) การบริการเบ็ดเสร็จ เป็นรูปแบบหนึ่งในระบบการศึกษาการเกษตรที่พัฒนาหลัง รูปแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชม เป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในปัจจุบันอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งดำเนินการโดยกระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2522 เพื่อเป็นจตุรประทีปตรา รับรองเกี่ยวกับอาหาร (food stamp) แล้วต่อมารูปแบบนี้ได้แพร่กระจายกว้างขวางขึ้น ในประเทศ อังกฤษจากการที่หน่วยงานส่งเสริมการเกษตรของประเทศอังกฤษมีการปรับ โครงสร้างการส่งเสริม การเกษตรมาอยู่ในรูปบริษัทเอกชน ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2542 (1999) โดยมีจุดมุ่งหมายในการให้คำแนะนำและบริการในลักษณะ “one-stop service” คือมีการบริการเบ็ดเสร็จในจุดเดียว โดย มีสาขาอยู่ทั่วประเทศ มีเจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านของทุกสาขาที่มีประสบการณ์ระดับสูง และบริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยวิจัยและพัฒนาไว้สนับสนุน เพื่อให้คำแนะนำที่ถูกต้อง แม่นยำ ส่งผลให้มีสมาชิกจำนวนมากทั้งภายในและต่างประเทศ แม้สมาชิกจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ แต่ก็คุ้มค่า ในปัจจุบันหน่วยงานส่งเสริมการเกษตรของประเทศอังกฤษหลังการนา รูปแบบนี้มาใช้สามารถบริการและดำเนินงานธุรกิจให้คำแนะนำ ปรึกษา และบริการได้ด้วยตนเอง ทำให้มีรายได้เพียงพอในการดำเนินงาน

สำหรับประเทศไทย กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการปรับเปลี่ยนระบบการส่งเสริม การเกษตรรูปแบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชมมาเป็นการบริการด้านการพัฒนาการเกษตร โดยเน้น การใช้ “ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.)” เป็นกลไกในการดำเนินการพัฒนาการเกษตร รูปแบบนี้เป็นลักษณะบูรณาการจากส่วนราชการในสังกัด กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ทุกหน่วยงาน ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง โดยปัญหาและความต้องการของเกษตรกรเป็นหลักดำเนินการผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งเป็นการส่งเสริมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน องค์ประกอบของการดำเนินงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (2552, น.4 - 8) ได้อธิบายและได้สรุปว่า รูปแบบการบริการเบ็ดเสร็จของ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

5.2.3 รูปแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Approach) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรมีมานานแล้วในต่างประเทศ สำหรับประเทศไทยนำมาใช้ในปี พ.ศ.2529 - 2532 โดยการแนะนำของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ใน โครงการ SFPP หลักการสำคัญที่จะทำให้การส่งเสริมในรูปแบบนี้ประสบผลสำเร็จ ผู้ส่งเสริมและรับ การส่งเสริมต้องเข้าใจถึงความหมายของ

การมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในรูปแบบ PAP และรูปแบบ IPA อย่างท่องแท้ การมีส่วนร่วมประยุกต์ในหลายกิจกรรม ของการส่งเสริมการเกษตร

เอกชัย โอเจริญ และคณะ (2541, น.49) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วม” ว่า กรมส่งเสริมการเกษตรมีโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนา (Small Farmers Participation Project : SFPP) โครงการนี้ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2532 เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ โดยให้นำรูปแบบของการมีส่วนร่วมมาใช้กับการส่งเสริมการเกษตร โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ทำงานร่วมมือกับนักวิจัย นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) บริษัทหวังผลกำไร กลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรทั่วไป เพราะการส่งเสริมโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมถือว่าเป็นรูปแบบที่รูปแบบหนึ่ง โดยทุกฝ่ายมี โอกาสแสดงความคิดเห็น แสดงกิจกรรมในการผลิต การแปรรูป และการตลาด ซึ่งเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการส่งเสริมการเกษตร เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือกลุ่ม 28 ตัวแทนประชาชนในกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจ โดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมในการ คัดเลือก การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและแผนงาน การเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมและ ประเมิน โครงการและการพัฒนา และเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา (Yadar, 1979, p.3) การส่งเสริมรูปแบบมีส่วนร่วม แฝงอยู่ในหลายกิจกรรมของการส่งเสริม ไม่ว่าจะเป็นการบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียวของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หรืออยู่ใน กิจกรรมการประชุมที่ต้องการระดมความคิดและหาข้อสรุป หลักการสำคัญของการส่งเสริมในรูปแบบการมีส่วนร่วม หลักการสำคัญของการส่งเสริมในรูปแบบนี้ นักส่งเสริมต้องเรียนรู้และเข้าใจถึง ความหมายที่แท้จริงของการมีส่วนร่วม จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบ PAP และ IPA จึงจะทำให้การส่งเสริมในรูปแบบนี้ประสบผลสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย แหล่งความรู้ การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้/ข้อมูลข่าวสาร การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานส่งเสริม และการมีส่วนร่วม ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างนวัตกรรม นำมาใช้สร้างวิธีการถ่ายทอดโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงของเกษตรกรและครอบครัว รูปแบบที่สร้างขึ้นมาก่อนที่จะนำไปใช้จริงควรได้รับการประเมิน ทดสอบความเหมาะสมโดยการใช่การประเมินในลักษณะต่างๆรวมทั้งการทดสอบ โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน เพื่อเป็นการรับรองคุณภาพ ของรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่างๆ มากำหนดแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพทั้ง 4 ด้าน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงของเกษตรกรและครอบครัว

6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 5 ข้อ ได้แก่ 1) สภาพปัญหา และระดับความสุขในการดำเนินชีวิต 2) ตัวชี้วัดและประเมินทักษะชีวิตที่มั่นคง 3) แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุข 4) โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุข และ 5) ประเมินประสิทธิภาพ และถ่ายทอดโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 สภาพปัญหา และระดับความสุขในการดำเนินชีวิต

จุฬาลักษณ์ ทิวกระโทก (2558) ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการพัฒนาการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกร ตำบลบึงบอน อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.97 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการประกอบ เฉลี่ย 19.12 ปี มีรายได้จากการประกอบอาชีพปลูกผักเฉลี่ยต่อเดือน 12,372.22 บาท รายได้ที่คาดหวังเฉลี่ยต่อเดือน 23,700 บาท ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินเองมีที่ดินเฉลี่ย 7.76 ไร่ต่อครัวเรือน ปัญหาการประกอบอาชีพ 1) ด้านการผลิต ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ หน้าดินถูกทำลาย ปัญหาแมลงศัตรูพืชหนอน ไยผัก ปัญหาโรคพืชใบจุด ปัญหาวัชพืชรูปร่าง ใบปัญหาการการคือยาของแมลงและโรคพืช ปัญหาสารเคมีและปุ๋ยเคมีราคาแพง ปัญหาการขอรับรองมาตรฐานไม่ทราบขั้นตอนการขอรับรอง ปัญหาคุณภาพผลผลิตเสียหายจากโรคและแมลง 2) ด้านความรู้และเทคโนโลยี ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ การไม่ได้รับข่าวสารและการเผยแพร่ความรู้จากเจ้าหน้าที่ ขาดความรู้เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช 3) ด้านระบบตลาด ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ การขายส่งพ่อค้าคนกลาง ไม่สามารถต่อรองราคาได้ การกำหนดราคาขายได้รับราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต ผู้บริโภคต้องการผักที่มีความสวยงาม 4) ด้านสังคมและการรวมกลุ่ม ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ รายได้จากการประกอบอาชีพปลูกผักต่ำกว่าการประกอบอาชีพอื่น มีการรวมกลุ่มแต่ไม่สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ได้จริง ความต้องการพัฒนาการประกอบอาชีพปลูกผักพบว่า 1) ด้านการผลิต ต้องการปรับปรุงดิน ต้องการพัฒนาการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช ต้องการเก็บเมล็ดพันธุ์เอง ต้องการให้มีการควบคุมราคาและคุณภาพปุ๋ย ต้องการแก้ปัญหาแรงงานในครัวเรือนไม่เพียงพอ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยจัดหาทุนและต้องการแก้ปัญหาผลผลิตต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ 2) ด้านความรู้และเทคโนโลยี ต้องการให้มีการส่งข่าวสารความรู้ทางการเกษตรและต้องการความรู้เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช 3) ด้านระบบตลาดต้องการให้พัฒนาช่องทางตลาดให้มากขึ้น 4) ด้านสังคมและการรวมกลุ่ม ต้องการให้มีการพัฒนาการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองราคาขายผลผลิต

ศูนย์วิจัยและพัฒนาธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ (2560) ที่ได้ดำเนินการสำรวจความสุขของเกษตรกรไทย เพื่อสะท้อนสภาพความเป็นอยู่และพฤติกรรมของเกษตรกรตามตัวชี้วัดความสุข 6 มิติ ได้แก่ สุขภาพเงินดี (Happy Money) สังคมดี (Happy Society) สุขภาพดี (Happy Body) ครอบครัวดี (Happy Family) ใฝ่รู้ดี (Happy Brain) และการทำงานดี (Happy Work-life)

Thomas et al. (2018) ได้ทำวิจัยเรื่องชาวนาที่มีความสุข การประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ที่ดีในชนบทประเทศเวียดนาม โดยใช้ข้อมูลการสำรวจเอกสารที่แสดงถึงผลดีของการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยตนเองในด้านความเป็นอยู่ รวมทั้งผลกระทบโดยตรงและผลกระทบทางอ้อมจากรายได้และตัวแปรอื่น ๆ การค้นพบนี้ถูกตีความว่าเป็นผลของการประกอบอาชีพอิสระในการทำฟาร์มต่อการรับรู้ความสามารถของเกษตรกร ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องกับต้นทุนทางจิตวิทยาซึ่งอาจช่วยในการอธิบายช่องว่างระหว่างภาคส่วนและประเภทของการจ้างงาน นอกจากนี้เรายังตรวจสอบปัจจัยกำหนดอื่น ๆ ของความสุขเช่นพบผลบวกที่แข็งแกร่งของรายได้ของตัวเองและผลกระทบเชิงลบอย่างมากต่อรายได้ของเพื่อนบ้าน

Soungkaow, Krutmuang Sanserm, Keawhwan and Sreshthaputra (2020) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหา ทักษะชีวิต และระดับความสุขของเกษตรกรไทยในยุคดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรและครอบครัว ได้แก่ ขาดข้อมูล ทักษะในการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีกับหน่วยงานของรัฐ สุขภาพ การเกษตรแบบดั้งเดิมโดยไม่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ผู้สืบทอดไม่ดำเนินกิจกรรมการเกษตร เกษตรกรที่เป็นเจ้าของพื้นที่ขนาดเล็กหรือไม่มีใบรับรองความเป็นเจ้าของ ทายาทในบางครอบครัวที่ต้องไปทำงานต่างจังหวัดและต่อมาทิ้งพ่อแม่ไว้ตามลำพัง เนื่องจากเงินเข้าธนาคารที่เชื่อมโยงกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และหนี้อื่นๆ เศรษฐกิจธรรมชาติ เช่น เป็นภัยแล้งและน้ำท่วม เศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนในเรื่องราคา มีหนี้สินและค่าใช้จ่ายสูง ความยากจน ต้นทุนการผลิตสูง และชาวนาทำงานหนักเกินไปทำให้เกิดโรคภัยและไม่มีเงินเพียงพอสำหรับการรักษาพยาบาล ปัญหาสุขภาพที่พบคือ มะเร็งและโรคระบบทางเดินหายใจจากการใช้สารเคมี และโรคไม่ติดต่อ เกษตรกรในยุคดิจิทัลมีทักษะชีวิตโดยรวมสูง ภาคที่มียอดสูงสุดระดับทักษะคือ “การสร้างความสัมพันธ์” ที่มีระดับสูง ภาคที่ระดับทักษะต่ำสุดคือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณกับระดับกลาง ระดับความสุขของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ระดับความสุขสูงสุดคือ “ชีวิตทางสายกลาง” ในขณะที่เศรษฐกิจต่ำที่สุดด้วยระดับปานกลาง จากสมมติฐานที่ 1 สามารถจะเห็นได้ว่าเกษตรกรที่มีภูมิหลังทางการศึกษาและประสบการณ์การฝึกอบรมที่แตกต่างกันไป การพัฒนาตนเองมีทักษะชีวิตที่แตกต่างกัน เกษตรกรที่มีเพศต่างกัน รายได้เฉลี่ยและหนี้นี้มีระดับความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับสมมติฐานที่ 2 ระดับทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในชีวิต สิ่งนี้บ่งชี้ว่าการมีทักษะชีวิตที่สูงสามารถช่วยให้เกษตรกรมีภูมิหลังที่ดีในทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม นอกจากนี้ยังส่งผลให้มีความสุขเพิ่มขึ้น และความรู้สึกกดดันของเกษตรกรเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา อย่างไรก็ตาม เกษตรกรในยุคดิจิทัลต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนภาคการส่งออกมากขึ้น นอกจากนี้ระบบศูนย์กลางการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นที่เอื้ออำนวยในการทำธุรกรรมของเกษตรกรและลูกค้ารายใหญ่ที่แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร รวมถึงการขายปลีกต่างประเทศ นอกจากนี้ เกษตรกรต้องการให้รัฐบาลสร้างงานที่มั่นคงในชนบทและสร้างอาชีพที่มั่นคงให้กับเกษตรกร ขณะเดียวกันรัฐบาลควรค้าประกันราคาสินค้าเกษตรและควบคุมการผลิตเป็นเขตจัดสรรที่ดินให้เกษตรกรอย่างทั่วถึงกระตุ้นคนรุ่นใหม่ให้ทำงานในอุตสาหกรรมเกษตรและให้การสนับสนุน Smart แนวปฏิบัติทางการเกษตร

6.2 ตัวชี้วัดและประเมินทักษะชีวิตที่มั่นคง

อนุสรณ์ ส่งทิพย์เจริญกุล และคณะ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร พบว่า องค์ประกอบตัวชี้วัดที่พัฒนาได้มี 7 องค์ประกอบ และ 66 ตัวชี้วัด ดังนี้ ด้านครอบครัว(14 ตัวชี้วัด) ด้านเศรษฐกิจ (15 ตัวชี้วัด) ด้านสุขภาพ (6 ตัวชี้วัด) ด้านชุมชนเอื้ออาทร (11 ตัวชี้วัด) ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี (6 ตัวชี้วัด) ด้านสิ่งแวดล้อม (11 ตัวชี้วัด) และด้านความมั่นคงปลอดภัย (5 ตัวชี้วัด) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินว่ามีความเหมาะสมระดับมากและมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างโดยรวมและจำแนกตามเพศ และสถานภาพผู้แทนครัวเรือน เห็นว่าตนเองมีความสุขโดยรวม และจำแนกตามรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นเกษตรเพศหญิง และเกษตรกรผู้แทนครัวเรือนมีความสุขด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรเพศชายมีความเห็นว่าคุณภาพโดยรวมและรายด้าน 7 ด้าน (ยกเว้นความมั่นคงปลอดภัย) มากกว่าเกษตรกรเพศหญิง (P .028) และเกษตรกรหัวหน้าครัวเรือนเห็นว่าคุณภาพโดยรวมและจำแนกรายด้านมากกว่าเกษตรกร ผู้แทนครัวเรือน (P<.001) และ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับสถานภาพผู้แทนครัวเรือนต่อการมีความสุขโดยรวมและรายด้านของเกษตรกร (P<.001)

Baliyan และคณะ (2018) ที่ได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อวัดระดับทักษะและการฝึกอบรมการจัดการฟาร์ม 8 ด้าน ได้แก่ การวางแผนและทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการบัญชีและการจัดการการเงิน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการผลิตภาพ ทักษะการจัดซื้อผลิตภัณฑ์และการตลาด การตัดสินใจทักษะ ทักษะการบริหารความเสี่ยง และทักษะทางเทคนิค และจากการได้มาซึ่งตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกรในงานวิจัยนี้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ จิตใจ สังคม การงาน ครอบครัว และการเรียนรู้

6.3 แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุข

ทิพวัลย์ รามรง และสิริกร กาญจนสุนทร (2562) ทำวิจัยเรื่อง ความสุขของชาวนากรณีศึกษาชาวนาสมาชิกเครือข่าย เกษตรกรรมทางเลือก พบว่า ชาวนา หรือผู้ประกอบการอาชีพปลูกข้าว เป็นอาชีพที่ยังคงประสบปัญหาความยากจนอยู่จำนวนมาก ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ในการทำงาน ความทุกข์ในการประกอบอาชีพที่ต้องแบกรับภาระ ต้นทุนการผลิตที่สูงไม่ว่าจะเป็น พันธุ์ข้าว ยาม่าแมลง ปุ๋ยที่มีราคาแพง ค่าจ้างการผลิต ในขั้นตอนต่าง ๆ ปัญหาอื่น ๆ ไม่เพียงพอ ฝน ฟ้าอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป โรคพืช โรคแมลงต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้น หรือแม้กระทั่งปัญหาทางการตลาดและอำนาจในการต่อรอง เกิดความทุกข์ในการทำงาน จึงมีชาวนาบางกลุ่มที่ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกข้าวเป็นแบบการทำกรเกษตรที่ปราศจากการใช้สารเคมีเน้นการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ด้วยกรรมวิธีประณีต ลดต้นทุนการผลิต ช่วยเหลือกันในรูปแบบการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกที่พัฒนาการเกษตรที่ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหรือการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่ผู้บริโภค เป็นการยกระดับการทำงานพัฒนาความรู้และให้ผลตอบแทนในเรื่องของสุขภาพดีทั้งทางร่างกายรวมถึงสุขภาพจิต เกษตรกรสามารถบริโภคอาหารที่ปลอดภัยสารเคมีตกค้างได้อย่างมั่นใจ และสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นซึ่งอาจจะส่งผลให้ชาวนามีความสุขเพิ่มมากขึ้น ด้วยงานวิจัยนี้จึงโดยมุ่งศึกษาความสุขแบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ ตามแนวคิดความสุข 8 ประการ ที่เป็นการจัดสมดุลชีวิตของมนุษย์ผ่านความสุขในโลก 3 ใบ ที่ทับซ้อนกันอยู่ ได้แก่ 1) ความสุขด้านตนเอง 2) ความสุขของครอบครัว และ 3) ความสุขด้านสังคม งานวิจัยนี้พบว่า ความสุขเกิดจากการได้รวมตัวกันของเครือข่าย ได้รับความรู้จากเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก และนำความรู้มาเปลี่ยนแปลงการทำงานจากการทำนาเคมีมาเป็นการทำนาแบบอินทรีย์หรือเรียกว่าทำการเกษตรแบบประณีต นำความรู้มาลองผิดลองถูก และทดลองทำจริงจนสำเร็จ นอกจากนี้การได้คืนความรู้นี้กลับสู่สังคมผ่านการถ่ายทอดความรู้ที่มีให้กับคนอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายกลายเป็นความสุขที่ได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นด้วย

กัญย์สินี ปัญญาอภิวังศ์ และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบระดับทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า เพศ ระดับชั้นปี กลุ่มการเรียน และเกรดเฉลี่ยที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อระดับทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับตามจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการ

มีส่วนร่วมทางสังคม ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านการเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง และด้านการสนับสนุนทางสังคม และแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า นักศึกษาควรมีการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอครบถ้วนต้องหมั่นดูแลและเอาใจใส่ในตัวนักศึกษา สถาบันการศึกษาควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตในด้านต่างๆ และชุมชนควรจัดโครงการที่เป็นประโยชน์เพื่อสร้างความสามัคคีภายในชุมชน

พระศรีรัตน สิริรัตน (ศรีสง่า) (2560) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ได้แก่ ขาดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติ ศิล 5 และหิริ โอตตปปะ จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านความพอประมาณ เห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต และ ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทाराยรับรายจ่ายในครัวเรือน กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วยทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถ ของตนเอง 2) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร 3) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล 4) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายในการสื่อสาร และ 5) สามารถประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

สุพัฒตรา คณานิตย์ ภาณุพันธุ์ ปรภษาดิกุล และชัยชาญ วงษ์สามัญ (2560) ศึกษาพบว่า ความต้องการของเกษตรกรต่อกำไรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ด้านการบริการข้อมูลและประชาสัมพันธ์ ด้านการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ด้านการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และด้านการส่งเสริมอาชีพและรวมกลุ่มเกษตรกร ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรต่อการได้รับการพัฒนาการเกษตรจาก อบต.หว่าทอง อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.01 ได้แก่ เพศ จำนวนแหล่งเงินกู้ และที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล และการเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต.หว่าทอง ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ อบต.หว่าทอง ควรจัดกิจกรรมพัฒนาการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่ เช่น การฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกพืช

เศรษฐกิจ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การส่งเสริมอาชีพหลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตการเกษตร เน้นการกระจายข้อมูลข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อบุคคล ที่หลากหลาย การจัดให้มีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและการสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เป็นต้น

ปศิตา ทองไพบูลย์ และกัญญาณัฐ มินออน (2561) ได้ศึกษาระดับความสุขของกลุ่มที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความสุขที่แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความสุขมากกว่าคนทั่วไป ระดับเท่ากับคนทั่วไป และระดับความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป มีระดับความสุขโดยเฉลี่ยเท่ากับ 37.38 31.65 และ 21.88 ตามลำดับ และพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้ต่อเดือน และการมีหนี้สิน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับความสุขไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพโดยรวม ที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับความสุขแตกต่างกัน และปัจจัยด้านการทำงานและชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับความสุขของเกษตรกร ส่วนนโยบายรัฐบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของเกษตรกร

ทวนทัศน์ นิลคำ, รังสฤษฎ์ กาวิตะ และนุชนาถ มั่งคั่ง (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกร ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า เกือบทุกครัวเรือนมีคะแนนรวมอยู่ในช่วงความยั่งยืนอย่างมีเงื่อนไข (ร้อยละ 95) มีครัวเรือนที่มีความยั่งยืน (ร้อยละ 2.5) และครัวเรือนที่ไม่มีความยั่งยืน (ร้อยละ 2.5) ในระดับต่ำลงจากค่าศักยภาพความยั่งยืน 50.67 สรุปได้ว่า เกษตรกรในตำบลคลองมะเดื่อยังไม่มีความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกร ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวชี้วัดพบว่า ตัวชี้วัดที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ แรงงานในครัวเรือน การเข้าอบรมด้านเกษตร และปัญหาน้ำเสีย ซึ่งจากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะแนวทางให้เกษตรกรนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่มีแนวโน้มการขาดแคลนสูงขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของการจัดฝึกอบรมให้ความรู้หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการฝึกอบรมให้มากขึ้น โดยเน้นหลักสูตรเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิต ในขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และกำกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามค่ามาตรฐานที่กำหนด

Marina et al. (2018) ได้ทำวิจัยเรื่องการทำฟาร์มเพื่อคุณภาพชีวิตและความยั่งยืน: การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวโน้มการวิจัยการดูแลสีเขียวในยุโรป ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตและจิตใจ และกิจกรรมที่พบบ่อย ได้แก่ การปลูกพืชสวน การเลี้ยงสัตว์และการทำสวน ทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพของการดูแล

พื้นที่สีเขียวเพื่อเชื่อมโยงผู้คนกับธรรมชาติและเพื่อกระจายภาคเกษตรกรรมโดยให้บริการ สาธารณะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าเชิงสัมพันธที่สังคมได้รับจากการติดต่อกับระบบเกษตรกรรม

Bentley et al. (2014) และ Tumwekwase (2013) กล่าวว่า แม้ว่าเกษตรกรจะได้รับ และรักษาความรู้ที่พวกเขาคิดว่ามีความสำคัญในการตอบสนองความต้องการการผลิตของพวกเขา แต่ก็ควรมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อให้ได้รับการปรับปรุง ด้วยการแบ่งปันผ่านการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งการที่เกษตรกรได้เปิดเผยองค์ความรู้ใหม่ๆ จะเป็น ขั้นตอนในการกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งเกษตรกรจำเป็นต้องเก็บความรู้ที่ดี มาปรับปรุง ความรู้และทักษะภายในของตนเองให้ได้อย่างเหมาะสม (Bandura, 1997; MacGregor, 2007) และ เพื่อให้เกิดการแบ่งปันสู่สังคมได้เป็นวัฏจักร

6.4 โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุข

พัชรินทร์ พันธุ์แน่น (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาสวนเกษตรชุมชนเมืองกับการ เสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษา ชุมชนพูนทรัพย์ เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า การ ฟื้นฟูดินและสร้างกิจกรรมในสวนเกษตรให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยสวนเกษตรชุมชน ริเริ่มขึ้น โดยชาวบ้านที่เป็นกลุ่มแกนนำที่มีการวางผังชุมชนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชนซึ่งมีความ เชื่อมโยงกับเครือข่ายของคนได้สะพานและสลัมสี่ภาคที่ยังมีความสัมพันธ์เหนียวแน่น ทำให้กลุ่ม แกนนำที่มีคุณสมบัติคือ มีความอดทน มีภาวะผู้นำสูง เสียสละมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศักยภาพ ในการพัฒนาทั้งตนเองและชุมชน สามารถสร้างเครือข่ายทางสังคม นำชาวบ้านเข้าร่วม กระบวนการพัฒนาได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การทำสวนเกษตรชุมชนจึงเป็นจุดที่ สามารถลดปัญหาเรื่องอาหารปลอดภัย ปัญหาสังคม ลดภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ ลดความเสี่ยงใน การติดเกมและห่างไกลยาเสพติดของเด็ก ปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่มีแหล่งสะสมขยะในชุมชน มีพื้นที่ สีเขียวเพิ่มขึ้น และเศรษฐกิจของชุมชน โดยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นต้น นอกจากนี้ สวน เกษตรชุมชนยังเป็นสวนเกษตรส่วนรวมของชุมชนที่ชาวบ้านทุกคนสามารถเข้าร่วมดำเนินการและ รับผิดชอบต่อชนได้ สามารถร้อยความสัมพันธของคนในชุมชนได้เป็นตัวอย่างหรือสวนเกษตร ชุมชนนำร่องให้กับชุมชนอื่นๆ ในเขตสายไหม และเป็นต้น แบบสวนเกษตรชุมชนให้กับเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร

Egwu and Emeka Williams (2016) กล่าวว่า ผลสำเร็จของการดำเนินงานถูก กำหนดโดยความสามารถของการสื่อสารแนวคิดที่ดีไปสู่เกษตรกร การสื่อสารตามหลัก SMCR และการแพร่กระจายโมเดลเป็นสิ่งที่ประ โยชน์สำหรับการตรวจสอบและชี้วัดประสิทธิภาพของ กิจกรรมพิเศษต่างๆ

Brin et al. (2001) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมที่สำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรและการผลิตอาหาร เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและมีสติ เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถแสดงความคิดเห็นและเกิดการตัดสินใจที่ดี

Supadhiloke (2008) ศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารอย่างเป็นระบบของทั้งสองชุมชน สามารถนำไปใช้ในการเสริมอำนาจของคนในท้องถิ่น ในการพัฒนาทักษะเพื่อการพึ่งพาตนเองเพื่อเสริมสร้างแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้บรรลุเป้าหมายในระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับภูมิภาค

6.5 ประเมินประสิทธิภาพ และถ่ายทอดโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิต ที่มั่นคงและความสุข

พนมพร พุ่มจันทร์ (2558) ได้ศึกษาความสุขและความอยู่ดีมีสุขของเกษตรกรไทย พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าโครงการมีความสุขก่อนเข้าร่วมโครงการระดับปานกลาง และหลังจากเข้าร่วมโครงการมีความสุขระดับสูง สำหรับความอยู่ดีมีสุข พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับสูงทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความสุขแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้าน (ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย และด้านวัฒนธรรม/ความเชื่อ)

ไชยยะ คงมณี, พลากร สัตย์เชื้อ และปฐวิชญ์ พิทยาภินันท์ (2561) ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการวิจัยยางพาราภายใต้ชุดโครงการการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพารา ผลการวิจัยพบว่า โครงการวิจัยยางพาราร้อยละ 98.0 บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในข้อเสนอโครงการวิจัยผลผลิตที่ได้ในจำนวนมากกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การได้รับเชิญเป็นวิทยากรในงานประชุมวิชาการระดับชาติจำนวน ๖ ครั้ง วิทยาระดับปริญญาเอก อนุสิทธิบัตร โครงการวิจัยยางพาราเพียงร้อยละ 23.8 ที่เกิดผลลัพธ์ปัจจัยที่ส่งผลในเชิงบวกต่อการมีผลลัพธ์ของโครงการวิจัยยางพาราภายใต้ชุดโครงการการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ จำนวนนักวิจัย ค่าตอบแทนของหัวหน้าโครงการวิจัย นโยบาย และการสนับสนุนของผู้บริหารที่มีต่องานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนปัจจัยที่ส่งผลในเชิงลบต่อการมีผลลัพธ์ของโครงการวิจัยยางพาราภายใต้ชุดโครงการการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การมีความสัมพันธ์ที่ีระหว่างเพื่อนร่วมงาน การใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกของหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานสนับสนุนการวิจัยควรให้ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมีส่วนร่วมในการออกแบบงานวิจัย รวมทั้งให้ความสำคัญกับทีมวิจัยแบบสหสาขาวิชา นักวิจัยใหม่ และความ

พร้อมของหน่วยงานต้นสังกัด การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการวิจัยทั้งหมดจึงมีความสำคัญเพื่อชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นของโครงการวิจัย

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาพปัญหา และระดับความสุขในการดำเนินชีวิต ตัวชี้วัดและประเมินทักษะชีวิต โดยอาศัยกรอบแนวคิดจากงานวิจัยของ อนุสรณ์ สังกะเสน และคณะ (2561) และทิพวัลย์ รามรงค์ และศิริกร กาญจนสุนทร (2562) ในส่วนของโมเดลการส่งเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยอาศัยกรอบแนวคิดในงานวิจัยของพนมพร พุ่มจันทร์ (2558) โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำงานวิจัยต่าง ๆ มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัยเกี่ยวกับโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร รวมไปถึงการประเมินรูปแบบเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้การดำเนินงานวิจัย มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ระยะที่ 1 ศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมิน ทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เป็นผู้แทนครัวเรือนใน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2562/63 จำนวน 181,371 ครัวเรือน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโรยามานะ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.06 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 278 ครัวเรือน โดยดำเนินการดังนี้

1) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.06

ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 0.06 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{แทนค่า } n &= \frac{181,371}{1+(181,371 \times 0.06^2)} \\
 &= 277.35 \\
 &= 278 \text{ ครั้วเรือน}
 \end{aligned}$$

ดังนั้น จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 278 ครั้วเรือน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 6

2) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (*Purposive sampling*) โดยผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจากอำเภอทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 25 อำเภอ โดยใช้วิธี และผู้วิจัยได้คัดเลือกเกษตรกรในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี และอำเภอแมริม ซึ่งอำเภอแมริม อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง มีสภาพภูมิประเทศลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มกว้าง สลับที่ราบเชิงภูเขาและราบลุ่มภูเขาป่าไม้บางส่วนเหมาะแก่การทำเกษตร และอำเภอสารภีมีสภาพภูมิประเทศลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มไม่มีป่าไม้และภูเขา สภาพดินร่วนปนทรายเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ลักษณะพื้นที่ทั้ง 4 อำเภออยู่หน้าด่านรับน้ำชลประทาน และเป็นพื้นที่ คนที่อยู่อาศัยมีความหลากหลายของเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ วัฒนธรรม มีความหลากหลายอายุในการประกอบอาชีพ ทำนา และไม้ผลมากเกิน ร้อยละ 80 ที่ยึดอาชีพนี้เป็นอาชีพหลัก ที่มุ่งเน้นการดำรงชีวิตแบบผาสุกควบคู่กับทำเชิงพาณิชย์ ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างได้ดี

3) การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (*Accidental Sampling*) โดยให้การกระจายจำนวนตามสัดส่วนของเกษตรกรในแต่ละอำเภอให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ

อำเภอ	จำนวนเกษตรกร (ครั้วเรือน)	ผู้แทนครั้วเรือนเกษตรกร
อำเภอสันป่าตอง	9,727	94
อำเภอสันกำแพง	6,636	64
อำเภอสารภี	5,563	56
อำเภอแมริม	6,658	64
รวม	28,584	278

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ (2563)

1.1.3 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ เรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร
- 2) รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 ครัวเรือน
- 3) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร
- 4) สรุปผลข้อมูลนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา วิเคราะห์เชิงเนื้อหา
- 5) นำผลจากการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร มาสร้างแนวทางการส่งเสริมแนวทางการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร

1.2 ระยะที่ 2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีทักษะชีวิต ดัชนีชี้วัดความสุขของบุคคล นำไปพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและมีความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีทักษะชีวิต ดัชนีชี้วัดความสุขของบุคคล และบริบทของเกษตรกร นำไปพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและมีความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน
2. ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็น โครงร่างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข
3. สร้างแบบประเมินตัวชี้วัด ทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข
4. นำแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ประเมินตัวชี้วัด
5. สรุปผลการประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทักษะชีวิตและระดับความสุขในการทำการเกษตร
6. นำผลการประเมินตัวชี้วัดมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์
7. นำแบบสัมภาษณ์ไปผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ตรวจสอบและนำไปหาค่า IOC และนำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุง และนำไป Tryout กับ

เกษตรกร จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 ครัวเรือน ในขั้นตอนต่อไป

1.3 ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร มีประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.3.1 ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว และไม้ผล เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการปลูกข้าวและไม้ผล ปรชาญชาวบ้าน นักวิชาการด้านเกษตร จำนวน 15 คน

1.3.2 ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูล ความต้องการตามที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่มแทรกเข้าไปในการประชุมประจำเดือนของเกษตรกรทั้ง 4 อำเภอ ซึ่งมีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน แล้วนำมาพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยมีแนวทางการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ดังนี้

- 1) แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิต
  - (1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด)
  - (2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย
  - (3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้
- 2) แนวทางการสร้างเสริมความสุข
  - (1) สุขภาพทางกาย
  - (2) สุขภาพทางใจ
  - (3) สุขภาพในการหาความรู้
  - (4) สุขภาพในการทำงานที่ดี
  - (5) สุขภาพที่มีผลผลิตดี
  - (6) สุขภาพที่ครอบครัวดี
  - (7) สุขภาพในสังคมดี

1.4 ระยะเวลาที่ 4 การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ (Focus group) จำนวน 15 คน ดำเนินการรวบรวมข้อมูล เพื่อสร้างโมเดลผ่านการเขียนรูปแบบโครงสร้างโมเดล ดังนี้

S คือ ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ ครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจ และขนบธรรมเนียมประเพณี และปัญหาของเกษตรกร

M คือ เนื้อหา ข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ(ผลิตและการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้

C คือ ช่องทางในการสื่อสารความรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ ออนไลน์ ออฟไลน์

R คือ ความสุขของเกษตรกร 3 ด้าน คือ ความสุขในตนเอง ความสุขในครอบครัว และความสุขในสังคม

1.5 ระยะเวลาที่ 5 การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรได้ใช้แหล่งข้อมูลจาก ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเกษตร จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรที่อยู่ในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน โดยทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 5 ระยะสรุปได้ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้
1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	เกษตรกรทำนา และเกษตรกรปลูกไม้ผล ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 278 ครัวเรือน	แบบสัมภาษณ์ เกษตรกร
2. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	ผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตร จำนวน 15 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการเกษตร ในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน และตัวแทนเกษตรกร ได้แก่ เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้านจำนวน 7 คน และเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน	แบบประเมิน ตัวชี้วัดทักษะชีวิตและ ความสุข
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว และไม้ผล เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการปลูกข้าว และ ไม้ผล ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการด้านเกษตร จำนวน 15 คน	แบบสัมภาษณ์ เกษตรกร
4. เพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	การสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ (Focus group) จำนวน 15 คน และทำการรวบรวมข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี SMCR	สร้างโมเดล การส่งเสริม เพื่อสร้างเสริม ทักษะชีวิตและ ความสุขของ เกษตรกร
5. เพื่อประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	ผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตร จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรที่อยู่ในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน	แบบประเมิน โมเดลการ ส่งเสริมเพื่อ สร้างเสริม ทักษะชีวิตและ ความสุขของ เกษตรกร

งานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ระยะ ดังนี้

2.1 ระยะที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัญหา และระดับความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาสภาพปัญหา ประเมินทักษะชีวิต ความสุข และความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร โดยทำการพัฒนาแบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาสภาพปัญหา และระดับความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นในระยะที่ 1 ซึ่งแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ บทบาท รายได้ ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาของเกษตรกร ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) 2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และความสุขของเกษตรกร จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ต่ำสุดถึงมากที่สุด (Rating Scales)

ตอนที่ 3 ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จำแนกได้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) 2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ต่ำสุดถึงมากที่สุด (Rating Scales)

ตอนที่ 4 การประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จำแนกได้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) 2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ต่ำสุดถึงมากที่สุด (Rating Scales)

ตอนที่ 5 แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จำแนกได้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) 2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และ ตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ น้อยที่สุดถึงมากที่สุด (Rating Scales)

2.2 ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาริบทของเกษตรกรการพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยการศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 10) 4 ด้าน ทักษะชีวิต 12 ด้าน ดัชนีความสุข 8 ด้าน และทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น ร่วมกับการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทและสถานภาพพื้นฐานของเกษตรกรโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นโครงร่างตัวชี้วัดทักษะชีวิตที่มั่นคงและระดับความสุขของเกษตรกร และทำการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่อการพัฒนาตัวชี้วัด

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุข ด้วยเพื่อนำมาเป็นประเด็นในการประเมิน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเกษตร จำนวน 15 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการเกษตรในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน และตัวแทนเกษตรกร ได้แก่ เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกร ประชาชนชาวบ้านจำนวน 7 คน รวม 15 คน และเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน โดยมีกรอบในการพัฒนาและจัดกลุ่มตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) 2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และ ตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี

2.3 ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยทำการสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร แบ่งเป็น 2 ส่วน

2.3.1 ส่วนที่ 1 แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร จำนวน 2 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านทักษะชีวิต
  - (1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด)
  - (2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย
  - (3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้
- 2) ด้านความสุข
  - (1) ความสุขทางกาย
  - (2) ความสุขทางใจ
  - (3) ความสุขในการหาความรู้
  - (4) ความสุขในการทำงานที่ดี
  - (5) ความสุขที่มีผลผลิตดี
  - (6) ความสุขที่ครอบครัวดี
  - (7) ความสุขในสังคมดี

2.4 ระยะที่ 4 การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การพัฒนาโมเดลการส่งเสริม เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยทำการพัฒนาโมเดลด้วยทฤษฎี SMCR โดยที่

S คือ ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของเกษตรกร จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ ครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจ และขนบธรรมเนียมประเพณี และปัญหาของเกษตรกร

M คือ การส่งเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการผลิตและการตลาด ทักษะด้านเครือข่ายความร่วมมือ และทักษะด้านการเรียนรู้

C คือ ช่องทางการสื่อสารความรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ ออนไลน์ ออฟไลน์

R คือ ความสุข จำนวน 4 ด้าน คือ ความสุขในตนเอง ความสุขในครอบครัว ความสุขในสังคม และความสุขในด้านสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสังเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร เพื่อพัฒนาโมเดลตามทฤษฎี SMCR

2.5 ระยะเวลา 5 การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

โดยใช้แบบประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ประกอบด้วยประเด็นการประเมินประสิทธิภาพที่มีความสอดคล้องกับรายละเอียดของโมเดล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ในทางการนำไปปฏิบัติ และด้านความเป็นประโยชน์

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัญหา ประเมินทักษะชีวิต ความสุข และความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 **สร้างแบบสอบถาม** ฉบับร่างเพื่อการศึกษาสภาพปัญหา และระดับความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นในระยะที่ 1 และทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาตามหลักวิชาการ และข้อความมีความตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้

3.2.2 **หาค่า IOC** และทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.3 **การทดสอบแบบสัมภาษณ์** แล้วดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยมีการดำเนินการดังนี้

1) **การหาความตรงเชิงเนื้อหา** จากการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน ได้ค่า IOC เกิน 0.75 ทุกประเด็น ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อความนั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนดสามารถนำข้อความนั้นไปใช้ได้ ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า

ข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ผู้สร้างเครื่องมือวิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ไพบุรณ์ คณะเศรษฐพรรค์, 2561)

2) การหาค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทำ Tryout กับเกษตรกร จำนวน 30 คน นอกกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพและความเที่ยงของเครื่องมือ นั้น สรุปผลค่าความเที่ยงเกิน 0.9 ทุกข้อ โดยทุกตัวชี้วัดมีความเที่ยงใช้ได้ ปรากฏผลดังตารางที่ 3.3 จึงนำสัมภาษณ์นี้มาใช้กับกลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 ครัวเรือน โดยมีเกณฑ์พิจารณาระดับของความเที่ยงตามเกณฑ์ของการ์เรตต์ (Garrett) อ้างถึงใน วนิดา วาดีเจริญ รังสรรค์ เลิศในสัตย์ และสมบัติ ทิฆมทรัพย์ (2560, น. 260) ดังนี้

ตารางที่ 3.3 เกณฑ์พิจารณาระดับความ เที่ยงหรือความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ค่าความเที่ยง	แปลผล และแสดงค่า
0.00 – 0.20	แสดงว่ามีความ เที่ยงหรือความ เชื่อมั่นต่ำมาก
0.21 – 0.40	แสดงว่ามีความ เที่ยงหรือความเชื่อมั่นต่ำ
0.41 – 0.70	แสดงว่ามีความ เที่ยงหรือความเชื่อมั่นปานกลาง
0.71 – 1.00	แสดงว่ามีความ เที่ยงหรือความเชื่อมั่นสูง

ที่มา : วนิดา วาดีเจริญ รังสรรค์ เลิศในสัตย์ และสมบัติ ทิฆมทรัพย์ (2560)

จากการวิเคราะห์ความเที่ยงแบบสัมภาษณ์มีค่าความเที่ยงหรือความเชื่อมั่นมากกว่า 0.71 ดังนั้นแบบสัมภาษณ์มีความ เที่ยง หรือความเชื่อมั่นสูง และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวม ข้อมูลได้ ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้านทักษะชีวิต

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ	.952
1.1 การผลิต	.900
1.2 การตลาด	.758
1.3 การพัฒนาตัวสินค้า	.786
1.4 ทักษะในด้านราคา	.843
1.5 ทักษะการจัดการการตลาด	.888

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1.6 การส่งเสริมการขาย	.921
2. ทักษะชีวิตด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย	.933
3. ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้	.868
Cronbach's Alpha	.958
1. ความสุขทางกาย	.890
2. ความสุขทางใจ	.979
3. ความสุขในการหาความรู้	.979
4. ความสุขในการทำงานที่ดี	.835
5. ความสุขที่มีผลผลิตดี	.978
6. ความสุขที่ครอบครัวดี	.935
7. ความสุขในสังคมดี	.979
Cronbach's Alpha	.892

โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างมีค่าความเที่ยงหรือความเชื่อมั่นผลเกิน 0.70 ทุกข้อทุกตัวชี้วัดมีความน่าเชื่อถือใช้ได้ จึงนำแบบสัมภาษณ์นี้มาใช้กับกลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 ครัวเรือน

3.2.4 สร้างแบบสอบถาม จำนวน 278 ชุด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ระยะเวลาที่ 2 การศึกษาบริบทของเกษตรกรเพื่อนำมาพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1.1 การศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข พระบรมราโชบายของ ร. 10 4 ด้าน ทักษะชีวิต 12 ด้าน ดัชนีความสุข 8 ด้าน และทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นโครงสร้างตัวชี้วัดทักษะชีวิตและระดับความสุขของเกษตรกร

3.1.2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทและสถานภาพพื้นฐาน ของเกษตรกรโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ

3.1.3 การสร้างแบบรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ความคิดเห็นและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนในการสร้างตัวชี้วัดทักษะชีวิตและระดับความสุขของเกษตรกร ในที่ประชุมสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

3.3 ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

3.4 ระยะที่ 4 การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ทำการสังเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร เพื่อพัฒนาโมเดลตามทฤษฎีการสื่อสาร SMCR

3.5 ระยะที่ 5 การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ในทางการนำไปปฏิบัติ โดยใช้แบบประเมิน ในการประเมินจากการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน โดยในรอบแรกใช้แบบสอบถามปลายเปิด และทำการสรุปสาระความรู้เพื่อทำการประเมินในรอบที่ 2 ด้วยแบบสอบถามปลายปิดเพื่อยืนยันประสิทธิภาพของโมเดล

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วยตนเอง โดยมีการกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล กำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และเก็บข้อมูลตามแผน

4.1 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เตรียมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพียงพอต่อการใช้ในแต่ละครั้งตามแผน

4.3 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

4.4 การประสานงาน โดยการประสานผ่านทางโทรศัพท์ถึงผู้ปกครองท้องที่ ประกอบด้วยเกษตรกรอำเภอ ประธานเกษตรกร เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และความจำเป็นใน

การสัมภาษณ์เกษตรกร และนัดประชุมกับเกษตรกรอำเภอ ประธานเกษตรกรเพื่อชี้แจงหรือทำความเข้าใจในเนื้อหาในการเก็บข้อมูล ร่วมกันวางแผนในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดยการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่มแทรกเข้าไปในการประชุมประจำเดือนของเกษตรกรทั้ง 4 อำเภอ ซึ่งปกติมีการประชุมประจำอยู่เดิม และแจ้งแผนนัดการลงพื้นที่ที่นัดหมายเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้ปกครองท้องที่ ก่อนล่วงหน้า 1 อาทิตย์ และก่อนลงพื้นที่ 1 วัน โทรนัดหมายกับผู้ปกครองท้องที่ อีก 1 ครั้ง

4.5 ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร มีขั้นตอน ดังนี้

4.5.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล โดยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาเอก ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ และสอบถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ประมาณ 15 นาที ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

4.5.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการศึกษาวิจัย เรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ดังนี้

1) เพื่อศึกษาบริบทของเกษตรกรและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร

2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร

3) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

4) เพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

5) เพื่อประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

4.5.3 ดำเนินการทำกิจกรรมนันทนาการ สร้างความคุ้นเคย แบ่งกลุ่มเป็น 4-5 กลุ่ม โดยมีหัวหน้ากลุ่ม 1 คน นำทีมหัวหน้ากลุ่มที่กล่าวคือเกษตรกรอำเภอและประธานกลุ่มเกษตรกรที่ได้ผ่านการเทรนนิ่งความเข้าใจเนื้อหาของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว หัวหน้ากลุ่มเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาวิจัยและผู้นำหัวหน้ากลุ่มจะเรียกชื่อเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลครั้งละ 1 คน ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์คนละ 10 นาที ระหว่างการเก็บข้อมูลก็จะมีทำนันทนาการกลุ่มสอดแทรกเพื่อลดความตึงเครียดผลิตเพลทิน สร้างแรงจูงใจในการเก็บข้อมูล เช่นการถามคำถาม คำตอบ การเล่นเกมแบบสร้างสรรค์เกษตรและมอบรางวัล

4.5.4 เมื่อสัมภาษณ์ ครอบคลุมแล้วผู้ศึกษาวิจัยและหัวหน้ากลุ่มทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล รวบรวม ผู้ศึกษาวิจัยตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง

4.5.5 กล่าวขอบคุณ ผู้ศึกษาวิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเก็บข้อมูล

4.5.6 รวบรวม ตรวจสอบจำนวน ความถูกต้องครบถ้วน และสรุปแบบสัมภาษณ์

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ระยะที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัญหา ประเมินทักษะชีวิต ความสุข และความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการพัฒนาแบบสอบถาม เพื่อการศึกษาสภาพปัญหา และระดับความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นในระยะที่ 2 ซึ่งแบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 บริบทของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ บทบาท รายได้ ประสิทธิภาพในการทำอาชีพเกษตรกร โดยใช้ ใช้ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาของเกษตรกร ได้แก่ ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) 2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และความสุขของเกษตรกร จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ในการแปลผล ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{คะแนนเฉลี่ย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

1.00 – 1.80 คือ ประสพปัญหาในระดับน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 คือ ประสพปัญหาในระดับน้อย

2.61 – 3.40 คือ ประสพปัญหาในระดับปานกลาง

3.41 – 4.20 คือ ประสบปัญหาในระดับมาก

4.21 – 5.00 คือ ประสบปัญหาในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จำแนกได้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) 2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และความสุขของเกษตรกร จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ในการแปลผลมีดังนี้

1.00 – 1.80 คือ มีความต้องการ/มีความสุขในระดับน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 คือ มีความต้องการ/มีความสุขในระดับน้อย

2.61 – 3.40 คือ มีความต้องการ/มีความสุขในระดับปานกลาง

3.41 – 4.20 คือ มีความต้องการ/มีความสุขในระดับมาก

4.21 – 5.00 คือ มีความต้องการ/มีความสุขในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 การประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จำแนกได้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการผลิตและการตลาด ทักษะด้านเครือข่ายความร่วมมือ ทักษะด้านการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่ครอบครัวดี และ 7) ความสุขในสังคมดี โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ในการแปลผลมีดังนี้

1.00 – 1.80 คือ ทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรในระดับน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 คือ ทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรในระดับน้อย

2.61 – 3.40 คือ ทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรในระดับปานกลาง

3.41 – 4.20 คือ ทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรในระดับมาก

4.21 – 5.00 คือ ทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร จำแนกได้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะชีวิตของเกษตรกร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) 2) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 3) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และความสุขของเกษตรกร จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางกาย 2) ความสุขทางใจ 3) ความสุขในการหาความรู้ 4) ความสุขในการทำงานที่ดี 5) ความสุขที่มีผลผลิตดี 6) ความสุขที่

กรอบควรวี และ 7) ความสุขในสังคมดี โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเกณฑ์ในการแปลผลมีดังนี้

- 1.00 – 1.80 คือ เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
- 1.81 – 2.60 คือ เห็นด้วยในระดับน้อย
- 2.61 – 3.40 คือ เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 3.41 – 4.20 คือ เห็นด้วยในระดับมาก
- 4.21 – 5.00 คือ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ การทดสอบสมมติฐานการวิจัยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation Coefficient) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และสถิติเชิงเปรียบเทียบ t-test และ f-test ดังนี้

1. ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสุขของเกษตรกร
2. เกษตรกรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีทักษะชีวิตและความสุขแตกต่างกัน
3. เกษตรกรที่มีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน มีความต้องการทักษะชีวิตและความสุขแตกต่างกัน

5.2 ระยะที่ 2 การศึกษาบริบทของเกษตรกรเพื่อนำมาพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

5.3 ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5.4 ระยะที่ 4 การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งงานวิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร เพื่อพัฒนาโมเดลตามทฤษฎีการสื่อสาร SMCR ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5.5 ระยะที่ 5 การประเมินประสิทธิภาพของโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดทฤษฎี CIPP Model (Stufflebeam & Shinkfield, 2007, pp. 334-336) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM) (Canadian International Development Agency, 1999) และ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Yarbrough, Shulha, Hopson & Caruthers, 2010) และแบบจำลอง SMCR (Berlo, 1960)

สรุป โดยในแต่ละขั้นตอนได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ แหล่งข้อมูล เครื่องมือ/วิธีการ เก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.5 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ระยะ

วัตถุประสงค์	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพ ปัญหา ความต้องการในการ ดำเนินชีวิต ประเมินทักษะ ชีวิต และความสุขของ เกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	1.เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 อำเภอประกอบด้วยอำเภอ สันป่าตอง อำเภอสันกำแพง อำเภอ สารภี และอำเภอแมริม จังหวัด เชียงใหม่ รวม 278 ครัวเรือน โดย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ สูตรของยามานะ ระดับความ คลาดเคลื่อนที่ (0.06) แล้วเทียบ สัดส่วน การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และการสุ่ม ตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)	1.แบบสัมภาษณ์ - ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของ เกษตรกร - สภาพปัญหาของเกษตรกร - ความสุขในการดำเนินชีวิตของ เกษตรกร - ความต้องการของเกษตรกร 1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Correlation t-test, ANOVA และ Multiple Regression
2. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดทักษะ ชีวิตและความสุขในการ ดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัด เชียงใหม่	1. เกษตรปราชญ์เศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันกำแพง อำเภอสารภี และอำเภอแมริม จังหวัด เชียงใหม่	1. แบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิต และความสุข 2. ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมา สังเคราะห์พัฒนาเป็นตัวชี้วัดทักษะ ชีวิตที่และระดับความสุขของ เกษตรกร โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นต่อการพัฒนาตัวชี้วัด เกี่ยวกับทักษะชีวิตและความสุข

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล
	2. ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรจำนวน 15 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการเกษตรในสถาบันการศึกษา 8 คน และตัวแทนเกษตรกร ได้แก่ เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตร ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 7 คน โดยทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 5 ปี แบบอาสาสมัครสะดวก	การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว และไม้ผล เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการปลูกข้าวและไม้ผล ประชาชนชาวบ้าน นักวิชาการด้านเกษตรจำนวน 15 โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง	นำมาจากขั้นตอนแบบสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 2 แล้วนำมาวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร 10 ด้าน วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. เพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	แหล่งข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 เพื่อสร้างโมเดลโดยผ่านการเขียนรูปแบบโครงสร้างโมเดล	วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 เพื่อสร้างโมเดลโดยผ่านการเขียนรูปแบบโครงสร้างโมเดลตามทฤษฎีการสื่อสาร SMCR การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)
5. เพื่อประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเกษตร จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรที่อยู่ในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน โดยทำการคัดเลือก	แบบประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ประกอบด้วย 1. ด้านความเหมาะสม

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/ การวิเคราะห์ข้อมูล
	แบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 5 ปีแบบอาสาสมัครและสะดวก	2. ด้านความเป็นไปได้ในทาง การนำไปปฏิบัติ 3. ด้านความเป็นประโยชน์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. บริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
2. พัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
3. แนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
4. พัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
5. ประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร

การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร สภาพปัญหาของเกษตรกร ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิตของเกษตรกร และประเมินความสุขของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานของเกษตรกร

เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 4 อำเภอ อันประกอบด้วย อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันกำแพง อำเภอสารภี และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพพื้นฐานเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ บทบาท ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ลักษณะ

การถือครองที่ดิน จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร รายได้เฉลี่ยของครอบครัว และการเป็นสมาชิกของกลุ่ม
ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานของเกษตรกร

n = 278

สภาพพื้นฐานของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	188	67.6
หญิง	90	32.4
2.อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 31	18	6.5
31-40	161	57.9
41-50	65	23.4
51-60	18	6.5
มากกว่า 60	16	5.7
ค่าต่ำสุด = 22 ค่าสูงสุด = 65		
ค่าเฉลี่ย = 38.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.108		
3.ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	9	3.2
ประถมศึกษา	170	61.2
มัธยมศึกษาปีที่ 3	45	16.2
มัธยมศึกษาปีที่ 6	17	6.1
ปวช.	12	4.3
ปวส.	8	2.9
ปริญญาตรี	14	5.0
ปริญญาโท	3	1.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 278

สภาพพื้นฐานของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.สถานภาพ		
โสด	35	12.6
สมรส	202	72.7
หย่าร้าง	41	14.7
5. บทบาท		
ประธานกลุ่ม/แกนนำเกษตรกร	15	5.4
สมาชิกเกษตรกร	263	94.6
6.ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร (ปี)		
1-5	13	4.7
6-10	12	4.3
11-15	45	16.2
16-20	190	68.3
21-25	13	4.7
26-30	5	1.8
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 30		
ค่าเฉลี่ย = 16.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.765		
7.ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่า 11	64	23.0
11-20	152	54.7
21-30	6	2.2
มากกว่า 30	56	20.1
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 100		
ค่าเฉลี่ย = 18.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 16.391		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 278

สภาพพื้นฐานของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8.ลักษณะการถือครองที่ดิน		
เป็นของตนเอง	196	70.5
เช่า	59	21.2
ใช้ประโยชน์โดยไม่เสียค่าเช่า	19	6.8
อื่น ๆ เช่น เป็นเจ้าของและเช่า รับจ้าง	4	1.5
9.จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (คน)		
1 - 2	25	9.0
3 - 4	180	64.7
5 - 6	60	21.6
7 - 8	7	2.5
9 - 10	6	2.2
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 10 ค่าเฉลี่ย = 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.555		
10.รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,001	30	10.8
5,001-10,000	142	51.1
10,001-15,000	89	32.0
15,001-20,000	12	4.3
มากกว่า 20,000	5	1.8
ค่าต่ำสุด = 3,000 ค่าสูงสุด = 25,000 ค่าเฉลี่ย = 9480.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4607.706		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 278

สภาพพื้นฐานของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
11.การเป็นสมาชิกของกลุ่ม		
ไม่เป็นสมาชิก	2	0.7
เป็นสมาชิก	276	99.3
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	33	11.9
กลุ่มสหกรณ์	67	24.1
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	156	56.1
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต	10	3.6
สินค้าเกษตร(ศพก)		
กลุ่มที่ทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	10	3.6
12.อาชีพ		
เกษตรกรทำนา	200	71.9
เกษตรกรไม่ผล	78	28.1
รวม	278	100.0

จากตาราง 4.1 สภาพพื้นฐานของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. เพศ เกษตรกร ร้อยละ 67.6 เป็นเพศชาย และ ร้อยละ 32.4 เป็นเพศหญิง
2. อายุ เกษตรกร ร้อยละ 57.9 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 23.4 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 6.5 มีอายุน้อยกว่า 31 ปี ร้อยละ 6.5 เท่ากัน มีอายุระหว่าง 51-60 ปี และมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยเกษตรกรที่มีอายุน้อยที่สุด 22 ปี สูงสุด 65 ปี และมีอายุเฉลี่ย 38.84 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.108)
3. ระดับการศึกษา เกษตรกร ร้อยละ 61.2 จบประถมศึกษา ร้อยละ 16.2 จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 6.1 จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 5.0 จบปริญญาตรี ร้อยละ 4.3 จบปวช. ร้อยละ 3.2 ไม่ได้ศึกษา ร้อยละ 2.9 จบปวส. และร้อยละ 1.1 จบปริญญาโท
4. สถานภาพ เกษตรกร ร้อยละ 72.7 สมรส ร้อยละ 14.7 หย่าร้าง และร้อยละ 12.6 โสด
5. บทบาท เกษตรกร ร้อยละ 94.6 สมาชิกเกษตรกร และ ร้อยละ 5.4 ประธานกลุ่ม/แกนนำเกษตรกร

6. ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร เกษตรกร ร้อยละ 68.3 มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรอยู่ระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 16.2 อยู่ระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 4.7 เท่ากันอยู่ระหว่าง 1-5 ปี และระหว่าง 21-25 ปี ร้อยละ 4.3 อยู่ระหว่าง 6-10 ปี และร้อยละ 1.8 อยู่ระหว่าง 26.-30 ปี โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 30 ปี และมีประสบการณ์เฉลี่ย 16.81 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.765)

7. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกร ร้อยละ 54.7 มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 10-20 ไร่ ร้อยละ 23.0 น้อยกว่า 11 ไร่ ร้อยละ 21.1 มากกว่า 30 ไร่ และร้อยละ 2.2 ระหว่าง 21-30 ไร่ โดยเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 100 ไร่ ขนาดพื้นที่เฉลี่ย 18.27 ไร่ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 16.391)

8. ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร เกษตรกร ร้อยละ 70.5 ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 21.2 เช่า ร้อยละ 6.8 ใช้ประโยชน์โดยไม่เสียค่าเช่า และร้อยละ 1.5 อื่น ๆ เช่น เป็นเจ้าของและเช่า รับจ้าง

9. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เกษตรกร ร้อยละ 64.7 มีแรงงาน 3-4 คน ร้อยละ 21.6 มีแรงงาน 5-6 คน ร้อยละ 9.0 มีแรงงาน 1-2 คน ร้อยละ 2.5 มีแรงงาน 7-8 คน และร้อยละ 2.2 มีแรงงาน 9-10 คน โดยเกษตรกรมีจำนวนแรงงานต่ำสุด 1 คน สูงสุด 10 คน จำนวนแรงงานเฉลี่ย 3.78 คน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.555)

10. รายได้เฉลี่ยของครอบครัว/เดือน เกษตรกร ร้อยละ 51.1 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 32.1 มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 10.8 ต่ำกว่า 5,001 บาท ร้อยละ 4.3 มีรายได้ 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 1.8 รายได้มากกว่า 20,000 บาท โดยเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 25,000 บาท รายได้เฉลี่ย 9,480.58 บาท (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4607.706)

11. การเป็นสมาชิกของกลุ่ม เกษตรกร ร้อยละ 99.3 เป็นสมาชิกกลุ่มและเกษตรกร ร้อยละ 0.7 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกต่าง ๆ ดังนี้ ร้อยละ 56.1 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 24.1 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ร้อยละ 11.9 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 3.6 เป็นสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก) ร้อยละ 3.6 เป็นสมาชิกกลุ่มที่ทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม

12. อาชีพ เกษตร ร้อยละ 71.9 ประกอบอาชีพเกษตรกรทำนา และร้อยละ 28.1 ประกอบอาชีพเกษตรกรไม่ผล

1.2 สภาพปัญหาของเกษตรกร

สภาพปัญหาของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะชีวิต ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ด้านทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างและด้านการเรียนรู้) และ 2) ด้านความสุข ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี ซึ่งการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพปัญหาของเกษตรกรด้านทักษะชีวิต

n = 278

สภาพปัญหา ด้านทักษะชีวิต	ระดับสภาพปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
สภาพปัญหา ด้านทักษะชีวิต						4.12 (0.573)	มาก	
1. ทักษะชีวิตด้านการ ประกอบอาชีพ						4.55 (0.313)	มากที่สุด	1
1.1 ด้านการผลิต	-	-	10 (3.6)	182 (65.5)	86 (30.9)	4.27 (0.521)	มากที่สุด	2
1.2 ด้านการตลาด	-	-	-	45 (16.2)	233 (83.8)	4.84 (0.369)	มากที่สุด	1
2. ทักษะชีวิตด้านการ บริหารกลุ่มและการ สร้างเครือข่าย						3.99 (0.486)	มาก	3
2.1 ทักษะในการ วางแผนกลุ่ม	-	-	19 (6.8)	183 (65.8)	76 (27.3)	4.21 (0.548)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 278

สภาพปัญหา ด้านทักษะชีวิต	ระดับสภาพปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
2.2 ทักษะในการทำ กิจกรรมกลุ่ม	-	-	88 (31.7)	125 (45.0)	65 (23.4)	3.92 (0.739)	มาก	7
2.3 ทักษะในการ ประสานงานกับกลุ่ม	-	-	87 (31.3)	96 (34.5)	95 (34.2)	4.03 (0.810)	มาก	6
2.4 ทักษะในการแก้ไข ปัญหาในกลุ่ม	-	-	70 (25.2)	112 (40.3)	96 (34.5)	4.09 (0.768)	มาก	4
2.5 ทักษะในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	-	-	10 (3.6)	182 (65.5)	86 (30.9)	4.27 (0.521)	มาก ที่สุด	1
2.6 ทักษะในการ สื่อสารกับกลุ่ม	-	-	105 (37.8)	99 (35.6)	74 (26.6)	3.89 (0.796)	มาก	8
2.7 ทักษะในการ ติดตามและประเมินผล การดำเนินของกลุ่ม	-	-	125 (45.0)	105 (37.8)	48 (17.3)	3.72 (0.740)	มาก	10
2.8 ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายกับเกษตรกร ภายในชุมชน	-	-	116 (41.7)	116 (41.7)	46 (16.5)	3.75 (0.722)	มาก	9
2.9 ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายกับเกษตรกร ภายนอกชุมชน	-	-	36 (12.9)	169 (60.8)	73 (26.3)	4.13 (0.613)	มาก	3
2.10 ทักษะการ เชื่อมโยงเครือข่ายของ เกษตรกรกับหน่วยงาน	-	-	52 (18.7)	150 (54.0)	76 (27.3)	4.09 (0.674)	มาก	5

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 278

สภาพปัญหา ด้านทักษะชีวิต	ระดับสภาพปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
3. ทักษะชีวิตด้าน การเรียนรู้						4.19	มาก	2
						(0.371)		
3.1 ทักษะการบ่งชี้ ความรู้(ตั้งคำถาม)	-	-	34 (12.2)	113 (40.6)	131 (47.1)	3.81 (0.691)	มาก	6
3.2 ทักษะการแสวงหา ความรู้(แสวงหา สารสนเทศ)	-	-	33 (11.9)	112 (40.3)	133 (47.8)	4.41 (0.555)	มาก ที่สุด	2
3.3 ทักษะในการ เชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้)	-	-	62 (22.3)	95 (34.2)	121 (43.5)	4.59 (0.781)	มาก ที่สุด	1
3.4 ทักษะการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้(เรียนรู้เพื่อ สื่อสาร)	-	-	138 (49.6)	114 (41.0)	26 (9.4)	4.36 (0.685)	มาก ที่สุด	3
3.5 มีทักษะในการ แลกเปลี่ยน ขยายผล ถ่ายโอนความรู้ (ตอบแทนสังคม)	-	-	37 (13.3)	137 (49.3)	104 (37.4)	3.60 (0.655)	มาก	7
3.6 ทักษะในการ ประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด)	-	-	35 (12.6)	185 (66.5)	58 (20.9)	4.08 (0.573)	มาก	5
3.7 ทักษะการ ประเมินผลการเรียนรู้	-	-	-	46 (16.5)	232 (83.5)	4.12 (0.351)	มาก	4

จากตารางที่ 4.2 พบว่า เกษตรกรมีระดับสภาพปัญหาด้านทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

1. ด้านการประกอบอาชีพ เกษตรกรมีปัญหาทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.55) โดยมีปัญหาในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.84) และด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 4.27) ตามลำดับ

2. ด้านการเรียนรู้ เกษตรกรมีปัญหาทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.19) โดยมีปัญหาในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้) (ค่าเฉลี่ย = 4.59) ทักษะการแสวงหาความรู้ (แสวงหาสารสนเทศ) (ค่าเฉลี่ย = 4.41) ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร) (ค่าเฉลี่ย = 4.36) และมีปัญหาในระดับมาก 4 ด้าน ดังนี้ ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.12) ทักษะในการประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด) (ค่าเฉลี่ย = 4.08) ทักษะการบ่งชี้ความรู้(ตั้งคำถาม) (ค่าเฉลี่ย = 3.81) และทักษะในการแลกเปลี่ยนขยายผล ถ่ายโอนความรู้ (ตอบแทนสังคม) (ค่าเฉลี่ย = 3.60) ตามลำดับ

3. ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย เกษตรกรมีปัญหาทักษะชีวิตด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.39) โดยมีปัญหาในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย = 4.27) ทักษะในการวางแผนกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.21) และมีปัญหาในระดับมาก 8 ด้าน ดังนี้ ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายนอกชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ทักษะในการแก้ไขปัญหาในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.09) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรกับหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.09) ทักษะในการประสานงานกับกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.03) ทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.92) ทักษะในการสื่อสารกับกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.89) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.75) และทักษะในการติดตามและประเมินผลการดำเนินของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 สภาพปัญหาของเกษตรกรด้านความสุข

n = 278

สภาพปัญหา ด้านความสุข	ระดับสภาพปัญหา (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดัด
	1	2	3	4	5			
สภาพปัญหา ด้านความสุข						4.17 (0.289)	มาก	
1. ความสุขทางกาย	-	-	72 (25.9)	206 (74.1)	-	4.13 (0.367)	มาก	5
2. ความสุขทางใจ	-	-	55 (19.8)	223 (80.3)	-	4.23 (0.336)	มากที่สุด	3
3. ความสุขในการหา ความรู้	-	8 (2.9)	127 (45.7)	135 (48.6)	8 (2.9)	4.05 (0.514)	มาก	6
4. ความสุขในการงาน ที่ดี	-	8 (2.9)	64 (23.0)	188 (67.7)	18 (6.5)	4.23 (0.560)	มากที่สุด	4
5. ความสุขที่มีผลผลิตดี	-	8 (2.9)	42 (15.2)	208 (74.9)	20 (7.2)	4.33 (0.524)	มากที่สุด	2
6. ความสุขที่ครอบครัวดี	-	-	35 (12.6)	243 (87.4)	-	4.34 (0.321)	มากที่สุด	1
7. ความสุขในสังคมดี	-	10 (3.6)	107 (38.4)	153 (55.0)	8 (2.9)	3.91 (0.449)	มาก	7

จากตารางที่ 4.3 พบว่า เกษตรกรมีสภาพปัญหาด้านความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ความสุขในครอบครัวดี เกษตรกรมีสภาพปัญหาด้านความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.34) โดยมีสภาพปัญหาในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ความสุขที่มีผลผลิตดี (ค่าเฉลี่ย = 4.33) ความสุขทางใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และความสุขในการงานที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และมีปัญหาในระดับมาก 3 ด้าน คือ ความสุขทางกาย (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ความสุขในการหาความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.05) และความสุขในสังคมดี (ค่าเฉลี่ย = 3.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 สรุปสภาพปัญหาของเกษตรกรด้านทักษะชีวิตและความสุข

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1.สภาพปัญหาด้านทักษะชีวิต	4.12	0.573	มาก	
1.1. ทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ	4.55	0.313	มากที่สุด	1
1.2 ทักษะชีวิตด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย	3.99	0.486	มาก	3
1.3 ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้	4.19	0.371	มาก	2
2.สภาพปัญหาด้านความสุข	4.17	0.289	มาก	
2.1 ความสุขทางกาย	4.13	0.367	มาก	5
2.2 ความสุขทางใจ	4.23	0.336	มากที่สุด	3
2.3 ความสุขในการหาความรู้	4.05	0.514	มาก	6
2.4 ความสุขในการงานที่ดี	4.23	0.560	มากที่สุด	4
2.5 ความสุขที่มีผลผลิตดี	4.33	0.524	มากที่สุด	2
2.6 ความสุขที่ครอบครัว	4.34	0.321	มากที่สุด	1
2.7 ความสุขในสังคมดี	3.91	0.449	มาก	7

จากตารางที่ 4.4 พบว่า เกษตรกรมีสภาพปัญหาด้านทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) โดยมีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ ทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ(ค่าเฉลี่ย = 4.55) และมีปัญหาในระดับมาก 2 ด้าน ดังนี้ ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.19) และ ทักษะชีวิตด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.99) ตามลำดับ

เกษตรกรมีสภาพปัญหาด้านความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ความสุขในครอบครัวดี เกษตรกรมีสภาพปัญหาด้านความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.34) โดยมีสภาพปัญหาในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ความสุขที่มีผลผลิตดี (ค่าเฉลี่ย = 4.33) ความสุขทางใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และความสุขในการทำงานที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และมีปัญหาในระดับมาก 3 ด้าน คือ ความสุขทางกาย (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ความสุขในการหาความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.05) และความสุขในสังคมดี (ค่าเฉลี่ย = 3.91) ตามลำดับ

1.3. ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร

ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) ด้านทักษะชีวิต ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ(ผลิตและการตลาด) ด้านทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้าง และด้านการเรียนรู้) และ 2) ด้านความสุข ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี ซึ่งการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านทักษะชีวิต

ความต้องการ ด้านทักษะชีวิต	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	n = 278							
ความต้องการ ด้านทักษะชีวิต						4.27 (0.350)	มาก ที่สุด	
1. ทักษะด้านการ ประกอบอาชีพ(ผลิตและ การตลาด)						4.18 (0.313)	มาก	3
1.1 ด้านการผลิต	-	-	10 (3.6)	182 (65.5)	86 (30.9)	4.27 (0.512)	มาก	2

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 278

ความต้องการ ด้านทักษะชีวิต	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
1.2 ด้านการตลาด	-	-	-	45 (16.2)	233 (83.8)	4.84 (0.369)	มาก ที่สุด	1
2. ทักษะด้านการบริหาร กลุ่มและการสร้าง เครือข่าย						4.42 (0.486)	มาก ที่สุด	1
2.1 ทักษะในการวางแผน กลุ่ม	-	-	-	47 (16.9)	231 (83.1)	4.83 (0.375)	มาก ที่สุด	1
2.2 ทักษะในการทำ กิจกรรมกลุ่ม	-	-	-	92 (33.1)	186 (66.9)	4.67 (0.471)	มาก ที่สุด	4
2.3 ทักษะในการ ประสานงานกับกลุ่ม	-	-	-	116 (41.7)	162 (58.3)	4.58 (0.494)	มาก ที่สุด	5
2.4 ทักษะในการแก้ไข ปัญหาในกลุ่ม	-	-	73 (26.3)	159 (57.2)	46 (16.5)	3.90 (0.648)	มาก	10
2.5 ทักษะในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	-	-	-	65 (23.4)	213 (76.6)	4.77 (0.648)	มาก ที่สุด	2
2.6 ทักษะในการสื่อสาร กับกลุ่ม	-	-	20 (7.2)	165 (59.4)	93 (33.5)	4.26 (0.582)	มาก ที่สุด	7
2.7 ทักษะในการติดตาม และประเมินผลการ ดำเนินของกลุ่ม	-	-	-	196 (70.5)	82 (29.5)	4.29 (0.457)	มาก ที่สุด	6
2.8 ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายกับเกษตรกร ภายในชุมชน	-	-	52 (18.7)	150 (54.0)	76 (27.3)	4.09 (0.674)	มาก	9
2.9 ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายกับเกษตรกร ภายนอกชุมชน	-	-	8 (2.9)	42 (15.1)	218 (78.4)	4.17 (0.448)	มาก	8

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 278

ความต้องการ ด้านทักษะชีวิต	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
2.10 ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายของเกษตรกร กับหน่วยงาน	-	-	18 (6.5)	42 (15.1)	218 (78.4)	4.72 (0.577)	มาก ที่สุด	3
3. ทักษะชีวิตด้าน การเรียนรู้						4.23 (0.372)	มาก ที่สุด	2
3.1 ทักษะการบ่งชี้ความรู้ (ตั้งคำถาม)	-	-	34 (12.2)	113 (40.6)	131 (47.1)	4.35 (0.688)	มาก ที่สุด	3
3.2 ทักษะการแสวงหา ความรู้ (แสวงหา สารสนเทศ)	-	-	33 (11.9)	112 (40.3)	133 (47.8)	4.36 (0.685)	มาก ที่สุด	2
3.3 ทักษะในการ เชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้)	-	-	62 (22.3)	95 (34.2)	121 (43.5)	4.21 (0.785)	มาก ที่สุด	5
3.4 ทักษะการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อ สื่อสาร)	-	-	138 (49.6)	114 (41.0)	26 (9.4)	3.60 (0.655)	มาก	7
3.5 มีทักษะในการ แลกเปลี่ยน ขยายผล ถ่าย โอนความรู้ (ตอบแทนสังคม)	-	-	37 (13.3)	137 (49.3)	104 (37.4)	4.24 (0.671)	มาก ที่สุด	4
3.6 ทักษะในการ ประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด)	-	-	35 (12.6)	185 (66.5)	58 (20.9)	4.08 (0.573)	มาก	6

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 278

ความต้องการ ด้านทักษะชีวิต	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดัด
	1	2	3	4	5			
	3.7 ทักษะการ ประเมินผลการเรียนรู้	-	-	-	46 (16.5)			

จากตารางที่ 4.5 พบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการด้านทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

1. ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย เกษตรกรมีความต้องการด้านทักษะชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.42) โดยมีความต้องการในระดับมากที่สุด 7 ด้าน คือ ทักษะในการวางแผนกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.83) ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย = 4.77) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรกับหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.72) ทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.67) ทักษะในการประสานงานกับกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.58) ทักษะในการติดตามและประเมินผลการดำเนินของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.29) ทักษะในการสื่อสารกับกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 4.26) และมีปัญหาในระดับมาก 3 ด้าน ดังนี้ ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายนอกชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.17) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.09) และทักษะในการแก้ไขปัญหาในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.90) ตามลำดับ

2. ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ เกษตรกรมีความต้องการด้านทักษะชีวิต ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.18) โดยมีความต้องการในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) ทักษะการแสวงหาความรู้ (แสวงหาสารสนเทศ) (ค่าเฉลี่ย = 4.36) ทักษะการบ่งชี้ความรู้(ตั้งคำถาม) (ค่าเฉลี่ย = 4.35) ทักษะในการแลกเปลี่ยน ขยายผล ถ่ายโอนความรู้ (ตอบแทนสังคม) (ค่าเฉลี่ย = 4.24) ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้) (ค่าเฉลี่ย = 4.21) และมีความต้องการในระดับมาก 1 ด้าน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร) (ค่าเฉลี่ย = 3.60) ตามลำดับ

3. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ(ผลิตและการตลาด) เกษตรกรมีความต้องการด้านทักษะชีวิต ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.18) โดยมีความต้องการในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) และมีความต้องการในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 4.17) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านความสุข

n = 278

ความต้องการ ด้านความสุข	ระดับความต้องการ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดัด
	1	2	3	4	5			
ความต้องการ ด้านความสุข						4.14 (0.309)	มาก	
1. ความสุขทางกาย	-	-	72 (25.9)	206 (74.1)	-	4.13 (0.367)	มาก	4
2. ความสุขทางใจ	-	-	55 (19.8)	223 (80.3)		4.23 (0.336)	มากที่สุด	3
3. ความสุขในการหา ความรู้	-	8 (2.9)	127 (45.7)	135 (48.6)	8 (2.9)	4.05 (0.514)	มาก	5
4. ความสุขในการงาน ที่ดี	-	26 (9.4)	64 (23.0)	170 (61.2)	18 (6.5)	4.05 (0.641)	มาก	6
5. ความสุขที่มีผลผลิตดี	-	8 (2.9)	25 (9.0)	225 (81.0)	20 (7.2)	4.37 (0.482)	มากที่สุด	2
6. ความสุขที่ครอบครัวดี	-	-	35 (12.6)	243 (87.5)	-	4.40 (0.364)	มากที่สุด	1
7. ความสุขในสังคมดี	-	30 (10.8)	142 (51.0)	106 (38.2)	-	3.73 (0.550)	มาก	7

จากตารางที่ 4.6 พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ความสุขในครอบครัวดี เกษตรกรมีความต้องการด้านความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.40) โดยมีสภาพปัญหาในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 ด้าน คือ ความสุขที่มีผลผลิตดี (ค่าเฉลี่ย = 4.37) ความสุขทางใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และมีปัญหาในระดับมาก 3 ด้าน คือ ความสุขทางกาย (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ความสุขในการหาความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.05) ความสุขในการงานที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.05) และความสุขในสังคมดี (ค่าเฉลี่ย = 3.73) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุปความต้องการของเกษตรกรด้านทักษะชีวิตและความสุข

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1.ความต้องการ ด้านทักษะชีวิต	4.27	0.350	มากที่สุด	
1.1. ทักษะชีวิตด้าน การประกอบอาชีพ	4.18	0.313	มาก	3
1.2 ทักษะชีวิตด้านการ บริหารกลุ่มและการ สร้างเครือข่าย	4.42	0.486	มากที่สุด	1
1.3 ทักษะชีวิตด้าน การเรียนรู้	4.23	0.372	มากที่สุด	2
2.ความต้องการ ด้านความสุข	4.14	0.309	มาก	
2.1 ความสุขทางกาย	4.13	0.367	มาก	4
2.2 ความสุขทางใจ	4.23	0.336	มากที่สุด	3
2.3 ความสุขในการหา ความรู้	4.05	0.514	มาก	5
2.4 ความสุขในการ งานที่ดี	4.05	0.641	มาก	6
2.5 ความสุขที่มี ผลผลิตดี	4.37	0.482	มากที่สุด	2
2.6 ความสุขที่ ครอบครัวดี	4.40	0.364	มากที่สุด	1
2.7 ความสุขในสังคม ดี	3.73	0.550	มาก	7

จากตารางที่ 4.7 พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านทักษะชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) โดยมีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ ทักษะชีวิตด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 4.42) และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.23) ทักษะชีวิตด้านมีปัญหาในระดับมาก 1 ด้าน คือ ทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 4.18) ตามลำดับ

เกษตรกรมีความต้องการด้านความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ความสุขในครอบครัวดี เกษตรกรมีความต้องการด้านความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.40) โดยมีสภาพปัญหาในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ความสุขที่มีผลผลิตดี (ค่าเฉลี่ย = 4.37) ความสุขทางใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และมีปัญหาในระดับมาก 3 ด้าน คือ ความสุขทางกาย (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ความสุขในการหาความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.05) ความสุขในการทำงานที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.05) และความสุขในสังคมดี (ค่าเฉลี่ย = 3.73) ตามลำดับ

1.4. ประเมินทักษะชีวิตและความสุข

การประเมินทักษะชีวิตและความสุขจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) การประเมินทักษะชีวิต และการประเมินความสุข ซึ่งการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังนี้

1.4.1 การประเมินทักษะชีวิตของเกษตรกร

การประเมินทักษะชีวิตของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ ซึ่งการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ทักษะชีวิตของเกษตรกร

ทักษะชีวิต	ระดับทักษะชีวิต					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	(จำนวน / ร้อยละ)							
	1	2	3	4	5			
1. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ(ผลิตและการตลาด)						4.55 (0.318)	มาก ที่สุด	2
1.1 ด้านการผลิต	-	-	10 (3.6)	182 (65.5)	86 (30.9)	4.17 (0.321)	มาก ที่สุด	2

n = 278

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 278

ทักษะชีวิต	ระดับทักษะชีวิต (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
1.2 ด้านการตลาด	-	-	-	45 (16.2)	233 (83.8)	4.27 (0.521)	มาก ที่สุด	1
2. ทักษะด้านการ บริหารกลุ่มและการ สร้างเครือข่าย						3.99 (0.486)	มาก	3
2.1 ทักษะในการ วางแผนกลุ่ม	-	-	-	47 (16.9)	231 (83.1)	4.83 (0.375)	มาก ที่สุด	1
2.2 ทักษะในการทำ กิจกรรมกลุ่ม	-	-	-	92 (33.1)	186 (66.9)	4.67 (0.471)	มาก ที่สุด	4
2.3 ทักษะในการ ประสานงานกับกลุ่ม	-	-	-	116 (41.7)	162 (58.3)	4.58 (0.494)	มาก ที่สุด	5
2.4 ทักษะในการแก้ไข ปัญหาในกลุ่ม	-	-	46 (16.5)	159 (57.2)	73 (26.3)	3.90 (0.648)	มาก	10
2.5 ทักษะในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	-	-	-	65 (23.4)	213 (76.6)	4.77 (0.648)	มาก ที่สุด	2
2.6 ทักษะในการ สื่อสารกับกลุ่ม	-	-	20 (7.2)	165 (59.4)	93 (33.5)	4.26 (0.582)	มาก ที่สุด	7
2.7 ทักษะในการ ติดตามและประเมินผล การดำเนินของกลุ่ม	-	-	-	196 (70.5)	82 (29.5)	4.29 (0.457)	มาก ที่สุด	6
2.8 ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายกับเกษตรกร ภายในชุมชน	-	-	52 (18.7)	150 (54.0)	76 (27.3)	4.09 (0.674)	มาก	9

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 278

ทักษะชีวิต	ระดับทักษะชีวิต (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
2.9 ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายกับเกษตรกร ภายนอกชุมชน	-		8 (2.9)	214 (77.0)	56 (20.1)	4.17 (0.448)	มาก	8
2.10 ทักษะการ เชื่อมโยงเครือข่ายของ เกษตรกรกับหน่วยงาน	-		18 (6.5)	42 (15.1)	218 (78.4)	4.72 (0.577)	มากที่สุด	3
3. ทักษะชีวิตด้าน การเรียนรู้						4.19 (0.371)	มาก	1
3.1 ทักษะการบ่งชี้ ความรู้(ตั้งคำถาม)	-	-	56 (20.1)	214 (77.0)	8 (2.9)	4.17 (0.448)	มาก	3
3.2 ทักษะการแสวงหา ความรู้(แสวงหา สารสนเทศ)	-	-	104 (37.4)	137 (49.3)	37 (13.3)	4.24 (0.671)	มากที่สุด	1
3.3 ทักษะในการ เชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้)	-	-	58 (20.9)	185 (66.5)	35 (12.6)	4.08 (0.573)	มาก	5
3.4 ทักษะการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้(เรียนรู้เพื่อ สื่อสาร)	-	-	84 (30.2)	104 (37.4)	90 (32.4)	3.98 (0.792)	มาก	7
3.5 มีทักษะในการ แลกเปลี่ยน ขยายผล ถ่ายโอนความรู้ (ตอบแทนสังคม)	-	-	65 (23.4)	186 (66.9)	27 (9.7)	4.14 (0.792)	มาก	4

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 278

ทักษะชีวิต	ระดับทักษะชีวิต (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
	3.6 ทักษะในการ ประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด)	-	-	77 (27.7)	131 (47.1)			
3.7 ทักษะการ ประเมินผลการเรียนรู้	-	-	114 (41.0)	112 (40.3)	52 (18.7)	4.22 (0.741)	มาก ที่สุด	2

จากตารางที่ 4.8 พบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีระดับทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.19) ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) (ค่าเฉลี่ย = 4.02) และทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.99) ตามลำดับ

1.4.2 การประเมินความสุขของเกษตรกร

ความสุขของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี ซึ่งการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ความสุขของเกษตรกร

n = 278

ความต้องการ ด้านความสุข	ระดับความสุข (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
ความต้องการ ด้านความสุข						4.16 (0.287)	มาก	
1. ความสุขทางกาย	-	-	72 (25.9)	206 (74.1)	-	4.13 (0.367)	มาก	5
2. ความสุขทางใจ	-	-	55 (19.8)	223 (80.3)	-	4.23 (0.336)	มากที่สุด	4
3. ความสุขในการหา ความรู้	-	8 (2.9)	27 (45.7)	135 (48.6)	8 (2.9)	4.05 (0.513)	มาก	6
4. ความสุขในการงาน ที่ดี	-	8 (2.9)	64 (23.0)	188 (67.7)	18 (6.5)	4.23 (0.560)	มากที่สุด	3
5. ความสุขที่มีผลผลิตดี	-	8 (2.9)	42 (15.2)	208 (74.9)	20 (7.2)	4.32 (0.522)	มากที่สุด	2
6. ความสุขที่ครอบครัวดี	-	-	35 (12.6)	243 (87.4)	-	4.34 (0.320)	มากที่สุด	1
7. ความสุขในสังคมดี	-	30 (10.8)	117 (42.0)	131 (47.1)	-	3.79 (0.655)	มาก	7

จากตารางที่ 4.9 พบว่า เกษตรกรมีระดับความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ความสุขในครอบครัวดี เกษตรกรมีระดับความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.16) โดยมีสภาพปัญหาในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ความสุขที่ครอบครัวดี (ค่าเฉลี่ย = 4.34) ความสุขที่มีผลผลิตดี (ค่าเฉลี่ย = 4.32) ความสุขในการงานที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และความสุขทางใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.23) และมีปัญหาในระดับมาก 3 ด้าน คือ ความสุขทางกาย (ค่าเฉลี่ย = 4.13) ความสุขในการหาความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.05) และความสุขในสังคมดี (ค่าเฉลี่ย = 3.79) ตามลำดับ

1.5 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสุขของเกษตรกร

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตกับความสุขของเกษตรกร

n = 278

ทักษะชีวิต	ความสุขของเกษตรกร		ระดับความสัมพันธ์
	r	Sig	
1. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด)	0.62	0.00**	ปานกลาง
2. ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและ การสร้างเครือข่าย	0.77	0.00**	ปานกลาง
3. ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้	0.71	0.00**	ปานกลาง
ภาพรวม	0.89	0.00**	สูง

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**นัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสุขของเกษตรกร ในภาพรวมทิศทางเดียวกันสูง (r เท่ากับ 0.89) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติยิ่งที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับความสุขของเกษตรกรในทิศทางเดียวกันปานกลาง (r เท่ากับ 0.77) ด้านทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันปานกลาง (r เท่ากับ 0.71) และด้านทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันปานกลาง (r เท่ากับ 0.62) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 เกษตรกรที่มีสภาพพื้นฐานแตกต่างกัน มีทักษะชีวิตและความสุขแตกต่างกัน โดยสภาพพื้นฐานของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ บทบาท ระดับการศึกษา และสถานภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเพศและบทบาทของเกษตรกรกับทักษะชีวิตและความสุข

n = 278

ประเด็น	ทักษะชีวิต			ความสุข			รวมทักษะชีวิตและความสุข		
	($\bar{x}$)	t	Sig.	($\bar{x}$)	t	Sig.	($\bar{x}$)	t	Sig.
เพศ									
1. ชาย	4.06	0.276	0.782	4.07	0.914	0.362	4.03	0.586	0.558
2. หญิง	4.01			4.04					
บทบาท									
1. ประธาน กลุ่ม/แกนนำ เกษตรกร	4.01	0.737	0.462	3.99	0.342	0.733	4.00	0.570	0.569
2. สมาชิก เกษตรกร	4.07			4.02					

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศและบทบาทของเกษตรกรกับทักษะชีวิตและความสุข พบว่า เกษตรกรเพศชายมีระดับทักษะชีวิตและความสุขเฉลี่ยมาก และเพศหญิงมีระดับทักษะชีวิตและความสุขเฉลี่ยมาก ซึ่งไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสมาชิกเกษตรกรมีระดับทักษะชีวิตและความสุขเฉลี่ยมาก และประธานกลุ่ม/แกนนำเกษตรกรมีระดับทักษะชีวิตและความสุขเฉลี่ยมาก ซึ่งไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกรกับทักษะชีวิตและความสุข

ประเด็น	ทักษะชีวิต			ความสุข			รวมทักษะชีวิตและความสุข		
	$\bar{(x)}$	F	Sig.	$\bar{(x)}$	F	Sig.	$\bar{(x)}$	F	Sig.
ระดับการศึกษา									
ต่ำกว่า	4.11	1.289	0.256	4.05	1.189	0.309	4.12	1.284	0.258
ประถมศึกษา									
ประถมศึกษา	4.05			4.01					
มัธยมศึกษา	4.06			4.00					
ปีที่ 3									
มัธยมศึกษา	4.04			4.02					
ปีที่ 6									
ปวช.	3.96			3.96					
ปวส.	4.11			4.06					
ปริญญาตรี	4.17			4.07					
ปริญญาโท	4.49			4.23					
สถานภาพ									
โสด	4.01	0.071	0.499	3.98	0.524	0.593	4.06	0.647	0.524
สมรส	4.07			4.02					
หย่าร้าง	4.09			4.04					

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษา และสถานภาพแตกต่างกัน มีทักษะชีวิตและความสุขไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยระดับการศึกษาปริญญาโท มีทักษะชีวิตและความสุขเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มระดับการศึกษา อื่น ๆ มีทักษะชีวิตและความสุขเฉลี่ยมากที่สุด และเกษตรกรที่มีสถานภาพหย่าร้าง มีทักษะชีวิตและความสุขเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มสถานภาพโสด และสมรส มีทักษะชีวิตและความสุขเฉลี่ยมากที่สุด

สมมติฐานที่ 3 เกษตรกรที่มีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน มีความต้องการทักษะชีวิต และความสุขแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัญหากับความต้องการของเกษตรกรกับทักษะชีวิตและความสุข

n = 278

ประเด็น	$\bar{(x)}$		การทดสอบ t	Sig.
	ทักษะชีวิต	ความสุข		
สภาพปัญหากับความต้องการทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร	4.17	4.11	8.492	0.000**
1. ด้านการประกอบอาชีพ	4.17	4.18	-.151	.880
2. ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย	3.99	4.17	-7.085	0.000*
3. ด้านการเรียนรู้	4.19	3.91	.996	0.320

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพปัญหากับความต้องการของเกษตรกรกับทักษะชีวิตและความสุข พบว่า สภาพปัญหากับความต้องการทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 4 เกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผลมีทักษะชีวิตแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความแตกต่างของทักษะชีวิตระหว่างเกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผล

n = 278

ประเด็น	ประเภทเกษตรกร ($\bar{x}$)		การทดสอบ t	Sig.
	เกษตรกร ทำนา	เกษตรกร ไม่ผล		
ทักษะชีวิต	4.07	4.06	.204	0.838
1. ด้านการประกอบอาชีพ	4.03	4.00	.611	.542
2. ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย	3.99	3.98	.001	.999
3. ด้านการเรียนรู้	4.18	4.19	-.004	.997

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะชีวิตของเกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผล พบว่า ทักษะชีวิตของเกษตรกรทำนาและเกษตรกรไม่ผล ด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และด้านการเรียนรู้ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 5 เกษตรกรทำนา กับ เกษตรกรไม่ผล มีความสุขแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความสุขของเกษตรกรระหว่างเกษตรกรทำนา กับ เกษตรกรไม่ผล

n = 278

ประเด็น	ประเภทเกษตรกร (x̄)		การทดสอบ t	Sig.
	เกษตรกร ทำนา	เกษตรกร ไม่ผล		
ความสุข	4.17	4.18	-.014	.989
1. ความสุขทางกาย	4.13	4.14	-.007	.994
2. ความสุขทางใจ	4.22	4.24	-.251	.802
3. ความสุขในการ หาความรู้	4.05	4.06	-.197	.844
4. ความสุขในการ งานที่ดี	4.22	4.25	-.376	.707
5. ความสุขที่มี ผลผลิตดี	4.34	4.33	.014	.989
6. ความสุขที่ ครอบครัวดี	4.34	4.33	.373	.710
7. ความสุขใน สังคมดี	3.92	3.89	.544	.587

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.15 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความสุขของเกษตรกรของ เกษตรกรทำนา กับ เกษตรกรไม่ผล พบว่า ความสุขของเกษตรกรทำนาและเกษตรกรไม่ผล ด้านการ ประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และด้านการเรียนรู้ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 6 สภาพพื้นฐานของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์หาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความเกี่ยวข้องไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร 3) รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 4) ขนาดพื้นที่ในภาคเกษตร และ 5) จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร ตัวแปรตาม คือ ระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร

สัญลักษณ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาวิจัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความเกี่ยวข้องกับระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร ดังแสดงตามตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

		n = 278
	ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ		
X ₁	คือ อายุ (จำนวนปี)	38.84 9.108
X ₂	คือ ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร (จำนวนปี)	16.81 4.765
X ₃	คือ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (จำนวนรายได้)	9480.58 4607.706
X ₄	คือ ขนาดพื้นที่ในภาคเกษตร (จำนวนไร่)	18.27 16.391
X ₅	คือ จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร (จำนวนคน)	3.78 1.555
ตัวแปรตาม		
Y	คือ ระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร	4.07 0.315

ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร ที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผลตามตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 9 ตัวแปร ที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix)

n = 278

Model	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅
X ₁	1.000	.122	.111	-.002	-.021	.001
X ₂		1.000	-.065	-.015	.013	-.008
X ₃			1.000	.129	.068	-.004
X ₄				1.000	.138	-.059
X ₅					1.000	.019

จากตารางที่ 4.17 เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์สูงเกินกว่า 0.7 ที่จะก่อให้เกิดการละเมิดข้อสมมติฐานเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ จึงสรุปได้ว่า สามารถใช้ผลการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ตามผลการวิเคราะห์นี้ได้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้กับตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

ค่า tolerance มีค่าเท่ากับ 1.000 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับตัวแปรอื่น ๆ น้อย หรือตัวแปรเป็นอิสระจากกัน

ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.000 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ไม่เกิดปัญหา collinearity เนื่องจากค่า VIF มีค่าน้อยกว่า 10

ค่าความคลาดเคลื่อน พิจารณาจากค่าสถิติ Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 0.695 สามารถสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อน มีความเป็นอิสระกัน กล่าวคือ ตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการทดสอบ ไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง

ผลของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ โดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปรเข้าไปในสมการแล้วเลือกตัวแปรโดยใช้วิธี Stepwise ได้ค่า $F = 1.691$; $P\text{-Value} = .137$ หมายความว่า ไม่มีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์และทำนายตัวแปรตามในรูปแบบเชิงเส้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเชิงพหุ (Multiple Coefficient of Determination, R^2) ปรากฏว่า $R^2\text{Adjusted}$ มีค่าเท่ากับ .174 มีผลต่อตัวแปรตามมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวแปร สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร คือ ทักษะชีวิตของเกษตรกรได้ร้อยละ 17.4 โดยส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 82.6 เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำเข้ามาในสมการ (ตารางที่ 4.18)

ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุ ได้ดังนี้

$$Y_1 = a + b_1x_1$$

$$Y_1 = 25.771 + 2.179x_1$$

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร ปรากฏดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร

n = 278			
ตัวแปร	ค่า สัมประสิทธิ์ ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	3.793	25.771	.000
อายุ (X ₁)	.044	2.179*	.030
R² = 0.121 SEE = 0.314 F = 4.106 Sig. = 0.044			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติระดับ 0.01

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับระดับระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร พบว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. พัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิต และความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัด เชียงใหม่

การศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและมีความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร และบริบทของเกษตรกร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดทักษะชีวิต ตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร และบริบทของเกษตรกร เพื่อนำไปพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและมีความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข 2) ศึกษาบริบทของเกษตรกรเกี่ยวกับทักษะชีวิตและมีความสุข 3) สร้างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข 4) การประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขโดยผู้เชี่ยวชาญ 5) การสร้างแบบสัมภาษณ์จากประเด็นตัวชี้วัดทักษะชีวิตและมีความสุขของเกษตรกร และ 6) การทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 4.1 ขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและมีความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร และบริบทของเกษตรกร

2.1 ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข

เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็น โครงร่างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ 1) องค์ประกอบทักษะชีวิต 2) ดัชนีความสุข 3) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) การพัฒนาวิถีชีวิตเกษตรกรไทยเพื่อพึ่งตนเอง 5) ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ และ 6) พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์พัฒนาเป็นตัวชี้วัดกับทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่เหมาะสม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบทักษะชีวิต

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทักษะชีวิต จากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ องค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบขององค์การอนามัยโลก (WHO, 1994, p.1) องค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ประการของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2560) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) องค์ประกอบของทักษะชีวิต องค์การอนามัยโลก (WHO, 1994, p.1) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข, 2541)

- (1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)
- (2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)
- (3) ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness)
- (4) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy)
- (5) ทักษะการตัดสินใจ (Decision making)
- (6) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving)
- (7) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication)
- (8) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal)
- (9) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion)
- (10) ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress)

2) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ประการ ดังนี้

- (1) ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์

- (2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์
- (3) ทักษะความตระหนักรู้ในตน
- (4) ทักษะความเห็นใจผู้อื่น
- (5) ทักษะความภูมิใจในตนเอง
- (6) ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม
- (7) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
- (8) ทักษะการสื่อสาร
- (9) ทักษะการตัดสินใจ
- (10) ทักษะการแก้ไขปัญหา
- (11) ทักษะการจัดการกับอารมณ์
- (12) ทักษะในการจัดการกับความเครียด

2.1.2 ดัชนีความสุข

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (Human Development Report Office: UNDP, 2003) กำหนดตัวชี้วัดความก้าวหน้าของมนุษย์ เรียกว่าความสุข 8 ประการ ซึ่งมีอยู่ 3 ส่วนใหญ่ๆ ความสุขของคน ความสุขของครอบครัว ความสุขของสังคม

- 1) ความสุขทางกาย (*happy body*)
- 2) น้ำใจงาม (*happy heart*)
- 3) ทางสายกลาง (*happy relax*)
- 4) พัฒนาสมอง (*happy brain*)
- 5) ศาสนาและศีลธรรม (*happy soul*)
- 6) ปลอดภัย (*happy money*)
- 7) สร้างความสุขจากการมีครอบครัวที่ดี (*happy family*)
- 8) ความสุขที่เกิดจากสังคม (*happy society*)

2.1.3 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ไรอัน (Ryan: 2006) ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์กับหลักการบริหารในแต่ละกิจกรรมของบุคคล ดังนี้

- 1) การตัดสินใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (Career Decision)
- 2) การจัดการเงิน (Money Management)
- 3) การสร้างความมั่นคงทางการเงิน (Finance Security)
- 4) การจัดการหนี้ (Credit Management)
- 5) การจัดการทรัพยากร (Resource Management)
- 6) การจัดการความเสี่ยง (Risk Management)

2.1.4 การพัฒนาวิถีชีวิตเกษตรกรไทยเพื่อพึ่งตนเอง

มูลนิธิพัฒนา (2550, น.32-33) กล่าวถึง แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหรือการพัฒนาชนบทที่สำคัญๆ คือ การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนา การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบทเป็นหลัก โดยพัฒนาทั้งด้านอาชีพและส่งเสริมการเกษตร ให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่น สืบเนื่องจากแนวพระราชดำริด้านการพัฒนาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานแก่เกษตรกรทั้งหลายประการ โดยมีวิธีการพัฒนา ดังนี้ (มูลนิธิพัฒนา, 2527)

- 1) ทรงยึดหลักที่ไม่ใช้วิธีการสั่งการให้เกษตรกรปฏิบัติตาม
- 2) ทรงเน้นให้พึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองเป็นหลักสำคัญ
- 3) ทรงใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นจุดหลักสำคัญในการพัฒนา
- 4) ทรงใช้หลักประชาธิปไตยในการดำเนินการ
- 5) ทรงยึดหลักสภาพของท้องถิ่นเป็นแนวทางในการดำเนินงานทั้งด้านสภาพแวดล้อม ทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ของแต่ละท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคของประเทศ
- 6) ทรงสร้างความแข็งแรงให้ชุมชน ด้วยการสร้าง โครงสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต คือ แหล่งน้ำ อันจะเป็นรากฐานนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในระยะยาว
- 7) ทรงส่งเสริมหรือสร้างเสริมสิ่งที่ชาวชนบทขาดแคลน และเป็นความต้องการอย่างสำคัญ คือ ความรู้ ด้านต่าง ๆ
- 8) ทรงนำความรู้ในด้านเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมเข้าไปถึงมือชาวชนบทอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป เกษตรกร คือ ผู้ประกอบอาชีพด้านการเพาะปลูกพืชต่าง ๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ การประมง และการทำป่าไม้ วิถีชีวิตของเกษตรกรไทยมีหลายแบบหลายระบบ ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของ

กลุ่มชน แต่ในท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย เอกลักษณะอย่างหนึ่งของการเกษตรไทย คือการทำนา การพัฒนาวิถีชีวิตเกษตรกรไทยเพื่อพึ่งตนเอง

2.1.5 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

ธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนนั้นมีความคิด มีสติปัญญาและมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ดีได้ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็นนักมนุษยนิยมที่ได้นำเสนอหลักการที่ได้รับความนิยมมากที่สุดที่ชื่อว่าทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of human needs) โดยมาสโลว์ได้นำเสนอทฤษฎีนี้อย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน ที่เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs)
- 2) ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs)
- 3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and belongingness Needs)
- 4) ความต้องการการยกย่องและความภาคภูมิใจ (Self-Esteem Needs)
- 5) ความต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต (Self-Actualization Needs)

2.1.6 พระบรมราชโบายด้านการศึกษา ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10

ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ได้อัญเชิญพระบรมราชโบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลทรง บดินทรเทพยวรางกูร เป็นพระบรมราชโบายที่ครูทุกคนควรทราบและน้อมนำมาปฏิบัติ เมื่อวันศุกร์ที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ณ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) จัดงานแจกรางวัล “เซเว่นบุ๊กอวอร์ด” ดังนี้

การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน

- 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง
- 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม
- 3) มีงานทำ มีอาชีพ
- 4) เป็นพลเมืองดี

2.2 ศึกษาบริบทของเกษตรกรเกี่ยวกับทักษะชีวิตและความสุข

ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของเกษตรกร โดยการจัดเวทีสนทนากลุ่มกับตัวแทนเกษตรกรใน 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันกำแพง อำเภอสารภี และอำเภอแมริม ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ เกี่ยวกับบริบทของเกษตรกรในประเด็นความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ด้านทักษะชีวิต ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิต

และการตลาด) ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้าง ทักษะด้านการเรียนรู้ ด้านความสุข ได้แก่ ความสุขในตนเอง ความสุขในครอบครัว ความสุขในสังคมดี เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข ข้อมูลจาก focus group พบว่า เกษตรกรมีทักษะชีวิตประกอบด้วย ทักษะด้านการประกอบอาชีพ ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้าง และทักษะด้านการเรียนรู้ ในด้านความสุขของเกษตรกร ประกอบด้วย ความสุขในตนเอง ความสุขในครอบครัว และความสุขในสังคมดี

2.2.1 ความคิดเห็นด้านทักษะชีวิตของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมให้เรียนรู้วิธีสร้างช่องทางการขาย เช่น การตลาดออนไลน์ และออฟไลน์ ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดความรู้ในการทำเกษตรแบบง่าย เพื่อเป็นทางลัดความสำเร็จ การสร้างตลาดเพื่อรองรับผลผลิต รวมทั้งการส่งเสริมช่วยเหลือจากภาครัฐ ยกกระดับความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรหรือผู้รับสาร ด้วยการแนะนำวิทยากรด้านการเกษตรใหม่ๆ ที่เหมาะสม การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรทั้งในด้านการประกอบอาชีพและการดำรงอาชีพ การหนุนเสริมให้เกิดช่องทางและกลไกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านเครือข่ายการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการหรือกึ่งทางการ เช่น เวทีชุมชนกลุ่ม/เครือข่าย/ศูนย์การเรียนรู้ และ โรงเรียนเกษตรกร/โรงเรียนชาวนา

2.2.2 ความคิดเห็นด้านความสุขของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรมีความสุขกับการประกอบอาชีพการเกษตร หากมีลูกหลานเกษตรกรก็จะแนะนำให้ประกอบอาชีพทางการเกษตร เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีความสุขและได้อยู่กับครอบครัว อีกทั้งยังเชื่อมั่นว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรจะทำให้เกษตรกรมีชีวิตที่ดีขึ้น และสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง สำหรับด้านเศรษฐกิจเกษตรกรมีรายได้จากการทำการเกษตร แต่ก็มีหนี้สินจากการทำการเกษตรเช่นกัน ดังนั้น การปลูกจิตสำนึกให้เกษตรกรใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ไม่สร้างหนี้สิน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากเกษตรกรไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการไปพบแพทย์เท่าที่ควร

2.3 สร้างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข

จากการทบทวนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาดำเนินการสังเคราะห์ตัวชี้วัดในประเด็นหลักและประเด็นย่อย เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การสร้างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.3.1 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร โดยการคัดเลือกตัวชี้วัดทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับด้านเกษตรเท่านั้นดังรายละเอียดในตารางที่ 4.19

2.3.2 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร โดยการคัดเลือกตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความสุขทางด้านเกษตรเท่านั้นดังรายละเอียดในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.19 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
1. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ					
1.1 ทักษะการผลิต	1. ทักษะในการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต (ดิน น้ำ พันธุ์กรรม)	กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2560; WHO, 1999). ทักษะชีวิต:	องค์ประกอบหลักที่สำคัญของระบบ โลจิสติกส์ประกอบด้วย 2 วงจรหลักๆ 1. การจัดหาวัสดุ/วัตถุดิบ 2. การจัดการการกระจายสินค้า	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต (ดิน น้ำ พันธุ์กรรม)	วิชา สุหฤตดำรง, (2559). การจัดการโซ่อุปทาน กรมสุขภาพจิต, 2560; WHO, 1999). เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2555. การจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนแพรงหนามแดง
			การบริหารจัดการใช้หลักการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียเป็นฐาน ใช้การวิจัยชุมชนเป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนา มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาเดิม มีการจัดการโดยกลุ่ม และขณะเดียวกันมีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับกลุ่มภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน ชีตหลักการจัดการแบบบูรณาการตามภูมินิเวศ โดยใช้เครื่องมือการบริหารทั้งเชิงโครงสร้าง เชิงสังคม และเชิงเศรษฐกิจ		

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและ ทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและ ทฤษฎีที่อ้างอิง
	2. ทักษะในการวางแผนในการผลิตที่เหมาะสม	ธนิต โสรัตน์, (2560).	การจัดการด้านโลจิสติกส์ โดยพิจารณาปรับปรุงระบบการทำงานในลักษณะที่มองเป็นภาพรวมทั้งระบบเพื่อลดต้นทุนลดขั้นตอนการทำงานลดจำนวนสินค้าคงคลังเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ ในขณะที่ยังสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการวางแผนในการผลิตที่เหมาะสม	ธนิต โสรัตน์, (2560). การประยุกต์ใช้โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน
	3. ทักษะในการหาแหล่งทุนในการผลิต		พฤติกรรมการตัดสินใจ การซื้อ การใช้และการประเมินผลการใช้สินค้าหรือบริการของบุคคล ซึ่งจะมี ความสำคัญต่อการซื้อสินค้าและบริการทั้งในปัจจุบันและอนาคต	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการหาแหล่งทุนในการผลิต	ฉัตรยาพร เสมอใจ, (2557). แนวคิดเกี่ยวกับแผนธุรกิจ การวางแผนเชิงกลยุทธ์

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
4. ทักษะด้านการดูแลรักษาการผลิตพืชและสัตว์ได้	กรมสุขภาพจิต	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ประการ	1) ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะด้านการดูแลรักษาการผลิตพืชและสัตว์ได้	กฤษฎณา รุ่งโรจน์วิชช์, (2558). การจัดการการผลิตพืชและกระบวนการผลิตพืช กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2560)
	กระทรวง		2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์		
สาธารณสุข (2560) ได้	3) ทักษะความตระหนักรู้ในตน				
	4) ทักษะความเห็นใจผู้อื่น				
	5) ทักษะความภูมิใจในตนเอง				
	6) ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม				
	7) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ				
	8) ทักษะการสื่อสาร				
	9) ทักษะการตัดสินใจ				
	10) ทักษะการแก้ไขปัญหา				
	11) ทักษะการจัดการกับอารมณ์				
	12) ทักษะในการจัดการกับความเครียด				
5. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีการผลิต	กรมสุขภาพจิต	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ประการ	1) ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการใช้เทคโนโลยีการผลิต	จินตวิโร คลัยสังข์, (2560). การผลิตและใช้สื่ออย่างเป็น
	กระทรวง		2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์		
	สาธารณสุข (2560) ได้		3) ทักษะความตระหนักรู้ในตน		
			4) ทักษะความเห็นใจผู้อื่น		

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
		กำหนด			
		องค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ประการ	5) ทักษะความภูมิใจในตนเอง 6) ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม 7) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ 8) ทักษะการสื่อสาร 9) ทักษะการตัดสินใจ 10) ทักษะการแก้ไขปัญหา 11) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ 12) ทักษะในการจัดการกับความเครียด		ระบบ เพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
6. ทักษะในการแปรรูปผลผลิต	กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิต	1) ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะความตระหนักรู้ในตน 4) ทักษะความเห็นใจผู้อื่น 5) ทักษะความภูมิใจในตนเอง 6) ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม 7) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ		นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการแปรรูปผลผลิต	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, (2562). สื่อความรู้ เทคโนโลยีพร้อมใช้เพื่อเกษตรกรและชุมชน

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
		ไว้ 12 ประการ	8) ทักษะการสื่อสาร		
			9) ทักษะการตัดสินใจ		
			10) ทักษะการแก้ไขปัญหา		
			11) ทักษะการจัดการกับอารมณ์		
			12) ทักษะในการจัดการกับความเครียด		
7. ทักษะในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน	กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ประการ	1) ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะความตระหนักรู้ในตน 4) ทักษะความเห็นใจผู้อื่น 5) ทักษะความภูมิใจในตนเอง 6) ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม 7) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ	1) ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะความตระหนักรู้ในตน 4) ทักษะความเห็นใจผู้อื่น 5) ทักษะความภูมิใจในตนเอง 6) ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม 7) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ 8) ทักษะการสื่อสาร 9) ทักษะการตัดสินใจ 10) ทักษะการแก้ไขปัญหา	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน	กฤษฎณ์ชาคริส ณ วัฒนประเสริฐ, (2560). การประยุกต์การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			11) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ 12) ทักษะในการจัดการกับความเครียด		
	8. ทักษะในการผลิตสินค้าทางการเกษตรตรงกับความต้องการของตลาดได้	พระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 10 4 ด้าน	มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการผลิตสินค้าทางการเกษตรตรงกับความต้องการของตลาดได้	ทวิศักดิ์ เทพพิทักษ์, (2554). การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน
1.2 ทักษะการตลาด	1. ทักษะการวางแผนการตลาด-ความสามารถในการวางแผนการตลาด	กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2560; WHO, 1999). ทักษะชีวิต: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2		นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการวางแผนการตลาด	Kevin Lane Keller (เควิน เลน เคลเลอร์), James A. Narus (เจมส์ เอ. นารัส), (2017). กลยุทธ์การตลาด.

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
		เงื่อนไข			
	2. ทักษะในการพัฒนาตัวสินค้า (Product) - ความสามารถในการเพิ่มมูลค่าผลผลิต (ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์จุดขายตรงความต้องการของลูกค้า)/ - ความสามารถ	พระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 10 4 ด้าน	Philip Kotler (ฟิลิป คอตเลอร์), Hermawan Kartajaya (เหมะวัน การตะจายา), Iwan Setiawan (ไอวัน เซเตียวาน) ผู้แปล ฌง ลักษณ์ จารูวัฒน์ , (2017). การตลาด 4.0 ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการพัฒนาตัวสินค้า (Product)	Kotler (คอตเลอร์), Hermawan Kartajaya (เหมะวัน การตะจายา), Iwan Setiawan (ไอวัน เซเตียวาน) ผู้แปล ฌงลักษณ์ จารูวัฒน์ , (2017). การตลาด 4.0 ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล บำเพ็ญ เขียวหวาน, 2554
			รูปแบบระบบการส่งเสริมและระบบการผลิตเพื่อการพึ่งพา		

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	สร้างจุดเด่นของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อตีตลาดคู่แข่งทางการค้าได้		ตนเองของเกษตรกร ตามมิติของ TERMS MODEL ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยี (Technology: T) เศรษฐกิจ (Economic: E) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Resources: R) จิตใจ (Moral: M) และสังคม (Social: S) มาส่งเสริมการปฏิบัติให้ขึ้นไปตามระดับศักยภาพและความพึงพอใจของเกษตรกร		การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา
	3. ทักษะในด้านราคา (Price) - ความสามารถในการศึกษาราคาสินค้า - ความสามารถในการกำหนดและต่อลงราคา		ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) “4 Ps” อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion)	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในด้านราคา (Price)	Kotler (คอตเลอร์), Hermawan Kartajaya (เหมะวัน การตะจายา), Iwan Setiawan (ไอวัน เซเตียวาน) ผู้แปล ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ , (2017). การตลาด 4.0 ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล.

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	สินค้า				
	4. ทักษะการจัดการการตลาด (Place)		ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) “4 Ps” อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion)	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการจัดการการตลาด (Place)	Philip Kotler (ฟิลิป คอตเลอร์), Hermawan Kartajaya (หะมะวัน การตะจายา), Iwan Setiawan (ไอวัน เซเตียวาน) ผู้แปล ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ , (2017). การตลาด 4.0 ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล.
	- ความสามารถในการหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางเกษตร				
	- ความสามารถจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรทางสื่อออนไลน์ได้				

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	5. ทักษะการส่งเสริมการขาย (Promotion) - ความสามารถสื่อสารกับผู้บริหาร โภค		ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) “4 Ps” อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion)	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการส่งเสริมการขาย (Promotion)	Philip Kotler (ฟิลิป คอตเลอร์), Hermawan Kartajaya (เหมะวัน การตะจายา), Iwan Setiawan (ไอวัน เซเตียวาน) ผู้แปล ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ , (2017). การตลาด 4.0 ในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล.
	- ความสามารถในการประชาสัมพันธ์สินค้า ส่งเสริมการขาย				
2. ทักษะด้านการ	1. ทักษะในการวางแผนกลุ่ม	กรมสุขภาพจิต กระทรวง	องค์การอนามัยโลก (WHO, 1994, p.1) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ ดังนี้	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการคิด	แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ, (2017). สุทธิ

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
ดำเนินงาน กลุ่มและ การ เชื่อมโยง เครือข่าย		สาธารณสุข, 2560; WHO, 1999). ทักษะ ชีวิต: ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข: พระบรมรา โชบาย ของรัชกาลที่ 10 4 ด้าน	1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) 2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) 3) ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) 4) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) 5) ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) 6) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving) 7) ทักษะการสื่อสารอย่าง มีประสิทธิภาพ (Effective communication) 8) ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal 9) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) 10) ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress)	อย่างมี วิจารณญาณ (Critical thinking) โดย ประยุกต์ใช้ใน ทักษะในการ วางแผนกลุ่ม	พันซ์ จิตพิมลมาศ

2. ทักษะในการ
ทำกิจกรรมกลุ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับ
เครือข่ายการ

เครือข่ายการเรียนรู้ คือ การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของ
สมาชิก

นำมาใช้ 1 ตัว
ทักษะในการทำ

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้
ของชุมชน. 2017. สุทธิพันธ์ จิตพิมล

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
		เรียนรู้ของชุมชน. 2017. สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ		กิจกรรมกลุ่ม	มาศ
	3. ทักษะในการประสานงานกับกลุ่ม	Herminia Ibarra (เฮอรัมีเนีย อิบาร์รา), Morten T.Hansen (มอร์เตน ที ฮานเซน) ผู้แปล ญัฐยา สินตระการผล 2018. กลยุทธ์การบริหารความร่วมมือ	กลยุทธ์การบริหารความร่วมมือ คือ การประสานความร่วมมือ	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการประสานงานกับกลุ่ม	Herminia Ibarra (เฮอรัมีเนีย อิบาร์รา), Morten T.Hansen (มอร์เตน ที ฮานเซน) ผู้แปล ญัฐยา สินตระการผล 2018. กลยุทธ์การบริหารความร่วมมือ
	4. ทักษะในการแก้ไขปัญหาใน		การสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ เนื่องจากการดำเนินงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมี	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการ	แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน. 2017. สุทธิพันธ์ จิตพิมล

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	กลุ่ม		เป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ จำเป็นที่ต้องมีการสร้างในจุดนี้ เพราะหากทุกคนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา การดำเนินการแก้ไขหรือการพัฒนาสามารถดำเนินงานง่ายและสะดวกมากขึ้น แต่การสร้างเพียงแต่จุดร่วมของผลประโยชน์นั้นยังไม่เพียงพอ ต่อการจัดทำเครือข่าย ยังคงต้องเน้นในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างแนวร่วมสมาชิกเครือข่ายและแสวงหาผู้นำที่ดีก็มีส่วนสำคัญในการทำงานในรูปแบบเครือข่ายจึงแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามรูปแบบเครือข่ายนั้นสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพได้	แก้ไขปัญหาในกลุ่ม	มาศ
	5. ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	Herminia Ibarra (เฮอรัมีเนีย อิบาร์รา), Morten T. Hansen (มอร์เตน ฮานเซน)	กลยุทธ์การบริหารความร่วมมือ คือ การประสานความร่วมมือ การทำงานร่วมกัน	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	Herminia Ibarra (เฮอรัมีเนีย อิบาร์รา), Morten T. Hansen (มอร์เตน ฮานเซน) ผู้แปล ญัฐยา ลินตระกูลการผล 2018.

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
		ที ฮานเซน) ผู้แปล ัญญา สีน ตระการผล 2018. กลยุทธ์ การบริหารความ ร่วมมือ			กลยุทธ์การบริหารความร่วมมือ
	6. ทักษะในการสื่อสารกับกลุ่ม	แนวคิดเกี่ยวกับ เครือข่ายการ เรียนรู้ของ ชุมชน. 2017. สุทธิพันธ์ จิต พิมลมาศ	การสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ เนื่องจากการดำเนินงาน ของเครือข่ายจำเป็นต้องมี เป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ ความ จำเป็นที่ต้องมีการสร้างในจุดนี้ เพราะหากทุกคนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับปัญหา การดำเนินการแก้ไขหรือการพัฒนา สามารถดำเนินงานง่ายและสะดวกมากขึ้น แต่การสร้าง เพียงแต่จุดร่วมของผลประโยชน์นั้นยังไม่เพียงพอ ต่อการ จัดทำเครือข่าย ยังคงต้องเน้นในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างแนว ร่วมสมาชิกเครือข่ายและแสวงหาผู้นำที่ดีก็เป็นส่วนสำคัญ ในการทำงานในรูปแบบเครือข่ายจึงแสดง	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการ สื่อสารกับกลุ่ม	แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้ ของชุมชน. 2017. สุทธิพันธ์ จิตพิมล มาศ สินีหนู ครุฑเมือง

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			<p>ให้เห็นว่าการดำเนินงานตามรูปแบบเครือข่ายนั้นสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพได้</p> <p>เกษตรกรมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการรับข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สำคัญ คือ วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ วิทยุกระจายเสียงและโทรศัพท์บ้าน รูปแบบพฤติกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งความรู้เดิมเกี่ยวกับการเกษตรมาจากบรรพบุรุษ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการศึกษาดูงาน โดยเกษตรกรมีวิธีการศึกษาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเกษตรจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ความเป็นประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเหมาะสมของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่อ</p> <p>การเรียนรู้ของเกษตรกร</p>		<p>แสนเสริม, 2559.</p> <p>เครือข่ายและเทคโนโลยี</p>
7. ทักษะในการ	ศิริชัย กาญจนนา	ศิริชัย กาญจนนา	การประเมินผลการดำเนินงาน จำเป็นต้องใช้ทักษะในการ	นำมาใช้ 1 ตัว	ศิริชัย กาญจนนา ว.ล. 2560 ทฤษฎีการ

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม	วาสิ.2560 ทฤษฎีการประเมินผล การประเมินผล การดำเนินงาน	ติดตาม การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม	ทักษะในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม	ประเมินผลการดำเนินงาน
8. ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายในชุมชน	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560 องค์ประกอบของเครือข่าย	การสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ เนื่องจากการดำเนินงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ ความจำเป็นที่ต้องมีการสร้างในจุดนี้ เพราะหากทุกคนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา การดำเนินการแก้ไขหรือการพัฒนาสามารถดำเนินงานง่ายและสะดวกมากขึ้น แต่การสร้างเพียงแต่จุดร่วมของผลประโยชน์นั้นยังไม่เพียงพอ ต่อการจัดทำเครือข่าย ยังคงต้องเน้นในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างแนวร่วมสมาชิกเครือข่ายและแสวงหาผู้นำที่ดีก็จะเป็นส่วนสำคัญในการทำงานในรูปแบบเครือข่ายจึงแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามรูปแบบเครือข่ายนั้นสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพ	การสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ เนื่องจากการดำเนินงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ ความจำเป็นที่ต้องมีการสร้างในจุดนี้ เพราะหากทุกคนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา การดำเนินการแก้ไขหรือการพัฒนาสามารถดำเนินงานง่ายและสะดวกมากขึ้น แต่การสร้างเพียงแต่จุดร่วมของผลประโยชน์นั้นยังไม่เพียงพอ ต่อการจัดทำเครือข่าย ยังคงต้องเน้นในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างแนวร่วมสมาชิกเครือข่ายและแสวงหาผู้นำที่ดีก็จะเป็นส่วนสำคัญในการทำงานในรูปแบบเครือข่ายจึงแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามรูปแบบเครือข่ายนั้นสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพ	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายในชุมชน	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2560 องค์ประกอบของเครือข่าย

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			และประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพได้		
	9. ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรรกรภายนอกชุมชน	ศิริชัย กาญจนาวาสี.2560 ทฤษฎีการประเมินผลการทำงาน การประเมินผลการทำงาน	การประเมินผลการดำเนินงาน จำเป็นต้องใช้ทักษะในการติดตาม การประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม และ การเชื่อมโยงเครือข่ายของสมาชิก	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายกับ ภายนอกชุมชน	ศิริชัย กาญจนาวาสี.2560 ทฤษฎีการประเมินผลการทำงาน
	10. ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรกับหน่วยงาน	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์,2560 องค์ประกอบของเครือข่าย	การสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ เนื่องจากการดำเนินงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ ความจำเป็นที่ต้องมีการสร้างในจุดนี้ เพราะหากทุกคนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา การดำเนินการแก้ไขหรือการพัฒนาสามารถดำเนินงานง่ายและสะดวกมากขึ้น แต่การสร้างเพียงแต่จุดร่วมของผลประโยชน์นั้นยังไม่เพียงพอ ต่อการจัดทำเครือข่าย ยังคงต้องเน้นในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างแนวร่วมสมาชิกเครือข่ายและแสวงหาผู้นำที่ดีก็เป็นส่วนสำคัญ	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการเชื่อมโยง เครือข่ายของ เกษตรกรกับ หน่วยงาน	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์,2560 องค์ประกอบของเครือข่าย

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			ในการทำงานในรูปแบบเครือข่ายจึงแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามรูปแบบเครือข่ายนั้นสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพได้		
	3.1 ทักษะการบ่งชี้ความรู้ (ตั้งคำถาม)	สุदारรัตน์ พิมลรัตน์กานต์. 2556. ทักษะชีวิตและสังคม	ทักษะชีวิต คือความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ครอบครัว และสังคม ด้วยความรู้ ความเข้าใจ และการรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม เลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม เพื่อให้บังเกิดผลในทางสร้างสรรค์ ทำให้การดำรงชีวิตดำเนินต่อไปได้อย่างเป็นสุข	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการบ่งชี้ความรู้ (ตั้งคำถาม)	สุदारรัตน์ พิมลรัตน์กานต์. 2556. ทักษะชีวิตและสังคม
	3.2 ทักษะการแสวงหาความรู้ (แสวงหาสารสนเทศ)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ	การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการแสวงหา ประเมิน และใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ดีของประชาชน	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการแสวงหาความรู้ (แสวงหาสารสนเทศ)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	3.3 ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ	การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเปปนี กิจกรรมที่มี ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการแสวงหา ประเมินและ ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ดี ของประชาชน	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ (สร้างองค์ความรู้)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ
	3.4 ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ	การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเปปนี กิจกรรมที่มี ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการแสวงหา ประเมินและ ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ดี ของประชาชน	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ
	3.5 ทักษะในการแลกเปลี่ยน ขยายผล ถ่ายโอน ความรู้ (ตอบแทนสังคม)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ	การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเปปนี กิจกรรมที่มี ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการแสวงหา ประเมินและ ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ดี ของประชาชน	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการแลกเปลี่ยน ขยายผล ถ่ายโอน ความรู้ (ตอบแทนสังคม)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
	3.6 ทักษะในการประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ	การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเปปนี กิจกรรมที่มี ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการแสวงหา ประเมินและ ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ดี ของประชาชน	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะในการประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด)	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ
	3.7 ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ	การสอนการรู้สารสนเทศทางสุขภาพเปปนี กิจกรรมที่มี ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการแสวงหา ประเมินและ ใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ดี ของประชาชน	นำมาใช้ 1 ตัว ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้	เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง. 2563. แนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

จากการศึกษาเอกสาร ในการพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิต เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดเป็นตัวแปรที่จำเป็นต่อการกำหนดตัวชี้วัดในด้านต่างๆ ของเกษตรกร สรุปได้ดังนี้

1. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ จำแนกได้ 2 ทักษะย่อย ดังนี้

1.1 ทักษะการผลิต ประกอบด้วย 8 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะในการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต (ดิน น้ำ พันธุ์กรรม) (Wittaya Suharitdumrong, 2016) (2) ทักษะในการวางแผนในการผลิตที่เหมาะสม (Tanit Sorat, 2007) (3) ทักษะในการหาแหล่งทุนในการผลิต (Chatyaporn Samehjai, 2014) (4) ทักษะด้านการดูแลรักษาการผลิตพืช และ สัตว์ (Kritsana Rungrojvanich, 2015) (5) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีการผลิต (Jintavee claysang, 2017) (6) ทักษะในการแปรรูปผลผลิต (National Science and Technology Development Agency, 2019) (7) ทักษะในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน (Kritchakris N Wattanasert, 2016) และ (8) ทักษะในการผลิตสินค้าทางการเกษตรตรงกับความต้องการของตลาดได้ (Taweesak Tepphitak, 2011)

1.2 ทักษะการตลาด ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะการวางแผนการตลาด (Kevin Lane Keller and James A. Narus, 2017) (2) ทักษะในการพัฒนาตัวสินค้า (Fabienne Reynolds, 2017) (Bampen Kheawwan, 2011) (3) ทักษะในด้านราคา (Jay Baer, 2018) (4) ทักษะการจัดการการตลาด และ (5) ทักษะการส่งเสริมการขาย (Philip Kotler, Hermawan and Iwan Setiawan, 2017)

2. ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย ประกอบด้วย 10 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะในการวางแผนกลุ่ม (2) ทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม (3) ทักษะในการประสานงานกับกลุ่ม (Herminia Ibarra and Morten T. Hansen, 2018) (4) ทักษะในการแก้ไขปัญหาในกลุ่ม (5) ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Herminia Ibarra and Morten T. Hansen, 2018) (6) ทักษะในการสื่อสารกับกลุ่ม (7) ทักษะในการติดตามและประเมินผลการดำเนินของกลุ่ม (Sirichai Kanchanawasi, 2017) (8) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายในชุมชน (Kriengsak Charoenwongsak, 2002) (9) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายนอกชุมชน (Sirichai Kanchanawasi, 2017) และ (10) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรกับหน่วยงาน (Kriengsak Charoenwongsak, 2002)

3. ทักษะด้านการเรียนรู้ จำแนกได้ 7 ทักษะย่อย ดังนี้

3.1 ทักษะการบ่งชี้ความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะการทำปฎิบัติด้วยตนเอง (2) ทักษะในการดูแลรักษาการจัดการเกี่ยวกับพืชประเภทต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง (3) ทักษะในการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ด้วยตนเอง และ

(4) ทักษะในการเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม สภาพ น้ำ ลมฟ้า อากาศ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้เหมาะสมได้ด้วยตนเอง (Sudarat Phimonrattanakan, 2013)

3.2 ทักษะการแสวงหาความรู้/สารสนเทศ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร (1) ทักษะในการเรียนรู้ศึกษาข้อมูลข่าวสารได้ดี (2) ทักษะในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเกษตรในสื่อออนไลน์ได้ และ (3) ทักษะในการในการค้นพบปัญหาด้านการเกษตรแล้วนำมา

3.3 ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะในการในการเรียนรู้เชื่อมโยงเครือข่ายกับตลาด (2) ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์หรืองานอื่น ๆ ที่ต้องการเป็นอย่างดี (3) ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์หรืองานอื่น ๆ ที่ต้องการเป็นอย่างดี และ (4) ทักษะในการมองเห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างความรู้และทักษะ/กระบวนการที่มีในเนื้อหาที่งานที่เกี่ยวข้อง

3.4 ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร) ประกอบด้วย 1 ตัวแปร คือ ทักษะในการเรียนรู้ให้ความรู้ คำปรึกษาทั้งกลุ่ม เครือข่าย และคนอื่นได้ดี

3.5 ทักษะในการแลกเปลี่ยน ขยายผล และถ่ายโอนความรู้ ประกอบด้วย 1 ตัวแปร คือ ทักษะสร้างแบบอย่างเกษตรที่ดีเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนตนเองและชุมชนใกล้เคียงขยายผลออกไปยังชุมชนอื่น ๆ วงกว้างได้

3.6 ทักษะในการประยุกต์และต่อยอดความรู้ ประกอบด้วย 1 ตัวแปร คือ สามารถประยุกต์ที่ได้เรียนรู้มาปรับปรุงในการหาช่องทางการตลาดในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้

3.7 ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ (1) สามารถประเมินที่ได้เรียนรู้ในการปรับปรุงขั้นตอนการผลิตทางการเกษตรได้ และ (2) สามารถประเมินที่ได้เรียนรู้ในการปรับปรุงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรได้ (Therdsak Maitawthong, 2020)

ตารางที่ 4.20 การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่ อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่ อ้างอิง
1. สุขภาพ	- สุขภาพที่มีสุขภาพ ร่างกายแข็งแรง (สุขภาพ) - สุขภาพที่ได้บริโภค อาหารที่ครบหมู่และมี ประโยชน์ - สุขภาพที่ได้บริโภค อาหารที่ปลอดภัย - สุขภาพที่ได้บริโภค อาหารที่เป็นสมุนไพร	ดัชนีความสุข 8 ด้าน (Human Development Report Office: UNDP, 2003); ทฤษฎีความ ต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น (Maslow, 1943) ตัวชี้วัดความสุขกลยุทธ์ การสร้างและการใช้ พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ้น) และคณะ. 2560	ดัชนีความสุข 8 ด้าน : UNDP ซึ่งมีอยู่ 3 ส่วน ใหญ่ๆ สุขภาพของคน ความสุขของครอบครัว ความสุขของสังคม ความสุขของคน 1) สุขภาพ (happy body) 2) ใจงาม(happy heart) 3) ทางสายกลาง(happy relax) 4) พัฒนาสมอง(happy brain) 5) ปลอดภัย (happy money)	ดัชนีความสุข 8 ด้าน นำมาใช้ใน งานวิจัยตัวชี้วัด ความสุขของคน 1) สุขภาพ (happy body) 2) ใจงาม(happy heart) 4) พัฒนาสมอง(happy brain) ความสุขของครอบครัว 5) ปลอดภัย(happy money) 6) สร้างความสุขจากการมีครอบครัว ที่ดี (happy family) ความสุขทางสังคม 7) ศาสนาและศีลธรรม (happy soul) 8) สุขภาพที่เกิดจากสังคม (happy society) ทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ 5 ชั้น	ดัชนีความสุข 8 ด้าน (Human Development Report Office: UNDP, 2003); ทฤษฎีความ ต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น (Maslow, 1943) ตัวชี้วัดความสุขกลยุทธ์ การสร้างและการใช้ พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ้น) และคณะ. 2560

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			6) สร้างความสุขจากการมีครอบครัวที่ดี (happy family) ความสุขทางสังคม	ต้องการแบ่งออกเป็น 5 ชั้น นำมาใช้ทั้ง 5 ตัว 1. Physiological Needs ความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย 2. Safety Needs ความต้องการด้านความปลอดภัย	ดัชนีความสุข 8 ด้าน (Human Development Report Office: UNDP, 2003); ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น (A.H. Maslow, 1943) ตัวชี้วัดความสุขกลยุทธการสร้างและการใช้
			7) ศาสนาและศีลธรรม (happy soul)	3. Love and belonging Needs ความต้องการเป็นที่รักและเป็นส่วนหนึ่ง	
			8) ความสุขที่เกิดจากสังคม (happy society) ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น ทฤษฎีที่เชื่อว่ามนุษย์จะมีลำดับความต้องการแบ่งออกเป็น 5 ชั้น 1. Physiological	4. Esteem Needs ความต้องการมีคุณค่า 5. Self-Actualization Needs ความปรารถนาที่จะสามารถเติมเต็มภายในตนเองได้อย่างสมบูรณ์	พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ้น) และคณะ. 2560

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			<p>Needs ความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย</p> <p>2. Safety Needs ความต้องการด้านความปลอดภัย</p> <p>3. Love and belonging Needs ความต้องการเป็นที่รักและเป็นส่วนหนึ่ง</p> <p>4. Esteem Needs ความต้องการมีคุณค่า</p> <p>5. Self-Actualization Needs ความปรารถนาที่จะสามารถเติมเต็ม</p>		

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			ภายในตนเองได้อย่างสมบูรณ์		
2. ความสุขทางใจ (การผ่อนคลาย)	- ความสุขจากความภูมิใจในอาชีพ - ความสุขโดยการได้ผ่อนคลายทางจิตใจจากการทำการเกษตร - ความสุขที่ได้อยู่กับธรรมชาติและจิตใจที่สงบ - ความสุขที่ได้ดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	ดัชนีความสุข 8 ด้าน (Human Development Report Office: UNDP, 2003); ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น (A.H. Maslow, 1943) ตัวชี้วัดความสุขกลยุทธ์การสร้างและการใช้พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ่น)	ดัชนีความสุข 8 ด้าน : UNDP ซึ่งมีอยู่ 3 ส่วน ใหญ่ๆ ความสุขของคน ครอบครัว ความสุขของสังคม ความสุขของคน 1) ความสุขทางกาย (happy body) 2) น้ำใจงาม(happy heart) 3) ทางสายกลาง (happy relax) 4) พัฒนาสมอง(happy	นำมาใช้ทั้ง 4 ตัว 1. ความสุขจากความภูมิใจในอาชีพ 2. ความสุขโดยการได้ผ่อนคลายทางจิตใจจากการทำการเกษตร 3. ความสุขที่ได้อยู่กับธรรมชาติและจิตใจที่สงบ 4. ความสุขที่ได้ดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	ดัชนีความสุข 8 ด้าน (Human Development Report Office: UNDP, 2003); ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ 5 ชั้น (Maslow, 1943) ตัวชี้วัดความสุขกลยุทธ์การสร้างและการใช้พระมหาสุทิตย์

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
		และคณะ. 2560	brain) ความสุขของครอบครัว 5) ปลอดภัย(happy money) 6) สร้างความสุขจากการมีครอบครัวที่ดี (happy family) ความสุขทางสังคม 7) ศาสนาและศีลธรรม (happy soul) 8) ความสุขที่เกิดจากสังคม (happy society) ทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ 5 ชั้น		อากาศโร (อบอุ้น) และคณะ. 2560

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			<p>ทฤษฎีที่เชื่อว่ามนุษย์จะมีลำดับความต้องการแบ่งออกเป็น 5 ชั้น 1. Physiological Needs ความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย</p> <p>2. Safety Needs ความต้องการด้านความปลอดภัย</p> <p>3. Love and belonging Needs ความต้องการเป็นที่รักและเป็นส่วนหนึ่ง</p> <p>4. Esteem Needs</p>		

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			ความต้องการมีคุณค่า 5. Self-Actualization Needs ความปรารถนา ที่จะสามารถเติมเต็ม ภายในตนเองได้อย่าง สมบูรณ์		
3. ความสุข ในการหา ความรู้	ความสุขจากได้รับความรู้และ ข้อมูลในการทำอาชีพเกษตร ความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับผู้อื่น ความสุขที่ได้นำความรู้มาพัฒนา ตนเองอยู่ตลอดเวลา	ตัวชี้วัดความสุข ของคน ครอบครัว และชุมชน. สำนักงานกองทุน สนับสนุนการ สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2563	องค์ประกอบความสุข 8 ประการ ได้แก่ 1. สุขภาพดี (Happy Body) 2. น้ำใจงาม (Happy Heart) 3. การผ่อนคลาย (Happy Relax) 4. การหาความรู้ (Happy Brain)	นำมาใช้ทั้ง3ตัว 1. ความสุขจากการได้รับความรู้และข้อมูลในการทำ อาชีพเกษตร 2. ความสุขที่ได้นำความรู้มาพัฒนาตนเองอยู่ ตลอดเวลา 3. ความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น	ตัวชี้วัดความสุข ของคน ครอบครัว และชุมชน. สำนักงานกองทุน สนับสนุนการ สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2563

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			5. คุณธรรม (Happy Soul) 6. ใช้เงินเป็น (Happy Money) 7. ครอบครัวที่ดี (Happy Family) 8. สังคมดี (Happy Society)		
4. ความสุขในการทำงานที่ดี (การผลิตผลผลิตดี)	ความสุขในการทำการเกษตร ความสุขในการได้ผลผลิตที่ดี ความสุขในความก้าวหน้าในอาชีพเกษตร ความสุขในความมั่นคงของอาชีพเกษตร	ตัวชี้วัดความสุข : กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข. 2560 ชกส. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	องค์ประกอบความสุข 8 ประการ ได้แก่ 1. สุขภาพดี (Happy Body) 2. น้ำใจงาม (Happy Heart) 3. การผ่อนคลาย (Happy Relax)	นำมาใช้ 3 ตัว คือ 1. ความสุขในการทำการเกษตร 2. ความสุขในความก้าวหน้าในอาชีพเกษตร 3. ความสุขในความมั่นคงของอาชีพเกษตร	ตัวชี้วัดความสุข : กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข. 2560 ชกส.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
		การเกษตร	4. การหาความรู้ (Happy Brain) 5. คุณธรรม (Happy Soul) 6. ใช้เงินเป็น (Happy Money) 7. ครอบครัวที่ดี (Happy Family) 8. สังคมดี (Happy Society) ตัวชี้วัดระดับความสุขของเกษตรกรประกอบด้วยสภาพแวดล้อมจิตใจชีวิตตามทางสายกลาง		Sungkeaw, F. 2020 Proplems,Life Skills,and Happiness Levels of thai Farmers in the Digital Age.AIAEE

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
5. ความสุขที่มีผลผลิต รายได้และปลอดภัย	<p>ความสุขที่มีผลผลิตที่ดี</p> <p>ความสุขที่มีรายได้ที่ดีสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้</p> <p>ความสุขที่ปลอดภัย</p> <p>ความสุขที่สามารถจัดการรายรับรายจ่ายได้</p>	<p>ตัวชี้วัดความสุข : กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข.</p> <p>2563ชกส.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์</p> <p>การเกษตร</p>	<p>การพัฒนาความรู้</p> <p>ศาสนา</p> <p>ศีลธรรม เศรษฐกิจ</p> <p>ครอบครัว และสภาพ</p> <p>ทางสังคม</p> <p>องค์ประกอบความสุข 8 ประการ ได้แก่</p> <p>1. สุขภาพดี (Happy Body)</p> <p>2. น้ำใจงาม (Happy Heart)</p> <p>3. การผ่อนคลาย (Happy Relax)</p> <p>4. การหาความรู้ (Happy Brain)</p> <p>5. คุณธรรม (Happy</p>	<p>นำมาใช้ 4 ตัว คือ</p> <p>1. ความสุขที่มีผลผลิตที่ดี</p> <p>2. ความสุขที่มีรายได้ที่ดีสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้</p> <p>3. ความสุขที่ปลอดภัย</p> <p>4. ความสุขที่สามารถจัดการรายรับรายจ่ายได้</p>	<p>ตัวชี้วัดความสุข :</p> <p>กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข.</p> <p>2563ชกส.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร</p>

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
6. ความสุขที่ครอบครัวดี	ความสุขที่ได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน ความสุขที่ลูกหลานทำการเกษตร ความสุขที่ได้ถ่ายทอด ประสบการณ์และความรู้ให้กับลูกหลาน	สิรินันท์ กิตกิสุ สถิต และคณะ , 2555. แนวคิดคุณภาพชีวิต การทำงาน และความสุข	Soul) 6. ใช้เงินเป็น (Happy Money) 7. ครอบครัวที่ดี (Happy Family) 8. สังคมดี (Happy Society) ความสุข 9 มิติของ Happinometer มีดังนี้ 1. Happy body (สุขภาพดี) 2. Happy relax (ผ่อนคลายดี) 3. Happy heart (น้ำใจดี) 4. Happy soul (จิต	นำมาใช้ 3 ตัว 1. ความสุขที่ได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน 2. ความสุขที่ลูกหลานทำการเกษตร 3. ความสุขที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ให้กับลูกหลาน	สิรินันท์ กิตกิสุ สถิต และคณะ , 2555. แนวคิดคุณภาพชีวิต การทำงาน และความสุข

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
			วิญญาณดี) 5. Happy Family (ครอบครัวดี) 6. Happy Society (สังคมดี) 7. Happy Brain (ใฝ่รู้ดี) 8. Happy Money (สุขภาพเงินดี) 9. Happy work-life (การทำงานดี)		
7. ความสุขในสังคม	ความสุขในการได้พัฒนาเพื่อนร่วมอาชีพเกษตร ความสุขในการได้อยู่ร่วมในสังคมผู้ประกอบการ ความสุขที่ได้รับการ	ศิรินันท์ กิตกิสุ สติต และคณะ , 2555. แนวคิด คุณภาพชีวิต การทำงาน และ	ความสุข 9 มิติของ Happinometer มีดังนี้ 1. Happy body (สุขภาพดี) 2. Happy relax (ผ่อนคลาย)	นำมาใช้ 3 ตัว 1. ความสุขในการได้พัฒนาเพื่อนร่วมอาชีพเกษตร 2. ความสุขในการได้อยู่ร่วมในสังคมผู้ประกอบการ 3. ความสุขที่ได้รับการยอมรับและ	ศิรินันท์ กิตกิสุ สติต และคณะ , 2555. แนวคิด คุณภาพชีวิต การทำงาน และ

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง	องค์ประกอบตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดที่นำมาใช้	แนวคิดและทฤษฎีที่อ้างอิง
		ความสุข	คลายดี) 3. Happy heart (น้ำใจดี) 4. Happy soul (จิตวิญญาณดี) 5. Happy Family (ครอบครัวดี) 6. Happy Society (สังคมดี) 7. Happy Brain (ใฝ่รู้ดี) 8. Happy Money (สุขภาพเงินดี) 9. Happy work-life (การทำงานดี)		ความสุข
	ยอมรับและชื่นชมจากเพื่อนร่วมอาชีพและคนในสังคม			ชื่นชมจากเพื่อนร่วมอาชีพและคนในสังคม	

จากการศึกษาเอกสาร ในการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดเป็นตัวแปรที่จำเป็นต่อการกำหนดตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกร สรุปได้ดังนี้

ตัวชี้วัดความสุข จำแนกได้ 7 ด้าน ดังนี้

1. ความสุขทางกาย ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง (2) ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ครบหมู่และมีประโยชน์ (3) ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย (4) ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่เป็นสมุนไพร (5) ความสุขที่ได้พักผ่อนอย่างเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย และ (6) ความสุขที่ได้ออกกำลังกายจากการทำการเกษตร

2. ความสุขทางใจ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขจากความภูมิใจในอาชีพ (2) ความสุขโดยการได้ผ่อนคลายทางจิตใจจากการทำการเกษตร (3) ความสุขที่ได้อยู่กับธรรมชาติและจิตใจที่สงบ และ (4) ความสุขที่ได้ดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง (Phra Mahasuthit Apakaro et al. ,2017)

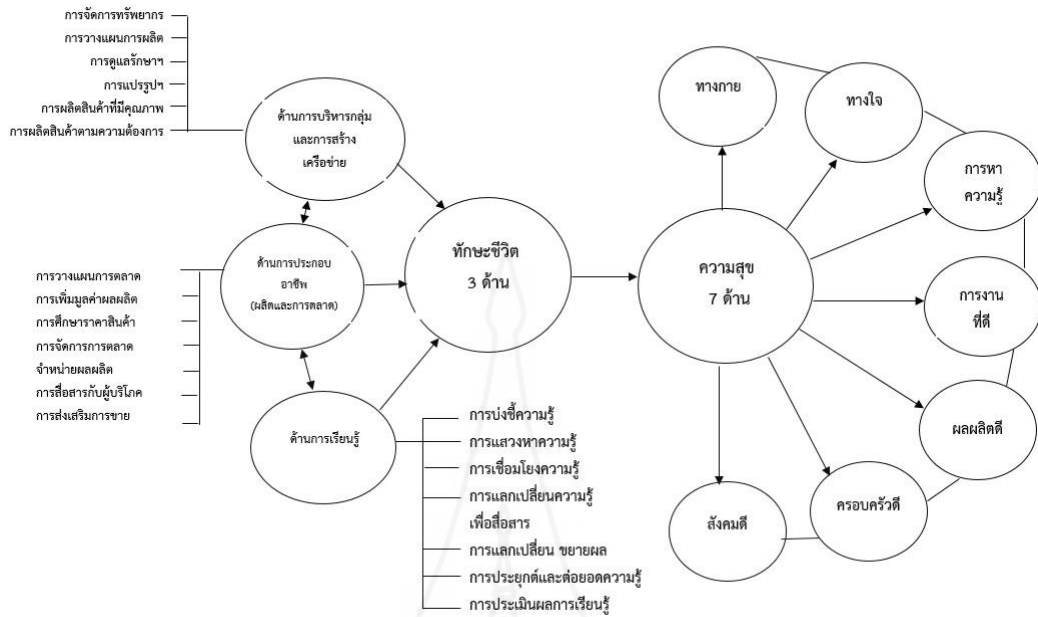
3. ความสุขในการหาความรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขจากได้รับความรู้และข้อมูลในการทำอาชีพเกษตร (2) ความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และ (3) ความสุขที่ได้นำความรู้มาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา (Office of the Health Promotion Fund, 2020)

4. ความสุขในการทำงานที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขในการทำการเกษตร (2) ความสุขในความก้าวหน้าในอาชีพเกษตร และ (3) ความสุขในความมั่นคงของอาชีพเกษตร

5. ความสุขที่มีผลผลิตดี ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขที่มีผลผลิตที่ดี (2) ความสุขที่มีรายได้ที่ดีสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ (3) ความสุขที่ปลอดภัย และ (4) ความสุขที่สามารถจัดการรายรับรายจ่ายได้ (Phra Mahasuthit Apakaro et al. ,2017)

6. ความสุขที่ครอบครัวดี ประกอบด้วย 3 ความสุข (1) ความสุขที่ได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน (2) ความสุขที่ลูกหลานทำการเกษตร และ (3) ความสุขที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ให้กับลูกหลาน

7. ความสุขในสังคมดี ประกอบด้วย 3 ความสุข (1) ความสุขในการได้พัฒนาเพื่อนร่วมอาชีพเกษตร (2) ความสุขในการได้อยู่ร่วมในสังคมผู้ประกอบอาชีพเกษตร และ (3) ความสุขที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากเพื่อนร่วมอาชีพและคนในสังคม (Sirinan Kitkikusathit and et al., 2012)

ภาพ 4.2 ตัวชี้วัดทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร

2.4 การประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร และตัวแทนเกษตรกรรวมถึงปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 15 คน ดำเนินการประเมินตัวชี้วัด โดยทำแบบประเมินตัวชี้วัด เพื่อสอบถามว่าผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เห็นด้วยหรือไม่ว่าประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นตัวชี้วัดเรื่องของทักษะชีวิต และตัวชี้วัดความสุขที่จำเป็นของเกษตรกร โดยมีคำตอบ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และขอเสนอแนะ โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ผลการประเมินตัวชี้วัดในการพัฒนาทักษะชีวิต

ชื่อ	ตัวชี้วัด	เห็นด้วย		ประเด็นที่ นำมาสร้าง เป็นตัวชี้วัด
		จำนวน	ร้อยละ	
n=15				
1. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ				
1.1 ทักษะการผลิต				
1	ทักษะในการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต : ดิน น้ำ พันธุ์ กรรม	15	100.0	/
2	ทักษะในการวางแผนในการผลิตที่เหมาะสม	15	100.0	/
3	ทักษะในการหาแหล่งทุนในการผลิต	11	73.3	X
4	ทักษะด้านการดูแลรักษาการผลิตพืช และ สัตว์ได้	15	100.0	/
5	ทักษะในการใช้เทคโนโลยีการผลิต	13	86.6	/
6	ทักษะในการแปรรูปผลผลิต	15	100.0	/
7	ทักษะในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน	15	100.0	/
8	ทักษะในการผลิตสินค้าทางการเกษตรตรงกับความ ต้องการของตลาดได้	15	100.0	/
1.2 ทักษะการตลาด				
1	ทักษะในการวางแผนการตลาด	15	100.0	/
2	ทักษะในการพัฒนาตัวสินค้า (Product)	15	100.0	/
	2.1 ทักษะในการเพิ่มมูลค่าผลผลิต (ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ เป็นเอกลักษณ์จุดขายตรงความต้องการของลูกค้า)			
	2.2 ทักษะสร้างจุดเด่นของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อตี ตลาดคู่แข่งทางการค้าได้	13	86.6	/
3	ทักษะในด้านราคา (Price)	15	100.0	/
	3.1 ทักษะในการศึกษาราคาสินค้า			
	3.2 ทักษะในการกำหนดและต่อลงราคาสินค้า	13	86.6	/
4	ทักษะการจัดการการตลาด (Place)	15	100.0	/
	4.1 ทักษะในการหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร			
	4.2 ทักษะจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรทางสื่อออนไลน์ ได้	15	100.0	/
5	ทักษะการส่งเสริมการขาย (Promotion)	15	100.0	/
	5.1 ทักษะสื่อสารกับผู้บริโภค			

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ข้อ	ตัวชี้วัด	เห็นด้วย		ประเด็นที่นำมา สร้างเป็น ตัวชี้วัด
		จำนวน	ร้อยละ	
	5.2 ทักษะในการประชาสัมพันธ์สินค้า ส่งเสริมการขาย	15	100.0	/
2. ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย				
1	ทักษะในการวางแผนกลุ่ม	15	100.0	/
2	ทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม	15	100.0	/
3	ทักษะในการประสานงานกับกลุ่ม	15	100.0	/
4	ทักษะในการแก้ไขปัญหาในกลุ่ม	15	100.0	/
5	ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	15	100.0	/
6	ทักษะในการสื่อสารกับกลุ่ม	15	100.0	/
7	ทักษะในการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินของกลุ่ม	15	100.0	/
8	ทักษะในการเชื่อมโยงเครือข่ายกับ เกษตรกรภายในชุมชน	15	100.0	/
9	ทักษะในการเชื่อมโยงเครือข่ายกับ เกษตรกรภายนอกชุมชน	15	100.0	/
10	ทักษะในการเชื่อมโยงเครือข่ายของ เกษตรกรกับหน่วยงาน	15	100.0	/
3. ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้				
3.1 ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง				
1	ทักษะการบ่งชี้ความรู้	13	86.6	/
	1.1 ทักษะในการทำปุ๋ยอินทรีย์ได้ด้วย ตนเอง			
	1.2 ทักษะในการดูแลรักษา การจัดการ เก็บเกี่ยวพืชประเภทต่าง ๆ ได้	13	86.6	/
	1.3 ทักษะในการเรียนรู้เพื่อการแก้ไข ปัญหาในการจำหน่ายผลผลิตทางการ เกษตรได้ด้วยตนเอง	13	86.6	/

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ข้อ	ตัวชี้วัด	เห็นด้วย		ประเด็นที่นำมา สร้างเป็นตัวชี้วัด
		จำนวน	ร้อยละ	
	1.4 ทักษะในการเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับ สิ่งแวดล้อม สภาพ น้ำ ลม ฟ้า อากาศเพื่อ เพิ่มผลผลิตให้เหมาะสมได้ด้วยตนเอง	13	86.6	/
3.2	ทักษะการแสวงหาความรู้(แสวงหา สารสนเทศ)	13	86.6	/
	2.1 ทักษะในการเรียนรู้ศึกษาข้อมูล ข่าวสารได้ดี			
	2.2 ทักษะในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับ การเกษตรในสื่อออนไลน์ได้	13	86.6	/
	2.3 ทักษะในการค้นพบปัญหาด้าน การเกษตรแล้วนำมาพัฒนาปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น	15	100.0	/
3.3	ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้(สร้างองค์ ความรู้)	13	86.6	/
	3.1 ทักษะในการเรียนรู้การเชื่อมโยงเครือข่าย กับตลาด			
	3.2 ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ หรืองานอื่น ๆ	15	100.0	/
	ที่ต้องการเป็นอย่างดี			
	3.3 ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ หรืองานอื่น ๆ ที่ต้องการเป็นอย่างดี	15	100.0	/
	3.4 ทักษะในการมองเห็นความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงระหว่างความรู้และทักษะ/ กระบวนการที่มีในเนื้อหานั้นกับงานที่ เกี่ยวข้องด้วย	15	100.0	/
3.4	ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร)	15	100.0	/
	ทักษะในการเรียนรู้ให้ความรู้ คำปรึกษา ทั้งกลุ่ม เครือข่าย และคนอื่นได้ดี			

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ข้อ	ตัวชี้วัด	เห็นด้วย		ประเด็นที่นำมา สร้างเป็นตัวชี้วัด
		จำนวน	ร้อยละ	
3.5	ทักษะในการแลกเปลี่ยน ขยายผล ถ่าย โอนความรู้ (ตอบแทนสังคม) ทักษะสร้างแบบอย่างเกษตรกรที่ดีเป็นตัว แบบอย่างให้กับชุมชนตนเองและชุมชน ใกล้เคียงขยายผลออกไปยังชุมชน อื่น ๆ วงกว้างได้	15	100.0	/
3.6	ทักษะในการประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด) สามารถประยุกต์ที่ได้เรียนรู้มาปรับปรุง ในการหาช่องทางการตลาดในการ จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้	11	73.3	X
3.7	ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ 7.1 สามารถประเมินที่ได้เรียนรู้ในการ ปรับปรุงขั้นตอนการผลิตทางการเกษตร ได้	13	86.6	/
	7.2 สามารถประเมินที่ได้เรียนรู้ในการ ปรับปรุงการแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตรได้	13	86.6	/

ผลการตรวจทานความถูกต้องและครบถ้วนของตัวชี้วัดทักษะชีวิต โดยการใช้แบบ
ประเมินและการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านเกษตรจำนวน 15 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ
ด้านเกษตรสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน และตัวแทนเกษตรกรเช่นเกษตรกรอำเภอ ประชาชนกลุ่ม
เกษตรกร ราษฎรชาวบ้านจำนวน 7 คน รวม 15 คน โดยทำการคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นการคัดเลือก
ตัวแทนแบบกระจายแบ่งเป็น 3 กลุ่มสรุปผลได้ดังนี้

1. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ

1.1 ทักษะการผลิต กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้
งานได้ โดยตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความคิดเห็นที่สามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ (1)
ทักษะในการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต: ดิน น้ำ พันธุ์กรรม (2) ทักษะในการวางแผนในการผลิต

ที่เหมาะสม (3) ทักษะด้านการดูแลรักษาการผลิตพืช และสัตว์ได้ (4) ทักษะในการแปรรูปผลผลิต (5) ทักษะในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน และ (6) ทักษะในการผลิตสินค้าทางการเกษตร ตรงกับความต้องการของตลาดได้ ส่วนตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นที่สามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ (1) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีการผลิต จำนวนผู้คิดเห็นว่าใช้งานได้ร้อยละ 86 และ (2) ทักษะในการหาแหล่งทุนในการผลิต จำนวนผู้คิดเห็นว่าใช้งานได้ ร้อยละ 71

1.2 ทักษะการตลาด กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้ โดยตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความคิดเห็นที่สามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ (1) ทักษะในการวางแผนการตลาด (2) ทักษะในการเพิ่มมูลค่าผลผลิต (3) ทักษะในการศึกษาราคาสินค้า (4) ทักษะการจัดการการตลาด (5) ทักษะจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรทางสื่อออนไลน์ได้ (6) ทักษะสื่อสารกับผู้บริโภค และ (7) ทักษะในการประชาสัมพันธ์สินค้า และส่งเสริมการขาย ส่วนตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สามารถนำมาใช้งานได้ คิดเป็นร้อยละ 86 ได้แก่ ทักษะสร้างจุดเด่นของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อตลาดคู่แข่งทางการค้าได้ และทักษะในการกำหนดและต่อลงราคาสินค้า

2. ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

3. ทักษะด้านการเรียนรู้

3.1 ทักษะการบ่งชี้ความรู้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่าตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

3.2 ทักษะการแสวงหาความรู้/สารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้ โดยตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความคิดเห็นที่สามารถนำมาใช้งานได้ คือ ทักษะในการค้นพบปัญหาด้านการเกษตรแล้วนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ส่วนตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นทั้งสามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ ทักษะในการเรียนรู้ศึกษาข้อมูลข่าวสารได้ดี และทักษะในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเกษตรในสื่อออนไลน์ได้

3.3 ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้ โดยตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความคิดเห็นที่สามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ (1) ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์หรืองานอื่น ๆ ที่ต้องการเป็นอย่างดี (2) ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์หรืองานอื่น ๆ ที่ต้องการเป็นอย่างดี และ (3) ทักษะในการมองเห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างความรู้และทักษะ/กระบวนการที่มี

ในเนื้อหานั้นกับงานที่เกี่ยวข้องด้วย ส่วนตัวชีวิตที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นทั้งสามารถนำมาใช้งานได้ คือ ทักษะในเรียนรู้การเชื่อมโยงเครือข่ายกับตลาด

3.4 ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่าตัวชีวิตทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

3.5 ทักษะในการแลกเปลี่ยน ขยายผล และถ่ายโอนความรู้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชีวิตทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

3.6 ทักษะในการประยุกต์และต่อยอดความรู้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 71 มีความคิดเห็นว่า ตัวชีวิตทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

3.7 ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่า ตัวชีวิตทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

ตารางที่ 4.22 ผลการประเมินตัวชีวิตในการพัฒนาความสุข

ข้อ	ตัวชีวิต	เห็นด้วย		ประเด็นที่ นำมาสร้าง เป็นตัวชีวิต
		จำนวน	ร้อยละ	
n=15				
1. ความสุขในตนเอง				
1.1 ความสุขทางกาย				
1	ความสุขที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง	13	86.6	/
2	ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ครบหมู่และมีประโยชน์	13	86.6	/
3	ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย	13	86.6	/
4	ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่เป็นสมุนไพร	13	86.6	/
5	ความสุขที่ได้พักผ่อนอย่างเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย	13	86.6	/
6	ความสุขที่ได้ออกกำลังกายจากการทำเกษตร	13	86.6	/
1.2 ความสุขทางใจ				
1	ความสุขจากความภูมิใจในอาชีพ	13	86.6	/
2	ความสุข โดยการได้ผ่อนคลายทางจิตใจจากการทำการเกษตร	13	86.6	/
3	ความสุขที่ได้อยู่กับธรรมชาติและจิตใจที่สงบ	13	86.6	/
4	ความสุขที่ได้ดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	13	86.6	/

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ข้อ	ตัวชี้วัด	เห็นด้วย		ประเด็นที่ นำมาสร้าง เป็นตัวชี้วัด
		จำนวน	ร้อยละ	
n=15				
1.3 ความสุขในการหาความรู้				
1	ความสุขจากการได้รับความรู้และข้อมูลในการทำอาชีพเกษตร	15	100.0	/
2	ความสุขที่ได้นำความรู้มาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา	15	100.0	/
3	ความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น	15	100.0	/
1.4 ความสุขในการทำงานที่ดี (การผลิต)				
1	ความสุขในการทำการเกษตร	15	100.0	/
2	ความสุขในความก้าวหน้าในอาชีพเกษตร	15	100.0	/
3	ความสุขในความมั่นคงของอาชีพเกษตร	15	100.0	/
1.5 ความสุขที่มีผลผลิตดี รายได้และปลอดภัย				
1	ความสุขที่มีผลผลิตที่ดี	15	100.0	/
2	ความสุขที่มีรายได้ที่ดีสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้	15	100.0	/
3	ความสุขที่ปลอดภัย	15	100.0	/
4	ความสุขที่สามารถจัดการรายรับรายจ่ายได้	15	100.0	/
1.6 ความสุขที่ครอบครัวดี				
1	ความสุขที่ได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน	13	86.6	/
2	ความสุขที่ลูกหลานทำการเกษตร	13	86.6	/
3	ความสุขที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ให้กับลูกหลาน	13	86.6	/
1.7 ความสุขในสังคม				
1	ความสุขในการได้พัฒนาเพื่อนร่วมอาชีพเกษตร	13	86.6	/
2	ความสุขในการได้อยู่ร่วมในสังคมผู้ประกอบการอาชีพเกษตร	13	86.6	/
3	ความสุขที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากเพื่อนร่วมอาชีพและคนในสังคม	13	86.6	/

ผลการตรวจทานความถูกต้องและครบถ้วนของตัวชี้วัดความสุข โดยการใช้แบบประเมินและการสนทนากลุ่ม กับกลุ่มผู้แทนเกษตรกรและผู้ทรงคุณด้านการเกษตร จำนวน 15 คน สรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้ สามารถสรุปผลการประเมินในด้านย่อย ดังนี้

1. **ความสุขทางกาย** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

2. **ความสุขทางใจ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

3. **ความสุขในการหาความรู้** กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

4. **ความสุขในการทำงานที่ดี** กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

5. **ความสุขที่มีผลผลิตดี** กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

6. **ความสุขที่ครอบครัวดี** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

7. **ความสุขในสังคมดี** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

ทั้งนี้ สามารถสรุปผลประเมินแบบตัวชี้วัดและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรและเกษตรกร มีความคิดเห็นต่อประเด็นตัวชี้วัดให้คงไว้ร้อยละ 100 จากผลการสังเคราะห์ที่ได้จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ตัวชี้วัด จำนวนทั้งหมด 10 ตัวชี้วัด โดยจำแนกเป็นตัวชี้วัดทักษะชีวิต 3 ด้าน จำนวนทั้งหมด 39 ตัวแปร และตัวชี้วัดความสุข 7 ด้าน จำนวนทั้งหมด 26 ตัวแปร และนำตัวชี้วัดไปทำการประเมินกับเกษตรกรเพื่อทราบสถานการณ์ ปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรและกำหนดแนวทางพัฒนาเกษตรกร และพัฒนาตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเกษตรกรในแต่ละบริบทและแต่ละวิธีการผลิตต่อไป ดังสรุปในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.23 สรุปเปรียบเทียบตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรจากการศึกษาเอกสารและ
การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวชี้วัดจากวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้อง	ตัวชี้วัดจากการพัฒนาเบื้องต้น	ตัวชี้วัดสรุปจากการประเมิน ของผู้ทรงคุณวุฒิ
Agricultural Land Reform Office (2018) ได้แบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 7 หมวด ได้แก่ การศึกษา การผลิตทางการเกษตร อาหาร สุขภาพ การผลิตทางการเกษตร การมีส่วนร่วม และระดับความสุข	1 ตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร 1.1 ด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ การผลิต การตลาด การพัฒนาตัวสินค้า ราคา การจัดการตลาด การส่งเสริมการขาย	1 ตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกร 1.1 ด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ ด้านการผลิต และด้านการตลาด 1.2 ด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย
Office of Agricultural Economics(2019) ได้แบ่งดัชนีชี้วัดความผาสุกของเกษตรกรออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขอนามัย ด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม	1.2 ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 1.3 การเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแสวงหาความรู้ การเชื่อมโยงความรู้(สร้างองค์ความรู้) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1.3 ทักษะด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การแสวงหาความรู้/สารสนเทศ การเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสื่อสาร
Thi Mai Lan Nguyen et.al (2020) ได้กำหนดกรอบการประเมินและทำนายคุณภาพชีวิตด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ การศึกษามาตรฐานความเป็นอยู่ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ทำการเกษตร และมีปัจจัยหนุนเสริม 2 ปัจจัย ได้แก่ จำนวนเงินออม และภาวะสุขภาพ	ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร) การแลกเปลี่ยนขยายผล ถ่ายโอนความรู้(ตอบแทนสังคม) การประยุกต์ความรู้ (ต่อยอด) และการประเมินผลการเรียนรู้ 2. ตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร 2.1 ความสุขในการหาความรู้ 2.2 ความสุขในการทำงานที่ดี (การผลิต)	การแลกเปลี่ยน ขยายผล และถ่ายโอนความรู้ การประยุกต์และต่อยอดความรู้ และการประเมินผล การเรียนรู้ 2. ตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกร 2.1 ความสุขทางกาย 2.2 ความสุขทางใจ 2.3 ความสุขในการหาความรู้ 2.4 ความสุขในการทำงานที่ดี 2.5 ความสุขที่มีผลผลิตดี รายได้และปลอดภัย 2.6 ความสุขในครอบครัว 2.7 ความสุขในสังคม

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ตัวชี้วัดจากวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้อง	ตัวชี้วัดจากการพัฒนาเบื้องต้น	ตัวชี้วัดสรุปจากการประเมิน ของผู้ทรงคุณวุฒิ
	2.3 ความสุขที่มีผลผลิตดี รายได้และปลอดภัย	
	2.4 ความสุขทางกาย	
	2.5 ความสุขทางใจ	
	2.6 ความสุขที่ครอบครัวดี	
	2.7 ความสุขในสังคมดี	

1.5 การสร้างแบบสัมภาษณ์จากประเด็นตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

ผู้วิจัยคัดเลือกตัวชี้วัดและพัฒนาตัวชี้วัดขึ้นทั้งหมด 30 ตัวชี้วัดประกอบด้วย ตัวชี้วัดทักษะชีวิต 23 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดความสุข 7 ตัวชี้วัด แยกเป็นด้านทักษะชีวิต 3 ด้าน คือด้านการประกอบอาชีพ ด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านการเรียนรู้ และด้านความสุข 7 ด้าน ทางกาย ทางใจ การหาความรู้ ผลผลิตดี ครอบครัวดี การงานดี และสังคมดี โดยผ่านกระบวนการการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ร่างขึ้นมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหา โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ บทบาท ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร ครอบครัวของท่านมีรายได้เฉลี่ยการเป็นสมาชิกของกลุ่ม และการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 12 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ระดับทักษะชีวิตความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิต และปัญหาในการจัดการการผลิตตามตามทักษะชีวิต โดยเป็นคำถามแบบ likert scale มี 5 ตัวเลือก ตั้งแต่มากที่สุด ไปถึงน้อยที่สุด ในมิติการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย การผลิต และการตลาด มิติการพัฒนาตัวสินค้า ประกอบด้วย การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์จุดขายตรงความต้องการ และการปรับปรุงกิจการและการสร้างความแตกต่าง สร้างจุดเด่นของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อติดตลาดคู่แข่งทางการค้าได้ มิติราคา ประกอบด้วย การศึกษาราคาสินค้า สร้างจุดเด่น

ของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อติดตามคู่แข่งทางการค้าได้ และจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรทางสื่อออนไลน์

3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

3.1 กระบวนการขั้นตอน

แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยการสนทนากลุ่ม (focus group) ขั้นตอนดังนี้

3.1.1 แหล่งข้อมูล สนทนากลุ่มต่อเนื่องจากตอนที่ 1 โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจริงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว และไม้ผล เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการปลูกข้าวและไม้ผล ปรชาญชาวบ้าน และนักวิชาการด้านเกษตร จำนวน 15 คน เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป สภาพปัญหา ความต้องการ ทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรที่แท้จริง โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group)

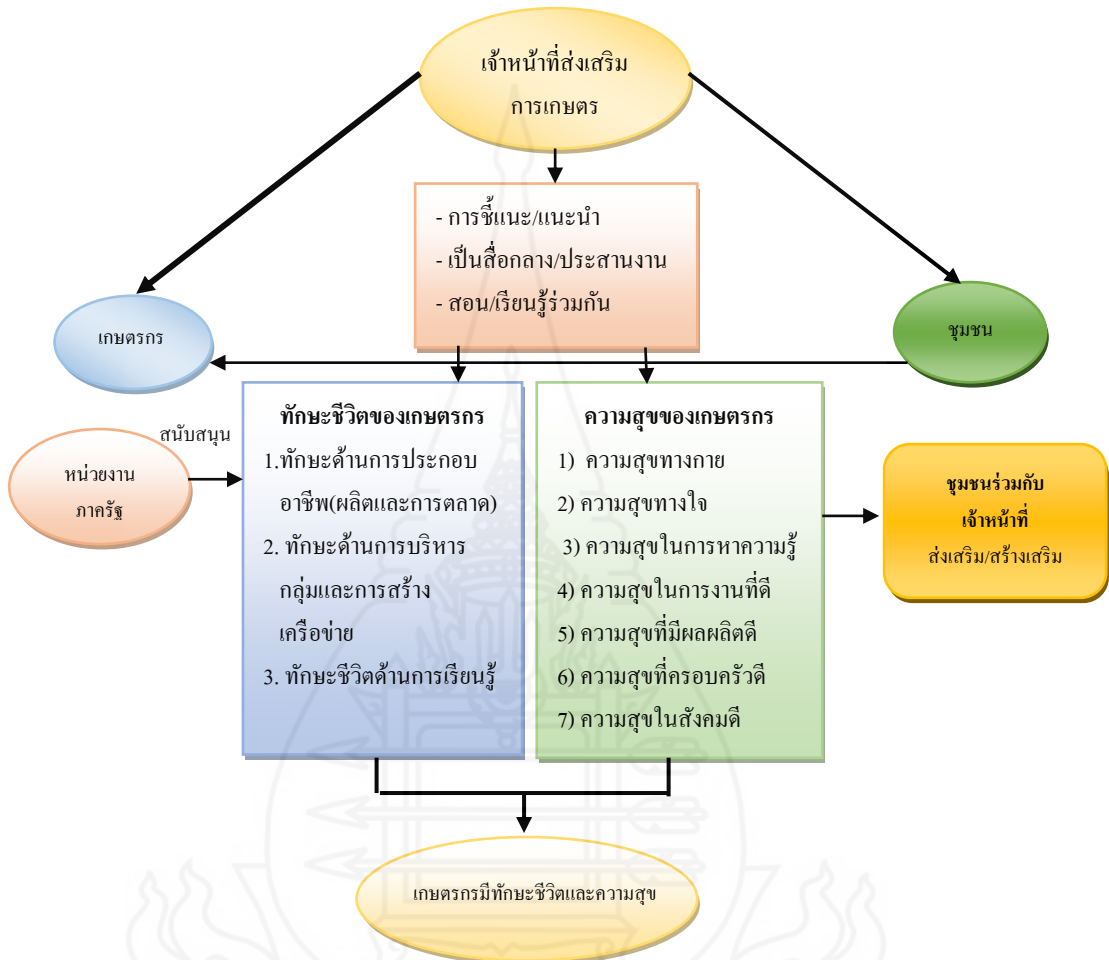
3.1.2 เมื่อได้ข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งเป็นข้อมูลดิบเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของเกษตรกร สภาพปัญหา ความต้องการ ทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรจาก ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว และไม้ผล เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการปลูกข้าวและไม้ผล ปรชาญชาวบ้าน และนักวิชาการด้านเกษตร แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการสกัดข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลจริงที่สนับสนุนร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีต่างๆในการสร้างเครื่องมือวัดระดับปัญหา ระดับความต้องการทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

3.1.3 วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน ทักษะชีวิตของเกษตรกร และประเมินความสุขของเกษตรกร

3.2 ผลการศึกษา

แนวทางในการส่งเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร สามารถแสดงดัง

ภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

จากภาพที่ 4.3 อธิบายแนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ดังนี้

3.2.1 แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร ประกอบด้วย

1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยคาดหวังให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการผลิตและการตลาดตลอดจนมีความสามารถในการผลิตสินค้าและการตลาดในระดับที่พร้อมสำหรับก้าวสู่

การเป็นผู้จัดการฟาร์มมืออาชีพที่สามารถทำการเกษตรได้จนประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนเกษตรกรรุ่นเดิม

2) การพัฒนาทางด้านความสามารถในการผลิตสินค้า ที่ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้ามีทักษะในเรียนรู้ สิ่งสำคัญต้องพึ่งตนเอง โดยการลดต้นทุนการผลิต และมีความสามารถในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้

3) การพัฒนาองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการเกษตรเพื่อมุ่งเน้นการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรที่ดิน ทุน และแรงงาน การบริหารและจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และเป็นแนวทางแก้ปัญหาการใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและการคัดเลือกกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีความสามารถในการวางแผนผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรู้เท่าทันกลไกตลาด

4) การประยุกต์ใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญา ที่เหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่น เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น ในโลกยุคปัจจุบัน เกษตรกรต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และการลงทุน เกษตรกรจึงควรปรับใช้เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีจากที่มีอยู่เพื่อประหยัดต้นทุนในการลงทุนเพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

3.2.2 แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมความสุขของเกษตรกร

1) ปัจจัยความสุขด้านตนเอง เกิดขึ้นจากสิ่งรอบ ๆ ตัวของเกษตรกรเองทั้ง ความภูมิใจที่ได้สืบทอดอาชีพ ความผูกพันและรักในอาชีพของตน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคนที่จะทำให้ทำงานได้อย่างมีความสุข หากเรารักในงานที่ทำให้ เกิดเป็นความสุขทางใจ และความผ่อนคลายในการทำงาน เกิดความสุข ด้านการผ่อนคลายดี (Happy relax) ที่ทำให้เราทำงานอย่างมีความสุขและไม่เครียด การที่สามารถสร้างรายได้เลี้ยงดูตัวเองได้เกิดความสุขด้านการเงินดี (Happy money) เพราะสามารถจัดการรายรับรายจ่ายของตนเองได้ การได้ต่อยอดความรู้ให้ตัวเอง พัฒนาตัวเอง เกิดความสุขด้านใฝ่รู้ดี (Happy brain) และการมีอาหารไร้สารพิษ สำหรับบริโภค ไม่เปื้อนพิษปนเปื้อนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดความสุขด้านสุขภาพดี (Happy body) และความสุขด้านสงบดี (Happy soul) คือสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและจิตใจ รวมถึงจิตวิญญาณ

2) ปัจจัยความสุขด้านครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญมากประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีความสุขเพราะเป็นพลังหนุนเสริมให้เกษตรกรเมื่อรู้สึกเหน็ดเหนื่อยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ไม่ต้องออกไปหางานทำข้างนอก หรือในเมืองอื่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้อยู่ร่วมกับ

ครอบครัว เกิดเป็นความสุขด้านครอบครัวดี (Happy family) คือ การมีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง เพราะครอบครัวเหมือนเป็นภูมิคุ้มกันเป็นกำลังใจที่ดีในการจะทำสิ่งต่าง ๆ

3) **ปัจจัยความสุขด้านสังคม** เป็นปัจจัยภายนอกที่มาหนุนเสริมความสุขภายในตัวของชาวนาที่เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวนาได้ช่วยเหลือกันในกลุ่มเป็นเพื่อนช่วยกันทำ ไม่ใช่คู่แข่งที่แข่งกันทำ เกิดความสุขด้านน้ำใจดี (Happy heart) คือ การมีน้ำใจเอื้ออาทรช่วยเหลือกัน นอกจากนี้การได้คืนความรู้นี้กลับสู่สังคมผ่านการถ่ายทอดความรู้ที่มีให้กับคนอื่น ๆ ได้ แลกเปลี่ยนความรู้ทำให้เกิดความสุขที่ได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นด้วย เกิดความสุขด้านสังคมดี (Happy society) การมีสังคมที่ดีสังคมแห่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมความสุขของเกษตรกร มีดังนี้

1. ควรมีการหนุนเสริมศักยภาพ ความเข้มแข็งของชาวนาให้มีความมั่นคงสามารถพึ่งตนเองได้
2. พัฒนาระบบการสร้างหลักประกันด้านรายได้ของชาวนาให้มีความมั่นคงควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
3. พัฒนาระบบสวัสดิการให้ครอบคลุมในทุกอาชีพ
4. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร
5. สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ด้วยการสนับสนุนองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพของชาวนา
6. ควรสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เพื่อให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในครอบครัว การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันในชุมชนสังคม
7. การสนับสนุนให้ใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ซึ่งมีระบบการเลี้ยงที่มาจากธรรมชาติ

4.พัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

4.1 กระบวนการขั้นตอน

การพัฒนาโมเดลการส่งเสริม เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการพัฒนาโมเดล ดังนี้

4.1.1 **การพิจารณาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุข** โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ (Focus group) พิจารณาให้

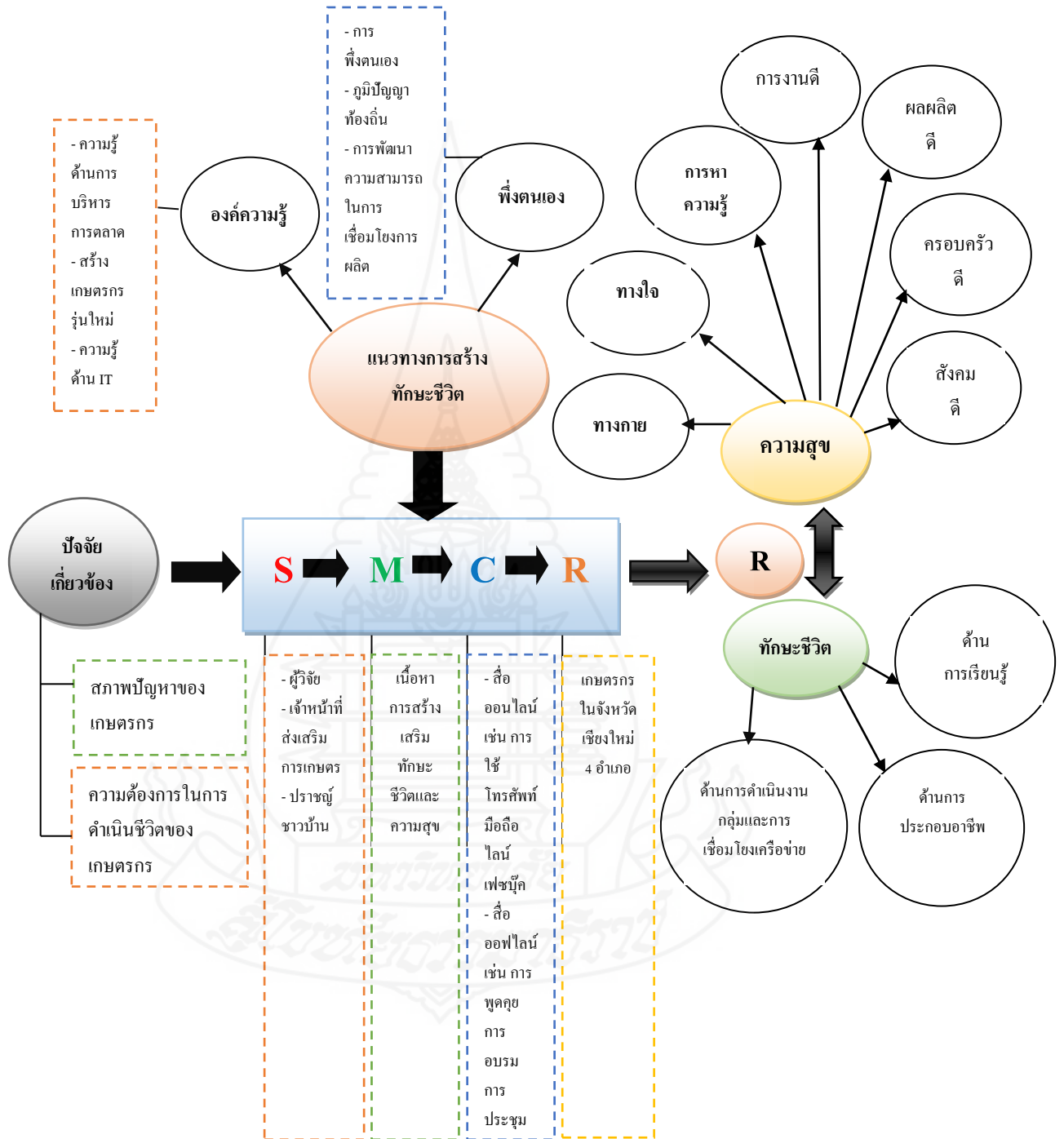
ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุข และให้ความเห็นขั้นต้นต่อรูปแบบการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.1.2 นำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ไปพัฒนาขอรับการยืนยันรูปแบบ จากผู้เชี่ยวชาญ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อพิจารณารับรองโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.1.3 ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัย สร้างเป็นโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรที่บูรณาการจากแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 4.4 และ 4.5

4.2 ผลการศึกษา

ภาพที่ 4.4 โมเดล SMCRR การส่งเสริม เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

จากภาพที่ 4.4 โมเดลการส่งเสริมควรวินิจฉัยด้านกาการเกษตรและผู้รู้ เกษตรกร ต้นแบบที่มีความเชี่ยวชาญ ให้ความรู้เรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้อง โดยผ่าน ช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือ โอน์ เฟซบุ๊ก สื่อออฟไลน์ เช่น การพูดคุย การอบรม การประชุม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

S คือ ผู้ส่ง (Source) คือ หน่วยงานภาครัฐ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสื่อสารให้ความรู้ความเข้าใจการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของการทำการเกษตร โดยมีความสามารถในการเข้าถึงเนื้อหาข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับเพื่อผลในการสื่อสารมีความรู้ อย่างดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรจะสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับด้วย

M คือ ข้อมูลข่าวสาร (message) เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร เพื่อให้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ที่ผู้ส่งสารที่ต้องการจะถ่ายทอดเพื่อการรับรู้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเพื่อความเข้าใจร่วมกัน ประกอบด้วย (1) ทักษะชีวิตของเกษตรกร ได้แก่ ทักษะการผลิตและการตลาด ทักษะด้านเครือข่ายความร่วมมือ และทักษะด้านการเรียนรู้ (2) ความสุขของเกษตรกร ได้แก่ ความสุขในตนเอง ความสุขในครอบครัว และความสุขในสังคม

C คือ ช่องทางในการส่ง (channel) คือ ช่องทางในการสื่อสารความรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ประกอบด้วย (1) รายบุคคล ได้แก่ การติดต่อทางโทรศัพท์ และการเยี่ยมเยียน (2) รายกลุ่ม ได้แก่ การจัดอบรม / ทัศนศึกษา คูงาน / แอปพลิเคชันต่าง ๆ (3) มวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์,วารสาร แผ่นปลิวหรือใบปลิว, เอกสารเผยแพร่แบบเล่ม , โบรชัวร์, แผ่นพับ / โทรทัศน์ / วิดิทัศน์ และ (4) เทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ Facebook / You tube / Line และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ผ่านมือถือ

R คือ ผู้รับ (receiver) คือ เกษตรกรที่รับเรื่องข่าวสารจากผู้ส่งสารคือ ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเกษตรกรรับเรื่องข่าวสารทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร หมายถึง ให้ความรู้เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาทักษะในการทำอาชีพเกษตรได้อย่างมีความสุข โดยการส่งเสริมทักษะชีวิต ด้านการผลิตและการตลาด ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และ ด้านการเรียนรู้ และส่งเสริมให้เกษตรกรมีความสุขในตนเอง ความสุขในครอบครัว ความสุขในสังคม และ

ความสุขในด้านสุขภาพ โดยการเข้าร่วมประชุม การฟังอภิปราย กาให้สัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม

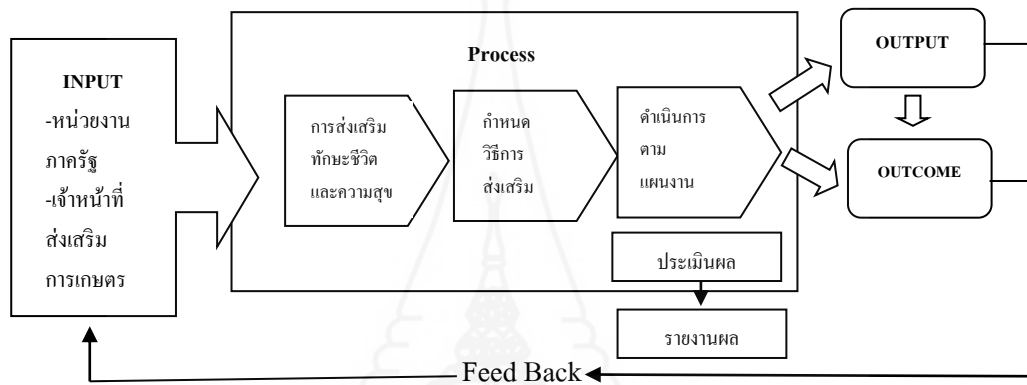
การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้องโดยนักวิชาการด้านการเกษตรและผู้รู้ เกษตรกรต้นแบบที่มีความเชี่ยวชาญ โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์ เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จากการพัฒนาโมเดลครั้งนี้ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในการจัดการการผลิตและการตลาด รวมทั้งทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ด้านการเรียนรู้ และด้านสวัสดิการและการส่งเสริมจากภาครัฐ และมีการพัฒนาและส่งเสริมด้านความสุขในตนเอง และด้านความสุขในครอบครัว และสังคม (2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือบุคลากรเกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้จากการศึกษา ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุขของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย ไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรกลุ่มอื่น ๆ และ (5) ประโยชน์ด้านการพัฒนาการเกษตร ซึ่งสามารถทำให้เกษตรกรมีทักษะชีวิต ความสุขเพิ่มมากขึ้น และเกิดนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ๆ จากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำนวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญหา

5. ประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

5.1 กระบวนการขั้นตอน

การประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรที่อยู่ในสถาบันการศึกษา เป็นผู้ประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยผู้วิจัยสร้างแบบประเมินขึ้น 3 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ในทางการนำไปใช้ประโยชน์

โดยผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดทฤษฎี CIPP Model (Stufflebeam & Shinkfield, 2007, pp. 334-336) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM) (Canadian International Development Agency, 1999) และ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Yarbrough, Shulha, Hopson & Caruthers, 2010) และแบบจำลอง SMCR (Berlo, 1960) ดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 ขั้นตอนการประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

จากภาพที่ 4.6 ขั้นตอนการประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ประกอบด้วย

5.1.1 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินทรัพยากรขององค์กร เพื่อพิจารณาถึงความพอเพียง ความเหมาะสมของทรัพยากร รวมถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรบุคคล เครื่องมือ อุปกรณ์ ระยะเวลา เทคโนโลยีที่ต้องใช้ เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ในการวางแผนโครงการ (Plans) ต่อไป

5.1.2 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินการปฏิบัติตามแผนของโครงการ (Actions) ที่วางไว้ โดยพิจารณาว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติอย่างไร แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาแก้ไข และปรับปรุงการดำเนินงานโครงการถัดไป เพื่อให้การจัดโครงการบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

5.1.3 การประเมินผลลัพธ์ (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ (Outcomes) เปรียบเทียบกับเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพิจารณายกเลิก ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือดำเนินโครงการต่อไป

5.2 ผลการศึกษา

ผลการประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรของผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรที่อยู่ในสถาบันการศึกษา ซึ่งการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.24 ประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

n = 15

องค์ประกอบโมเดล	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
องค์ประกอบโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร						4.32 (0.162)	มาก ที่สุด	
1. ปัจจัยนำเข้า						4.88 (0.171)	มาก ที่สุด	1
1.1 ความเหมาะสม	-	-	-	1	17	4.97 (5.6) (94.4)	มาก ที่สุด	1
1.2 ความเป็นไปได้	-	-	-	1	17	4.94 (5.6) (94.4)	มาก ที่สุด	2
1.3 ความเป็นประโยชน์	-	-	1	6	11	4.75 (5.6) (33.3) (61.1)	มาก ที่สุด	3
2. กระบวนการ						4.43 (0.147)	มาก ที่สุด	2
2.1 ความเหมาะสม	-	-	2	3	13	4.90 (11.1) (16.7) (72.2)	มาก ที่สุด	2
2.2 ความเป็นไปได้	-	-	2	-	16	3.48 (11.1) (88.9)	มาก	3
2.3 ความเป็นประโยชน์	-	-	-	4	14	4.91 (22.2) (77.8)	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

n = 18

องค์ประกอบโมเดล	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความ หมาย	อัน ดับ
	1	2	3	4	5			
3. ผลผลิต/ผลลัพธ์						3.66	มาก	3
						(0.360)		
3.1 ความเหมาะสม	8 (44.4)	5 (27.8)	3 (16.7)	1 (5.6)	1 (5.6)	2.42 (0.722)	น้อย	3
3.2 ความเป็นไปได้	-	1 (5.6)	6 (33.3)	8 (44.4)	3 (16.7)	3.69 (0.487)	มาก	2
3.3 ความเป็นประโยชน์	-	-	-	1 (5.6)	17 (94.4)	4.86 (0.168)	มาก ที่สุด	1

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า

5.2.1 ปัจจัยนำเข้า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.88) โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 4.97) ความเป็นไปได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.94) และความเป็นประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย = 4.75) ตามลำดับ

5.2.2 กระบวนการ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.43) โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ ความเป็นประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย = 4.91) และความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 4.90) และมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ความเป็นไปได้ (ค่าเฉลี่ย = 3.48) ตามลำดับ

5.2.3 **ผลผลิต/ผลลัพธ์** ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.66) โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ความเป็นประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย = 4.86) มีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ความเป็นไปได้ (ค่าเฉลี่ย = 3.69) และมีความคิดเห็นในระดับน้อย คือ ความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 2.42) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1.สรุปการวิจัย

ผลการวิจัยด้านวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย โดยสรุปมี ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ 2) พัฒนาตัวชี้วัด ทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ 3) ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ 4) พัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ และ 5) ประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.2.1 ระยะที่ 1 ศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2562/63 จำนวน 181,371 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร ยามาเน่ ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.06 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 278 ครัวเรือน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างจากอำเภอทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 25 อำเภอ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive

sampling) และผู้วิจัยได้คัดเลือกเกษตรกรในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่วิม อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง และอำเภอสารภี ซึ่งอำเภอแม่วิม อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง มีสภาพภูมิประเทศลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มกว้าง สลับที่ราบเชิงภูเขา และราบลุ่มภูเขาป่าไม้บางส่วนเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม และอำเภอสารภีมีสภาพภูมิประเทศลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มไม่มีป่าไม้และภูเขา สภาพดินร่วนปนทรายเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ลักษณะพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอ อยู่หน้าด่านรับน้ำชลประทาน และเป็นพื้นที่ซึ่งประชาชนที่อยู่อาศัยมีความหลากหลายของเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ วัฒนธรรม มีความหลากหลายอายุในการประกอบอาชีพ ทำนา และไม้ผลมากเกินร้อยละ 80 ที่ยึดอาชีพนี้เป็นอาชีพหลัก ที่มุ่งเน้นการดำรงชีวิตแบบพอเพียงควบคู่กับทำเชิงพาณิชย์ ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างได้ดี และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยให้การกระจายจำนวนตามสัดส่วนของเกษตรกรในแต่ละอำเภอให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะบริบทคล้ายคลึงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน ในจังหวัดเชียงใหม่ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

1.2.2 ระยะเวลาที่ 2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีทักษะชีวิต ดัชนีชี้วัดความสุขของบุคคลนำไปพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีทักษะชีวิต ดัชนีชี้วัดความสุขของบุคคล และบริบทของเกษตรกร นำไปพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน
2. ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็น โครงร่างแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข
3. สร้างแบบประเมินตัวชี้วัด ทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข
4. นำแบบประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ประเมินตัวชี้วัด
5. สรุปผลการประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทักษะชีวิต และระดับความสุขในการทำการเกษตร

6. นำผลการประเมินตัวชี้วัดมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์

7. นำแบบสัมภาษณ์ไปผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ตรวจสอบและนำไปหาค่า IOC และนำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุง และนำไป Tryout กับเกษตรกร จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ และนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 ครัวเรือน ในขั้นตอนต่อไป

1.2.3 ระยะเวลาที่ 3 การศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกรปลูกข้าว และไม้ผล เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการปลูกข้าวและไม้ผล ปรชาญ์ชาวบ้าน นักวิชาการด้านเกษตร จำนวน 15 คน ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการตามที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่มแทรกเข้าไปในการประชุมประจำเดือนของเกษตรกรทั้ง 4 อำเภอ ซึ่งมีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน แล้วนำมาพัฒนาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

1.2.4 ระยะเวลาที่ 4 การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ (Focus group) จำนวน 15 คน ดำเนินการรวบรวมข้อมูล เพื่อสร้างโมเดลผ่านการเขียนรูปแบบโครงสร้างโมเดล

1.2.5 ระยะเวลาที่ 5 การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรได้ใช้แหล่งข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเกษตร จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรที่อยู่ในสถาบันการศึกษา จำนวน 8 คน โดยทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

1) สภาพพื้นฐานของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.6 เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.9 มีอายุเฉลี่ย 38.84 ปี ร้อยละ 61.2 จบประถมศึกษา ร้อยละ 72.7 สมรส

ร้อยละ 94.6 สมาชิกเกษตรกร ร้อยละ 68.3 มีประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรเฉลี่ย 16.81 ปี ร้อยละ 54.7 มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 18.27 ไร่ ร้อยละ 70.5 ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 64.7 มีแรงงานเฉลี่ย 3.78 คน ร้อยละ 51.1 มีรายได้เฉลี่ย 9,480.58 บาท ร้อยละ 99.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยร้อยละ 56.1 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ช.ก.ส. และประกอบอาชีพเกษตรกรทำนา ร้อยละ 71.9 และ 28.1 เกษตร ร้อยละ 71.9 โดยประกอบอาชีพ ประกอบอาชีพเกษตรกรไม่ผล

2) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรด้านทักษะชีวิต* ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีระดับสภาพปัญหาด้านทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย ตามลำดับ

3) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ด้านทักษะชีวิต* ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีระดับความต้องการด้านทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ตามลำดับ

4) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทักษะชีวิต* ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีระดับทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) และทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย ตามลำดับ

5) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ด้านความสุข* ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีสภาพปัญหาด้านความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ความสุขในครอบครัว ความสุขในสังคม และอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความสุขในตนเอง ตามลำดับ

6) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ด้านความสุข* ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีความต้องการด้านความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ความสุขในครอบครัว และอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความสุขในตนเอง และความสุขในสังคม ตามลำดับ

7) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสุข* ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีระดับความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ใน

ระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ ความสุขในตนเอง ความสุขในครอบครัว และความสุขในสังคมดีตามลำดับ

8) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

(1) ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสุขของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความสุขของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความสัมพันธ์ในภาพรวมทิศทางเดียวกันระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย ด้านการเรียนรู้ และด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) มีความสัมพันธ์กับความสุขของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันปานกลาง

(2) เกษตรกรที่มีสภาพพื้นฐานแตกต่างกัน มีทักษะชีวิตและความสุขแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่มีเพศ บทบาท ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีทักษะชีวิตและความสุขไม่แตกต่างกัน ส่วนเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกันมีทักษะชีวิตและความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีระดับทักษะชีวิตและความสุขสูงกว่าช่วงอายุอื่น ๆ

(3) เกษตรกรที่มีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน มีความต้องการทักษะชีวิตและความสุขแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหากับความต้องการทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และด้าน的学习รู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(4) เกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผลมีทักษะชีวิตแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผลมีทักษะชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเกษตรกรมีทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ และด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย สูงกว่าเกษตรกรไม่ผล

(5) เกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผลมีความสุขแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรทำนากับเกษตรกรไม่ผลมีความสุขแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเกษตรกรไม่ผลมีความสุขในตนเองสูงกว่าเกษตรกรทำนา และเกษตรกรทำนามีความสุขในสังคมดีสูงกว่าเกษตรกรไม่ผล

(6) สภาพพื้นฐานของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร จากผลของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ โดยนำตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ บทบาท ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ขนาดพื้นที่

ในภาคเกษตร และจำนวนแรงงานในภาคการเกษตร และตัวแปรตาม คือ ระดับทักษะชีวิตของเกษตรกร เข้าไปในสมการแล้วเลือกตัวแปรโดยใช้วิธี Stepwise ปรากฏว่า R^2 Adjusted มีค่าเท่ากับ 0.121 มีผลต่อตัวแปรตามมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 คือ ตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวแปร สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร คือ ทักษะชีวิตของเกษตรกรได้ร้อยละ 12.10 โดยส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 87.90 เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำเข้ามาในสมการ จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b) พบว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับระดับทักษะชีวิต

1.3.2 พัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยคัดเลือกตัวชี้วัดและพัฒนาขึ้นทั้งหมด 30 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ตัวชี้วัดทักษะชีวิต 23 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดความสุข 7 ตัวชี้วัด แบ่งเป็นด้านทักษะชีวิต 3 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านการเรียนรู้ และ ด้านความสุข 7 ด้าน คือ ทางกาย ทางใจ การหาความรู้ ผลผลิตดี ครอบครัวยุติ การงานดี และสังคมดี โดยผ่านกระบวนการการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ร่างขึ้นมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหา โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ตอนที่ 2 ระดับทักษะชีวิตความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิต และปัญหาในการจัดการการผลิตตามตามทักษะชีวิต โดยเป็นคำถามแบบ Likert Scale มี 5 ตัวเลือก ตั้งแต่มากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด ในมิติการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย การผลิต และการตลาด มิติการพัฒนาตัวสินค้า ประกอบด้วย การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์จุดขายตรงความต้องการ

1.3.3 แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

1) **แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร** ประกอบด้วย
(1) **การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร** โดยคาดหวังให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการผลิตและการตลาดตลอดจนมีความสามารถในการผลิตสินค้าและการตลาดในระดับที่พร้อมสำหรับก้าวสู่การเป็นผู้จัดการฟาร์มมืออาชีพที่สามารถทำการเกษตรได้จนประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนเกษตรกรรุ่นเดิม

(2) **การพัฒนาทางด้านความสามารถ** ในการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของลูกค้ามีทักษะในเรียนรู้ สิ่งสำคัญต้องพึ่งตนเอง โดยการลดต้นทุนการผลิตและมีความสามารถในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้

(3) **การพัฒนาองค์ความรู้** ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการเกษตร เพื่อมุ่งเน้นการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรที่ดิน ทุน และแรงงาน การบริหาร

และจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และเป็นแนวทางแก้ปัญหาค่าการใช้ปัจจัยการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและการคัดเลือกกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีความสามารถในการวางแผนผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรู้เท่าทันกลไกตลาด

(4) การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และภูมิปัญญาที่เหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่น เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นในโลกยุคปัจจุบันเกษตรกรต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และการลงทุน เกษตรกรจึงควรปรับใช้เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีจากที่มีอยู่เพื่อประหยัดต้นทุนในการลงทุนเพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2) แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมความสุขของเกษตรกร

(1) ปัจจัยความสุขด้านตนเอง เกิดขึ้นจากสิ่งรอบ ๆ ตัวของเกษตรกรเองทั้งความภูมิใจที่ได้สืบทอดอาชีพ ความผูกพันและรักในอาชีพของตน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคนที่จะทำให้ทำงานได้อย่างมีความสุข หากเรารักในงานที่ทำให้เกิดเป็นความสุขทางใจ และความผ่อนคลายในการทำงาน เกิดความสุข ด้านการผ่อนคลายดี (Happy relax) ที่ทำให้เราทำงานอย่างมีความสุขและไม่เครียด การที่สามารถสร้างรายได้เลี้ยงดูตัวเองได้เกิดความสุขด้านการเงินดี (Happy money) เพราะสามารถจัดการรายรับรายจ่ายของตนเองได้การได้ต่อยอดความรู้ให้ตัวเอง พัฒนาตัวเอง เกิดความสุขด้านใฝ่รู้ดี (Happy brain) และการมีอาหารไว้สารพิษสำหรับบริโภค ไม่เปื้อนพิษปนเปื้อนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดความสุขด้านสุขภาพดี (Happy body) และความสุขด้านสงบดี (Happy soul) คือสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและจิตใจ รวมถึงจิตวิญญาณ

(2) ปัจจัยความสุขด้านครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญมากประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรมีความสุขเพราะเป็นพลังหนุนเสริมให้เกษตรกรเมื่อรู้สึกเหน็ดเหนื่อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ไม่ต้องออกไปหางานทำข้างนอก หรือในเมืองอื่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้อยู่ร่วมกับครอบครัว เกิดเป็นความสุขด้านครอบครัวดี (Happy family) คือ การมีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง เพราะครอบครัวเหมือนเป็นภูมิคุ้มกันเป็นกำลังใจที่ดีในการจะทำสิ่งต่าง ๆ

(3) ปัจจัยความสุขด้านสังคม เป็นปัจจัยภายนอกที่มาหนุนเสริมความสุขภายในตัวของชาวนาที่เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวนาได้ช่วยเหลือกันในกลุ่มเป็นเพื่อนช่วยกันทำไม่ใช่คู่แข่งที่แข่งกันทำ เกิดความสุขด้านน้ำใจดี (Happy heart) คือ การมีน้ำใจเอื้ออาทรช่วยเหลือกัน นอกจากนี้การได้คืนความรู้นี้กลับสู่สังคมผ่านการถ่ายทอดความรู้ที่มีให้กับคนอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนความรู้ทำให้เกิดความสุขที่ได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นด้วย เกิดความสุขด้านสังคมดี (Happy society) การมีสังคมที่ดีสังคมแห่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

1.3.4 พัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของ

เกษตรกร

โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ส่วน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สภาพปัญหา และความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร
- 2) SMCRR ประกอบด้วย ผู้ส่ง ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการส่ง และผู้รับ
- 3) แนวทางการสร้างทักษะชีวิต ประกอบด้วย องค์ความรู้ และการพึ่งตนเอง
- 4) ความสุข ประกอบด้วย ทางกาย ทางใจ การหาความรู้ การงานดี ผลผลิตดี ครอบครัวยุติ และสังคมดี
- 5) ทักษะชีวิต ประกอบด้วย ด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย ด้านการประกอบอาชีพ และด้านการเรียนรู้

การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้อง โดยนักวิชาการเกษตรและผู้รู้ เกษตรกรต้นแบบที่มีความเชี่ยวชาญ โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์ เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จากการพัฒนาโมเดลครั้งนี้ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการจัดการการผลิตและการตลาด รวมทั้งทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ด้านการเรียนรู้ และด้านสวัสดิการและการส่งเสริมจากภาครัฐ และมีการพัฒนาและส่งเสริมด้านความสุขในตนเอง และด้านความสุขในครอบครัว และสังคม (2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือบุคลากรเกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้จากการศึกษา ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุขของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย ไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรกลุ่มอื่น ๆ และ (5) ประโยชน์ด้านการพัฒนาการเกษตร ซึ่งสามารถทำให้เกษตรกรมีทักษะชีวิต ความสุขเพิ่มมากขึ้น และเกิดนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ๆ จากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำนวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญหา

1.3.5 ประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของ

เกษตรกร

การประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 15 ท่าน ประกอบด้วย ตัวแทนเกษตรกรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกร ประชาชนชาวบ้าน และนักวิชาการด้านเกษตรสถาบันการศึกษา เป็นผู้ประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยผู้วิจัยสร้างแบบประเมินขึ้น 3 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ และมีความคิดเห็นมาก คือ ผลผลิต/ผลลัพธ์ ตามลำดับ

1) *ปัจจัยนำเข้า* ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ

2) *กระบวนการ* ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสม และมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ความเป็นไปได้ ตามลำดับ

3) *ผลผลิต/ผลลัพธ์* ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ความเป็นประโยชน์ มีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ความเป็นไปได้ และมีความคิดเห็นในระดับน้อย คือ ความเหมาะสม ตามลำดับ

2.อภิปรายผล

จากการศึกษา โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร สภาพปัญหาของเกษตรกร ความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร และระดับทักษะชีวิตและ มีประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.2 บริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร

2.2.1 บริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิตของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีระดับสภาพปัญหาด้านทักษะชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับปัญหาทักษะด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) มากที่สุด โดยใกล้เคียงกับ ทิพวัลย์ รามรัง และสิริกร กาญจนสุนทร (2562, น. 104)

ศึกษาพบว่า ชาวนาหรือผู้ประกอบอาชีพปลูกข้าว เป็นอาชีพที่ยังคงประสบปัญหาความยากจนอยู่จำนวนมาก ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ในการทำงาน ความทุกข์ในการประกอบอาชีพที่ต้องแบกรับภาระ ต้นทุนการผลิตที่สูงไม่ว่าจะเป็น พันธุ์ข้าว ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยที่มีราคาแพง ค่าจ้างการผลิต ในขั้นตอนต่าง ๆ ปัญหาหน้าไม้เพียงพอ ฝน ฟ้า อากาศที่เปลี่ยนแปลงไป โรคพืช โรคแมลงต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้น หรือแม้กระทั่งปัญหาทางการตลาดและอำนาจในการต่อรอง เกิดความทุกข์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ จูพาลักษณ์ ทิวกระโทก (2558, น. 103) ศึกษาพบว่า ปัญหาการประกอบอาชีพด้านการผลิต ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ หน้าดินถูกทำลาย ปัญหาแมลงศัตรูพืชหนอนไยผัก ปัญหาโรคพืชใบจุด ปัญหาวัชพืชหญ้าขน ปัญหาการการคือยาของแมลงและโรคพืช ปัญหาสารเคมีและปุ๋ยเคมีราคาแพง ปัญหาการขอรับรองมาตรฐานไม่ทราบขั้นตอนการขอรับรอง ปัญหาคุณภาพผลผลิตเสียหายจากโรคและแมลง ซึ่งแตกต่างจาก สุพัฒตรา คณานิตย์ ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล และชัยชาญ วงษ์สามัญ (2560, น. 106) ศึกษาพบว่า ความต้องการของเกษตรกรคือ ด้านการบริการข้อมูลและประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ กันย์สินี ปัญญาอภิวังค์ และนรินทร์ สังข์รักษา (2560, น. 105) ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับตามจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านการเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง และด้านการสนับสนุนทางสังคม

2.2.2 บริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินความสุขของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีสภาพปัญหาด้านความสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีระดับปัญหาด้านความสุขในครอบครัวมากที่สุด โดยแตกต่างจาก ทิพวัลย์ รามรัง และสิริกร กาญจนสุนทร (2562, น. 104) ศึกษาพบว่า ความสุขของชาวนาเกิดจากการได้รวมตัวกันของเครือข่าย ได้รับความรู้จากเครือข่ายเกษตรกรทางเลือก และนำความรู้มาเปลี่ยนแปลงการทำนา จากการทำนาเคมีมาเป็นการทำนาแบบอินทรีย์หรือเรียกว่าทำการเกษตรแบบประณีต นำความรู้มาลองผิดลองถูก และทดลองทำจริงจนสำเร็จ นอกจากนี้การได้คืนความรู้นี้กลับสู่สังคมผ่านการถ่ายทอดความรู้ที่มีให้กับคนอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายกลายเป็นความสุขที่ได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นด้วย ซึ่งแตกต่างจาก ปศิตา ทองไพบูลย์ และกัญญาณัฐ มินออน (2561, น.107) ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพโดยรวม ที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับความสุขแตกต่างกัน และปัจจัยด้านการทำงานและชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระดับความสุขของเกษตรกร ส่วนนโยบายรัฐบาล ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของเกษตรกร ซึ่งแตกต่างจาก อนุสรณ์ ส่งทิพย์เจริญกุล และคณะ (2561, น.104) ศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้แทนครัวเรือนมีความสุขด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีความสุขโดยรวมและรายด้าน 7 ด้าน (ยกเว้นความมั่นคงปลอดภัย)

2.2 พัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นกรอบการพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ได้ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่ม และการเชื่อมโยงเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และความสุขในการดำเนินชีวิต 7 ด้าน ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี มีรายได้ และปลอดภัย ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี ซึ่งในการสกัดองค์ความรู้ในครั้งนี้ ได้มาซึ่งตัวชี้วัดทักษะชีวิตในการประกอบอาชีพและการผลิต และด้านการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรได้เข้ารับการอบรม และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การประเมิน ติดตาม และปรับปรุงการดำเนินอาชีพเกษตรกรให้มีความสำเร็จ ปลอดภัย ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งตัวชี้วัดที่ได้มา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวนทัศน์ นิลคำ และคณะ (2561) ที่ได้กล่าวว่า ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ แรงงานในครัวเรือน การเข้าอบรมด้านเกษตร และปัญหาน้ำเสีย และควรมีการกำหนดแนวทางให้เกษตรกรนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่มีแนวโน้มการขาดแคลนสูงขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการฝึกอบรมให้มากขึ้น โดยเน้นหลักสูตรเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิต ในขณะเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นเอกภาพและบูรณาการเพื่อให้เกษตรกร ได้มีการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขภายใต้คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Baliyan และคณะ (2018) ที่ได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อวัดระดับทักษะและการฝึกอบรมการจัดการฟาร์ม 8 ด้าน ได้แก่ การวางแผนและทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการบัญชีและการจัดการการเงิน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการผลิตภาพ ทักษะการจัดซื้อผลิตภัณฑ์และการตลาด การตัดสินใจทักษะทักษะการบริหารความเสี่ยง และทักษะทางเทคนิค และจากการได้มาซึ่งตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกรในงานวิจัยนี้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ จิตใจ สังคม การงาน ครอบครัว และการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดความสุขของศูนย์วิจัยและพัฒนาธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ (2560) ที่ได้ดำเนินการสำรวจความสุขของเกษตรกรไทย เพื่อสะท้อนสภาพความเป็นอยู่และพฤติกรรมของเกษตรกรตามตัวชี้วัดความสุข 6 มิติ ได้แก่ สุขภาพเงินดี (Happy Money) สังคมดี (Happy Society) สุขภาพดี (Happy Body) ครอบครัวดี (Happy Family) ใฝ่รู้ดี (Happy Brain) และการทำงานดี (Happy Work-life) รวมทั้งตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกรที่สกัดได้ ยังมีความสอดคล้องกับมุมมองที่ได้จากงานวิจัยของ Markussen, et al. (2017) ที่ได้กำหนดตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลต่อความสุขของเกษตรกรทั้ง

ทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การเติบโตของรายได้ สถานะสุขภาพ สถานภาพครอบครัว/การสมรส และการศึกษา/การเรียนรู้

2.3 แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

2.3.1 แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งแตกต่างจาก Marina et al. (2018) ศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพของการดูแลพื้นที่สีเขียวเพื่อเชื่อมโยงผู้คนกับธรรมชาติและเพื่อกระจายภาคเกษตรกรรม โดยให้บริการสาธารณะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าเชิงสัมพันธที่สังคมได้รับจากการติดต่อกับระบบเกษตรกรรม

2.3.2 แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมความสุขของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมความสุขของเกษตรกร คือ ปัจจัยความสุขด้านตนเอง ปัจจัยความสุขด้านครอบครัว และปัจจัยความสุขด้านสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความสุข เช่น ความภูมิใจที่ได้สืบทอดอาชีพ ความผูกพันและรักในอาชีพของตน ความสุขทางใจ และความผ่อนคลายในการทำงานทำให้เกิดความสุข อีกทั้งครอบครัวยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรมีความสุข เพราะเป็นพลังหนุนเสริมให้เกษตรกรมีกำลังใจในการทำงาน การมีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคงเหมือนเป็นภูมิคุ้มกันเป็นกำลังใจที่ดีในการจะทำการต่าง ๆ รวมถึงปัจจัยภายนอกที่หนุนเสริมความสุขภายในตัวของเกษตรกร เช่น การรวมกลุ่มของเกษตรกรกันเพื่อช่วยเหลือกัน ความมีน้ำใจดีเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน การถ่ายทอดความรู้ที่มีให้กับคนอื่น ๆ การแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจาก ทิพวัลย์ รามรณ และสิริกร กาญจนสุนทร (2562, น.104) ศึกษาพบว่า แนวทางการเสริมสร้างความสุขให้แก่เกษตรกร คือ ความสุขด้านตนเอง ความสุขของครอบครัว และความสุขด้านสังคม โดยได้รับความรู้จากเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก และนำความรู้มาเปลี่ยนแปลงการทำงาน การทำนาเคมีมาเป็นการทำนาแบบอินทรีย์หรือเรียกว่าทำการเกษตรแบบประณีต นำความรู้มาลองผิดลองถูก และทดลองทำจริงจนสำเร็จ นอกจากนี้การได้คืนความรู้นี้กลับสู่สังคมผ่านการถ่ายทอดความรู้ที่มีให้กับคนอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายกลายเป็นความสุขที่ได้ทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Egwu and Emeka Williams (2016) ศึกษาพบว่า ผลสำเร็จของการดำเนินงานถูกกำหนดโดยความสามารถของการสื่อสารแนวคิดที่ดีไปสู่เกษตรกร การสื่อสารตามหลัก SMCR และการแพร่กระจายโมเดลเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์สำหรับการตรวจสอบและชี้วัดประสิทธิภาพของกิจกรรมพิเศษต่างๆ

2.4 การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของ

เกษตรกร

การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้อง โดยนักวิชาการด้านการเกษตรและผู้รู้ เกษตรกรต้นแบบที่มีความเชี่ยวชาญ โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์ เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จากการพัฒนาโมเดลครั้งนี้ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการจัดการการผลิตและการตลาด รวมทั้งทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ด้านการเรียนรู้ และด้านสวัสดิการและการส่งเสริมจากภาครัฐ และมีการพัฒนาและส่งเสริมด้านความสุขในตนเอง และด้านความสุขในครอบครัว และสังคม (2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หรือบุคลากรเกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้จากการศึกษา ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุขของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย ไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรกลุ่มอื่น ๆ และ (5) ประโยชน์ด้านการพัฒนาการเกษตร ซึ่งสามารถทำให้เกษตรกรมีทักษะชีวิต ความสุขเพิ่มมากขึ้น และเกิดนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ๆ จากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำนวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญหา

2.5 การประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของ

เกษตรกร

การประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการประเมิน โมเดลด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ มีระดับน้อยที่สุด ซึ่งแตกต่างจาก ไชยยะ คงมณี พลากร สัตย์เชื้อ และปुरुวิชญ์ พิทยาภินันท์ (2561, น. 775) ศึกษาพบว่า การประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ของ โครงการวิจัยทั้งหมดจึงมีความสำคัญเพื่อชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นของโครงการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ Egwu and Emeka Williams (2016, น.108) ศึกษาพบว่า ผลสำเร็จของการดำเนินงานถูกกำหนดโดยความสามารถของการสื่อสารแนวคิดที่ดีไปสู่เกษตรกร การสื่อสารตามหลัก SMCR และการแพร่กระจายโมเดลเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์สำหรับการตรวจสอบและชี้วัดประสิทธิภาพของกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่มีระดับสภาพปัญหาทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด) มากที่สุด และความสุขในครอบครัวมากที่สุด และความต้องการด้านทักษะชีวิต ด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่ายมากที่สุด และความสุขในครอบครัวมากที่สุด แนวทางการส่งเสริมการสร้างเสริมทักษะชีวิตของเกษตรกร คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร โดยคาดหวังให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ

เกษตรกรมีทักษะชีวิตและความสุขเพิ่มมากขึ้น และเกิดนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ๆ จากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำนวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญหา

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำความรู้จากการศึกษา ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุขของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตร สามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรกลุ่มอื่น ๆ

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรนำตัวชี้วัดไปทำการประเมินกับเกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ และทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาจุดแข็ง และจุดที่ควรปรับปรุง เพื่อนำมาพัฒนาโมเดลการพัฒนาเกษตรกรให้ผ่านตามเกณฑ์ของตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดให้สอดคล้อง เหมาะสมกับเกษตรกรในแต่ละบริบทและแต่ละสาขาอาชีพต่อไป

3.2.2 ควรค้นหาปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรมีทักษะชีวิตและความสุขไม่เป็นไปตามเกณฑ์ตัวชี้วัด เพื่อจะช่วยให้สามารถนำไปพัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรได้อย่างสอดคล้องและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณานุกรม

- กาญจนา นาคสกุล. (2556). *บริบท-บริบท*. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 20, 2564 จาก
<http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=67>
- กรมวิชาการเกษตร. (2553). *แนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *สุขภาพจิตไทย*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) และแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดสำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. (2560). *บรรยายสรุปจังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 20, 2564 จาก
<http://www.chiangmai.go.th/managing/public/D8/8D22Oct2020145452.pdf>
- กันย์สินี ปัญญาอภิวังค์ และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). ทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารวิชาการ Veridien E-Journal*, 5(1), 147-148.
- เกษม วัฒนชัย. (2549). *การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียงในหลักคิด “พอเพียง”*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- จรรยา วงศ์สายันท์. (2550). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จุฬาลักษณ์ ทิวกระโทก. (2558). ปัญหาและความต้องการพัฒนาการประกอบอาชีพปลูกผักของเกษตรกร ตำบลบึงบอน อำเภอนองแสง จังหวัดปทุมธานี. *Veridian E-Journal, Silpakorn Universit ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(1), 770-788.
- จ่านงค์ จุลเอียด, พรชุลีชัย นิลวิเศษ, บำเพ็ญ เขียวหวาน และสมจิต โยชะคง. (2558). รูปแบบการส่งเสริมเพื่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรชาวสวนยางในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารนราธิวาสราชนครินทร์*, 7(1), 135-145.
- ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. (2531). *เทคโนโลยีการออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ไชยยะ คงมณี, พลากร สัตย์ซื่อ และปรีวิชญ์ พิทยาภินันท์. (2561). อุตสาหกรรมยางพาราภายใต้
 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ภาพปรากฏจากพื้นที่ปลูกยางพาราเมืองใหญ่สองทะเล.
 วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 37(4), 675-685.

ดิเรก ฤกษ์ห่อราย. (2552). การนำการเปลี่ยนแปลง : เน้นกระบวนการกระจายนวัตกรรม.

กรุงเทพฯ : โครงการตำราพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทวนทัศน์ นิลคำ, รังสฤษฎี กาวีตะ, และนุชนาถ มั่งคั่ง. (2561). ความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกร
 ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(3),
 517-561

ทิพวัลย์ รามรง และสิริกร กาญจนสุนทร. (2562). ความสุขของชาวนา กรณีศึกษาชาวนาสมาชิก
 เครือข่ายเกษตรกรกรมทางเลือก. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 45(2),
 162-185.

ณัฐวัฒน์ พระงาม. (2555). การติดต่อสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์ในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 1.

พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

นางนพร ทับทิมทวีโชค. (2556). ความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
 กลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้ ที่มีต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกร. วิทยานิพนธ์
 วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นพพร จันทรนำชู. (2556). รูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
 ในจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 15(1), 51-64.

นรินทร์ สังข์รักษา. (2550). ผลดีของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการ
 เรียนรู้และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา
 จังหวัดราชบุรี. ใน รายงานการวิจัย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2554). การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2555). การจัดการความรู้และสารสนเทศในงานส่งเสริมการเกษตร.

ในการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. (หน่วยที่ 12, น. 9-10,12). นนทบุรี.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์.

ประเวศ ะสี. (2542). สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักงาน
 ปฏิรูปสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2560). โรคซึมเศร้า. กรุงเทพฯ : อมรินทร์เฮลท์.

- ปศิตา ทองไพบูลย์ และกัญญาณัฐ มินออน. (2561). *ระดับความสุขของกลุ่มที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปूरินทร์ นาคสิงห์ และคณะ. (2560). *ชนบทที่เปลี่ยนผ่านและการปรับตัวในการดำรงชีพของเกษตรกร: กรณีศึกษา “ชุมชนเกษตรกรรม” ที่ จ.นครปฐม*. *วารสารวิจัยสังคม*, 40(2), 7-106.
- พรพิมล พรพิรชนม์. (2551). *การจัดกระบวนการเรียนรู้*. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- พระศรีรัตน์ สิริรัตนโน (ศรีสง่า). (2560). *การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา*. คุุณินพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์ คุุณินบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุขและราชน มีศรี. (2558). *การสอนคิดด้วยโครงการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศิษฐ์ โจทยักัง. (2552). *100 คำสอนพ่อ : พระบรมราชาบาท พระราชดำรัส พระมหากษัตริย์พ่อของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- ภคพันธ์ ศาลาทอง. (2562). *รูปแบบการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของเกษตรกรชาวนาจังหวัดฉะเชิงเทรา*. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 24(3), 74-89.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2552). *การเมืองการปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่*. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 20, 2564 จาก <http://www.chaipat.or.th>
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาธนาคารการเกษตรและสหกรณ์. (2560). *รายงานการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ปี ๒๕๖๐*. กรุงเทพฯ: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.
- สินินุช คุรุทเมือง แสนเสริม และพลสรายุ สราญรมย์. (2558). *รูปแบบพฤติกรรมและเงื่อนไขการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของเกษตรกร*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 5(2), 87-105.
- สินินุช คุรุทเมือง แสนเสริม, ภรณ์ ต่างวิวัฒน์, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, บำเพ็ญ เขียวหวาน และณัฐ รัตนเจริญ. (2564). *การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการผลิตพืชเศรษฐกิจของเกษตรกร*. *วารสารเกษตร มสธ.*, 3(1), 31-44.

- สิริวัฒน์ ศาครวาตี. (2562). *เกษตรกรรมแห่งอนาคต*. กรุงเทพฯ : มิตรเกษตรการตลาดและโฆษณา.
- สุพัฒตรา คณานิตย์, ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล และชัยชาญ วงษ์สามัญ. (2560). ความต้องการของเกษตรกรต่อการได้รับการพัฒนาการเกษตรจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทอง อำเภอกวนเจียง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารแก่นเกษตร*. 45(พิเศษ 1), 1515-1521.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2560). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารข้าราชการ*, 45(2), 1-6.
- สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. (2556). *กฎหมายกับชุมชน มิติใหม่ของการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2552). *คู่มือมาสร้างองค์กรแห่งความสุขภาพกันเถอะ*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ. (2548). *รวมตัวชีวิตเกี่ยวกับความอยู่เย็นเป็นสุข*. กรุงเทพฯ : ธารธารพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ข่าววงการศึกษา : *ขับเคลื่อนแผนบูรณาการด้านการศึกษา 6 ภาค*. สืบค้นเมื่อ สิงหาคม 20, 2564 จาก <https://www.moe.go.th/moe/th/news/>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *การประเมินผลโครงการบูรณาการมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2553). *พจนานุกรมศัพท์วิทยาศาสตร์ (วิทยาศาสตร์ทั่วไปฉบับราชบัณฑิตยสภา)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้ม ปี 2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6. (2563). *ข้อมูลสารสนเทศการเกษตร*. สืบค้นจาก <http://www.ndoae.doae.go.th/plant-unity1.php>
- สัจจา บรรจงศิริ, บำเพ็ญ เขียวหวาน, ดุสิต เวชกิจ, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และปาลีรัตน์ การดี. (2558). การจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนแพรกหนามแดง. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 5(1), 41-57.

- อนุสรณ์ ส่งทิพย์เจริญกุล, สุวารี ศรีปฐมะ, อนุรักษ์ โปธีประดิษฐ์ และหม่อม เชิดโกธา. (2561). ผลการปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดความรู้การเพาะเห็ดอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของฟาร์มเห็ดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 12(3), 325-334.
- Baliyan, S. P., & Moorad, F. R. (2018). Teaching Effectiveness in Private Higher Education Institutions in Botswana: Analysis of Students' Perceptions. *International Journal of Higher Education*, 7, 143-155. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v7n3p143>
- Bentley, J. , Henderson, S. , Thakore, S. , Donald, M. and Wang, W. (2014). *Seeking Sepsis in the Emergency Department- Identifying Barriers to Delivery of the Sepsis 6*. BMJ Quality Improvement Reports 2016, Retrieved December 14, 2021 u206760.w3983 doi:10.1136/bmjquality. u206760.w3983
- Berlo, David K. (1960). *The Process of Communication*. New York : The Free Press.
- Burton. (1965). *Supervision : A Social Process*. New York : Appleton - Century Co
- Crow, J. & Crow, A.W. (1980). *Introduction to Education*. New Delhi : Euraga.
- Curriculum Services Canada. (2014). *Life Skills Literacy: Career, Employment, AND Volunteer Development*. [Online]. Available <http://www.curriculum.org/storage/258/1335553265/LifeSkillsLiteracy.pdf> (8 August 2021).
- David K. Berlo. (1960). *The Process of Communication*. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2006). Self-determination theory: A macro-theory of human motivation, development and health. *Canadian Psychology*, 49, 182-185.
- Deen, M.K.; Bailey, S.J.; & Parker, L. (2002). *Life Skills Evaluation System : Measuring Growth in Life Skills for Youth and Family Program*. Available November 10, 2021 from <http://www.ext.wsu.edu/lifeskills/viewlife.asp>
- De Jong, T. (1995). *Proposed General Guidelines for a Life Skills Curriculum Framework*. Johannesburg : Centre for Education Policy Development.
- Donald Clark. (2003). *Instructional System Design – Analysis Phase*. Retrieved October 12, 2021 From www.nwlink.com/~donclark/hrd/sat2.html

- Fabienne, R. (2017). *Great Marketing: Bullet Guide*. UK: Hodder & Stoughton.
- Graham, C. and Pettinato, S. 2001. "Happiness, market and democracy: Latin America in comparative perspective." *Journal of Happiness Studies* 3, 237-268.
- Herminia, I. and Morten, T. (2018). *Collaborative Management Strategy*. USA: Harvard Business.
- Jay, B. (2018). *Youtility*. USA: Hardcover.
- Keeves P.J. (1988). *Educational research, methodology and measurement :An international handbook*. Oxford : Pergamon Press.
- Kevin, L.K. and James, A.N. (2017). *HBR's 10 Must Reads : On Strategic Marketing*. USA: Harvard Business Review Press.
- Lelkes, O. (2002). *Tasting freedom: Happiness, religion, and economic transition*. Center for Analysis of Social Exclusion. No 99. [33 pp].
- Marina, A.M., Y.B. Che Man and I. Amin. (2018). Virgin coconut oil: emerging functional food oil. *Trends Food Sci. Tech.* 20(10): 481-487.
- Maslow A. H. (1954). *Motivation and Personality*. New York : Harper & Brothers.183
- Maxwell, R. (1981). *Life afterSchool: A Social SkillCurriculum*. New York: Pergamum International Library.
- Namazie, C. and Sanfey, P. (2001). Happiness and transition: The case of Kyrgyzstan. *Review of Development Economics* 5, 392-405.
- Powdthavee, V. (2007). *Happiness and the standard of living: the case of South Africa*. In L. Bruni and P. Porta (eds) *Handbook on the Economic of Happiness*. Massachusetts: Edward Elgar Publishing, Inc.
- Ravallion, M. (2001). *Growth, Inequality and Poverty: Looking Beyond Averages*. Washington: World Bank.
- Smith, R.H. and Others. (1980). *Management: Making organizations perform*. New York: Macmillan.
- Soungkaow, Krutmuang Sanserm, Keawhwan and Sreshthaputra. (2020). Problems, Life Skills, and Happiness Levels of Thai Farmers in the Digital Age. *AIAEE 2020*, 29-35.

Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, & applications*.

San Francisco, CA., John Wiley & Sons

Thomas, HJ, Connor, JP, Scott, JG (2018) Why do children and adolescents bully their peers?

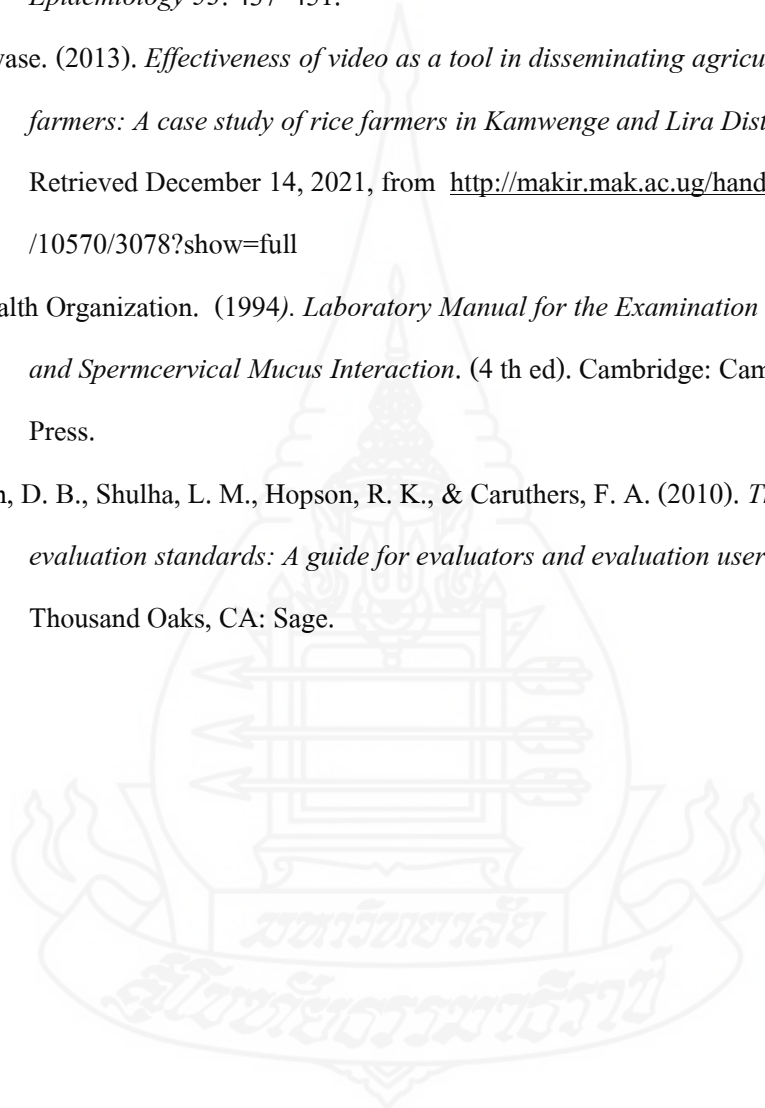
A critical review of key theoretical frameworks. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 53: 437–451.

Tumwekwase. (2013). *Effectiveness of video as a tool in disseminating agricultural knowledge to farmers: A case study of rice farmers in Kamwenge and Lira Districts, Uganda*.

Retrieved December 14, 2021, from <http://makir.mak.ac.ug/handle/10570/3078?show=full>

World Health Organization. (1994). *Laboratory Manual for the Examination of Human Semen and Sperm-cervical Mucus Interaction*. (4 th ed). Cambridge: Cambridge University Press.

Yarbrough, D. B., Shulha, L. M., Hopson, R. K., & Caruthers, F. A. (2010). *The program evaluation standards: A guide for evaluators and evaluation users*. (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

.....เลขที่แบบสัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

แบบสัมภาษณ์การวิจัย**เรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่**

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้ เพื่อการศึกษาบริบทของเกษตรกร สภาพปัญหา ทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร คำตอบจากแบบสัมภาษณ์จะใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ซึ่งข้อมูลจะไม่นำมาเปิดเผย จึงขอความร่วมมือให้ข้อมูลอย่างเที่ยงตรง เป็นประโยชน์ และในโอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน ครั้งนี้เป็นอย่างสูง

แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ระดับทักษะชีวิตและระดับความสุข ระดับความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิตและระดับปัญหาในการจัดการการผลิตตามทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานของเกษตรกรคำชี้แจงโปรดตอบคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือระบุอธิบายในช่องว่าง

1. เพศ

 ชาย หญิง

2. อายุ..... ปี

3. ระดับการศึกษา

 ไม่ได้ศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ปวช. ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

4. สถานภาพ

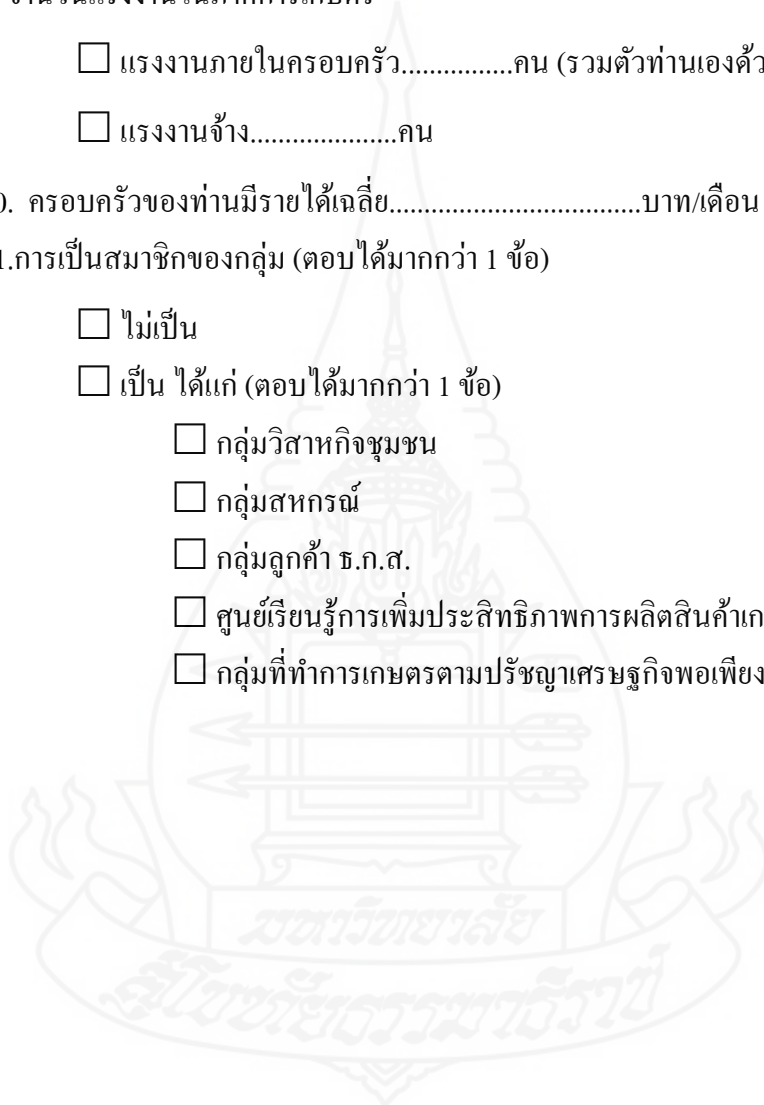
 โสด สมรส หย่าร้าง

5. บทบาท

 ประธานกลุ่ม/แกนนำเกษตรกร สมาชิกเกษตรกร

6. ประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกร.....ปี

7. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่
8. ลักษณะการถือครองที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- เป็นของตนเอง   เช่า   ใช้ประโยชน์โดยไม่เสียค่าเช่า
- อื่น ๆ ระบุ
9. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร
- แรงงานภายในครอบครัว.....คน (รวมตัวท่านเองด้วย)
- แรงงานจ้าง.....คน
10. ครอบครัวของท่านมีรายได้เฉลี่ย.....บาท/เดือน
11. การเป็นสมาชิกของกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ไม่เป็น
- เป็น ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- กลุ่มสหกรณ์
- กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.
- ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก)
- กลุ่มที่ทำการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 2 ระดับทักษะชีวิตและระดับความสุข ระดับความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิต และระดับปัญหาในการจัดการการผลิตตามทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
 คำชี้แจงกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ท่านคิดว่าตรงกับระดับทักษะชีวิตและระดับความสุข ระดับความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิต และระดับปัญหาในการจัดการการผลิตตามทักษะชีวิตและความสุขในเชิงความคิดเห็น แยกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

5 = ระดับมากที่สุด   4 = ระดับมาก   3 = ระดับปานกลาง
 2 = ระดับน้อย   1 = ขอมรับน้อยที่สุด

ทักษะชีวิต

ท่านมีทักษะชีวิตในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการการผลิตตามทักษะในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ด้านทักษะการประกอบอาชีพ(ผลิตและการตลาด)																
1.1 ด้านการผลิต																
1	การจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต: ดิน น้ำ ปัจจัยการผลิต สารเคมี เครื่องมืออุปกรณ์ เทคโนโลยี โรงเรือน แรงงาน															
	1) การจัดการทรัพยากรดิน เช่น การเตรียมดินเพื่อการเพาะปลูก															
	2) การจัดการทรัพยากรน้ำ															
	3)การจัดการพันธุ์ (พันธุ์กรรม)															
	4) การจัดการทรัพยากรปัจจัยการผลิต เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ เทคโนโลยี โรงเรือน ทุน แรงงานในระดับใด															

ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการการผลิตตามตามทักษะในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2	การวางแผนในการผลิตที่เหมาะสม															
	1) การวางแผนการผลิตทางการเกษตร															
	2) การวางแผนเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร															
	3) การวางแผนการผลิตทางการเกษตรนอกฤดูกาล															
3	การหาแหล่งทุนในการผลิต															
	1) การหาแหล่งทุนในการผลิตทางการเกษตร															
4	การดูแลรักษาการผลิตพืชและสัตว์ การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว															
	1) การดูแลรักษาการผลิตพืช															
	2) การดูแลรักษาสัตว์															
	3) การดูแลรักษาเรื่องการเก็บเกี่ยวผลผลิต															
	4) การดูแลรักษาเรื่องการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต															
5	การใช้เทคโนโลยีการผลิต															
	1) การใช้เทคโนโลยีการผลิตในการปลูกพืช															
	2) การใช้เทคโนโลยีการผลิตในกระบวนการเลี้ยงสัตว์															
	3) การใช้เทคโนโลยีการผลิต															

ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการการผลิตตามทักษะในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	การเกษตร															
1.3 การพัฒนาตัวสินค้า (Product)																
1.3.1 การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์จุดขายตรงความต้องการ และการปรับปรุงกิจการและการสร้างความแตกต่าง																
	1) มีทักษะการเพิ่มมูลค่าผลผลิตระดับใด															
	2) มีทักษะออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์จุดขายตรงความต้องการอยู่ในระดับใด															
	3) มีทักษะในการปรับปรุงกิจการและการสร้างความแตกต่างอยู่ในระดับใด															
1.3.2 สร้างจุดเด่นของผลผลิตทางการเกษตรเพื่อตลาดคู่แข่งทางการค้าได้																
	1) มีทักษะในสร้างจุดเด่นของผลผลิตทางการเกษตรในระดับใด															
	2) มีทักษะในสร้างจุดเด่นของผลผลิตเพื่อตลาดคู่แข่งทางการค้าได้ในระดับใด															
1.4 ทักษะในด้านราคา (Price)																
1.4.1 ทักษะในการศึกษาราคาสินค้า																
	1) มีทักษะในการศึกษาและกำหนดราคาสินค้าผลผลิตทางการเกษตรในระดับใด															
	2) มีทักษะในการศึกษากลไกด้านราคาสินค้าผลผลิตทางการเกษตรในระดับใด															

ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการการติดตามตามทักษะในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.8 ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้																
3.8.1 สามารถออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้																
	1) มีทักษะในการออกแบบการประเมินการเรียนรู้วางแผนในระดับใด															
3.8.2 สามารถกำหนดตัวชี้วัดการประเมินผลการเรียนรู้																
	1) มีทักษะในการกำหนดตัวชี้วัด และการประเมินการทำกรเกษตรได้ในระดับใด															

ความสุข

ท่านมีความสุขในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการความสุขตามความสุขในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ความสุขทางกาย																
1.1 ความสุขที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง																
	1) มีความสุขที่ได้รับประทานพืชผักที่ปลูกเองทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ระดับใด															
	2) มีความสุขที่ได้ปลูกพืชผักให้ผู้บริโภครับประทานทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ระดับใด															
1.2 ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ครบหมู่และมีประโยชน์																

ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการความสุขตามความสุขในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	1) มีความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ครบหมู่ ระดับใด															
	2) มีความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่มีประโยชน์ระดับใด															
1.3 ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย																
	1) มีความสุขที่ได้บริโภคผักปลอดสารพิษ ระดับใด															
	2) มีความสุขที่ได้รับประทานข้าวไร้สารพิษ ระดับใด															
	3) มีความสุขที่ได้รับประทานผลไม้อินทรีย์ ระดับใด															
1.4 ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่เป็นสมุนไพร																
	1) มีความสุขบริโภคอาหารที่เป็นสมุนไพร ระดับใด															
	2) มีความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่มีประโยชน์ระดับใด															
1.5 ความสุขที่ได้ออกกำลังกายจากการทำเกษตร																
	1) มีความสุขที่ได้ออกกำลังกายในการ ขุดดิน ค้ายหญ้าในการทำเกษตร ในระดับใด															
	2) มีความสุขที่ได้ออกกำลังกายในการรดน้ำพืชผัก ในระดับใด															
	3) มีความสุขที่ได้ออกกำลังกายในการเก็บผลผลิตทางการเกษตร ในระดับใด															
2. ความสุขทางใจ																
2.1 ความสุขจากความภูมิใจในอาชีพ																

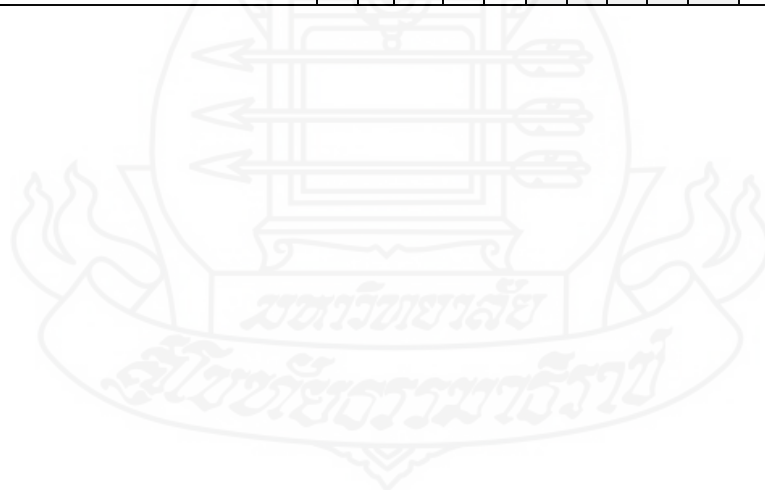
ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการความสุขตามความสุขในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	ระดับใด															
	2) มีความสุขที่ได้ข้อมูลในการทำอาชีพเกษตร ระดับใด															
3.2 ความสุขที่ได้นำความรู้มาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา																
	1) มีความสุขที่ได้นำความรู้จากภายนอกมาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ระดับใด															
	2) มีความสุขที่ได้นำความรู้จากแปลงเกษตรของตนเองมาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ระดับใด															
3.3 ความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น																
	1) มีความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการคัดพันธุ์พืชกับผู้อื่น ในระดับใด															
	2) มีความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการผลิตพืชผัก ผลไม้กับผู้อื่น ในระดับใด															
	3) มีความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการดูแล พืชผัก ผลไม้กับผู้อื่น ในระดับใด															
	4) มีความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวพืช ผลไม้กับผู้อื่น ในระดับใด															
4. ความสุขในการทำงานที่ดี																
4.1 ความสุขในการทำการเกษตร																
	1) มีความสุขที่ได้ผลิตผัก ไร่สารออกมาได้สวยงาม ตรงกับความ															

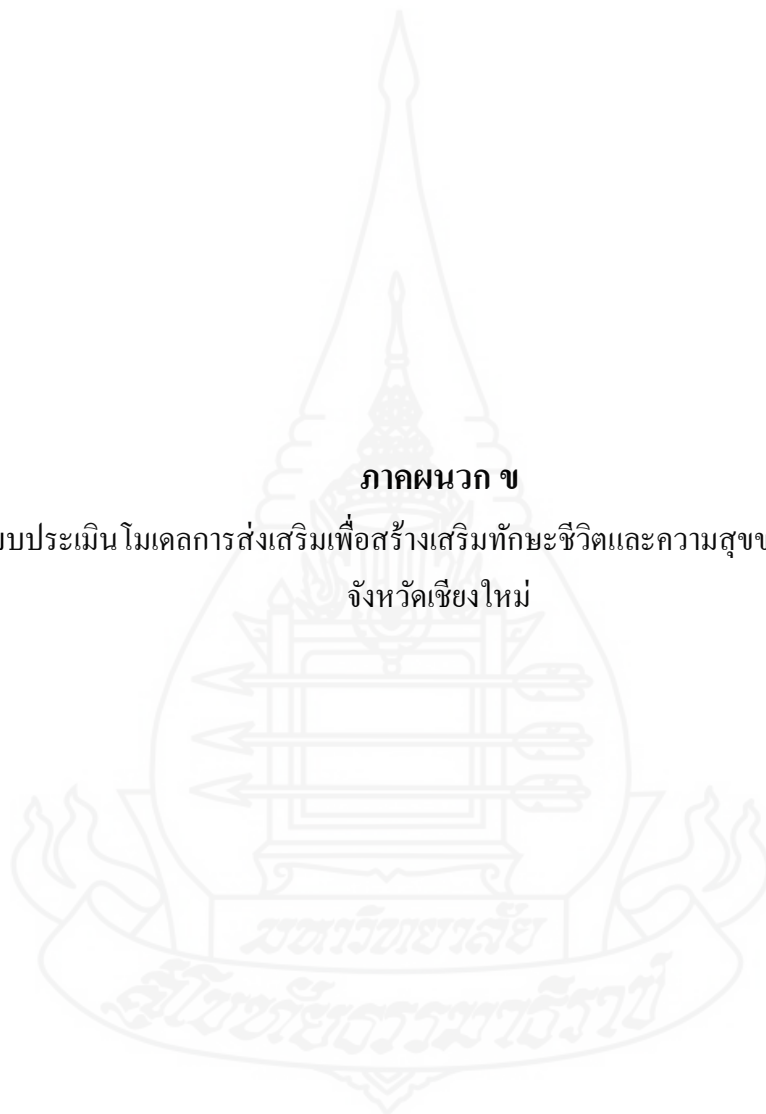
ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการความสุขตามความสุขในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	หมดไปได้ระดับใด															
5.4 ความสุขที่สามารถจัดการรายรับรายจ่ายได้																
	1) มีความสุขที่การทำเกษตรทำให้รายรับเพียงพอกับรายจ่าย ในระดับใด															
	2) มีความสุขที่การทำเกษตรทำให้ท่านได้วางแผนการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ได้ ระดับใด															
6. ความสุขที่ครอบครัวดี																
6.1 ความสุขที่ได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน																
	1) มีความสุขที่ได้สอนให้ลูกหลานได้ทำกิจกรรมทางการเกษตรร่วมกันท่าน ในระดับใด															
	2) มีความสุขที่การทำเกษตรทำให้ท่านได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน ระดับใด															
6.2 ความสุขที่ลูกหลานทำการเกษตร																
	1) มีความสุขที่ได้ถ่ายทอดการทำอาชีพเกษตรกรให้กับลูกหลานได้ทำ ระดับใด															
	2) มีความสุขที่ลูกหลานได้ทำการเกษตรตามปรัชญาของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ระดับใด															
6.3 ความสุขที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ให้กับลูกหลาน																
	1) มีความสุขที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ด้านการคัดพันธุ์พืช ให้กับลูกหลาน ใน															

ข้อ	ประเด็นการสัมภาษณ์	ระดับความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับความต้องการการพัฒนาความสุขในด้านต่าง ๆ					ระดับปัญหาในการจัดการความสุขตามความสุขในด้านต่าง ๆ				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	ตำบล ในระดับใด															
	2) ท่านมีความสุขที่ได้เข้าร่วมในสังคมผู้ประกอบการภายนอกตำบล ในระดับใด															
7.3 ความสุขที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากเพื่อนร่วมอาชีพและคนในสังคม																
	1) มีความสุขที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมอาชีพและคนในสังคม															
	2) มีความสุขที่ได้รับการชื่นชมจากเพื่อนร่วมอาชีพและคนในสังคม															

ภาคผนวก ข
แบบประเมินโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร
จังหวัดเชียงใหม่

แบบประเมิน

โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

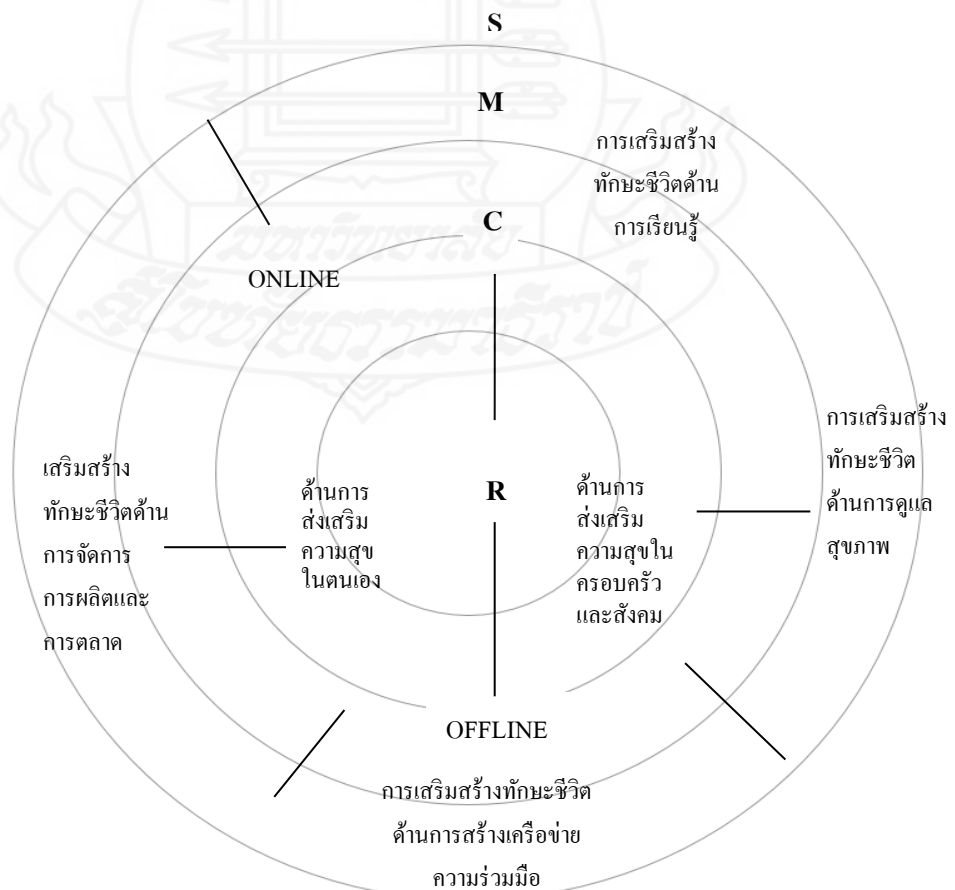
แบบประเมิน โมเดลฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินรับรองโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแบบประเมิน โมเดล ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

ขอให้ท่านกรอกข้อมูลในแบบประเมิน โมเดลให้ตรงตามความเป็นจริงเพื่อนำไปใช้ในการศึกษาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร โดยข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพเกษตรกร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. ระดับการศึกษา.....
3. ที่อยู่ .....
3. เบอร์โทรศัพท์ .....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง หรือกรอกข้อมูลที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริง (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

องค์ประกอบของโมเดล	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Input=ปัจจัยนำเข้า															
1. หน่วยงานภาครัฐ เป็นแหล่งองค์ความรู้ที่สำคัญด้านทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร															
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นคนกลางในการเชื่อมโยงและประสานงานแหล่งข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร															
กระบวนการ=Process															
1. การส่งเสริมด้านเนื้อหาการพัฒนาทักษะชีวิตของเกษตรกร															

องค์ประกอบของโมเดล	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1.1 ทักษะด้านการประกอบอาชีพ(ผลิตและการตลาด) 1.2 ทักษะด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 1.3 ทักษะด้านการเรียนรู้															
2. การส่งเสริมด้านเนื้อหา การส่งเสริมความสุขของเกษตรกร 2.1 ความสุขในตนเอง 2.2 ความสุขในครอบครัว 2.3 ความสุขในสังคม															
3. ด้านวิธีการส่งเสริม 3.1 รายบุคคล ได้แก่ การติดต่อทางโทรศัพท์ และการเยี่ยมเยียน 3.2 รายกลุ่ม ได้แก่ การจัดอบรม / ทัศนศึกษา ดูงาน / แอปพลิเคชันต่าง ๆ 3.3 มวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์,วารสาร แผ่นปลิวหรือใบปลิว, เอกสารเผยแพร่แบบเล่ม, โบรชัวร์, แผ่นพับ / โทรทัศน์ / วิทยุทัศน์ 2.4 เทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ Facebook /															

องค์ประกอบของโมเดล	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
เกษตรกร															
6. โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง															
7. โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี															
8. โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรนำไปสู่ความสุขในครอบครัวและสังคม															

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร
จังหวัดเชียงใหม่

.....

.....

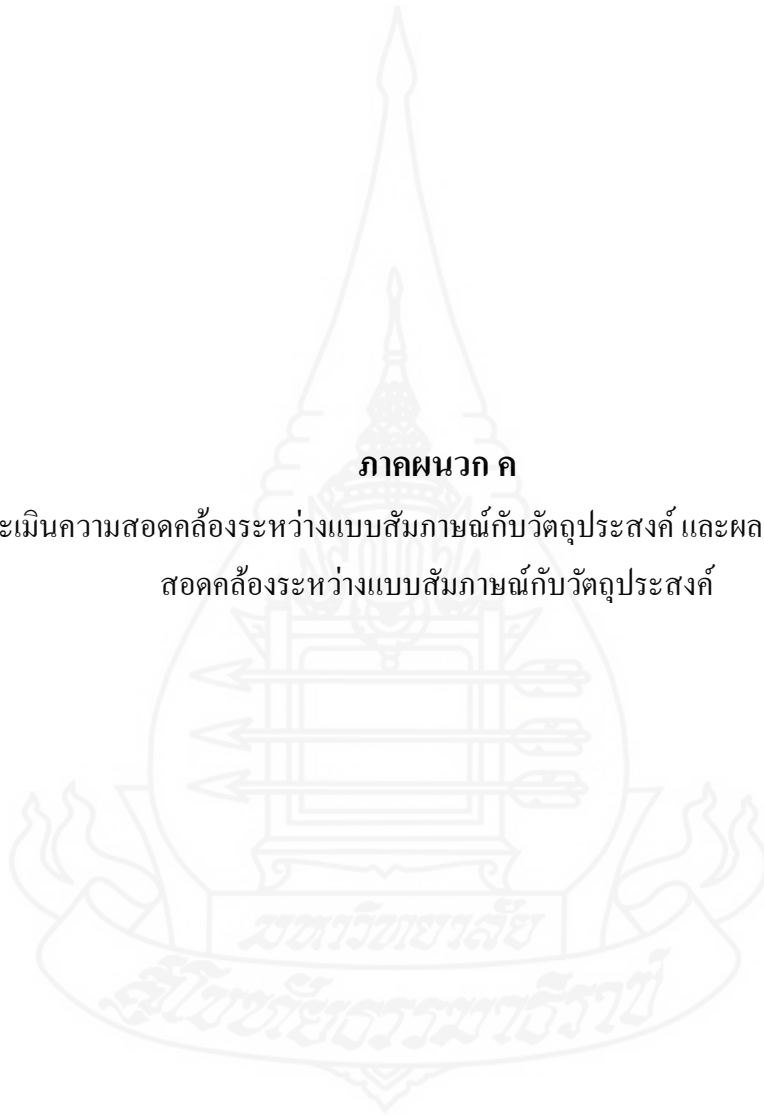
.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ และผลการประเมินความ
สอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์

เรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ศึกษา นางพัชราภรณ์ สูงขาว
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. สนิษฐา คุรุฑเมือง แสนเสริม

*****

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการดำเนินชีวิต ประเมินทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาพัฒนาและประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่
5. เพื่อประเมิน โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
ครอบคลุมขอบเขตตามที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วกรูณาเขียนผลการพิจารณา โดยทำเครื่องหมาย ✓ ใน
ช่องคะแนนการพิจารณา” ตามระดับความคิดเห็นของท่าน

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

หากผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับข้อคำถาม สามารถบันทึกในช่องข้อเสนอแนะ
โดยแบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพการผลิตพืชผักและสภาพการตลาด

ตอนที่ 2 สภาพการใช้ สภาพการได้รับการส่งเสริม ระดับความรู้ที่ได้รับและความต้องการ
การส่งเสริมเกี่ยวกับเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชผัก

ตอนที่ 3 สภาพการได้รับการส่งเสริม ระดับความรู้ที่ได้รับและความต้องการวิธีการส่งเสริม

ตอนที่ 4 ประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชผัก

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชผัก

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพการผลิตพืชผักและสภาพการตลาด

ประเด็นคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	1	2	3	
สภาพทางสังคม				
1. เพศ				
1. ชาย				
2. หญิง				
2. อายุ.....ปี (จำนวนเต็ม)				
3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน				
1. ไม่ได้รับการศึกษา				
2. ประถมศึกษาปีที่ 4-6				
3. มัธยมศึกษาตอนต้น				
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย				
5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า				
6. ปริญญาตรี				
7. สูงกว่าปริญญาตรี				
8. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....				
4. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรใดบ้าง				
1. ไม่ได้เป็นสมาชิก กลุ่ม/สถาบันเกษตรกรใดเลย				
2. เป็นสมาชิก กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
2.1 กลุ่มเกษตรกร				
2.2 วิสาหกิจชุมชน				
2.3 กลุ่มแปลงใหญ่				

ประเด็นคำถาม	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	1	2	3	
2.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร				
2.5 สหกรณ์การเกษตร				
2.6 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.				

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) แสดงดังตารางภาคผนวกที่

ตารางภาคผนวกที่ ..... ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินแบบสอบถาม

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพการผลิตพืชผักและสภาพการตลาด						
สภาพทางสังคม						
1. เพศ						
1. ชาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. หญิง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. อายุ.....ปี (จำนวนเต็ม)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน						
1. ไม่ได้รับการศึกษา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ประถมศึกษาปีที่ 4-6	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. ปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. สูงกว่าปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรใดบ้าง						
1. ไม่ได้เป็นสมาชิก กลุ่ม/สถาบันเกษตรกรใดเลย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. เป็นสมาชิก กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
2.1 กลุ่มเกษตรกร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 วิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 กลุ่มแปลงใหญ่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 สหกรณ์การเกษตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.6 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.7 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ในปัจจุบัน ท่านมีตำแหน่งทางสังคม ใดบ้าง						
1. ไม่มีตำแหน่ง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. มีตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
2.1 กำนัน	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
2.2 ผู้ใหญ่บ้าน	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
2.3 สมาชิก อบต.	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
2.4 กรรมการกลุ่มต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 กรรมการหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.6 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. อาชีพหลัก						
1. เกษตรกร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. รับจ้าง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ค้าขาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. รับราชการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. พนักงานบริษัทเอกชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. อาชีพเสริม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. เกษตรกร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. รับจ้าง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ค้าขาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. รับราชการ	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
5. พนักงานบริษัทเอกชน	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตรด้านพืชผัก ..... ปี (มากกว่า 6 เดือน)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9. แหล่งความรู้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
หน่วยงานภาครัฐ						

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. สำนักงานเกษตรจังหวัด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. สถาบันการศึกษา/มหาวิทยาลัยของรัฐ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. อื่นๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
หน่วยงานภาคเอกชน						
1. ประชาชนชาวบ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ผู้นำหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. บริษัทเอกชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. มหาวิทยาลัยของเอกชน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. อื่นๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
จากสื่อต่างๆ						
1. Internet	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. Youtube	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. Facebook	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. Line	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. อื่นๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
หน่วยงานอื่นๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
สภาพทางเศรษฐกิจ						
10. ขนาดพื้นที่ทำการเพาะปลูกพืชผักทั้งหมด ..... ไร่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1. ของตนเอง..... ไร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ครอบครัว..... ไร่	+1	0	+1	2	0.7	ใช้ได้
3.เช่า..... ไร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4. ให้ทำโดยไม่เสียค่าเช่า.....ไร่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. อื่นๆ (ระบุ.....ไร่)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
11. จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการทำอาชีพพืชผัก .....คน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
12. จำนวนแรงงานนอกครัวเรือนที่ใช้ในการทำอาชีพพืชผัก .....คน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
13. รายได้เฉลี่ยจากอาชีพหลัก(ไม่รวมพืชผัก) ..... บาท/เดือน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
14. รายได้เฉลี่ยจากอาชีพเสริม(ไม่รวมพืชผัก) ..... บาท/เดือน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
15. รายได้เฉลี่ยในการประกอบอาชีพผลิตพืชผัก .....บาท/เดือน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
16. รายจ่ายเฉลี่ยในการประกอบอาชีพผลิตพืชผัก.....บาท/เดือน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
17. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกพืชผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. เงินทุนตัวเอง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. กู้ยืมจาก						
2.1 ญาติพี่น้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 กองทุนหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 ชกส.	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 สหกรณ์การเกษตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.6 ธนาคารพาณิชย์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
3. อื่นๆ ระบุ.....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
สภาพการผลิตพืชผัก						
18. วิธีการปลูกพืชผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. การปลูกผักโดยใช้ดิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การปลูกผักโดยไม่ใช้ดิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
19. ชนิดของพืชผักที่ปลูก(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. พืชผักที่ใช้ใบและต้นเป็นอาหาร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. พืชผักที่ใช้ดอกเป็นอาหาร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. พืชผักที่ใช้ผลเป็นอาหาร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. พืชผักที่ใช้หัวหรือรากเป็นอาหาร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
20. ระบบการปลูกพืชผัก(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. ระบบการปลูกพืชชนิดเดียว โดยการปลูกผักชนิดเดียวกันซ้ำ ๆ ติดต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นการปลูกผักต่างชนิดที่มีอายุเก็บเกี่ยวใกล้เคียงกัน โดยปลูกทีละชนิดหมุนเวียน ไปบนพื้นที่แปลงต่าง ๆ กันอย่างติดต่อกันเป็นวงจร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ระบบการปลูกพืชแบบผสม เป็นการปลูกผักหลายชนิดกันบนพื้นที่เดียวกัน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
สภาพการตลาด						
21. ประเภทของผลผลิต/ผลิตภัณฑ์พืชผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. ผักสด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
2. ผักสดใส่บรรจุภัณฑ์/บรรจุหีบห่อ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ชุดผักสดพร้อมปรุง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ชุดกล่องผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. ผลิตภัณฑ์อาหารปรุงสำเร็จรูป	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. เมล็ดพันธุ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. ส่วนขยายพันธุ์ เช่น กิ่งพันธุ์ หน่อเป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
22. วิธีการกำหนดราคาขายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์พืชผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. กำหนดราคาตามลูกค้า	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
2. กำหนดราคาตามตลาด	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
3. กำหนดราคาตามรูปแบบผลิตภัณฑ์	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
4. กำหนดราคาตามต้นทุน	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
5. กำหนดราคาตามคุณภาพ	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
6. กำหนดราคาตามข้อตกลงล่วงหน้า	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
7. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	0	2	0.7	ใช้ได้
23. จำหน่ายผลผลิต (พืชผัก) วิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
1. จำหน่ายผู้บริโภครโดยตรง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. จำหน่ายให้ผู้รวบรวมผลผลิตเพื่อส่งออก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. จำหน่ายพ่อค้าเร่ริมทาง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. จำหน่ายผ่านสหกรณ์การเกษตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			Σ^R	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
5. ผู้ค้ำมารับจากแปลง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
24. การประชาสัมพันธ์ ผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ พืชผัก หรือไม่						
1. ไม่มี	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)						
2.1 ติดป้ายหน้าฟาร์ม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 Facebook	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 Line	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 Instagram	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.5 การบอกต่อ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 2 สภาพการใช้ สภาพการได้รับการส่งเสริม ระดับความรู้ที่ได้รับและความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชผัก						
1. เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในระยะต้นน้ำ						
1.1 การเตรียมแปลงปลูก						
1. การใช้แผนที่นำทางการเกษตร (Agri-Map) เพื่อเตรียมแปลงปลูก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การใช้รถไถพรวนดิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การใช้รถไถโรตารี ยกร่องแปลงผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การใช้เครื่องวัดคุณภาพน้ำ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การใช้เครื่องตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
1.2 การปลูก						
1. การใช้รถปลูกผักอัตโนมัติ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การใช้เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การใช้โรงเรือนอัจฉริยะในการปลูกพืชผัก (Green House)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การปลูกโดยใช้วิธีกางมุ้งหรือลวดตาข่าย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.3 การดูแลรักษา						
1. การใช้ระบบให้น้ำ ปู้อัตโนมัติ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. เครื่องวัดความเข้มข้นปุ๋ย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. เครื่องวัดความเป็นกรดด่าง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การใช้เซนเซอร์วัดความชื้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การใช้เซนเซอร์วัดอุณหภูมิ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. การใช้ระบบพยากรณ์และการติดตามโรคแมลง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. การใช้วิธีกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีธรรมชาติ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. การใช้ปั้มน้ำโซล่าเซลล์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9. การใช้โซล่าเซลล์ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
10. การใช้แอปพลิเคชันระบบควบคุมน้ำอุณหภูมิ และความชื้นผ่าน โทรศัพท์มือถือ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
11. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.4 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว						

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
1. การใช้เครื่องลดอุณหภูมิแบบสูญญากาศในการบรรจุพืชผักใส่ถุง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การใช้เครื่องล้างผักไมโครบับเบิ้ลโอโซน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การใช้บรรจุภัณฑ์แอคทีฟ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การใช้บรรจุภัณฑ์ตามชนิดพืชผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การใช้เครื่องเคลือบเมล็ดพันธุ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
1.5 มาตรฐานการผลิต						
1. การได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การได้รับการรับรองมาตรฐาน Organic Thailand	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การได้รับการรับรองมาตรฐาน PGS	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในระยะกลางน้ำ						
2.1 การแปรรูป						
1. การใช้เครื่องอบแห้งอินฟาเรด	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การใช้ตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การใช้ตู้อบลมร้อน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การใช้เครื่องฟรีซดราย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การใช้บรรจุภัณฑ์สูญญากาศในการดองพืชผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.2 มาตรฐานการแปรรูป						
1. ผ่านการรับรองมาตรฐาน GMP	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
2. ผ่านการรับรองมาตรฐาน Primary GMP	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ผ่านการรับรองมาตรฐานอาหารและยา (อย.)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.3 การขนส่ง (Logistic)						
1. การใช้รถขนส่งผักแบบควบคุมอุณหภูมิ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2.4 อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในระยะปลายน้ำ						
3.1 การตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)						
1. QR Code	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. QR Trace on Cloud	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3.2 การตลาด						
1. ตลาดออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ตลาดทางเลือกอื่น ๆ เช่น ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 3 สภาพการได้รับการส่งเสริม ระดับความรู้ที่ได้รับและความต้องการวิธีการส่งเสริม						
1. การส่งเสริมรายบุคคล						
1. เจ้าหน้าที่เยี่ยมชมเกษตรกรที่ฟาร์มผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การติดต่อทางโทรศัพท์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
4. ติดต่อเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การส่งเสริมรายกลุ่ม						
1. การประชาสัมพันธ์ผ่านการอบรม	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การประชุมชี้แจงการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การจัดฐานเรียนรู้และแปลงสาธิตในการผลิตพืชผักโดยใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การทัศนศึกษาดูงานการผลิตผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การฝึกอบรมหลักสูตรการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ระยะเวลา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. จัดระบบการเรียนรู้ผ่านการให้ทดลองใช้เครื่องจักรกล แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการผลิตพืชผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (Field Day)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การส่งเสริมแบบมวลชน						
1. สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์,วารสาร แผ่นปลิวหรือโบปปลิว, เอกสารเผยแพร่แบบเล่ม โบรชัวร์, แผ่นพับ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การแสดงนิทรรศการเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. วิทยูกระจายเสียง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. รายการโทรทัศน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
5. วิดีทัศน์/วิดีโอ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ						
1. ระบบสารสนเทศผ่านแอปพลิเคชันมือถือ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. เว็บไซต์ (Website) ของหน่วยงานต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ยูทูป (Youtube)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. เฟซบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. อื่น ๆ (ระบุ).....	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชผัก						
1. เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ระยะต้นน้ำ						
1. ประหยัดแรงงาน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ช่วยลดการสูญเสียจากปริมาณการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี น้ำเกินความต้องการ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ช่วยลดต้นทุนในกระบวนการผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. เพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. เพิ่มคุณภาพผลผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. มีรายได้เพิ่มมากขึ้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. สามารถคาดการณ์ผลผลิตได้อย่างแม่นยำ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. การจัดการทรัพยากรในการปลูกพืชผักได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปลูกพืชผักได้ตลอดฤดูกาล	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
9. ลดความเสี่ยงจากโรคและแมลงศัตรูพืช	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
10. ทำให้ลดเวลาที่เสียไปกับการต้องแก้ไข	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ปัญหาสภาพอากาศแปรปรวนที่จะส่งผลกระทบต่อพืชผัก ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาคือตรงจุด						
2. เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ระยะกลางน้ำ						
1. การแปรรูปพืชผักทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. สามารถยืดอายุ การเก็บรักษาคุณภาพของพืชผักให้มีอายุการเก็บรักษามากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. สร้างคุณภาพ มาตรฐาน ทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการบริโภคพืชผัก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. รักษาคุณภาพและลดการสูญเสียระหว่างการขนส่ง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. เทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ระยะปลายน้ำ						
1. การสร้างตราสัญลักษณ์ผ่านคิวอาร์โค้ดทำให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทานสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. สร้างความสนใจจากผู้ใช้อินเตอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ราคาของการตลาดออนไลน์มีต้นทุนต่ำกว่าการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์แบบอื่น	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การตลาดออนไลน์ช่วยให้เจ้าของกิจการประหยัดงบ และค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานขาย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การตลาดออนไลน์สามารถทำงานได้ 24 ชั่วโมง สามารถปรับเปลี่ยนโปรโมชั่นใหม่ๆ ได้ตลอดเวลาไม่ต้องรอ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. ลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคา	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
สินค้าเกษตร						
7. สามารถรับรู้ราคาสินค้าเกษตรที่เกิดขึ้นในอนาคต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชผัก						
1. การส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะระยะต้นน้ำ						
1. ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน เนื่องจากเครื่องจักรกลการเกษตร และอุปกรณ์ต่าง ๆ มีราคาสูง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ขาดเงินลงทุน	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การปลูกพืชผักในพื้นที่จำกัดไม่สะดวกในการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. ขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำไปใช้ประโยชน์หรือการแปลผลข้อมูลยังไม่เป็นที่เข้าใจ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. ระบบสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควรและยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. ขาดการทำงานร่วมกันในเชิงบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญที่มาให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. การส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะระยะกลางน้ำ						
1. ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ มีราคาสูง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ผลผลิตมีปริมาณจำกัดไม่เพียงพอในการแปรรูป	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ขาดองค์ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
พืชผัก						
4. ขาดบุคคลากรที่มีความรู้ความชำนาญที่มาให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. การส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะระยะปลายน้ำ						
1. ขาดความรู้ หรือขาดทักษะ การตลาดออนไลน์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
2. ขาดการเชื่อมโยงและสร้างเครือข่าย ทำให้กิจการเป็นที่รู้จักน้อย	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
3. ไม่มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
4. การที่จะทำให้ร้านได้รับความน่าเชื่อถือจากผู้บริโภค ต้องอาศัยเวลา รวมถึงรีวิวจากลูกค้าที่เป็นส่วนสำคัญ เพราะการขายสินค้าในอินเทอร์เน็ต ลูกค้าไม่เห็นสินค้าจริง ๆ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
5. การซื้อขายยังไม่เกิดการแข่งขันกันอย่างแท้จริง ซึ่งมีผลทำให้การต่อรองราคาสินค้าที่เป็นอยู่ไม่ได้รับราคาที่สอดคล้องกับคุณภาพของสินค้าที่ผลิต	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
6. ระบบทางการตลาดของสินค้าพืชผักต้องผ่านคนกลางหลายขั้นตอน ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายทางการตลาดสูง ซึ่งมีผลต่อราคาที่เกษตรกรได้รับ	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
7. ไม่มีการคัดเกรดคุณภาพสินค้าพืชผัก และเกษตรกรยังไม่ให้ความสนใจกับการคัดเกรดสินค้าเท่าที่ควร	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้
8. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์สินค้า	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
เกษตรกรยังไม่ชัดเจนและกระจายไม่ทั่วถึง จึงไม่สามารถนำข้อมูลไปวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีผลทำให้ราคาสินค้าที่ได้รับไม่แน่นอน						
9. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญที่มาให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.0	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

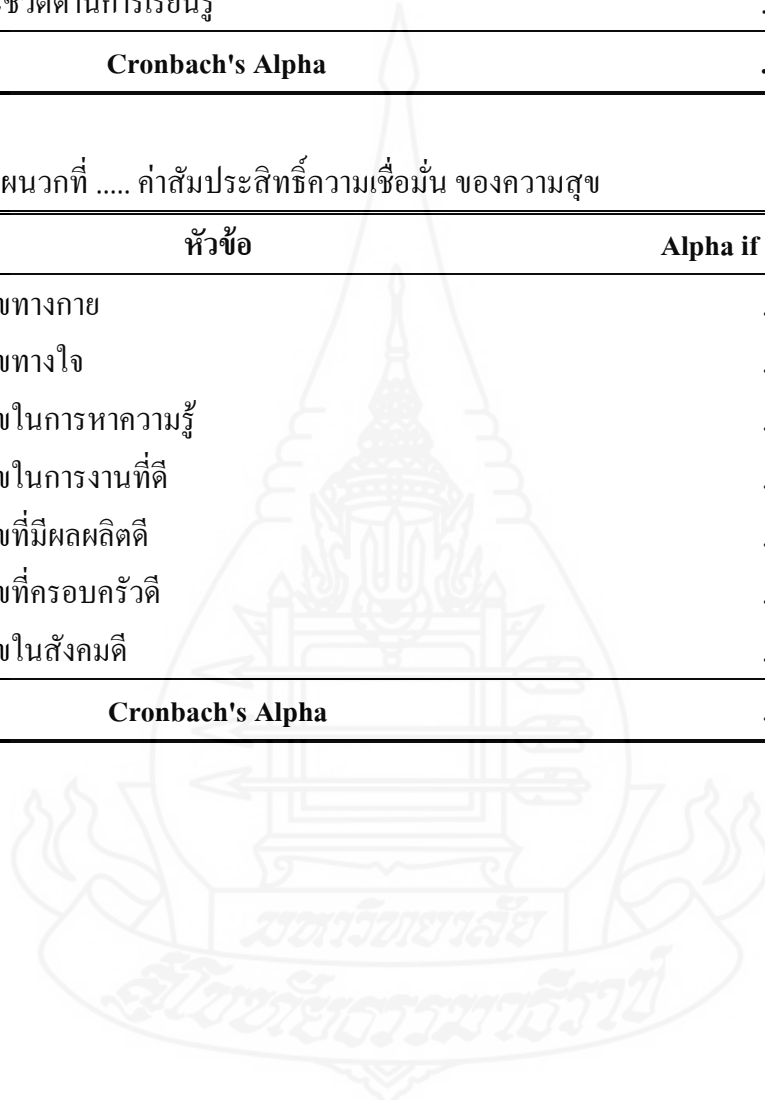
คำสัมภาษณ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ ..... ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ของทักษะชีวิต

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ทักษะชีวิตด้านการประกอบอาชีพ (ผลิตและการตลาด)	.952
2. ทักษะชีวิตด้านการบริหารกลุ่มและการสร้างเครือข่าย	.933
3. ทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้	.868
Cronbach's Alpha	.958

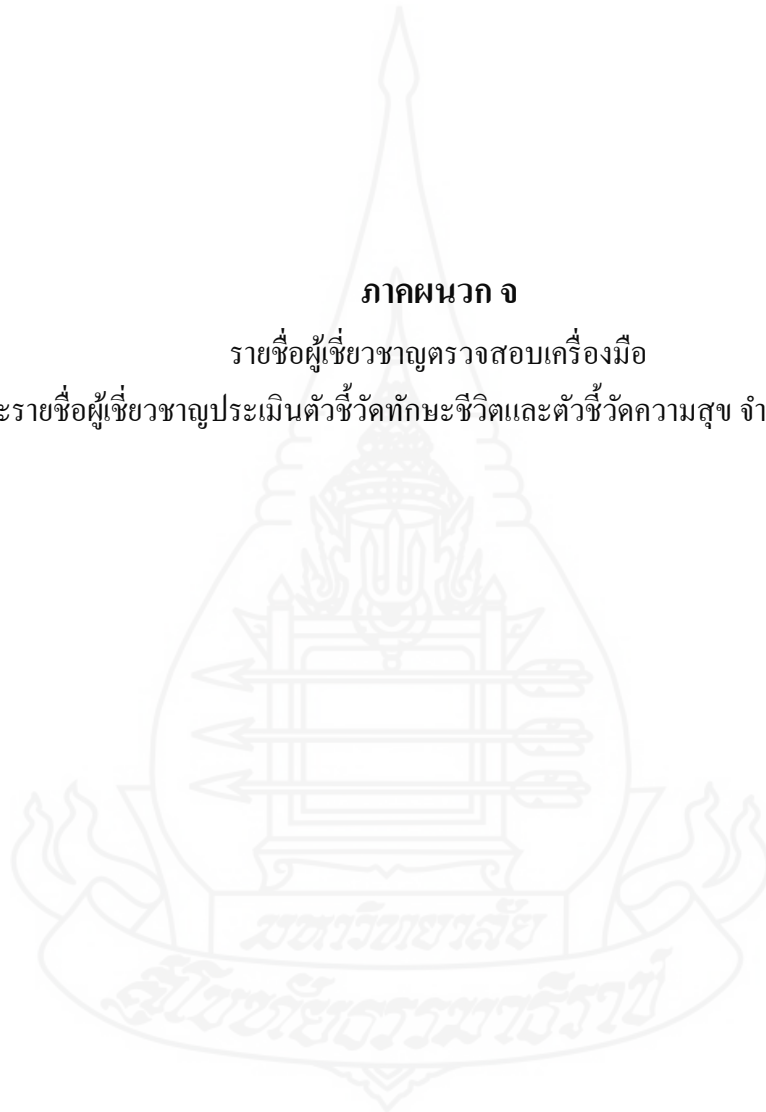
ตารางภาคผนวกที่ ..... ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ของความสุข

หัวข้อ	Alpha if item deleted
1. ความสุขทางกาย	.890
2. ความสุขทางใจ	.979
3. ความสุขในการหาความรู้	.979
4. ความสุขในการทำงานที่ดี	.835
5. ความสุขที่มีผลผลิตดี	.978
6. ความสุขที่ครอบครัวดี	.935
7. ความสุขในสังคมดี	.979
Cronbach's Alpha	.892

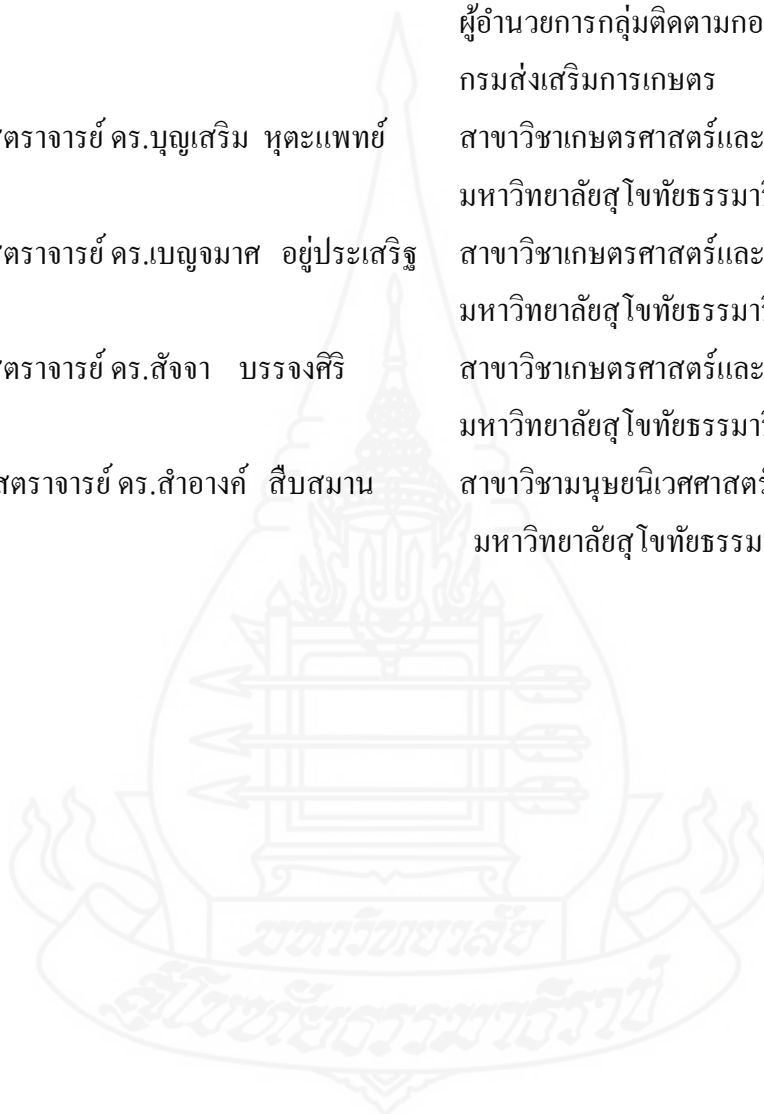
ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข จำนวน 15 ท่าน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทก จุลเอียด	ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี นราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามกองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์	สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ	สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ตัจจา บรรจงศิริ	สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สำอังก์ สืบสมาน	สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุข จำนวน 15 ท่าน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทก จุลเอียง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทก จุลเอียง ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี นครราชสีมา มหาวิทยาลัยนครราชสีมาชนครินทร์ ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามกองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ บรรจงศิริ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สำเริง สืบสมาน สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
6. อาจารย์ศกดา ทวิชศรี ข้าราชการบำนาญ อดีตนักวิชาการเกษตร กองฝึกอบรมกรมส่งเสริมการเกษตร
7. อาจารย์มัลลิกา เขียวหวาน ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการ กลุ่มงานวิจัยระบบส่งเสริมการเกษตร กองวิจัยกรมส่งเสริมการเกษตร
8. คุณเอ็นดู ชื่อสุวรรณ ประธานปฏิรูปประเทศด้านสังคมและ อดีตผู้จัดการ ชกส. (สำนักงานใหญ่ แห่งประเทศไทย)
9. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา
10. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ สุวรรณรักษ์ คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากร ทางน้ำ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
11. คุณสายสุนีย์ ผลศรีธนา อดีตนักวิชาการเกษตรแผนกส่งเสริมการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันเกษตรอำเภอคอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

12. นางประนอม บุญแสน

ประธานเกษตรและปราชญ์ชาวบ้าน
เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้เกษตรชำนาญ
ด้านดอกไม้จำลองจากดินไทย อ.แมริม
จังหวัดเชียงใหม่

13. นายอินทร ต้นฝัด

ประธานเกษตรและปราชญ์ชาวบ้าน
ปรัชญาภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาศาสนา
ประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมท้องถิ่น
อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

14. คุณนันทฐิยา ดวงไทย

อดีตเกษตรอำเภอสารภี

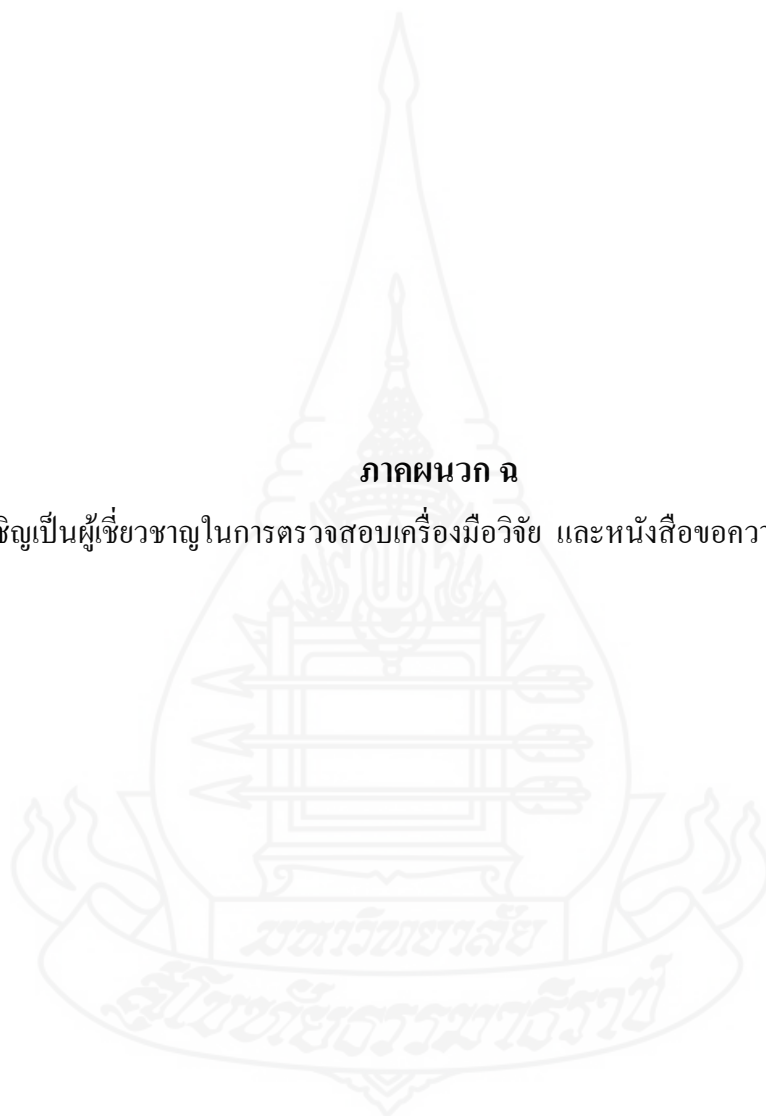
15. คุณแจ่มจันทร์ ถ่ามช้าง

อดีตเกษตรอำเภอสันกำแพง

ภาคผนวก ฉ

หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

ที่ ฮว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด

จังหวัดนนทบุรี 11120

29 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือปฏิบัติ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ จุลเอียด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวารินยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือปฏิบัติเรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และ ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่าน ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือปฏิบัติ ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง เครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อม หนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุดะแพทย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริญา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือเรื่อง
“โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช
ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และ
ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่าน
ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือ ตลอดจนข้อเสนอนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง
เครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อม
หนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริมา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรเกษตรศาสตรศึกษบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือวิทยานิพนธ์เรื่อง
“โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช
ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และ
ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่าน
ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือวิทยานิพนธ์ ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง
เครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อม
หนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(OC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สังจา บรรจงศิริ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือวิทยานิพนธ์เรื่อง
“โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช
ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และ
ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่าน
ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(OC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือวิทยานิพนธ์ ตลอดทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง
เครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อม
หนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สำอางค์ สืบสมาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริมา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือนี้เรื่อง
“โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช
ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และ
ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่าน
ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือนี้ ตลอดทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง
เครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อม
หนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

29 สิงหาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือ

เรียน อาจารย์ศักดา ทวีศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิมลยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือเรื่อง
“โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช
ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และ
ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่าน
ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(IOC)แบบสัมภาษณ์ของ
เครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือ ตลอดจนข้อเสนอนั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง
เครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อม
หนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน เกษตรอำเภอมะริม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวาริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรคุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ดร.สินีนุช คุรุทเมือง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำดัชนีพันธ

เรียน เกษตรอำเภอสันกำแพง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำดัชนีพันธเรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือวิทยานิพนธ์

เรียน เกษตรอำเภอสันป่าตอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือวิทยานิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้
ขอแสดงความนับถือ

ดร.สินีนุช คุรุทเมือง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำดัชนีพันธ

เรียน เกษตรอำเภอสารภี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำดัชนีพันธเรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน คุณเกษร อักษรรัตน์ (นักวิชาการเกษตร จังหวัดเชียงใหม่)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรเกษตรศาสตรคุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง
“โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช
ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์
และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้ง
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป
ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน คุณสายสุนีย์ ผลศรีธธา (เกษตรอำเภอคดยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริมยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรคุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุชเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนหิ้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุชเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือวิทยานิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติพันธ์ เดชะคุปต์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือวิทยานิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ดร. สินีนุช คุรุฑเมือง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำดัชนีพันธ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยธาคง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริญา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำดัชนีพันธเรื่อง
“โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช
ครุฑเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์
และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้ง
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป
ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

Dr. Sininuch

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุดะแพทย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรศึกษุบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ จุลเอียด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือวิทยานิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ดร. สินีนุช คุรุทเมือง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน ท่านเอ็นนู ชีอสุวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิมลยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีบุษ คุรุชเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีบุษ คุรุชเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน ดร.ปริชญารัตน์ ภูศิริ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน อาจารย์ศักดา ทวีขศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวริณยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรคุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ที่ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน อาจารย์ มัลลิกา เขียวหวาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวารินยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ดร. สินีนุช คุรุเมือง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปางค์ สิบสมาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวารินยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สังจา บรรจงศิริ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิริญา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรคุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากาเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนข้อเสนอนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำดัชนีพันธ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิมลยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดีและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความ อนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้ง ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวริธยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรศษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แชนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์เรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่ อว 0602.23/พิเศษ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

10 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินพัฒนาตัวชี้วัดเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำคู่มือปฏิบัติ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สำอางค์ สืบสมาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบแบบประเมินพัฒนาตัวชี้วัด จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางฟ้าวิมลยา สูงขาว รหัสประจำตัวนักศึกษา 4619000021 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ได้รับอนุมัติให้ทำคู่มือปฏิบัติเรื่อง “โมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุชเมือง แสนเสริม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างยิ่งและมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องดังกล่าว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเห็นต่อตัวชี้วัดในเครื่องมือวิจัย ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงเครื่องมือ ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ได้ส่งแบบประเมินความสอดคล้องมาพร้อมหนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ดร.สินีนุช คุรุชเมือง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุชเมือง แสนเสริม)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางฟ้าวิรัชญา สูงขาว
วัน เดือน ปีเกิด	26 สิงหาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
ประวัติการศึกษา	<p>พยาบาลศาสตรบัณฑิต (พย.บ.) พยาบาลวิชาชีพ (การพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 1) จากมหาวิทยาลัยคริสเตียน (แห่งสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย)</p> <p>MBA จาก : University of st. Gallen</p> <p>ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (ธนบุรี)</p>
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนนายร้อยปืนดาวพิษณุโลก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียน

